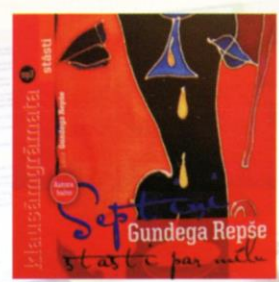
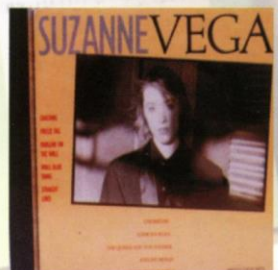
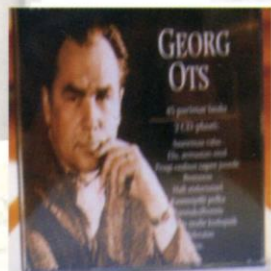
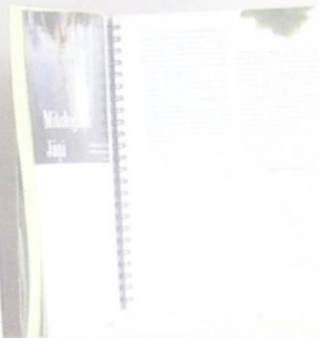

Rīgas
Centrālās
bibliotēkas

GADAGRĀMATA

2008

Rīga
2009

02(05)
Ri484

Redkolēģija

Ādolfs Knolls (Čehijas Nacionālās bibliotēkas direktora vietnieks)

Daiga Bērziņa (RCB Bibliotēku dienesta vadītāja)

Inta Sallinene (RCB Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre)

Dzidra Šmita (RCB direktore)

Krista Talvi (Igaunijas Nacionālās bibliotēkas galvenā speciāliste tālākizglītības jautājumos)

Doloresa Veilande (RCB direktora vietniece)

Sastādītāja Inta Sallinene

Redaktore Agra Turlaja

Korektore Zinta Geršmane

Māksliniece Zane Šmita

Maketētāja Zane Šmita

Gadagrāmatā izmantotas RCB fotoarhīva fotogrāfijas, kā arī foto no personīgajiem arhīviem

Gadagrāmata iespiesta tipogrāfijā SIA „Madonas poligrāfists”

ISBN 978-9984-9504-8-8
ISSN 1691-1377

©Rīgas Centrālā bibliotēka

SATURS

Dzidra Šmita. Ievadvārdi.....	8
Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses.....	10

PAŠU MĀJĀS

<i>Doloresa Veilande</i> . 2008. gadu uzsākot.....	17
Rīgas Centrālās bibliotēkas 2008. gada darba pārskats.....	20
<i>Zinta Geršmane</i> . Konkurss – tā ir labvēlīga sacensība.....	46
<i>Daina Ģeibaka</i> . Rīgas Centrālajā bibliotēkā viesojas populārs cilvēks.....	48
<i>Ingūna Stranga</i> . Bibliotekārie pakalpojumi bērnu namu bērniem.....	53
<i>Ingūna Stranga</i> . Rīgas Centrālās bibliotēkas akcija skolēniem „Mana Latvija”.....	59
<i>Ingūna Stranga</i> . Vasaras lasīšanas veicināšanas akcija Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkās.....	61
<i>Inga Pabērza</i> . Rīgas Centrālās bibliotēkas loma pilsētas iedzīvotāju informācijas vidē.....	62

JURĢI BIBLIOTĒKĀS

<i>Olga Sincova, Daina Ģeibaka</i> . Jaunos traukos lejam jaunu vīnu. Jurģi Grīziņkalnā.....	75
<i>Lolita Grahoļska, Daina Ģeibaka</i> . Vidzemes priekšpilsētas Gaismas pils.....	79

RĪGAS BIBLIOTEKĀRI ĀRZEMĒS

<i>Doloresa Veilande</i> . IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas konference-2008.....	87
<i>Dzidra Šmita</i> . IFLA 74. Ģenerālkonference. Aizstāvam bibliotēku!.....	90
<i>Andra Vīta</i> . 15. Starptautiskā konference „Krima 2008”.....	93
<i>Ingūna Stranga, Māra Grigorevska</i> . Helsinku „Gaismas pils”.....	96
<i>Ineta Kaļķe, Lora Viļķina</i> . Bet grāmata dzīvo!.....	103
<i>Ineta Kaļķe</i> . Klementinum-bibliotēka ar vēstures ”garšu”.....	107
<i>Gunta Jansone, Daina Ģeibaka</i> . Norčepingas pilsētas bibliotēka revolūcijas priekšvakarā	111

MŪSU VIESI

<i>Lāsma Veigelte. Līku loču pa Rīgu.....</i>	117
<i>Ļubova Dubina, Oksana Tkačenko. Rīgas saulainās bibliotēkas.....</i>	118

MŪŽU DZĪVO MŪŽU MĀCIES

<i>Daiga Bērziņa. Latvijas Valsts un Melindas un Bila Geitsu fonda projekta „Trešais tēva dēls” norise Rīgas Centrālajā bibliotēkā”.....</i>	125
<i>Kristians Rellijs. Bibliotēkas šodien un rīt, jeb kā panākt lielāku finansējumu un to lietderīgi izmantot.....</i>	126
<i>Marianne Čapete. Lēmumu pieņemšana Cīrihes Publiskajā bibliotēkā, veidojot krājumu un izlietojot komplektēšanai paredzētos līdzekļus.....</i>	131
<i>Oksana Tkačenko. Kirovogradas apgabala bibliotēku novadpētniecības resursu attīstība.....</i>	139
<i>Aiga Cakule. Ieteikumi izstāžu organizēšanai publiskās bibliotēkās</i>	144
<i>Trīnu Sepama (Triinu Seppam). Mobilās bibliotēkas pakalpojumi</i>	153

SARUNAS UN STĀSTI GADA GARUMĀ

Intas Sallinenes sarunas ar RCB darbiniekiem

<i>Atsaucoties izaicinājumam. Saruna ar Gidu Zepkāni.....</i>	157
<i>Būt oriģinālai! Saruna ar Marutu Svikli.....</i>	162
<i>Dzīves bibliografēšana. Saruna ar Zintu Geršmani.....</i>	168
<i>Dzīve ir skaista. Saruna ar Sandru Kokinu.....</i>	173

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS 2008. GADA

SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA..... 181

Sastādījusi Aiga Cakule

PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU 2008. GADĀ..... 197

Sastādījusi Zinta Geršmane

GENERAL CHARACTERISTICS OF LIBRARY WORK..... 205

Report on work of Riga Central Library in 2008. English Summary.

No latviešu valodas tulkojusi Silvija Horsta

„Draugi, ņemiet sevi rokās, daudz lasiet, izglītojot prātu un jūtas,
lai dvēselē rodas dziļums”
R. Blaumanis

„Grāmata ir cilvēka stiprākais garīgais patvērums”
K. Skalbe

„Bibliotēka ir ideju galds, pie kura aicināts ikviens
un pie kura katrs atradīs to barību, kuru meklē”
A. Hercens

„Mana dzimtene ir tur, kur ir mana bibliotēka”
Roterdamas Erasms

„Nekur tik skaidri neizjutīsi cilvēka cerības kā publiskā bibliotēkā”
S. Džonsons

Dzidra Šmita
RCB direktore

IEVADVĀRDI

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore Dzidra Šmita

„Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata 2008” ir mūsu sestā gadagrāmata. Tā gan saglabājusi iepriekšējo gadu labākās tradīcijas, gan iezīmējusi 2008. gadam raksturīgākās novitātes. Ļoti konspektīvu informāciju par svarīgākajiem iepriekšējā gada darba virzieniem un procesiem sniedz RCB **2008. gada darba pārskats**, bet par nozīmīgākajiem notikumiem RCB un filiālbibliotēkās var uzzināt „**Svarīgāko notikumu hronikā**”. Gadagrāmatā ir iespēja iepazīties ar RCB un filiālbibliotēku 2008. gada skaitliskajiem rādītājiem, uzzināt RCB

un filiālbibliotēku adreses, tālruņa numurus un e-pasta adreses.

Tradicionālo gadagrāmatas sadaļu „**Pašu mājās**” ievada RCB direktora vietnieces Doloresas Veilandes sagatavotā RCB un filiālbibliotēku darba analīze, kurā uzskaitīti nozīmīgākie 2007. gada veikumi un akcentētas 2008. gada prioritātes: gatavošanās automatizācijas procesiem, to pilnveidošana, automātiskās apkalpošanas uzsākšana vairākās bibliotēkās, krājuma popularizēšana, darbs ar dažādām lasītāju grupām. Citi šīs sadaļas raksti veltīti gada aktuālākajiem

notikumiem un nozīmīgākajiem bibliotēku darba virzieniem. Tajos atspoguļota RCB un filiālbibliotēku labākā pieredze darbā ar bērniem (t. sk. bērnu nama bērniem) un jauniešiem, bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanas konkurss, bibliotēku telpu renovācija. 2008. gads ir aizvadīts, gatavojoties un atzīmējot Latvijas 90. dzimšanas dienu. Šajā gadā tika iedibināts jauns pasākumu cikls „Populārs cilvēks bibliotēkā”, ko atklāja Rīgas Domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle, tiekoties ar bibliotekāriem un lasītājiem savā bērnišas bibliotēkā (tagad filiālbibliotēka „Avots”). Par pārējiem viesiem un pasākumu norisi informē Dainas Ģeibakas raksts „Rīgas Centrālajā bibliotēkā viesojas populārs cilvēks”.

Ārzemju komandējumos gūtā pieredze un secinājumi atspoguļoti sadaļā „**Rīgas bibliotekāri ārzemēs**”. RCB direktora vietniece Doloresa Veilande iepazīstina ar IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas konferences darbu, Ineta Kaļķe un Lora Viļķina sniedz savu skatījumu uz Frankfurtes sešsimtajiem grāmatu svētkiem, Gunta Jansone un Daina Ģeibaka apraksta Norčepingas pilsētas bibliotēku darba pieredzi, bet Ineta Kaļķe – Prāgas Nacionālās bibliotēkas darbu.

Sadaļā „**Mūsu viesi**” bibliotēku darba speciālisti no Latvijas un ārzemju bibliotēkām raksta par iespaidiem, kas gūti, apmeklējot RCB un tās filiālbibliotēkas. Kirovogradas apgabala D. Čiževska Universālās zinātniskās bibliotēkas direktora vietniece Oksana Tkačenko un Zinātniski metodiskā darba un socioloģisko pētījumu nodaļas galvenā bibliotekāre Ļubova Dubina raksta par pozitīvo pieredzi un iespaidiem RCB un filiālbibliotēkās. Kuldīgas kolēģu skatījumu uz RCB darba pieredzi uzzinām Kuldīgas bibliotēkas metodiķes Lāsma

Veigeldes rakstā „Līku loču pa Rīgu”.

Mūzizglītības tēma aplūkota sadaļā „**Mūžu dzīvo mūžu mācies**”. RCB Bibliotēku dienesta vadītāja Daiga Bērziņa iepazīstina ar Latvijas valsts un Melindas & Bila Geitsu fonda projekta „Trešais tēva dēls” īstenošanu RCB. Sadaļā publicētas arī Cīrihes publiskās bibliotēkas vadošo speciālistu lekcijas, kas nolasītas RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem. Sadaļu noslēdz Oksanas Tkačenko pētījums par Ukrainas Kirovogradas apgabala bibliotēku novadpētniecības resursu attīstību.

Sadaļā „**Sarunas un stāsti gada garumā**” publicētas Intas Sallinene intervijas ar RCB un filiālbibliotēku darbiniecēm Gidu Zepkāni, Marutu Svikli, Zintu Geršmani un Sandru Kokinu, kurām 2008. gads ir bijis īpaši nozīmīgs ar kādu darba vai dzīves jubileju vai saņemtu apbalvojumu

Publikācijas par RCB un filiālbibliotēkām ir atrodams ne tikai gadagrāmatā, bet arvien biežāk arī citos izdevumos. Par to var pārlicināties, ieskatoties bibliogrāfiskajā sarakstā „**Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2008. gadā**”.

Gadagrāmatu noslēdz RCB un filiālbibliotēku 2008. gada kopsavilkums angļu valodā.

Izdevums papildināts ar RCB un filiālbibliotēku darbinieku uzņemtajām fotogrāfijām, kā arī fotogrāfijām no personīgajiem arhīviem.

Tā arī šī gadagrāmata pilda savu misiju: šodien – kā rokasgrāmata un vērtīgu padomu krājums bibliotēkas ikdienas darbā, bet rīt jau kā nozīmīga bibliotēku vēstures sastāvdaļa.

Veiksmīgu lasīšanu!

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

Brīvības iela 49/53, LV-1010
Tālr.: 67037121, fakss: 67037131,
rcb@rcb.lv www.rcb.lv

ADMINISTRĀCIJA

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Direktore	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037120 Dzidra.Smita@rcb.lv	Dzidra Šmita
Direktora vietniece bibliotekārajā darbā	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037123 Doloresa.Veilande@rcb.lv	Doloresa Veilande
Direktora vietniece automatizācijas darbā	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037129 Andra.Vita@rcb.lv	Andra Vīta
Direktora vietnieks saimnieciskajā darbā	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037122 Janis.Plaudis@rcb.lv	Jānis Plaudis
Personāla daļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037127 pd@rcb.lv	Alla Peskiševa
Saimniecības nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037119 Bella.Gavare@rcb.lv	Bella Gavare
Automatizācijas daļa	Graudu iela 59 LV-1058	67892055 it@rcb.lv Dmitrijs.Lancovs@rcb.lv	Dmitrijs Lancovs
Projektu vadības nodaļa	Ģertrūdes iela 36 LV-1011	67288708 Ilrita.Jundase@rcb.lv	Ilrita Jundase
Starpbibliotēku abonements	Ģertrūdes iela 36 LV-1011	67288710 sba@rcb.lv	Rasma Bāliņa
Bibliotēku dienests	Graudu iela 59 LV-1058	67623759 rcbdien@rcb.lv Daiga.Berzina@rcb.lv	Daiga Bērziņa
Komplektēšanas un apstrādes nodaļa	Graudu iela 59 LV-1058	67623841, 67607552 kan@rcb.lv Ineta.Kalke@rcb.lv	Ineta Kaļķe
Publicitātes nodaļa	Graudu iela 59 LV-1058	7607562 Daina.Geibaka@rcb.lv	Daina Ģeibaka
Repozitārijs	Graudu iela 59 LV-1058	67607501, 67703252 repozitarijs@rcb.lv Mara.Grigorevska@rcb.lv	Māra Grigorevska

FILIĀLBIBLIOTĒKAS

Nosaukums	Adrese	Tālrunis, e-pasts	Vadītājs
Pieaugušo literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037126, 67037124 Irisa.Araja@rcb.lv pieaugusie@rcb.lv	Irisa Arāja
Bērnu literatūras nodaļa	Brīvības iela 49/53 LV-1010	67037130 Natalija.Holosa@rcb.lv berni@rcb.lv	Natālija Hološa
Filiālbibliotēka "Avots"	Stabu iela 64 LV-1009	67311904 avots@rcb.lv	Inese Vanaga
Berģu filiālbibliotēka	Kaktusu iela 6 LV-1056	67994449 bergi@rcb.lv	Irēna Eglīte
Bišumuižas filiālbibliotēka	Bauskas iela 180 LV-1004	67620866 bisumuiza@rcb.lv	Ingrīda Rasa
Bolderājas filiālbibliotēka	Gaigalas iela 3 LV-1016	67443259, 67443260 bolderaja@rcb.lv	Zinta Haļzova
Filiālbibliotēka "Burtnieks"	Burtnieku iela 26 LV-1039	67561082 burtnieks@rcb.lv	Valentīna Šiškova
Čiekurkalna filiālbibliotēka	Čiekurkalna 1. līnija 64 LV-1026	67368844 ciekurkalns@rcb.lv	Aija Namavīra
Daugavas filiālbibliotēka	Maskavas iela 264 LV-1063	67262737 daugava@rcb.lv	Anna Dunajevska
Grīziņkalna filiālbibliotēka	Alauksta iela 10 LV-1009	67273678 grizinkalns@rcb.lv	Olga Sincova
Hanzas filiālbibliotēka	Eksporta iela 6 LV-1010	67323049 hanza@rcb.lv	Alla Grigorjane
Iļģuciema filiālbibliotēka	Lidoņu iela 27 LV-1055	67469797 ilguciems@rcb.lv	Viola Bruce
Imantas filiālbibliotēka	Slokas iela 161 LV-1067	67415072, 67419572 imanta@rcb.lv	Tamāra Minajeva
Jaunciema filiālbibliotēka	Gaiļu iela 5 LV-1023	67348850 jaunciems@rcb.lv	Olga Vainoviča
Juglas filiālbibliotēka	Brīvības iela 430a LV-1024	67521669 jugla@rcb.lv	Sandra Kokina
Filiālbibliotēka "Kurzeme"	Jūrmalas gatve 78d LV-1029	67419629 kurzeme@rcb.lv	Kristīna Ozoliņa
Ķengaraga filiālbibliotēka	Maskavas iela 271a LV-1063	67262854, 67262861 kengarags@rcb.lv	Inta Mežecka

Filiālbibliotēka "Laima"	Miera iela 55/57 LV-1013	67372938 laima@rcb.lv	Tatjana Medne
Mārtaņa filiālbibliotēka	Dārza iela 3 LV-1007	67459323 martins@rcb.lv	Inta Eglīte
Mežaparka filiālbibliotēka	Visbijas prosp. 18 LV-1014	67518771 mezaparks@rcb.lv	Aija Namavīra
Mežciema filiālbibliotēka	Hipokrāta iela 29 LV-1079	67530881 mezciems@rcb.lv	Sandra Kokina
Nordeķu filiālbibliotēka	Slokas iela 76 LV-1007	67459664 nordeki@rcb.lv	Inta Eglīte
Plavnieku filiālbibliotēka	Salnas iela 8 LV-1021	67136660, 67137089 plavnieki@rcb.lv	Lidija Šiškoviča
Filiālbibliotēka "Pūce"	Saharova iela 35 LV-1082	67178548 puce@rcb.lv	Daina Veide
Filiālbibliotēka "Rēzna"	Lomonosova iela 14 LV-1019	67144930 rezna@rcb.lv	Natālija Petrāne
Sarkandaugavas bērnu filiālbibliotēka	Aptiekas iela 14 LV-1005	67392553 sarkandaugava@rcb.lv	Baiba Andrejeva
Sarkankalna filiālbibliotēka	Aptiekas iela 8 LV-1005	67391021 sarkankalns@rcb.lv	Līga Bergmane
Filiālbibliotēka "Strazds"	Kvēles iela 15/18 LV-1024	67533666 strazds@rcb.lv	Gaļina Andrejeva
Svešvalodu filiālbibliotēka	Kr. Valdemāra iela 5 LV-1010	67321062 svesvalodu@rcb.lv	Polīna Ārīte
Šampētera filiālbibliotēka	Lielirbes iela 6 LV-1046	67459900 sampeteris@rcb.lv	Regīna Vēberste
Mākslas un mūzikas filiālbibliotēka "Tilts"	Ģertrūdes iela 36 LV-1011	67285581 tilts@rcb.lv	Dace Sika
Tornakalna filiālbibliotēka	Indriķa iela 8a LV-1004	67089676 tornakalns@rcb.lv	Sanita Goldšmite
Vecrīgas filiālbibliotēka	Pils iela 18 LV-1050	67210677 vecriga@rcb.lv	Irisa Arāja
Filiālbibliotēka "Vidzeme"	Brīvības iela 206 LV-1039	67181217 – uzziņas 67181216 – daiļliteratūras abonements 67181214 – bērnu literatūras nodaļa 67181215 – vadītāja vidzeme@rcb.lv	Lolita Grafoļska
Filiālbibliotēka "Vinnijs"	Kr. Valdemāra iela 125 LV-1013	67372254 vinnijs@rcb.lv	Edīte Vilšķērsta

Zasulauka filiālbibliotēka	Elvīras iela 10 LV-1083	67455863 zasulauks@rcb.lv	Jeļena Rozniece
Filiālbibliotēka "Zemgale"	Graudu iela 59 LV-1058	67622130 zemgale@rcb.lv	Sanita Goldšmite
Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka	Ziemeļblāzmas iela 36 LV-1015	67340879 ziemelblazma@rcb.lv	Elita Voicehoviča
Zolitūdes filiālbibliotēka	Ruses iela 10 LV-1029	67405516 zolitude@rcb.lv	Ilze Krastiņa
Filiālbibliotēka "Zvirbulis"	Lapu iela 24 LV-1002	67611935 zvirbulis@rcb.lv	Daina Slicāne

Pašu mājās

Doloresa Veilande
RCB direktora vietniece

2008. GADU UZSĀKOT

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktora vietniece
Doloresa Veilande

Uzsākot jaunu darba cēlienu, gada pirmajā Informācijas dienā tradicionāli apkopojam aizvadītajā gadā paveikto un iezīmējam nākamā gada prioritātes.

Mūsu 2007. gada moto bija – atbildība, kvalitāte un konkrētība. Viena no galvenajām prioritātēm – gatavošanās automatizētajiem procesiem un to pilnveidošana – bija saistīta ar Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda (The Bill & Melinda Gates Foundation) līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta realizāciju. Taču ne mazāk svarīga 2007. gadā bija arī krājumu popularizēšana un darbs ar dažādām lasītāju grupām.

Gatavošanās automatizēto procesu uzsākšanai, kā arī to pilnveidošana pirmām kārtām nozīmē elektronisko datubāzu veidošanu un attīstību. Mūsu galvenā datubāze ir elektroniskais kopkatalogs, kas tiek veidots Komplektēšanas un apstrādes nodaļā (KAN). 2007. gadā RCB krājumā ienācis daudz jaunu: KAN ir apstrādājusi 64 323 vienības par 256 313,79 Ls. Būtisks notikums 2007. gadā bija pāreja no BIS ALISE 3. versijas uz 4. versiju.

Otrs pamatpasākums, kas nepieciešams pārejai uz bibliotekāro procesu automatizāciju, ir rekatalogizācija, kuras laikā notiek arī krājuma kvalitātes uzlabošana, attīrot to

no nolietotiem, novecojušiem un maz pieprasītiem izdevumiem, lai ātrāk iekļautos „Gaismas tīklā”. 2007. gadā savu krājumu rekatalogizāciju veiksmīgi ir pabeigušas Imantas un Grīziņkalna filiālbibliotēkas, kā arī filiālbibliotēka „Vidzeme”. Torņakalna un Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkās uzsākta automatizētā grāmatu izsniegšana. 2008. gadā gribam to uzsākt Imantas, Grīziņkalna, Mežaparka, Sarkankalna, Sarkandaugavas un Vecrīgas filiālbibliotēkās, kā arī filiālbibliotēkā „Vidzeme”.

Uzsākot automatizācijas ēru, nozīmīgs pasākumu komplekss ir darbs ar datubāzēm. Ar gandarījumu jāatzīmē, ka produktīvi tiek strādāts ar komplektēšanas datubāzi. Piekomplektēto iespieddarbu saturs un eksemplaritāte ir tieši atkarīga no filiālbibliotēkas darbinieku attieksmes pret krājuma kvalitāti. Īpaši aktīvas šajā jomā bijušas Daugavas, Juglas, Mākslas, Torņakalna un Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas, kā arī filiālbibliotēka „Pūce”. Darbs ar datubāzēm nozīmē arī nacionālo datubāzu izmantošanu un novadpētniecības elektroniskās datubāzes, kā arī datubāzes „Rīga latviešu daiļliteratūrā” papildināšanu. Šajā jomā par aktivitāti un ieguldīto darbu paldies Daugavas un Torņakalna filiālbibliotēkām, kā arī filiālbibliotēkai „Vidzeme”. Īpaša uzslava par elektroniskās datubāzes „Rīga latviešu daiļliteratūrā” papildināšanu pienākas Torņakalna filiālbibliotēkai. Aizvadītā gada aprīlī iznāca arī šīs datubāzes iespiestais variants – Rīgai veltītā bibliogrāfiskā rādītāja „Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu” 2. izdevums.

Virkne filiālbibliotēku (Imantas, Daugavas, Torņakalna, Hanzas, Pārdaugavas, Berģu un „Pūce”) ir strādājušas pie tā, lai savus lietotājus apmācītu elektronisko resursu izmantošanā. Nozīmīgu darbu automatizēto procesu uzsākšanā veikusi gan Automatizācijas nodaļa, gan Bibliotēku dienests, kas

konsultējis mūsu darbiniekus, gan visi pārējie, kas piedalījušies datubāzu veidošanā un strādājuši ar tām, kā arī apmācījuši kolēģus un lietotājus strādāt ar elektroniskajiem resursiem.

Kā jau minēju, otra 2007. gada prioritāte bija krājuma popularizēšana. Šī darba stūrakmeņi aizvien ir bijuši dažādi pasākumi un izstādes. Turpmāk nopietni jāstrādā pie izstāžu satura daudzveidības, lai nebūtu tā, ka tajās gadu no gada tiek atspoguļoti vieni un tie paši materiāli. Šajā jomā daudz ko varētu dažādot, veidojot, piemēram, vienas grāmatas vai viena žurnāla izstādes, kā arī dažādas tematiskās izstādes, kas būtu interesantas gan pašiem bibliotekāriem, gan lasītājiem. Nozīmīgs publicitātes pasākums bija mūsu tradicionālā novembra izstāde Kirovogradā, kurā ukraiņu kolēģi varēja iepazīties ne tikai ar Latvijai un Rīgai veltīto iespieddarbu kvalitāti, bet arī ar mūsu darbinieku prasmītos prezentēt.

Trešais prioritārais virziens 2007. gadā bija darbs ar dažādām lasītāju grupām – bērniem, pusaudžiem, jauniešiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Esam organizējuši gan lokāla mēroga nodarbības atsevišķās filiālbibliotēkās, gan plašas aktivitātes, kurās iesaistījās visas filiālbibliotēkas. Starp šādām aktivitātēm minami „Bērnu žūrijas” pasākumi, „Ābolu plauktu” veidošana un papildināšana, Bibliotēku dienesta izstrādātais un RCB mākslinieces darinātais „Papīra teātris”, Britu padomes organizētais seminārs par darbu ar jauniešiem, pusaudžu iesaistīšanai veltītā pasākumu kopa un daudz kas cits.

Bez tam, par vienu no galvenajām prioritātēm aizvadītā gada sākumā tika izvirzīts arī bibliotēkas darba menedžments. Tika ieviesti Ministru kabineta noteikumi Nr.995, kas reglamentē jaunas darba samaksas sistēmas ieviešanu, kardināli paaugstinot atalgojuma līmeni valsts nozīmes bibliotēkās. Taču pašvaldībām šie noteikumi bija tikai ieteicoši, tāpēc RCB administrācija nekavējoties reaģēja uz šo situāciju, uzsākot sarunas ar Rīgas Domi un atbilstoši paredzētajai metodikai veicot savu darbinieku novērtēšanu. Tā bija liela slodze visiem – gan RCB administrācijai, gan arodbiedrībai, kam jāpateicas par atbalstu, gan Personāla daļai, kas sagatavoja

un apkopoja nepieciešamos dokumentus, un, protams, visiem mūsu darbiniekiem. Šī kopīgā darba rezultāts ir tāds, ka gada laikā RCB algu fonds pieauga par 57,2 %.

2007. gadā notikušas ievērojamas izmaiņas RCB personāla sastāvā un menedžmentā – kopumā no darba atbrīvoti 35 bibliotekārie un Automatizācijas nodaļas darbinieki, tai skaitā 5 filiālbibliotēku vadītāji, 13 galvenie bibliotekāri, 18 vecākie bibliotekāri un 5 KAN darbinieki. No vienas puses, šī situācija radīja zināmu stresu visos līmeņos – no administrācijas līdz bibliotēkām –, taču, no otras puses, tai bija vairāki pozitīvi rezultāti: pirmkārt, daļēji tika atrisināta nepamatoti lielā darbinieku skaita problēma RCB un filiālēs, par ko bijām izpelnījušies Akreditācijas komisijas aizrādījumu; otrkārt, RCB lojālos darbiniekus tas mudināja strādāt ar lielāku atdevi; treškārt, jaunie apstākļi ir veicinājuši jaunas vadības formas attīstību RCB un filiālēs – pasaules bibliotēkās no Ziemeļvalstīm līdz pat Āfrikai ir izplatīta prakse, ka viens vadītājs vada vairākas filiāles. RCB par pionierēm šajā jomā ir kļuvušas Irīsa Arāja (vada RCB Pieaugušo literatūras nodaļu un filiālbibliotēku „Vecrīga”), Aija Namavīra (Čiekurkalna un Mežaparka filiālbibliotēkas), Sandra Kokina (Juglas un Mežciema filiālbibliotēkas), Dace Sika (Mākslas literatūras filiālbibliotēka un filiālbibliotēka „Tilts”), Inta Eglīte (Nordeķu un Mārtiņa filiālbibliotēkas) un Velga Bāliņa (Torņakalna filiālbibliotēka un filiālbibliotēka „Zemgale”). Paldies šīm vadītājām, kuras atbilstoši 2007. gada pamatnostādņem ir spējušas uzņemties lielāku atbildību, konkrētāk veikušas savus pienākumus un kvalitatīvi strādājušas divās struktūrās! Ceturtkārt, jaunā situācija radīja iespēju optimizēt darba samaksas sistēmu, balstoties uz konkrētā darbinieka ieguldījumu un prasmēm. Šo sistēmu nosaka 2008. gada 2. janvārī apstiprinātais „RCB darbinieku darba samaksas nolikums”, saskaņā ar kuru:

- darba samaksa vienreiz mēnesī tiek izskatīta administrācijas sēdē;
- vakances tiek aizpildītas tikai ārkārtējas nepieciešamības gadījumos, tādējādi maksimāli nostiprinot strādājošo darba samaksu;
- tiek optimizēts bibliotēkas darba laiks,

ņemot vērā lietotāju prioritātes.

Kopš 2005. gada RCB darbiniekiem ir iespēja izmantot veselības apdrošināšanas polises. Aizvadītā gada nogalē polišu iepirkuma komisijai nācās saskarties ar zināmām grūtībām – atklāta konkursa apstākļos radās domstarpības starp apdrošināšanas pakalpojuma sniedzējiem un iepirkuma komisiju, tādēļ polišu izsniegšana darbiniekiem aizkavējās. Administrācija pateicas komisijas locekļiem, it īpaši RCB ekonomistei Klārai Švedrai, par darbu, risinot šo sarežģīto situāciju, un visiem darbiniekiem par izpratni un pacietību. Aicinām polises izmantot pēc iespējas intensīvāk!

2006. gadā uzsākām tādu darba formu kā darbinieku rotēšana, sniedzot cilvēkiem iespēju tuvāk iepazīt sistēmu, dažādus darba veidus un konkrētu struktūru slodzes īpatnības, tādējādi radot priekšstatu par iespējam veidot karjeru RCB. Iespēja iegūt jaunu darba pieredzi 2007. gadā tika piedāvāta 32 darbiniekiem. Šo darba formu turpināsim arī 2008. gadā.

Administrācijas un Bibliotēku dienesta kopdarbs ir darbinieku tālākizglītības programma. Kopumā tā vērtējama kā vispusīga un kvalitatīva, tomēr filiālbibliotēku vadītājiem būtu jāuzņemas lielāka atbildība par savu darbinieku izvēli tālākizglītības pasākuma apmeklējumiem, lai tiktu nodrošināta atgriezeniskā saite un multiplicēšanas darbs jeb lekcijās iegūto zināšanu kvalitatīva nodošana kolēģiem. Turklāt stratēģiska rakstura pasākumos noteikti būtu jāpiedalās tieši tiem cilvēkiem, kuri atbild par darba stratēģiju, t. i., filiālbibliotēku vadītājiem. Jāņem vērā, ka tālākizglītība ir dārgs produkts, jo lektoru darbs ir jāapmaksā un nopietnu finansiālu ieguldījumu prasa arī konkrētās lekcijas infrastruktūras sagatavošana, tādēļ tālākizglītības pasākumu apmeklējumiem 2008. gadā nepieciešama ļoti nopietna pieeja.

2007. gadā tika īstenoti trīs projekti: VKKF atbalstītais projekts „Tālākizglītības pilnveidošana”, Ziemeļu Ministru padomes atbalstītais projekts pieredzes apmaiņas braucienam uz Dāniju un Īslandi, kā arī Eiropas Kopienas mūžizglītības programmu finansētais četru RCB darbinieku brauciens

uz Vācijas publiskajām bibliotēkām, lai iepazītos ar pieredzi dažādu lasītāju grupu apkalpošanā.

Atskatoties uz aizvadītajā gadā padarīto un plānojot 2008. gada darbu, redzam – lai virzītos uz priekšu, mums visvairāk ir nepieciešams strādāt kvalitatīvi un optimizēt attīstības procesu. Tāpat kā aizvadītajā gadā, viena no galvenajām prioritātēm ir un paliek sagatavošanās automatizētajiem procesiem un to pilnveidošana. Ceram, ka 2008. gadā automatizētā izsniegšana tiks ieviesta visās filiālbibliotēkās. Tāpat mūsu prioritātes nemainīgi paliek arī krājuma popularizēšana un darbs ar dažādām lasītāju grupām – pusaudžiem, bērniem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām u. c.

Domājot par kvalitāti, mūsu uzmanības centrā ir bibliotekārā produkta un pakalpojuma uzlabošana un pilnveidošana. Svarīgi uzdevumi šajā jomā saistās ar RCB mājaslapas un datubāzu pilnveidošanu, kā arī ar publicitātes darba aktualizāciju. Nopietns publicitātes pasākums ir tradicionālā izstāde, ko šogad plānojam organizēt Sanktpēterburgā, M. Ļermontova Centrālajā bibliotēkā, ar kuru mūs saista sadarbības līgums.

Darba optimizācija 2008. gadā pirmām kārtām saistās ar telpu jautājumu – renovētās telpās darbu atsāks Grīziņkalna filiālbibliotēka un filiālbibliotēka „Vidzeme”, kuru krājumi saskaņā ar RCB filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepciju tiks sapludināti attiecīgi ar Grīvas un Zemitānu filiālbibliotēku krājumiem. Bez tam, 2008. gadā tiks optimizēti arī darba procesi. Viens no šādiem optimizācijas pasākumiem būs kartīšu kataloga un kartotēku slēgšana – loģisks elektroniskā kataloga darbības rezultāts. Optimizēt darbu varam, arī aktīvi izmantojot Z39.50 protokolu un Latvijas Nacionālās bibliotēkas datubāzes, t. i., lietojot visas iespējas, lai paplašinātu informācijas iegūvi, uzlabotu mūsu pakalpojumu un radītu jaunus informācijas resursus.

Paldies kolēģiem par darbu aizvadītajā gadā! Novēlu mums visiem entuziasmu un iedvesmu, ķeroties pie 2008. gada uzdevumiem!

Rīgas Centrālās bibliotēkas 2008. gada darba pārskata sagatavošanā piedalījās:

Rasma Bāliņa, Velga Bāliņa, Daiga Bērziņa, Aiga Cakule, Zinta Geršmane, Daina Ģeibaka, Māra Grigorevska, Ilrita Jundase, Ineta Kaļķe, Dmitrijs Lancovs, Inta Logina, Alla Peskiševa, Jānis Plaudis, Inta Sallinene, Ingūna Stranga, Gunta Šahova, Dzidra Šmita, Zane Šmita, Linda Štamere, Klāra Švedra, Doloresa Veilande, Lora Viļķina, Andra Vīta, Gida Zepkāne.

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS 2008. GADA DARBA PĀRSKATS

Bibliotēkas darbības vispārīgs raksturojums

Rīgas Centrālā bibliotēka (RCB) ir informācijas, izglītības, kultūras, sabiedriskās sakarsmes un novadpētniecības centrs Rīgas iedzīvotājiem un viesiem. RCB ir Rīgas Domes dibināta iestāde, kas strādā Rīgas Domes Kultūras departamenta (RDKD) pakļautībā. RCB realizē savu darbību atbilstoši Bibliotēku likumam, Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem, Rīgas Centrālās bibliotēkas nolikumam (apstiprināts Rīgas Domē 16.09.2003., prot. Nr.100, 7. §) un šādiem saistošiem dokumentiem: Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku lietošanas noteikumi (apstiprināti 17.04.2007.); Rīgas Centrālās bibliotēkas darba kārtības noteikumi (apstiprināti 22.12.2006.); Rīgas Centrālās bibliotēkas darba koplīgums (noslēgts starp RCB direktori un RCB darbinieku arodbiedrību 18.12.2006.); „Darba samaksas sistēmas nolikums” un „Rīgas Centrālās bibliotēkas darbinieku apbalvojuma nolikums”, kā arī saskaņā ar amatu aprakstiem un instrukcijām. 2008. gada 11. septembrī tika apstiprināta RCB Ētikas komisija un RCB Ētikas komisijas nolikums.

2008. gadā lietotāju bibliotekārā un informacionālā apkalpošana tika veikta RCB un tās 42 filiālbibliotēkās, kā arī RCB ārējā apkalpošanas punktā „Saulaino dienu bibliotēka” Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā (BKUS). Pēc ēkas rekonstrukcijas darbu atsāka filiālbibliotēka „Vidzeme”, bet pēc telpu renovācijas – jaunās telpās Grīziņkalna filiālbibliotēka. Telpu problēmu dēļ ir

iekonservēta Mangaļu filiālbibliotēka, savukārt Zemitānu filiālbibliotēka ir reorganizēta un pievienota rekonstruētajai filiālbibliotēkai „Vidzeme”, bet Grīvas filiālbibliotēka atbilstoši RCB un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepcijai reorganizēta un pievienota rekonstruētajai Grīziņkalna filiālbibliotēkai kā Bērnu literatūras nodaļa.

Pārskata gadā RCB darbā bija šādas aktualitātes un prioritātes:

- gatavošanās automatizētajiem procesiem, to pilnveidošana (rekatalogizācija, automātiskās apkalpošanas uzsākšana vairākās filiālbibliotēkās, datubāzu papildināšana, mājaslapas pilnveidošana u. c.);
- krājuma popularizēšana;
- darbs ar dažādām lasītāju grupām.

2008. gadā notika filiālbibliotēku „Kurzeme” un „Vidzeme” akreditācija. Latvijas Bibliotēku padomes apstiprinātā Bibliotēku akreditācijas komisija apmeklēja minētās filiāles un iepazinās ar to darbu. Vērtējums bija pozitīvs, un abām filiālbibliotēkām tika piešķirts vietējas nozīmes bibliotēkas statuss.

Bibliotēkas pakalpojumu pieejamība

Lietotāju apkalpošana RCB notiek atbilstoši Latvijas likumdošanai, LR Ministru Kabineta noteikumiem, kā arī RCB un tās filiālbibliotēku lietošanas noteikumiem. 2008. gada 10. jūnijā Rīgas Domē tika apstiprināts RCB maksas pakalpojumu cenrādis. Pārskata gadā RCB pakalpojumus izmantoja 68 488 reģistrēti bibliotēku lasītāji.

Kopumā RCB un tās filiālbibliotēkās bijis 1 109 591 apmeklējums un 2 716 157 dažādu informācijas nesēju izsniegumi. Bibliotekārā darba rādītājus skat. Pielikumā Nr.2.

Tradicionāli viena no prioritārajām lasītāju grupām bibliotēkās ir bērni un jaunieši, tāpēc šajā pārskatā darbam ar bērniem un jauniešiem atvēlēta atsevišķa sadaļa (skat. „Darbs ar bērniem un jauniešiem”). Lai bibliotekārais pakalpojums būtu pieejams cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un viņu atbalsta personām, filiālbibliotēkās izveidoti ”Ābolu plaukti”, kuros izvietoti izdevumi, kas varētu sekmēt šādu cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanu (informatīvi izdevumi par sociālo aprūpi un rehabilitāciju, izdevumi vieglajā valodā u. c.). Cilvēkiem ar redzes problēmām visās filiālbibliotēkās ir pieejamas lupas un iegūstama informācija par Latvijas Neredzīgo bibliotēkas piedāvājumu. Cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām vairākās filiālbibliotēkās tiek sniegts individuāls atbalsts – nodrošināta bibliotekāro pakalpojumu pieejamība dzīvesvietā. 2008. gadā ir iegādātas vairāku nosaukumu klausāmās grāmatas. Lai informētu sociāli mazaizsargātās grupas par RCB filiālbibliotēku pakalpojumiem un krājumu, 2008. gadā vairākās sociālajās iestādēs (rajonu sociālajās nodaļās, aprūpes centros u. c.) tika izplatīta informācija – bukleti un informatīvas lapiņas. Pateicoties bibliotekāru iniciatīvai un aktīvam darbam, ir izveidota sekmīga sadarbība ar sava rajona sociālajām mājām.

Gados vecāki cilvēki 2008. gadā varēja

apgūt datoru lietošanas pamatprasmes gan individuālās apmācībās (visās filiālbibliotēkās), gan grupu nodarbībās. Uz atraktīviem un interesantiem pasākumiem seniorus aicināja Torņakalna filiālbibliotēka: ”Māksla, bohēma un mans radošais „Es” literāra tēla veidolā”, dzejas rīts ar L. Blūmas piedalīšanos, tematisks pasākums ”Poltergeisti – būtnes no citas pasaules” u. c. Senioru kluba ”Sarma” (Pļavnieku filiālbibliotēka) un klubīņa ”Lasītprieks” („Zemgale”) dalībnieki ar jaunākajiem izdevumiem tika iepazīstināti jaunieguvumu apskatos, bet senioru klubs ”Saulīte” (Grīziņkalna filiālbibliotēka) šogad piedalījās Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļas ”Krēslas stunda” pasākumā.

Krājuma komplektēšanas un organizācijas politika

Noslēdzot 2008. gadu, RCB un filiālbibliotēku kopējo krājumu veidoja 939 343 informācijas nesēji (skat. Pielikumu Nr.1) par summu Ls 1 986 417,70 (par bilancē esošajiem 801 768 eksemplāriem). Kopējo krājumu veido dokumenti latviešu valodā (67,01 %), krievu valodā (24,08 %), angļu valodā (5,44 %), vācu valodā (3,04 %) un pārējās svešvalodās (0,43 %). RCB un filiālbibliotēku kopējais krājums 2008. gadā papildināts par 81 852 eksemplāriem (t. sk. 24 962 žurnālu eksemplāri), taču, tāpat kā iepriekšējos gados, izslēgto eksemplāru skaits ir lielāks par jaunieguvumu skaitu, tāpēc kopumā krājums samazinājies par 69 227 eksemplāriem.

Pasākumi gados vecākiem cilvēkiem Torņakalna un Ķengaraga filiālbibliotēkā

Kopējais krājums 2008. gada sākumā (eks.)	Ienācis 2008. gadā (eks.)	Izslēgts 2008. gadā (eks.)	Izmaiņas (eks.)
1 008 570	81 852 No tiem: latviešu val. – 73,43 % krievu val. – 19,99 % angļu val. – 3,76 % vācu val. – 1,49 % citās svešval. – 1,33%	151 079 No tiem: latviešu val. – 51,94 % krievu val. – 41,4 % angļu val. – 2,92 % vācu val. – 1,57 % citās svešval. – 2,17 %	- 69 227

Lielākie krājumi 2008. gada beigās:	
RCB struktūrvienība	Eksemplāru skaits
Rīgas Centrālā bibliotēka (t. sk. Pieaugušo literatūras nodaļa, Bērnu literatūras nodaļa, Repoitārija Aktīvais fonds un Bibliotēku dienests)	86 847
Ķengaraga filiālbibliotēka	38 928
Filiālbibliotēka „Vidzeme”	38 912
Imantas filiālbibliotēka	38 092
Daugavas filiālbibliotēka	36 055
Šampētera filiālbibliotēka	35 403
Annas filiālbibliotēka	31 938
Hanzas filiālbibliotēka	30 054

*Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbinieki,
apmeklējot filiālbibliotēku „Zvirbulis” un „Rēzna”*

2008. gada 13. jūnijā RCB direktore apstiprināja „Rīgas Centrālās bibliotēkas krājumu attīstības un komplektēšanas koncepciju 2008.–2012. g.” (skat. Pielikumu Nr.3.). Vardoties pēc šīs koncepcijas, liela vērība tika veltīta krājuma kvalitātes uzlabošanai un

sadarbībai ar filiālbibliotēkām, lai izzinātu un precizētu lietotāju vajadzības un vēlmes.

Otrajā pusgadā pieauga lokālai lietošanai paredzētās komplektēšanas datubāzes izmantošanas intensitāte, un, gadu noslēdzot, to izmantoja visas RCB struktūrvienības,

izņemot Mežaparka filiālbibliotēku. Kopumā datubāzē reģistrēti 4 287 pieprasījumi, no kuriem izpildīti 2 727 (63,6 %). Pašlaik nav izpildīti 688 pieprasījumi latviešu valodā un 823 krievu valodā.

Galvenais finansējuma avots informācijas nesēju ieguvei ir Rīgas Domes apstiprinātie RCB budžeta līdzekļi. Komplektēšanas sektorā dažādu informācijas nesēju iegādei iztērēti Ls 273 923,97, periodisko izdevumu abonēšanai, „Bibliotēku Pasaules”, kā arī citu periodisko materiālu iegādei – Ls 62 958,03. Aktīvi tika apzinātas jaunas informācijas nesēju iegādes vietas. Atskaites gadā grāmatas un citi informācijas nesēji saņemti (iepirkti vai dāvināti) no 147 apgādiem, izdevniecībām, organizācijām un privātpersonām. Jaunie informācijas nesēji tika iegādāti 104 vietās, pievēršot uzmanību dokumentu informatīvajai un kultūrvēsturiskajai vērtībai. Tie ir nozīmīgi izdevumi, kas veltīti Latvijas deviņdesmitgādei, Dziesmu un deju svētku tradīcijām, vēstures (latviešu likteņgaitas) un mākslas vēstures darbi, notikums grāmatniecībā – „Lielais pasaules atlants”, sportam un Olimpiskajām spēlēm veltīti izdevumi, grāmatu konkursu uzvarētāji un literārās balvas ieguvušie darbi, ceļveži.

Grāmatas un citi informācijas nesēji tika iepirkti deviņos Latvijas muzejos, bet elektroniskie dokumenti (arī mūzikas ieraksti) tika iegādāti šādās izdevniecībās: „Mikroфона ieraksti”, „Forum Cinemas Home Entertainment”, „ACME Film”, „Rimaida”, „Upe tuviem un tāliem”, „Video Leader”, „Jānis Roze”, filmu studija „Rija”, „PataFons”, „Randoms”, „Mūzika Baltika” un „Dd Studio”. Pārskata gadā tika panākta vienošanās ar piegādātājiem, ka modernos informācijas nesējus Komplektēšanas un apstrādes nodaļai (KAN) piegādās paši izdevēji. Tika uzsākta sadarbība arī ar jauniem piegādes partneriem: O.D.A., izdevniecību „Liels un mazs”, Liepājas pārstāvniecību Rīgā (ar tās palīdzību tika nodibināti kontakti ar Liepājas izdevniecībām, jo īpaši ar apgādu „Pauliņa”) un „ACME Film”. 2008. gadā atsākta sadarbība ar filmu studiju „Rija”.

2008. gadā informācijas nesēji tika iepirkti apmaiņai un dāvinājumiem starptautisko sadarbības līgumu partneriem. Dāvinājumi

no sadarbības partneriem – Sanktpēterburgas Centrālās bibliotēkas (Krievija), Tallinas Centrālās bibliotēkas (Igaunija), Kirovogradas apgabala bibliotēkas (Ukraina) – tika arī saņemti. 2008. gadā turpinājām saņemt grāmatas saskaņā ar Valsts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammu “Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajās bibliotēkās”. Kopumā krājumā tika ievadīti 313 nosaukumu iespieddarbu 784 eksemplāri par Ls 3 850,59. RCB krājums tika papildināts arī ar Valsts Kultūrkapitāla fonda kultūras programmas “Bērnu žūrija: lasīšanas veicināšanas programma” ietvaros saņemtajiem 400 iespieddarbiem par Ls 1 239,40. Visi RCB ienākušie iespieddarbi un citi informācijas nesēji tika apstrādāti centralizēti.

Lai nodrošinātu jauno iespieddarbu un citu informācijas nesēju apriti filiālbibliotēkās atbilstoši krājuma komplektēšanas koncepcijai, RCB Repozitārija Aktīvais fonds gada laikā saņēma ievērojami vairāk informācijas nesēju (tai skaitā arī pastāvīgā lietošanā RCB ārējās apkalpošanas punktam BKUS).

RCB Repozitārija Apmaiņas fonda krājums uz 2009. gada 1. janvāri bija 19 644 eksemplāri. Pārskata periodā krājumā ienākuši 11 388 eksemplāri, izslēgti 10 502 eksemplāri. Krājumu papildinājuši filiālbibliotēku liekie dubleti (6356 eks.), daļa iekonservēto un reorganizēto filiālbibliotēku informācijas nesēju (1993 eks.), kā arī lasītāju (2176 eks.), privātpersonu un organizāciju (863 eks.) dāvinājumi. 2008. gadā Apmaiņas fonda grāmatas izmantotas nolietoto eksemplāru nomaiņai, krājumu papildināšanai (2348 eks.) vai izsniegumam uz laiku (501 izsniegums).

Apmaiņas fonds apkalpo RCB un tās filiālbibliotēkas, taču, lai sabalansētu saņemto un izslēgto iespieddarbu skaitu, mazāk izmantotie dubleti kā bezmaksas dāvinājumi tiek piedāvāti sadarbības partneriem, iestādēm un organizācijām. Pārskata gadā 35 Latvijas iestādēm un organizācijām nodoti 7510 eksemplāri no Apmaiņas fonda. Vēl deviņas grāmatas aizceļoja uz Zimbabves Kultūras skolu, bet desmit iespieddarbi tika uzdāvināti Sanktpēterburgas Centrālajai bibliotēkai (Krievija).

RCB Repozitārija Apmaiņas fonda aktivitātes

RCB Repozitārija Aktīvā fonda krājums uz 2009. gada 1. janvāri bija 9727 eksemplāri. Ienākuši 1448 eksemplāri par Ls 6522,96, izslēgti 44 eksemplāri par Ls 128,44. Aktīvā fonda prioritāte bija operatīva informācija par jaunieguvumiem visās zinātņu nozarēs un lasītāju pieprasījumu izpilde. Lietotāju pieprasījumu skaits 2008. gadā bija 350, izsniegto grāmatu skaits – 14 024 eksemplāri, sagatavotas vairāk nekā 300 grāmatu kopas, kuru sastāvs pēc procentuālā novērtējuma bija šāds: nozaru literatūra – 15 %, jaunieguvumi – 35 %, tematiskās kopas – 10 %, elektroniskie dokumenti – 40 %. Savukārt vislielāko pieprasījumu veidoja nozaru literatūra – 50 % no visiem pieprasījuma veidiem. Nākamā lielākā daļa – 35 % – ir mācību procesa padziļinātai apguvei nepieciešamo dokumentu pieprasījums un uzziņu literatūra – 15 % no pieprasījumu skaita.

RCB Repozitārija Pasīvā fonda krājums 2008. gada beigās bija 15 874 eksemplāri. Gada laikā no krājuma izslēgti 420 eksemplāri (57 grāmatas, 363 nošizdevumi), bet tas papildināts ar 235 grāmatām. Pēc lasītāju pieprasījumiem un izstāžu veidošanai Pasīvais fonds 23 RCB struktūrvienībām izsniedzis 213 iespieddarbus.

2008. gadā galvenā bibliotekāre Lelde Puriņa veica RCB 2007. gada daiļliteratūras izsnieguma skaitlisko analīzi. Apkopotie dati tika iesniegti AKKA/LAA.

Informācijas pakalpojumu attīstība

2008. gadā tika strādāts trīs svarīgākajos virzienos: krājuma rekatalogizācija, lasītāju reģistrācija un automatizēta lietotāju apkalpošana. Lasītāju reģistrāciju RCB vienotajā elektroniskajā lasītāju datubāzē veica Centrālā bibliotēka un visas filiālbibliotēkas. Pārskata gada beigās automatizētu lasītāju apkalpošanu BIS ALISE īstenoja 15 RCB struktūrvienības, deviņas no tām šo procesu uzsāka 2008. gadā. Tika plānots, ka 2008. gada laikā tiks pabeigta krājuma rekatalogizācija, taču gada nogalē šis darbs bija pabeigts Pļavnieku filiālbibliotēkā, kā arī filiālbibliotēkā „Avots” un „Zemgale”. 27 filiālbibliotēkās rekatalogizācija vēl jāveic. Līdz ar nodrošinātu pieeju RCB elektroniskajam kopkatalogam 2008. gadā RCB un tās filiālbibliotēkās tika slēgti alfabētiskie kartīšu katalogi, gada nogalē tika pārtraukta arī dokumentu izslēgšana no KAN kartīšu alfabētiskā darba kopkataloga. 2008. gadā KAN ir apstrādājusi 49 609 eksemplārus jaunieguvumu (grāmatas, audiovizuālos izdevumus, elektroniskos informācijas nesējus). Elektroniskajā kopkatalogā ievadīti un apstrādāti 8172 jaunieguvumu nosaukumi par Ls 230 926,04. No RCB un tās filiālbibliotēku elektroniskā kopkataloga izslēgtas 25 511 vienības. Kopumā 2008. gada beigās RCB elektroniskajā katalogā ir atrodama informācija par 82 % informācijas nesēju no visa RCB kopkrājuma.

Uzziņu informācijas darba galvenais virziens 2008. gadā bija – nodrošināt kvalitatīvas un pilnīgas informācijas pieejamību. Līdz ar automatizācijas procesu pilnveidošanu un personāla kvalifikācijas paaugstināšanos paplašinās elektronisko resursu izmantošana un lasītājam tiek nodrošināta ātra piekļuve informācijai. Visās filiālbibliotēkās lietotājiem ir pieejami bezmaksas interneta pakalpojumi. Uzziņu darbā plaši tiek izmantotas dažādas datubāzes: Lursoft, NAIS, Likumi.lv, Letonika, Nozare.lv, LNB Bibliogrāfijas institūta analītikas datubāze, RUBRICON, EBSCO, kā arī datubāzes CD formātā. Vairākas filiālbibliotēkas piedalījās konkursos par informācijas meklēšanu datubāzēs. 2008. gadā RCB turpinājās virtuālās bibliotēkas pilnveidošana, lai informāciju varētu iegūt arī attālinātie lietotāji. Informāciju par grāmatām, kas atrodas RCB un filiālbibliotēku krājumos, var iegūt elektroniskajā kopkatalogā, regulāri iespējams iepazīties arī ar jaunieguvumiem. Ar novadpētnieciska rakstura materiāliem var iepazīties RCB speciālistu veidotajās datubāzēs „Rīgas pilsētas novadpētniecība” un „Rīga latviešu daiļliteratūrā”, ir sagatavots buklets, kurā lietotājiem sniegti padomi šo datubāzu lietošanā. Lai pilnīgāk atspoguļotu datubāzē „Rīga latviešu daiļliteratūrā” ietvertu informāciju, ir izveidots un RCB mājaslapā publicēts datubāzes variants, kurā iespējams informāciju meklēt, izmantojot tematiskos šķirklus.

Līdzās elektroniskajiem resursiem uzziņu informācijas darbā tiek izmantots arī uzziņu literatūras fonds, novadpētniecības kartotēkas, atsevišķas tematiskās kartotēkas, kā arī tematiskās avīžu un žurnālu klipu mapes. Sniegto uzziņu skaitam ir tendence nedaudz samazināties, jo bibliotēkas lietotāji ir attīstījuši savas prasmes informācijas meklēšanā, īpaši internetā. Uzziņu literatūras fonds regulāri tiek attīrīts no novecojušiem izdevumiem un papildināts ar jaunākajiem. Tematiskās kartotēkas savu aktualitāti pa lielākajai daļai ir zaudējušas, tomēr vairākās filiālbibliotēkās tās tiek veidotas, pēc bibliotekāra ieskatiem apkopojot nozīmīgāko informāciju. Dažās filiālbibliotēkās kartotēkas ir ieguvušas elektronisku formu, piemēram, Imantas filiālbibliotēka ir izveido-

jusi nelielu datubāzi „Cittautu ievērojamie cilvēki Latvijā”. Kartotēku, sarakstu vai tematisko mapju formā tiek apkopota informācija par pieprasītākajām un nozīmīgākajām tīmekļa vietņu adresēm.

Uzziņu darbs tiek veikts arī ar atsevišķām interešu grupām (pedagogiem, vēstures, teātra vai ceļojumu interesentiem), atlasot un apkopojot tās interesējošos materiālus. RCB ārējā apkalpošanas punktā BKUS bibliotekārs sniedz uzziņas ne tikai bērniem, bet arī medicīnas personālam un medicīnas studentiem. RCB Pieaugušo literatūras nodaļā darbojas Eiropas Savienības informācijas punkts.

Gatavojoties Latvijas Republikas 90. gadadienai, RCB tika rīkots bibliogrāfisko līdzekļu konkurss. Katrai filiālbibliotēkai bija iespēja izvēlēties sava darba tematiku atbilstoši galvenajam pamattematam – „Latvijai – 90”. Konkursā piedalījās 26 filiālbibliotēkas. Visvairāk dalībnieku bija pievērsušies novadpētnieciskiem tematiem – atsevišķiem Rīgas rajoniem un to attīstības perspektīvām, kā arī ievērojamiem novadniekiem. Nozīmīgi bibliogrāfiskie rādītāji tika sastādīti par Latvijas sasniegumiem pasaulē.

RCB darbinieku konkursam „Latvijai-90” iesniegtie bibliogrāfiskie līdzekļi

Ar RCB saņemtajiem jaunieguvumiem iepazīstina elektroniskā kataloga sadaļa „Jaunumi”, tiek rīkotas arī Jaunumu dienas, jaunieguvumu izstādes, veidoti jaunieguvumu saraksti un apskati. Vairākās filiālbibliotēkās tiek sastādīti bibliogrāfiskie saraksti. Tie tiek pievienoti jaunumu vai tematiskajām izstādēm, kā arī veidoti pēc skolotāju, skolēnu vai studentu pieprasījuma.

Uzziņu informācijas darbā tiek izmantotas RCB Starpbibliotēku abonementa (SBA) un Repozitārija Aktīvā fonda iespējas, bieži literatūra tiek meklēta arī tuvāko filiālbibliotēku krājumā. SBA galvenā funkcija ir nodrošināt lasītājam pieprasīto grāmatu vai cita veida informāciju gadījumos, kad vajadzīgā dokumenta nav RCB krājumā. Pārskata periodā SBA pakalpojumus izmantojusi RCB un 32 filiālbibliotēkas. Izpildīti 1407 pieprasījumi no 1451. Kopumā pārskata gada raksturīgākie pieprasījumi bija saistīti ar Dziesmu un deju svētkiem un Latvijas Republikas jubileju. SBA pakalpojumus izmantoja arī SBA sadarbības partneri: Rīgas Dome un Rīgas Domes Kultūras departaments, Rīgas Latviešu biedrība, Latvijas Nacionālo karavīru biedrība, Politiski represēto biedrība, Rīgas Biznesa koledža, Lutera akadēmija un Latvijas Mākslas akadēmija. Pavisam kopā 2008. gadā SBA nodaļā izpildīti 1554 pieprasījumi no 1598.

No ārvalstu bibliotēkām starptautiskā starpbibliotēku abonementa (SSBA) kārtā saņemtas divas grāmatas no Hamburgas

RCB un filiālbibliotēkas rīko Jauno grāmatu dienas

Universitātes bibliotēkas un pa vienai grāmatai no Stokholmas Universitātes bibliotēkas un no Oslo Centrālās bibliotēkas. Pieci SSBA pieprasījumi tika nosūtīti uz Krieviju, taču atbilde netika saņemta. Izmantojot SBA kārtā saņemtos materiālus, veidoti šādi bibliogrāfiskie saraksti:

- Latvijas Skautu un gaidu centrālās organizācijas vēsture Latvijā un trimdā;
- Divkārša jubileja diriģentam Jānim

- Zirnim un korim „Ausma”;
- Solžeņicina dzeja;
- Dzimtas koki: no vecmāmiņas līdz arhīvam;
- Vestienas novads: vēsture, vācu baronu dzimtas, uzņēmējdarbība, kultūra;
- Mēs no Igarkas: pilsētas vēsture, pieminekļi, represēto likteņi, Mūžīgā sasaluma muzejs.

Sadarbojoties ar LNB SBA nodaļas kolēģiem, galvenā bibliotekāre Rasma Bāliņa (atbildīgā par SBA darbu RCB) 2008. gada augustā un septembrī piedalījās jaunā SBA pakalpojuma modeļa „Elektronisko resursu izmantošana Latvijas Republikas SBA nodaļās” ieviešanā praktiskajā darbā.

2007. gada decembrī sākās Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta „Trešais tēva dēls” īstenošana un tika uzsākta RCB tīklu sadale. Līdz 2008. gada vasarai tika veikti vairāki darbi, sadalot tīklus un pieslēdzot jaunus interneta savienojumus lasītāju tīklam. Tika piegādāti jauni datori ar *MS Windows Vista* un iebūvētiem viedkaršu lasītājiem, kas sniedz bibliotēkas apmeklētājiem jaunas iespējas. Saistībā ar minēto projektu sākās arī brīvā bezvadu interneta uzstādīšana filiālbibliotēkās. RCB filiālēs tika izveidoti *WiFi* piekļuves punkti, kas ļauj lietotājiem izmantot internetu personīgajos portatīvajos datoros. Turpinājās arī administratīvā tīkla uzlabošana, nomainot savienojumus pret ātrākiem optiskiem pieslēgumiem. Tīklu stabilitātes uzlabojumu rezultātā arvien vairāk bibliotēku spēja veikt rekatalogizāciju un citas darbības BIS ALISE, taču šāds slodzes pieaugums izrādījās pārāk liels serverim, tāpēc gada beigās tika noslēgts līgums par jauna servera iegādi.

Tika veikta darbinieku kontu analīze un restrukturēšana atbilstoši esošajam personālam. Pašlaik lietotāju kontu sistēma ir gatava jaunu drošības standartu ieviešanai. Tika veikta arī BIS ALISE atjaunošana līdz 4.1.50.20 versijai un uzsākts darbs pie RCB abonēto laikrakstu un žurnālu datubāzes. Pieaugušo literatūras nodaļas, Bērnu literatūras nodaļas, kā arī filiālbibliotēkas „Vidzeme” jaunajiem lietotājiem tika izsniegtas vienotās RCB plastikāta lasītāja kartes, kas lasītājam katrā apmeklējuma

reizē ļauj saņemt izdrukā ar informāciju par saņemtajiem dokumentiem un to atdošanas termiņu.

Tā kā RCB ir nepieciešams aizsargāt krājumu, uzraudzīt tehnikas izmantošanu un gādāt par apmeklētāju un darbinieku drošību, 2008. gadā bibliotēkas telpās Brīvības ielā 49/53 (septītajā stāvā) tika ierīkota videonovērošanas sistēma. Kopumā bibliotēkas digitālais pakalpojums ir saglabājis visas tās iespējas, kas bija pieejamas 2007. gadā. Bez tam, RCB un tās filiālbibliotēkas piedāvā pēdējo *MS Office* versiju, krāsainu lāzerdrukā un tiešo skenēšanu no *USB flash* diskkiem.

Novadpētniecības darbs

2008. gadā jau tradicionāli tika strādāts pie RCB gadagrāmatas izdošanas. Gadagrāmata par 2007. gadu nāca klajā 2008. gada nogalē, taču pārskata gada laikā tika strādāts arī pie „Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatas 2008”. Tradicionāli tika turpināts arī novadpētniecības krājuma veidošanas darbs. Lai šis krājums būtu pārskatāms, RCB noformēšanas māksliniece Anita Pitrāne sagatavoja uzlīmes dažādu dokumentu veidu apzīmēšanai. Joprojām aktuālas ir preses izgriezumu un citu materiālu klipu mapes. Lai mapēs ievietotie materiāli būtu ērti izmantojami, bet izvēlētās tēmas – aktuālas, īpaša nozīme tika pievērsta to rediģēšanai un noformēšanai.

Novadpētniecības krājuma veidošanā vērojama pozitīva iezīme – arvien vairāk pieaug lietotāju interese par šo krājumu un līdzdalība tā veidošanā. Tā Grīziņkalna filiālbibliotēkas lasītāji kopā ar bibliotekāriem 2008. gadā nodibināja novadpētnieku pulciņu „Piemīņas glabātāji.” Vairāku filiālbibliotēku gada pārskatos lasāms, ka tieši interese par novadu un novadpētniecības krājumu piesaista bibliotēkai arvien jaunus lasītājus. Bibliotēkas veikušas lielu darbu novada vēstures un šodienas izpētē, kā rezultātā to krājumus papildina arvien jauni dokumenti. Svarīgākie notikumi novadā un bibliotēkā tiek atspoguļoti publikācijās un fotogrāfijās. Regulāri tiek pārskatītas bibliotēku krājumos esošās grāmatas un citi dokumenti par Rīgu, kopēti un mapēs ievietoti materiāli par bibliotēkas mikrorajonu. Pārlū-

kojot novadpētniecības mapes un pārējo krājumu, bibliotēkas gatavo arī *Power Point* prezentācijas par novadu un novadniekiem. Tiek turpināts darbs pie „Rīgas Centrālās bibliotēkas atmiņu grāmatas” papildināšanas, pierakstot bibliotēku ilggadējo darbinieku atmiņas. Pārskata gadā RCB tika uzsākts jauns pasākumu cikls „Populārs cilvēks bibliotēkā”, kura viesi par pasākuma norises vietu nereti izvēlējās savu bērnības bibliotēku. Tradicionālas ir tikšanās ar novada rakstniekiem un māksliniekiem. Interesanta pieredze saistīta ar pasākumu Jaunciema filiālbibliotēkā, kur notika sabiedriskā apspriešana par iespējamo dzīvojamo māju kompleksa celtniecību mikrorajonā.

2008. gadā bibliotēkās organizēti lektori, ekskursijas, klātienē un digitālie ceļojumi pa novadu, novadpētniecības dienas, veidoti stendi, izstādes un izstāžu cikli. Tā Imantas filiālbibliotēkā lielu interesi izraisīja lektorijs „Aizraujošā novadpētniecība”, bet virtuālo ceļojumu ciklā „Pārdaugavas vēsture” izstrādāts digitālais ceļojums „Pārdaugavas dārzi un parki”, kas tika demonstrēts lasītājiem augustā, Rīgas svētku laikā, un guva lielu atsaucību. Filiālbibliotēka „Vinnijs” piedalījās 21. vidusskolas novadpētniecības dienā ar literatūras apskatu, izstādi un viktorīnu par mikrorajona ievērojamākajiem objektiem. Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka ar stendiem „Literārās mīklas” un „Novadpētniecība” piedalījās simtajos Ziemeļblāzmas A. Dombrovska bērnu svētkos. Filiālbibliotēkas „Vidzeme” telpu rekonstrukcija pavēra jaunas, daudz plašākas iespējas arī novadpētniecības darbam – šeit tika atvērta Novadpētniecības lasītava, kurā izvietots ne tikai plašais novadpētniecības krājums, bet apskatāma arī bibliotēku vēstures ekspozīcija.

Novadpētniecības darbu pārskata gadā ierobežoja nepietiekams bibliotekāro darbinieku skaits un liela slodze citos bibliotēkas darba iecirkņos. Tas prasīja no bibliotekāriem rūpīgi izvērtēt, no kāda novadpētniecības darba virziena uz laiku atteikties, lai neciestu darba kvalitāte kopumā. Viens no problēmas risinājumiem – tika izvērtēts novadpētniecības mapju saturs un pieprasījums pēc tā. Ja mape vairs nav pieprasīta, tā tika

slēgta, taču ne iznīcināta. Rūpīgi tika pārdomāti pētāmie temati, lai tie nepārsniegtu bibliotēkas novada robežas. Turpmāk novadpētniecības darbā plānots vēl plašāk izvērst bibliotēku savstarpējo sadarbību, kā arī sadarbību ar brīvprātīgajiem palīgiem.

Projektizstrāde

RCB izstrādātais mobilitātes projekts „Darbs ar bērniem un jauniešiem bibliotēkā” (LPP-LdV-VETPRO-2008-LV-344) tika atbalstīts Eiropas Kopienas Mūžizglītības programmas (2007–2013) *Leonardo da Vinci* apakšprogrammā. Projekta īstenošanai, proti, divu RCB darbinieku pieredzes apmaiņai Slovākijā tika atvēlēts maksimāli pieejamais piešķīrums – 3040,00 EUR. Projekta mērķis ir sekmēt Bibliotēku dienesta speciālistu mobilitāti, lai paaugstinātu profesionālās zināšanas un jauno pieredzi nodotu tālāk citiem kolēģiem, īpaši tiem, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem. Projekta realizācija turpināsies līdz 2009. gada decembrim.

RCB projekts „Augstvērtīgi izdevumi Rīgas publiskajās bibliotēkās” bija guvis atbalstu Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF) mērķprogrammā „Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām”. Tika piešķirts 1 pilnais komplekts, 2 vidējie un 8 mazie komplekti. Projekta realizācija turpinās līdz 2009. gada februārim.

Konsultatīvais darbs

2008. gadā Bibliotēku dienesta speciālisti gan atbilstoši plānotajam, gan pēc filiālbibliotēku vadītāju iniciatīvas veica konsultatīvo darbu **krājumu komplektēšanas un organizācijas jautājumos**. Gada sākumā sagatavots pārskats par 2008. gadā abonētajiem preses izdevumiem, bet gada nogalē veikta centralizēta RCB 2009. gada preses abonēšanas kampaņa, kā arī apkopoti un ievadīti dati RCB abonēto preses izdevumu datubāzē. Koordinēts grāmatu pārsiešanas darbs RCB.

2008. gadā tika paredzēts izstrādāt vienu RCB krājuma inventarizācijas instrukciju, veicot Bibliotēku dienesta krājuma inventarizāciju BIS ALISE inventarizācijas modulī. Skenējot svītrkodus, informācija par krājumu tika ievadīta datubāzē. Pašlaik, lai

veiktu datu salīdzināšanu, jānovērš programnodrošinājuma tehniskās problēmas.

Bibliotēku dienesta darbinieki regulāri apmeklē filiālbibliotēkas

Bibliotēku dienesta galvenais bibliogrāfs koordinē **uzziņu informācijas darbu**, sniedz konsultācijas pa tālruni, e-pastu un uz vietas filiālbibliotēkās. Tiek veikta datubāzu rediģēšana, lasītas lekcijas par bibliogrāfiskā uzziņu darba teorētiskajiem un praktiskajiem aspektiem. Pēc bibliogrāfisko līdzekļu konkursa rezultātu apkopošanas RCB bibliotekāriem tika nolasīta lekcija par bibliogrāfiskā līdzekļa sastādīšanas metodiku un detalizēti analizēti konkursam iesniegtie darbi. Bibliotēku dienests ik gadu sagatavo jubilāru un ievērojamu notikumu kalendāru visam gadam. „Kalendārs bibliotēkām, 2009” ir ievietots RCB izdevuma „Jaunās Vēstis” 2008. gada novembra numurā un pieejams arī RCB mājaslapā. Bibliotēku dienesta galvenais bibliogrāfs veido arī jaunākās profesionālās literatūras apskatus, kas tiek publicēti izdevumā „Jaunās Vēstis”. Regulāri tiek papildināta mape „Publikācijas par RCB un filiālbibliotēkām”, ir sastādīts bibliogrāfiskais saraksts „Publikācijas par RCB 2008. gadā”, kas tiek publicēts šajā gadagrāmatā.

Novadpētniecības darba jautājumos 2008. gads iezīmējās ar jaunu novadpētniecības darba vadlīniju un metodisko ieteikumu izstrādi RCB un filiālbibliotēkām. Sagatavota un nolasīta lekcija par novadpētniecības darbu tiem bibliotekāriem, kuri darbu RCB uzsākuši pārskata gadā.

Automatizācijas darbā gada laikā sniegtas konsultācijas par BIS ALISE izmantošanu rekatalogizācijā un komplektēšanas

procesos, analītisko ierakstu veidošanā, cirkulācijas moduļa izmantošanā, lasītāju datubāzes veidošanā un izmantošanā, dokumentu rezervēšanā. Darbinieki apmācīti informācijas izgūvē, izmantojot dažādas datubāzes (Letonika, EBSCO, NAIS, Lursoft un Nozare.lv), kā arī RCB elektronisko kopkatalogu un datubāzes. Izstrādāta metodiskā vēstule par lasītāju reģistrēšanu vienotajā RCB lasītāju datubāzē, kā arī veikta pilnīga RCB lietotāju elektroniskās datubāzes ierakstu pārbaude.

Bibliotēku telpu projektēšanas un iekārtošanas jautājumos 2008. gadā izvērtēti Latgales priekšpilsētas multifunkcionālā kultūras un mākslas un daudzstāvu autostāvvietas centra metu konkursā iesniegtajos projektos ietvertie RCB filiālbibliotēkas plānojuma priekšlikumi, veikta to analīze. Izstrādāts Vecrīgas filiālbibliotēkas funkcionālais plāns, sagatavots mēbeļu apraksts un specifikācija, kas tika izmantota mēbeļu piegādes konkursā. Izstrādāti telpu funkcionālā plānojuma varianti Bērnu literatūras nodaļai, izmantojot jau esošās bibliotēkas mēbeles. Uz skiču pamata veikta telpas analīze un izdarīti secinājumi par iespējamo Bērnu literatūras nodaļas mēbelējuma pilnveidošanu nākotnē, atlasīti šai nodaļai nepieciešamie interjera elementi. Saskaņā ar arhitekta Jura Skalberga izstrādāto Ziemeļblāzmas Kultūras centra restaurācijas projektu izstrādāts Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas funkcionālais plāns jaunajās bibliotēkai paredzētajās telpās. Sniegtas konsultācijas arhitektam par bibliotēkai vēlamajiem telpu apdares materiāliem, piemērotākajiem gaismas ķermeņiem un funkcionalitātes jautājumiem. Izstrādāts krātuves mobilo sistēmu funkcionālais plāns un tehniskā specifikācija Šampētera un Sarkankalna filiālbibliotēkām. Filiālbibliotēkas „Vidzeme” vajadzībām veikti logu uzmērījumi un žalūziju izvēle. Bišumuižas filiālbibliotēkai izstrādāts un noformēts metāla plauktu pasūtījums.

RCB bibliotekāru profesionālās meistarības pilnveidošanai metodiķe **darbā ar lasītāju grupām** izstrādājusi šādus metodiskos materiālus:

- ”Mana tauta, mana zeme, mana valsts – Latvija” : metodiski ieteikumi bibliotēkas

pasākumu rīkošanai bērniem un jauniešiem;

- metodiskas vēstules par lasīšanas veicināšanas pasākumu norises gaitu;
- metodiski ieteikumi bibliotekārajā darbā ar senioriem.

Pārskata gadā sniegts konsultatīvais atbalsts, apmeklējot 23 filiālbibliotēkas, sekmējot kļūdu novēršanu un labāko risinājumu meklējumus krājuma kārtošanā un izvietojumā, telpu iekārtošanā. Praktiskā darba uzlabošanai Bibliotēku dienestā bibliotekāriem ir pieejamas mapes ”Ieteikumi, idejas darbā ar bērniem” un ”Pasākumu apraksti, scenāriji”. Lai informētu par novitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem, apmeklēti semināri un konferences, par ko sagatavotas publikācijas RCB informatīvajā izdevumā „Jaunās Vēstis”. Lai rosinātu inovatīvu pasākumu ieviešanu darbā ar bērniem un pusaudžiem, atbalstīta Bērnu literatūras nodaļas un visu filiālbibliotēku līdzdalība lasīšanas veicināšanas programmā ”Bērnu žūrija”, kā arī koordinētas lasīšanas veicināšanas programmas un pasākumi, to organizācija un vadība, sekmēta filiālbibliotēku dalība UNESCO projektā ”Stāstu laiks bibliotēkās”, kuru plānots uzsākt 2009. gadā.

Bibliotēku dienests apkopo RCB nodaļu un filiālbibliotēku skaitliskos rādītājus. Lai gūtu ieskatu bibliotēku izmantošanas dinamikā, kā arī lai konstatētu un laikus novērstu neprecizitātes statistikas datu uzskaitē, skaitliskie rādītāji tiek apkopoti reizi ceturksnī. 2008. gadā tika izstrādāta un piedāvāta izmantošanai RCB nodaļās un filiālbibliotēkās dienas statistikas uzskaites forma *Excel* formātā, kurā iestrādātas formulas skaitlisko rādītāju automātiskai summēšanai. Tas ļāva atteikties no tradicionālās bibliotēkas dienasgrāmatas aizpildīšanas un manuālas skaitlisko rādītāju summēšanas. Tā kā BIS ALISE nav iespējams veikt visu statistisko rādītāju uzskaiti (piemēram, apmeklējumu un žurnālu izsniegumu), precīza dienas statistikas uzskaitē joprojām ir ļoti svarīga. Tika sagatavoti ieteikumi *Excel* formas izmantošanā bibliotēku ikdienas darbā. Gada garumā Bibliotēku dienesta speciālisti ir snieguši konsultācijas **par bibliotekārā darba uzskaiti**, sagatavoti metodiski ieteikumi par automatizētu lasītāju apkalpošanu.

Gada sākumā tika sniegtas konsultācijas statistikas veidlapas "1-bibliotēka. Pārskats par bibliotēkas darbību 2007. gadā" aizpildīšanā un, lai samazinātu veidlapas aizpildīšanā pieļautās kļūdas un neprecizitātes, sagatavoti attiecīgi komentāri (norādījumi). 2008. gada februārī Bibliotēku dienesta metodiķis ievadīja RCB un visu filiālbibliotēku statistiskos datus par 2007. gadu LNB Bibliotēku attīstības institūta izstrādātajā statistikas datubāzē.

Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Aiga Cakule 2008. gadā tika iekļauta darba grupā, kurā līdz ar LNB Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku konsultatīvā centra speciālistiem un citu Latvijas bibliotēku pārstāvjiem izstrādāja metodiskos norādījumus „Statistiskā uzskaitē: vadlīnijas Latvijas bibliotēkām”. Tomēr darbu pie bibliotēku statistikas pilnveidošanas būtu nepieciešams turpināt, jo konkrētās vadlīnijas gan sniedz plašus komentārus par statistikas veidlapas „1-bibliotēka: pārskats par bibliotēkas darbību” aizpildīšanu, taču mazāk tiek skaidroti ikdienas statistikas rādītāju ieguves procesi. 2008. gadā RCB piedalījās arī starptautiskajā ar bibliotēku darba rādītājiem saistītajā projektā *Tibidabo Project*, ievadot datubāzē Rīgas publisko bibliotēku rādītājus par apkalpojamo reģionu, sniegtajiem pakalpojumiem, resursiem un krājumu 2007. gadā.

Publicitātes jomā Bibliotēku dienests sadarbībā ar Publicitātes nodaļu veic lielu darbu informācijas apkopošanā par nozīmīgiem galvaspilsētas un Latvijas mēroga pasākumiem. Bibliotēku dienesta speciālists koordinē aktuālās informācijas apkopošanu par pasākumiem RCB un filiālbibliotēkās un tās sagatavošanu ieviešanai RCB mājaslapā, ko veic Automatizācijas nodaļa. Tāpat Bibliotēku dienests sagatavo RCB un filiālbibliotēku mēneša plānu, iekļaujot tajā arī informāciju par plānotajiem pasākumiem, ko iesniedz RDKD.

Darbs ar bērniem un jauniešiem

Bērni un jaunieši ir viena no prioritārajām lasītāju grupām. Arī 2008. gadā bibliotekārie pakalpojumi bērniem un jauniešiem bija pieejami visās 42 filiālbibliotēkās, t. sk., piecās bērnu filiālbibliotēkās: "Burtnieks",

"Vinnijs", "Zvirbulis", Mārtiņa un Sarkan-
daugavas filiālbibliotēka. Pārskata gadā RCB reģistrēti 21 355 bērni un jaunieši līdz 18 gadiem, bijis 329 841 apmeklējums, izsniegti 599 087 informācijas nesēji. Vairākās filiālbibliotēkās veikti telpu labiekārtošanas darbi un optimizēts bērnu literatūras krājums. Lai rosinātu bērnus un jauniešus lasīt, filiālbibliotēkas piedalījās šādās starptautu un nacionālajās lasīšanas veicināšanas programmās un projektos: "Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa" (7 filiālbibliotēkas), "Bērnu žūrija" (iesaistītas visas filiālbibliotēkas), "Pirmā tikšanās ar bibliotēku" (5 filiālbibliotēkas). Lasīšanas popularizēšanas pasākumi un akcijas notika arī RCB organizētajās aktivitātēs.

Uzziņu darbs, informācijas pakalpojumi, informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana. Visās filiālbibliotēkās tika sniegts individuāls atbalsts bērniem un pusaudžiem dažāda veida informācijas un materiālu meklēšanā, kā arī organizētas kolektīvas (klašu grupām) nodarbības – bibliotekārās stundas. Lasītāju

RCB Ķengaraga filiālbibliotēkas organizētie pasākumi bērniem un viņu vecākiem

interesešu izpētei 2008. gada oktobrī un novembrī tika vākti dati RCB pētījumam "Rīgas bērnu un jauniešu lasīšanas paradumi un intereses" (pētījuma rezultāti tiks publicēti 2009. g.). Filiālbibliotēkās veikti arī lokāli pētījumi: vairāk pētīti statistiskie rādītāji (visās filiālbibliotēkās), mazāk vāktas ziņas par lasītāju interesēm un apmierinātību ar bibliotēkas pakalpojumiem. Bērnu lasītprasmes veidošanā un lasīšanas veicināšanā liela nozīme ir ģimenei, tāpēc RCB tika organizēti pasākumi vecākiem,

kuros sniegta informācija par lasīšanas nozīmi un bibliotēkas piedāvājumu.

Vairāku filiālbibliotēku mērķtiecīga darba rezultātā čakli bibliotēku apmeklētāji ir pirmsskolas vecuma bērni. Bibliotekāri mažuļu interesi par grāmatām rosinājuši, izmantojot dažādas saistošas pasākumu formas. Interesantos bibliotēku pasākumos piedalījušies daudzu pirmsskolas izglītības iestāžu bērni.

Tradicionāli visvairāk pasākumu tiek organizēti (bieži sadarbībā ar skolām) sākumskolas skolēniem. Bērnu radošā darbība filiālbibliotēkās veicināta, aicinot viņus piedalīties konkursos. Populāri bijuši izklaidējoši pasākumi bērniem: Harija Potera klubīna nodarbības (vadītāja I. Nedzvecka), ekskursijas (Bolderājas filiālbibliotēka), jautrās ekskursijas, pasaku dienas, radošās stundas, filmu demonstrējumi (Imantas filiālbibliotēka), "Pirātu saiets" un Mārtiņdienas ķekatu balle (Annas filiālbibliotēka). Vairākās filiālbibliotēkās Ģimenes nedēļas laikā tika vadītas fantāzijas studijas „Dabas

RCB Pļavnieku filiālbibliotēkas organizētie pasākumi bērniem un viņu vecākiem

vēstniecība" nodarbības ar krāsainām smiltīm. Filiālbibliotēkās veiktie lokālie pētījumi apliecina, ka aktīvi bibliotēku apmeklētāji ir arī pusaudži, tomēr viņiem pasākumi netiek veidoti tik bieži kā citām vecuma grupām, jo to sagatavošanā jāiegulda lielāks darbs un ir nepieciešams profesionāls darbinieks, kurš pārzinātu un izprastu šī vecuma posma īpatnības un intereses.

Zēnu interesi rosinājuši armijas tematikai veltītie pasākumi un izstādes (Pieaugušo literatūras nodaļa, filiālbibliotēka "Zemgale").

Pusaudžu un jauniešu auditorijai veidotas daudzveidīgas izstādes, no kurām populārākās bija par mūziķiem un mūzikas stiliem ("Pūce", mūzikas filiālbibliotēka "Tilts"). Arī paši jaunieši piedalījušies izstāžu veidošanā ("Laima", "Tilts").

Rūpējoties par bērniem ar īpašām vajadzībām, vairākas filiālbibliotēkas sekmīgi sadarbojušās ar speciālajām skolām, dienas centriem un sociālās rehabilitācijas iestādēm. Čiekurkalna filiālbibliotēka reizi divās nedēļās mainīja izsniegtos izdevumus un organizēja tematiskus pasākumus bērnu invalīdu rehabilitācijas centrā "Mēs esam līdzās", savukārt filiālbibliotēka "Strazds" veidoja Strazdumuižas internātvidusskolas vājredzīgo un neredzīgo bērnu darbu izstādes. Ar speciālajām skolām sadarbojās arī Bērnu literatūras nodaļa, mūzikas filiālbibliotēka "Tilts", Torņakalna filiālbibliotēka u. c. Par to, kādai jābūt attieksmei pret cilvēkiem, kuriem ir veselības problēmas, bērni tika aicināti diskutēt pasākumā "Bērni ar īpašām vajadzībām" (filiālbibliotēka "Zvirbulis").

Pasākumi pusaudžiem RCB filiālbibliotēkā „Zemgale”.

Bibliotēkas materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

2008. gadā veikti uzturēšanas remontu šādās filiālbibliotēkās:

- Vecrīgas filiālbibliotēkā Pils ielā 18, platība 148 m², remonta izmaksas Ls 23 081,86;
- Zaslauka filiālbibliotēkā Elvīras ielā 10 koka konstrukcijas logi nomainīti ar stikla pakešu logiem, izmaksas Ls 11 700;
- Jaunciema filiālbibliotēkā Gaileņu ielā 5 koka konstrukciju logi nomainīti ar stikla

pakešu logiem, izmaksas Ls 8700;

- filiālbibliotēkā „Avots” Stabu ielā 64 ierīkots jauns, autonomas apkures siltuma mezgls un nomainīti apkures radiatori, izmaksas Ls 11 746,85;
- filiālbibliotēkā „Zvirbulis” Lapu ielā 24 vietējais ar ogleņiem kurināmais apkures katls nomainīts pret jaunu ar granulām kurināmu katlu, izmaksas Ls 11 227,91.

2009. gada janvārī uzsākta telpu pārplānošanas projektu izstrāde šādās filiālbibliotēkās: Imantas filiālbibliotēkā Slokas ielā 161, filiālbibliotēkā „Avots” Stabu ielā 64, Bolderājas filiālbibliotēkā Gaigalas ielā 3, filiālbibliotēkā „Rēzna” Lomonosova ielā 14, Ķengaraga filiālbibliotēkā Maskavas ielā 271a, Zaslauka filiālbibliotēkā Elvīras ielā 10 un Mārtiņa filiālbibliotēkā Dārza ielā 3 (ar nosacījuma, ka tiks atrisināts jautājums par visas ēkas izīrēšanu). 2009. gadā uzturēšanas remontu plānoti šādās RCB nodaļās un filiālbibliotēkās:

- Bērnu literatūras nodaļā Brīvības ielā 49/53 7. stāvā; platība 600 m², aptuvenās izmaksas Ls 26000;
- Zaslauka filiālbibliotēkā Elvīras ielā 10; platība 230,8 m², izmaksas Ls 27 600;
- filiālbibliotēkā „Rēzna” Lomonosova ielā 14; platība 291,3 m², izmaksas Ls 34 950;
- filiālbibliotēkā „Avots” Stabu ielā 64; platība 366,67 m², izmaksas Ls 36 600;
- Veikt kanalizācijas sistēmas atjaunošanas darbus, nomainot kanalizācijas notekcaurules un nosēdumu aku; aptuvenās izmaksas Ls 1200;
- Jaunciema filiālbibliotēkā Gaileņu iela 5; platība 114,6 m², izmaksas Ls 13 700
Neatliekamie remontu, kas jāveic tuvākajos gados:
- Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā Ziemeļblāzmas ielā 36, platība 332,4 m² (kompleksi ar visām ēkas pārbūves iespējām); aptuvenās izmaksas Ls 33 200;
- Sarkandaugavas filiālbibliotēkā Aptiekas ielā 14, platība 572,1 m²; aptuvenās izmaksas Ls 68530;
- Sarkankalna filiālbibliotēkā Aptiekas ielā 8, platība 395,57 m²; aptuvenās izmaksas Ls 39 500;
- Juglas filiālbibliotēkā Brīvības iela 430a, platība 315,5 m²; aptuvenās izmaksas

Ls 31 500;

- Pļavnieku filiālbibliotēkā Salnas ielā 8, platība 617,7 m² (kopā ar papildu platību 37,8 m²); aptuvenās izmaksas Ls 74 000;
- filiālbibliotēkā „Zvirbulis” Lapu ielā 24, platība 166,8 m²; aptuvenās izmaksas Ls 20 200;
- Šampētera filiālbibliotēkā Lielirbes ielā 6, platība 520,47 m²; aptuvenās izmaksas Ls 39 200.

RCB filiālbibliotēku apvienošana un pārvietošana uz citām telpām:

- pēc uzturēšanas remonta pabeigšanas pārcelt Pārdaugavas filiālbibliotēku uz Lapu ielu 24, apvienojot to ar filiālbibliotēku „Zvirbulis”;
- pēc pārbūves remonta pabeigšanas pārcelt Annas filiālbibliotēku uz Lomonosova ielu 14, apvienojot to ar filiālbibliotēku „Rēzna”;
- pēc pārbūves remonta pabeigšanas pārcelt filiālbibliotēku „Pūce” uz Salnas ielu 8, apvienojot to ar Pļavnieku filiālbibliotēku.

2008. gada laikā iegādāta šāda tehnika:

- čeku drukas printeri (paredzēti informācijas izdrukai par lasītājiem izsniegtajiem informācijas nesējiem), 27 gab.;
 - portatīvie datori, 2 gab.;
 - projektori, 2 gab.;
 - digitālā fotokamera, 1 gab.;
 - videonovērošanas kameras, 8 gab.
- Tehnika tika saņemta arī no dažādām organizācijām:
- No Rīgas Domes Informācijas tehnoloģijas centra: 8 čeku drukas printeri, dators, 2 monitori.
 - Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta „Trešais tēva dēls” ietvaros: 178 datorkomplekti, 42 krāsu multifunkcionālās iekārtas, 7 melnbaltās multifunkcionālās iekārtas un 84 webkamas. Kopā ar datortehniku tika saņemti arī šādi pakalpojumi: vietējo datortīklu paplašināšana un jaunu datortīklu ierīkošana filiālbibliotēkās; atsevišķs interneta pieslēgums un attiecīgs tehniskais aprīkojums (*switch*, *router*) apmeklētāju tīkliem filiālbibliotēkās; bezvadu interneta nodrošinājums apmeklētāju datortīklam ar bezvadu rūtera palīdzību.

Bibliotēkas personāls

2008. gada beigās RCB strādāja 364 darbinieki, no kuriem 256 bija bibliotekārie darbinieki (227 – pilna laika slodzes darbinieki, 28 strādā pusslodzi, bet vienam bija cita slodze). 252 bibliotekārie darbinieki RCB strādā pamatdarbā. Darbinieki, kuri RCB pamatdarbā strādā ilgāk par diviem gadiem, tika nodrošināti ar veselības apdrošināšanas polisēm, bet darbiniekiem, kuri RCB nostrādājuši vismaz divus gadus un kuriem kārtējā redzes pārbaudē ir konstatēts, ka darbam ar datoru ir nepieciešami speciāli medicīniski optiski redzes korekcijas līdzekļi (brilles), RCB reizi divos gados apmaksā divdesmit latus no brillu cenas. Darbinieki, kuri 2008. gadā atzīmēja nozīmīgu dzīves vai darba jubileju, septembrī devās ekskursijā uz Jaunmoku pili.

2008. gadā bibliotēkas un bibliotekāru darbs tika augstu novērtēts ar dažādiem apbalvojumiem:

- RCB ārējā apkalpošanas punkta BKUS vadītāja Ilze Marga saņēma Voldemāra Caunes balvu „Gada bibliotekārs darbā ar bērniem un jauniešiem”. Balva tiek piešķirta bibliotekāriem, kuri vispārliciecinātāk, aktīvāk un sekmīgāk veicina jaunās paaudzes iesaistīšanu bibliotēku pakalpojumu izmantošanā, motivējot bērnus un jauniešus vairāk lasīt, mācīties un attīstīt savas radošās spējas;
- Filiālbibliotēka „Vidzeme” saņēma „Trešā tēva dēla” balvu;
- Par bibliotekāro pakalpojumu atpazīstamības un popularitātes pieauguma veicināšanu Publicitātes nodaļas vadītāja Daina Ģeibaka saņēma RDKD gada balvu „Baltais zvirbulis” nominācijā „2008. gada kultūras iestādes darbinieks”
- Filiālbibliotēkas „Vidzeme” vadītāja Lolita Grahoļska saņēma Latvijas Bibliotekāru biedrības balvu „Gada bibliotekārs Latvijas pilsētu bibliotēkās”.
- Daugavas filiālbibliotēkas galvenā bibliotekāre Maruta Svikle saņēma lasītāju balvu par sekmīgāko profesionālo darbību Valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” un LURSOFT IT sadarbībā ar Latvijas Radio rīkotajā interneta konkursā „Dodies uz savu bibliotēku un laimē datoru!”.

2008. gadā apbalvotie RCB darbinieki

Ilze Marga

Lolita Grahoļska

Maruta Svikle

Daina Ģeibaka

Darbinieku tālākizglītība

2008. gadā no septembra līdz maijam saskaņā ar mācību programmu, kā arī Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā projekta „Trešais tēva dēls” ietvaros notika RCB darbinieku tālākizglītības un

profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi. Rīgas Reģionālajā mācību centrā (atrodas RCB telpās Graudu ielā 59), kā arī filiālbibliotēkā „Vidzeme” no janvāra līdz maijam tika apgūti šādi kursi:

Kursa nosaukums	Apmācīto bibliotekāru skaits	Organizēto grupu skaits
Informācijas tehnoloģiju un interneta lietošanas iemaņu uzlabošana	199	20
Inovatīvā darbība bibliotēkā	216	13
Efektīvas pasniegšanas metodes	213	13
Mūžizglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā (1.modulis)	199	7
Mūžizglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā (2.modulis)	187	7
Lasītāju motivēšana	199	7

Gerontoloģijas lekcija RCB darbiniekiem

Praktiskās nodarbības RCB darbiniekiem

Praktiskā nodarbība RCB darbiniekiem

Angļu valodas nodarbība RCB darbiniekiem

Kristiana Relija seminārā „Cīrihes pilsētas bibliotēku tīkla attīstība”

10 RCB bibliotekāri ar darba stāžu 0–1 gads noklausījās tradicionālo lekciju kursu „Bibliotēku darba pamati”, apgūstot praktiskas zināšanas par bibliotekārā darba organizāciju RCB. Tālākizglītības nodarbības vadīja gan RCB speciālisti, gan vieslektori.

Individuālās un grupu nodarbībās tika organizēta bibliotekāru apmācība automatizācijas procesu veikšanai BIS ALISE 4.1 versijā (rekatalogizācija, analītisko ierakstu veidošana, lasītāju reģistrācija, automatizēta dokumentu saņemšana un izsniegšana). Apmācībās tika pielietota multiplikatoru metode – vairāki bibliotekāri pēc apmācībām Bibliotēku dienestā paši apmācīja savas un vēl triju filiālbibliotēku bibliotekārus.

Pārskata gadā RCB darbinieki savas profesionālās zināšanas papildināja ārzemju komandējumos, kā arī dažādos apmācībuursos, semināros un konferencēs Latvijā. No janvāra līdz maijam un no oktobra līdz decembrim vienu reizi nedēļā notika profesionālās angļu valodas un profesionālās vācu valodas kursi divām grupām.

Bibliotēkas finansiālais nodrošinājums

2008. gadā RCB pamatbudžets bija Ls 2 933 969 (pašvaldības dotācija – Ls 2 903 119, par maksas pakalpojumiem tika plānots ieņemt Ls 23 850, no valsts budžeta informācijas tehnoloģiju nodrošināšanai tika piešķirti Ls 6750). Salīdzinājumā ar 2007. gadu pašvaldības dotācijas pieaugums bija 23,6%. Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem 2008. gadā bija Ls 35 235, to pieaugums veidoja 47,7% no plānotajiem. 2008. gadā papildus tika piešķirti Ls 10 663 komu-

nālajiem maksājumiem. No kopējiem izdevumiem RCB un filiālbibliotēku darbības nodrošināšanai 97,8% izlietoti kārtējiem izdevumiem, 2,2% – kapitāliem izdevumiem. Kārtējo izdevumu lielāko īpatsvaru veido personāla atalgojums, kas kopā ar valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām ir 61,4%. 38,6% sastāda pārējie uzturēšanas izdevumi (galvenokārt grāmatu un žurnālu iegāde, telpu īre, apsaimniekošanas izdevumi, apkure, apgaismojums).

Grāmatu un žurnālu iegādei izlietoti Ls 336 882, kas ir 11,8% no bibliotēkas kārtējiem izdevumiem. Izdevumi informatīvo nesēju iegādei 2008. gadā palielinājušies par 9,5%. Saskaņā ar MK noteikumiem grāmatu iegādei ir paredzēti Ls 0,30 uz vienu iedzīvotāju. RCB šis skaitlis 2008. gadā bija Ls 0,47 uz vienu iedzīvotāju. RCB finansējums nodrošina bibliotēkas funkciju veikšanu.

Sadarbība ar pašvaldību

RCB var sekmīgi darboties un attīstīties, tikai pateicoties sekmīgai sadarbībai ar pašvaldību. Šīs sadarbības konkrētos rezultātus atspoguļo visas gada pārskata nodaļas. Kā katru gadu, arī 2008. gadā RCB darba jautājumi tika regulāri pārrunāti Rīgas Domes Kultūras departamentā, Rīgas Domes Īpašuma departamentā, kā arī skatīti Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā. Īpaši jāatzīmē, ka bibliotēkas darba jautājumu izskatīšana netiek politizēta.

Pārskata gadā sevišķi atzīmējams pasākumu cikls „Populārs cilvēks bibliotēkā”, kurā uz tikšanos ar lasītājiem un bibliotēku darbi-

niekiem tika aicināti Rīgas Domes deputāti un pašvaldību iestāžu atbildīgie darbinieki.

Rīgas Dome vienmēr akcentējusi bibliotēkas lomu starptautiskajā sadarbībā. RCB ir iesaistīta vairākos konkrētos sadarbības projektos. Lai papildinātu zināšanas par publisko bibliotēku infrastruktūras un telpu jautājumiem, mācību braucienā uz RCB sadarbības partnerbibliotēkām Zviedrijā kopā ar RCB direktora vietnieci Doloresu Veilandī devās RDKD Saimnieciskās pārvaldes vadītājs Jānis Sprōģis.

2008. gadā Rīgas Dome rīkoja konkursu par Latgales priekšpilsētas multifunkcionālā kultūras centra projekta izstrādi. Kultūras centrā ir paredzēta plaša RCB filiālbibliotēka, un tas būs nozīmīgs solis bibliotēku infrastruktūras sakārtošanā pilsētā.

Publicitāte un darbs ar sabiedrību

Lai veicinātu RCB atpazīstamību un popularitāti, kā arī lai informētu sabiedrību par nodokļu maksātāju līdzekļu lietderīgu izmantojumu, RCB sistemātiski veido publicitātes pasākumus: organizē literatūras un mākslas izstādes, tematiskus un vispārīglītojošus brīvā laika pavadīšanas pasākumus, ikgadējo Bibliotēku nedēļu, pirmskolas izglītības iestāžu un skolu audzēkņu ekskursijas uz bibliotēku, kā arī piedalās valsts un Rīgas pilsētas organizētajās akcijās, nozīmīgiem notikumiem veltītās aktivitātēs utt. RCB izdod informatīvo izdevumu „Jaunās Vēstis”, bukletus, atgādnēs un citus publicitātes materiālus, veido savu mājaslapu, izplata informāciju plašsaziņas līdzekļos, publicē ikgadējo „Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmatu” un gada pārskatu. RCB nodaļās un filiālbibliotēkās tiek nodrošināta piekļuve pašvaldības, valsts institūciju un citai sabiedriski nozīmīgai informācijai.

Sabiedrības informēšanai tiek izmantotas visdažādākās publicitātes formas: filiālbibliotēkās ir izvietoti informācijas stendi, kuros vienmēr izlasāma informācija par bibliotēkas aktualitātēm un rīkotajiem pasākumiem; informācija par pasākumiem un bibliotēkas darbību tiek izplatīta mikrorajona mācību iestādēs, kā arī citās iestādēs, kas ir filiālbibliotēku sadarbības partneri; bibliotēkas sagatavo bukletus, informatīvas lapi-

ņas un vizītkartes, kurās tiek atspoguļota to darbība un sniegtie pakalpojumi (šajos materiālos iekļautā informācija tiek regulāri atjaunota); gatavojoties pasākumiem, tiek izgatavoti ielūgumi, afišas, nelielas informatīvas lapiņas u. c. informatīvie materiāli.

Publicitātes materiālus un bibliotēku noformējumu filiālbibliotēkas pamatā veido pašas, izmantojot to rīcībā esošās iespējas. Materiālu tehniskajā sagatavošanā papildu iespējas sniedz publisko bibliotēku attīstības projekta „Trešais tēva dēls” ietvaros saņemtās multifunkcionālās iekārtas, ar kurām var iegūt krāsainās izdrukas un kopijas, veikt materiālu skenēšanu, taču nepietiekami ir bibliotēkām atvēlētie līdzekļi kancelejas preču iegādei, kas ierobežo izejmateriālu izvēli. Lielāku publicitātes un bibliotēkas noformēšanas projektu īstenošanai RCB struktūrvienībām ir iespējams izmantot arī Bibliotēku dienesta noformēšanas mākslinieku pakalpojumus. Lielākajām pārskata gadā organizētajām akcijām, tādām kā Bibliotēku nedēļa, „Bērnu žūrija”, vasaras lasīšanas veicināšanas akcija, akcija skolu audzēkņiem „Mana Latvija” u. c., publicitātes materiālus (afišas, ielūgumus, izdales materiālus) sagatavoja Bibliotēku dienests.

2008. gadā RCB apmeklētājiem, viesiem un sadarbības partneriem tika piedāvāti poligrāfiski iespiesti informatīvi RCB bukleti latviešu, angļu un krievu valodā. Pēc rekonstrukcijas atklājot Grīziņkalna filiālbibliotēkas jaunās telpas un filiālbibliotēku „Vidzeme”, arī šīm bibliotēkām tika sagatavoti poligrāfiski iespiesti bukleti latviešu, krievu un angļu valodā. Populārs publicitātes materiāls ir RCB grāmatzīmes. RCB ir arī savi suvenīri: maisiņi, pildspalvas, krūzītes. Publicitātes materiāli tiek izstrādāti, ievērojot vienotu stilu un izmantojot RCB logo.

Bibliotēku dienests sadarbībā ar Automatizācijas nodaļu veido un uztur RCB mājaslapu www.rcb.lv, kurā tiek atspoguļota aktuālā informācija par norisēm RCB un tās filiālbibliotēkās. Reizi mēnesī Bibliotēku dienests turpina sagatavot informatīvo izdevumu „Jaunās Vēstis”. Veiksmīgi RCB tēla un sabiedrisko attiecību veidošanā 2008. gadā strādājusi Publicitātes nodaļa. Nozīmīgs apliecinājums tam ir Rīgas Domes Kultūras departamenta gada balva 2008

„Baltais zvirbulis”, ko 2009. gada 15. janvārī saņēma nodaļas vadītāja Daina Ģeibaka. Visa gada garumā Publicitātes nodaļa regulāri sagatavoja preses relīzes par nozīmīgākajiem notikumiem RCB. Šī informācija tika ievietota RCB mājaslapas sadaļā „Aktualitātes”. Lielākā daļa materiālu tika nosūtīta ievietošanai Rīgas Domes Kultūras departamenta mājaslapas mēneša jaunumu sadaļā, kā arī Rīgas pašvaldības portālā www.riga.lv un Latvijas Bibliotēku portālā www.biblioteka.lv. Informācija tika nosūtīta arī lielākajām Latvijas ziņu aģentūrām LETA un BNS, no kurienes tā nonāk plašsaziņas līdzekļu rīcībā. Bez tam, šī informācija tika publicēta arī portālos www.tours.lv, www.reitingi.lv, www.hc.lv, www.manaPilsēta.lv, www.notikumi.lv, www.studentnet.lv, www.rigaslatgale.lv un www.gimenesnedela.lv.

Par RCB ir bijis rakstīts Latvijas laikrakstos, bibliotēkas darbinieki snieguši intervijas radoraidījumiem, kā arī piedalījušies radio tiešraidēs, RCB un tās filiālbibliotēkās tapuši vairāki sižeti televīzijas raidījumiem. Aktīvizējusies filiālbibliotēku sadarbība ar vietējiem laikrakstiem, tādiem kā „Vidzemes Priekšpilsētas Vēstis” un „Mežaparka Akcenti”, informācija par pasākumiem publicēta arī Rīgas priekšpilsētu izpilddirekciju mājaslapās www.rigaslatgale.lv, www.rvp.lv. Svešvalodu filiālbibliotēka savu pakalpo-

jumu un organizēto pasākumu populārizēšanai ir izveidojusi savu blogu: <http://www.svesval.blogspot.com>.

2008. gadā RCB notikuši 1279 pasākumi, ko apmeklējuši 29 018 interesentu. RCB un filiālbibliotēku apmeklētājiem bija iespēja iepazīties ar 3396 bibliotēkās organizētām izstādēm. Īpaša RCB aktivitāšu un publicitātes pasākumu tematika 2008. gadā, tāpat kā visur Latvijā, bija Latvijas Republikas 90 gadu jubileja. Pasākumus un svētku izstādes par godu Lāčplēša dienai un Latvijas Republikas Neatkarības pasludināšanas gadadienai RCB un filiālbibliotēkas saviem lasītājiem rīko ik gadu, taču šis novembris bija īpašs, jo ar devīzi „RCB iedegas par Latviju” tika svinēta valsts 90. dzimšanas diena. Jaunās paaudzes patriotiskā audzināšana ir viens no RCB darba virzieniem, tādēļ īpaši daudz svētku pasākumu bija veltīti tieši bērniem.

Nozīmīgs publicitātes pasākums bija tradicionālā izstāde, kas ik gadu novembrī tiek rīkota kādā no RCB partnerbibliotēkām. 2008. gadā Latvijas Republikas 90 gadu jubilejai veltītā izstāde „Latvijas fotomāksla” bija apskatāma Sanktpēterburgas M. Ļermontova Starprajonu centrālajā bibliotēkā (Krievija). Izstāde tapa sadarbībā ar fotomākslinieku Valteru Poļakovu un sastāvēja no divām daļām: mākslinieka fotoizstādes „Cerību laiks” un Latvijas fotomākslai veltītas literatūras izstādes no RCB krājumiem.

Izstāde „Latvijas fotomāksla” Sanktpēterburgā

Valsts jubilejas atzīmēšana RCB ieguva arī starptautisku skanējumu – 17. jūnijā Svešvalodu filiālbibliotēkā tika prezentēts Lielbritānijas vēstniecības apsveikuma logo “Britain Congratulates Latvia”, kas bija īpaši izstrādāts par godu Latvijas Republikas 90. gadadienai. Ideja izveidot šādu logo pieder Lielbritānijas vēstniekam Ričardam Mūnam. Logo tika lietots, noformējot Lielbritānijas vēstniecības un Lielbritānijas Tirdzniecības palātas Latvijā divpusējos pasākumus, kā arī sarakstē ar sadarbības partneriem.

RCB Svešvalodu filiālbibliotēkas vadītāja Polīna Ārīte Lielbritānijas vēstniecības apsveikuma logo “Britain Congratulates Latvia” prezentācijā

Atzīmējot Latvijas Republikas proklamēšanas 90. gadadienu, RCB izveidojās veiksmīga sadarbība Latvijas Nacionālo vēstures muzeju. Tās rezultātā RCB un filiālbibliotēkas no aprīļa līdz oktobrim varēja saviem apmeklētājiem piedāvāt iepazīties ar muzeja ceļojošajām izstādēm: „Latvija: valsts, tauta,

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja izstāde RCB filiālbibliotēkā „Vidzeme”

zeme”, „Baltijas brīvības ceļš 1987–1991” un „Francim Balodim – 125”. RCB un Latvijas Nacionālā vēstures muzeja sadarbības mērķis bija veicināt bibliotēkas apmeklētāju informētību par Latviju un tās vēsturi.

2008. gadā RCB uzsāka jaunu pasākumu ciklu „Populārs cilvēks bibliotēkā”. Cikla ietvaros ik mēnesi kādā no filiālbibliotēkām tika rīkota tikšanās ar kādu no Rīgas pašvaldības atbildīgajiem darbiniekiem, tādējādi sniedzot iespēju rīdziniekiem un bibliotekāriem neformālā vidē iepazīties ar sabied

Pasākumu ciklā „Populārs cilvēks bibliotēkā” viesojās Rīgas domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle

rībā pazīstamu pašvaldības cilvēku. Savukārt pasākumu viesi, no kuru lēmumiem ir atkarīga Domes pakļautības iestāžu labklājība, guva personisku pieredzi, apmeklējot kādu Rīgas publisko bibliotēku.

2008. gadā notika astoņi cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” pasākumi: filiālbibliotēkā

Pasākumu ciklā „Populārs cilvēks bibliotēkā” viesojās Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte

„Avots” viesojās Rīgas Domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle, filiālbibliotēkas „Vidzeme” viesņa bija Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte, Bolderājas filiālbibliotēkā varēja tikties ar Rīgas vicemēru Jāni Dineviču, Pļavnieku filiālbibliotēkā – ar Rīgas Domes deputātu Igoru Pimenovu, Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā – ar Rīgas Domes deputātu Imantu Kalniņu, Daugavas filiālbibliotēkā – ar Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas izpilddirektors Dmitriju Pavlovu, Bišumuižas filiālbibliotēkā – ar Rīgas Domes Satiksmes departamenta Dienvidu tilta pieeju būvniecības direkcijas vadītāju Tāli Laizānu, bet mūzikas filiālbibliotēkā „Tilts” viesojās Rīgas piemiņkļu aģentūras direktors, ilggadējais LNO operas režisors Guntis Gailītis. Pasākumus papildināja bibliotēku darbinieku veidotās izstādes par viesos aicinātajiem Rīgas pašvaldības pārstāvjiem.

RCB rīkotā ikgadējā Bibliotēku nedēļa no 21. līdz 26. aprīlim uz dažādiem pasākumiem interesentus aicināja jau trīspadsmito reizi. Bibliotēku nedēļas tēma bija „Latvijas Republikai – 90”, tādēļ daudzi pasākumi bija veltīti valsts jubilejai. Bibliotēku dienests bija sagatavojis spēli bērniem par Latvijas vēsturi (spēles noteikumi ir līdzīgi pazīstamajai galda spēlei „Cirks”). 2008. gada Bibliotēku nedēļa ritēja arī „Trešā tēva dēla” projekta zīmē, jo visu aprīli RCB un filiālbibliotēkas turpināja saņemt ar Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā Publisko bibliotēku attīstības projekta ietvaros iegādāto datortehniku. Minētais projekts paplašināja lasītājiem piedāvāto pakalpojumu klāstu filiālbibliotēkās, līdz ar to pavērās arī jauns lauks publicitātes jomā – tika sagatavoti informatīvi materiāli, jaunie pakalpojumi popularizēti RCB mājaslapā u. tml.

Vairāki nozīmīgi publicitātes pasākumi 2008. gadā bija saistīti ar bibliotēku telpu renovāciju. Plašu publicitāti guva gan rekonstruētās filiālbibliotēkas „Vidzeme” atklāšana, gan Grīziņkalna filiālbibliotēkas darbības atsākšana jaunās telpās.

RCB Brīvības ielā 49/53, kā arī filiālbibliotēkas ir vieta, kur rakstnieki labprāt tiek ar saviem lasītājiem, bet izdevēji labprāt aicina interesentus uz savu jauno grāma-

RCB Grīziņkalna filiālbibliotēkas atklāšana

RCB filiālbibliotēkas „Vidzeme” atklāšana

Seminārs „Jaunākais bibliotēku renovācijā”

tu un citu informācijas nesēju prezentāciju.

Bibliotēku ikdienas darba neatņemama sastāvdaļa ir valsts svētkiem, gadskārtām un citiem nozīmīgiem kalendārajiem datumiem, kā arī ievērojamu cilvēku jubilejām veltīti pasākumi visdažādākajām lasītāju un intere-

sentu grupām. Īpaši aktīva ir sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādēm un skolām, kuru audzēkņiem tiek rīkoti bibliotēku sniegto pakalpojumu popularizējoši pasākumi: ekskursijas uz bibliotēku, bibliotēkārās stundas, informācijpratības nodarbības.

RCB un filiālbibliotēku pasākumos to apmeklētājiem 2008. gadā bija iespēja tikties ar sabiedrībā zināmiem, interesantiem cilvēkiem – rakstniekiem, māksliniekiem, aktieriem, mūziķiem, zinātniekiem.

Interesanta Pieaugušo literatūras nodaļā bija 7. marta pēcpusdiena, kad par godu Starptautiskajai sievietu dienai notika svētku akcija „Tik dēļ jums, daiļās dāmas”, kuras laikā bibliotēkas apmeklētājus apkalpoja tikai bibliotekāri vīrieši. Ņemot vērā to, ka RCB strādājošo vīriešu skaits ir neliels, šī bija ekskluzīva iespēja tikties ar viņiem.

RCB pasākumi Latvijas un Rīgas kultūras programmu ietvaros: Ģimenes nedēļa, Rīgas svētki, Dzejas dienas

Liela nozīme lasīšanas popularizēšanā un bērnu un pusaudžu lasīšanas veicināšanā ir dažādām akcijām. Lielākā no tām 2008. gadā bija vasaras lasīšanas akcija, kuras norisi koordinēja Bibliotēku dienests. Populārākais un visbiežāk izmantotais literatūras popularizēšanas veids bibliotēkās nemainīgi ir izstādes. Jau trešo gadu RCB apmeklētājiem bija iespēja iepazīties ar Latvijas

Grāmatizdevēju asociācijas organizēto kārtējam grāmatu mākslas konkursam „Zelta ābele 2007” nominēto grāmatu izstādi. Izstādes atklāšana notika 12. martā Pieaugušo literatūras nodaļā. Šo konkursu grāmatizdevēji rīkoja jau 15. reizi, un tā pamatuzdevums ir vērtēt grāmatu kā mākslas priekšmetu formas un satura kopveselumā. Izstādes atklāšanā piedalījās Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas izpilddirektore Dace Pugača un citi tās pārstāvji. Grāmatu izstāde līdz pat decembrim bija aplūkojama dažādās filiālbibliotēkās (Bišumuižas, Ziemeļblāzmas, Grīziņkalna, kā arī filiālbibliotēkās „Avots”, „Laima” un „Strazds”).

Līdzās tradicionālajām literatūras izstādēm bibliotēku telpas veiksmīgi tiek izmantotas arī dažādām mākslas, radošo darbu un kolekciju izstādēm, ko bibliotēkas veido sadarbībā ar māksliniekiem, kultūras un mākslas centriem, skolām un citiem sadarbības partneriem.

2008. gadā RCB aicināja uz sadarbību virkni valsts un pašvaldības iestāžu, kā arī sabiedrisko organizāciju, mudinot sniegt informatīvo atbalstu un piešķirt šo iestāžu izdotos bezmaksas informatīvos materiālus (bukletus, brošūras u. c.) izplatīšanai RCB lasītāju vidū. Šādu materiālu izplatīšana ir viena no RCB funkcijām un nozīmīgs solis iedzīvotāju informētības līmeņa paaugstināšanā. Informatīvos materiālus RCB un filiālbibliotēkas šogad saņēma no šādām iestādēm un organizācijām: Muzeju valsts pārvalde, Rīgas Domes Labklājības departaments, Komunālais departaments un Izglītības, jaunatnes un sporta departaments, Rīgas

Mārtiņš Rītiņš - RCB grāmatu izsniegšanas punktā BKUS

Domes Bērnu tiesību aizsardzības centrs, Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācija „Papardes zieds”, AIDS Profilakses centrs, Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeironi”, Latvijas Vides aizsardzības fonds, biedrība „Projekts „Vizuālā Latvija”” u. c. Visa gada garumā RCB filiāl-

bibliotēku apmeklētājiem bija pieejami RDKD Pasākumu un informācijas nodaļas sagatavotie materiāli par kultūras dzīves aktivitātēm un notikumiem galvaspilsētā, kā arī citu Rīgas kultūras un izglītības iestāžu sagatavotie informatīvie un reklāmas materiāli.

Izdevniecības "Upe" diska prezentācija RCB

Kaspars Kambala - RCB Daugavas filiālbibliotēkā

PIELIKUMS NR.1

Pārskats par Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku kopējo krājumu

Nr. p. k.	RCB struktūrvienība	Krājums 2008.01.01.	Saņemts 2008.	Rekomplektēts 2008.	Krājums 2009.01.01.	(+) vai (-) 2008. g.
1.	Centrālā bibliotēka	91 064	8 102	12 319	86 847	-4217
2.	Šampētera	36 475	1 410	2 482	35 403	-1072
3.	Annas	33 951	1 312	3 325	31 938	-2013
4.	Laima	12 845	1 027	1 271	12 601	-244
5.	Grīziņkalna	17 764	4 415	5 707	16 472	-1292
6.	Sarkankalna	19 788	1 428	1 421	19 795	7
7.	Nordeķu	28 619	1 555	6 609	23 565	-5054
8.	Bolderājas	22 659	1 825	2 234	22 250	-409
9.	Vidzeme	33 300	7 171	1 559	38 912	5612
10.	Kurzeme	17 125	1 614	2 375	16 364	-761
11.	Metod. nod.	1 764	177	31	1 910	146
12.	Torņakalna	26 581	3 341	1 378	28 544	1963
13.	Rēzna	23 265	1 544	3 377	21 432	-1833
14.	Čiekurkalna	15 877	1 581	1 489	15 969	92
15.	Avots	17 918	1 859	2 630	17 147	-771
16.	Ziemeļblāzmas	28 053	1 998	1 695	28 356	303
17.	Pārdaugavas	27 507	1 916	3 070	26 353	-1154
18.	Hanzas	33 041	1 552	4 539	30 054	-2987
19.	Grīvas	11 939	0	11 939	0	-11939
20.	Sarkandaugavas	20 129	1 956	5 656	16 429	-3700
21.	Jaunciema	11 907	913	3 085	9 735	-2172
22.	Pūce	20 598	869	497	20 970	372

23.	Svešvalodu	27 354	1 603	5 187	23 770	-3584
24.	Bišumuižas	13 852	1 211	4 214	10 849	-3003
25.	Zemgale	21 126	1 805	734	22 197	1071
26.	Zemitānu	7 804	0	7 804	0	-7804
27.	Juglas	24 874	1 858	4 061	22 671	-2203
28.	Burtnieks	14 739	1 186	1 919	14 006	-733
29.	Zolitūdes	13 797	942	1 698	13 041	-756
30.	Daugavas	40 036	2 805	6 786	36 055	-3981
31.	Zvirbulis	13 941	1 133	1 235	13 839	-102
32.	Mežaparka	7 308	709	562	7 455	147
33.	Pļavnieku	29 731	2 265	5 153	26 843	-2888
35.	Strazds	18 454	1 304	710	19 048	594
36.	Mārtiņa	10 336	656	2 427	8 565	-1771
37.	Vinnijs	11 167	818	2 134	9 851	-1316
38.	Mangaļu	12 888	100	5 918	7 070	-5818
41.	Ķengaraga	38 863	3 269	3 204	38 928	65
42.	Mežciema	11 584	934	3 484	9 034	-2550
44.	Mākslas	21 753	833	2 355	20 231	-1522
45.	Zasulauka	19 094	1 850	2 779	18 165	-929
46.	Ilģuciema	30 679	2 229	4 931	27 977	-2702
48.	Imantas	38 017	3 178	3 103	38 092	75
49.	Vecrīgas	2 848	381	296	2 933	85
50.	Tilts	6 653	777	0	7 430	777
51.	Berģu	11 180	993	1 653	10 520	-660
F1	Repozitārija Aktīvais fonds	8 323	1 448	44	9 727	1404
Kopā		1 008 570	81 852	151 079	939 343	-69227

PIELIKUMS NR.2

Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku izmantojuma rādītāji 2008. gadā

RCB struktūrvienība	Lasītāju skaits 2008.	No tiem bērni līdz 18 gadiem	Apmeklējumu skaits 2008.	No tiem apmeklējums līdz 18 gadiem	Izsniegums 2008.	No tiem izsniegums līdz 18 gadiem
RCB	11649	2995	172126	27724	355049	56664
Ārējais apkalpošanas punkts BKUS	660	522	8418	6165	8564	5444
Annas	875	115	15585	2565	41534	9767
Avots	1510	306	24705	6422	52111	7785
Berģu	544	147	8756	2845	25850	6267
Bišumuižas	1008	289	13445	4387	39857	8628
Bolderājas	1717	727	23763	11304	66205	28051
Čiekurkalna	1082	392	16970	6405	33236	8135
Daugavas	3404	1059	49623	11306	159142	24890
Grīziņkalna	1277	303	15058	4729	38056	3525
Hanzas	878	297	17900	5447	54713	14832
Iļģuciema	2242	713	31319	8004	63334	14666
Imantas	3172	1386	67024	27029	131857	30338
Jaunciema	553	238	11663	5849	15757	6386
Juglas	2234	443	38443	12249	85805	16204
Kurzeme	1367	421	23254	7340	70203	14004
Ķengaraga	2110	843	35525	16327	94184	38491
Laima	1293	215	24294	3142	45419	4315
Mākslas	1804	145	18439	321	122009	8971
Mežaparka	305	95	5154	1566	8880	1249

Mežciema	930	371	19310	9434	44088	14340
Nordeķu	1237	276	23886	4109	80140	11077
Pārdaugavas	2000	445	29129	7929	61628	9613
Pļavnieku	1992	731	43876	16101	69302	13373
Pūce	1048	449	22197	11781	25283	6497
Rēzna	1488	302	39825	7209	115636	18210
Sarkankalna	1456	75	20494	333	58590	571
Strazds	1514	651	28253	7235	52970	16928
Svešvalodu	1887	252	17787	1194	32083	1318
Šampētera	1078	273	15505	3570	33941	5424
Tilts	1054	169	6459	791	14202	507
Torņakalna	1724	405	27068	7179	63403	8370
Vecrīgas	96	0	1075	0	3189	0
Vidzeme	1816	427	17208	3616	38273	4137
Zasulauka	1605	540	31041	7071	77645	12019
Zemgale	1342	530	19871	4328	42591	9115
Ziemeļblāzmas	1547	555	36426	7926	183440	28458
Zolitūdes	1025	454	20283	6468	54111	14057
Kopā	64523	18556	1041157	277400	2562280	482626
Burtnieks	1125	569	14598	7492	35208	15499
Mārtiņa	296	239	3497	2827	6963	5189
Sarkandaugavas	1004	800	22074	20264	52520	48964
Vinnijs	787	677	16486	13937	32266	28220
Zvirbulis	753	514	11779	7921	26920	18589
Kopā bērnu bibl.	3965	2799	68434	52441	153877	116461
Pavisam kopā	68 488	21 355	1 109 591	329 841	2 716 157	599 087

KONKURSS – TĀ IR LABVĒLĪGA SACENSĪBA

2007. gadā RCB noritēja prasmju pārbaude – konkurss par elektronisko datubāzu izmantošanu. Ideja par jauna, bibliotekāriem domāta konkursa organizēšanu radās 2008. gada sākumā, un šoreiz tika izvēlēta uzziņu darba joma – bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšana. Lai gan informācijas plūsma pašlaik ir milzīga un informācijas meklēšanas iespējas piedāvā dažādas datubāzes, ieteicošā bibliogrāfija joprojām nav zaudējusi nozīmīgumu. Sastādot bibliogrāfisko sarakstu vai rādītāju, bibliotekārs profesionāli meklē, atlasa, izvērtē un sakārto informāciju par noteiktu tematu. Bibliotēkas vai vienkārši informācijas lietotājam tiek piedāvāts gatavs informācijas resurss.

RCB ir senas tradīcijas bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanā. Tie ir gan nelieli literatūras saraksti tematiskām vai jaunieguvumu izstādēm, gan literatūras saraksti interešu grupām, kā arī novadpētnieciskie vai personālie bibliogrāfiskie saraksti. Dažas filiālbibliotēkas sastāda bibliogrāfiskus sarakstus pēc skolu pieprasījuma atbilstoši mācību programmām. Pēc Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas pieprasījuma vairāki bibliogrāfiskie saraksti ir sastādīti ciklā „Grīziņkalna skices”, vairāki saraksti tapuši arī sadarbībā ar Jūgendstila informācijas centru. Nozīmīgākais RCB ieguldījums ieteicošās bibliogrāfijas jomā ir divi bibliogrāfiskā rādītāja „Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu” izdevumi: pirmais – 2000. gadā, otrais, papildinātais – 2007. gadā. Šis apjomīgais literatūras kopojums ir pārtapis arī par elektronisku resursu – datubāzi „Rīga latviešu daiļliteratūrā”, kas lietotājiem ir pieejama RCB tīmekļa vietnē.

Gatavojoties valsts jubilejai, RCB administrācija un Bibliotēku dienests 2008. gada februārī izsludināja bibliogrāfisko līdzekļu konkursu „Latvijai – 90”. Tā mērķis bija

veicināt tādu bibliogrāfisko rādītāju tapšanu, kas būtu nozīmīgs devums, gatavojoties valsts svētkiem, kā arī ievērojams papildinājums Latvijas bibliogrāfisko līdzekļu klāstam. Konkursa nolikumā tika noteikts materiālu atlasē periods – pēdējie pieci gadi. Konkursā piedalījās 26 filiālbibliotēkas. Katrai filiālbibliotēkai bija iespēja izvēlēties sava darba tematiku. Izvērtējot iesniegto darbu tematus, kļuva redzams, ka visvairāk bibliotēku pievērsušās novadpētniecībai. Izvēlētos tematus var iedalīt trīs lielākās grupās: Latvija pasaulē; Rīga un tās attīstības perspektīvas; ievērojami novadnieki.

Apkopojot literatūru par Latvijas teātru sasniegumiem pasaulē, izveidots bibliogrāfiskais rādītājs „Latvijas teātri uz pasaules skatuves”, kurā ir šādas nodaļas: „Latvijas teātri starptautiskos teātru festivālos”, „Scenogrāfi”, „Jaunā Rīgas teātra režisora A. Hermaņa iestudējumi ārzemju teātros” un „G. Poļiščukas Teātra Observatorijas iestudējumi ārzemju teātros”. Ar Latvijas mūziķu sasniegumiem ārpus Latvijas iepazīstina bibliogrāfiskais rādītājs „Latvijas mūziķi – pasaules zvaigznājā”, kurā ietverti materiāli par Aleksandru Antoņenko, Inesi Galanti, Elīnu Garanču u. c., kopumā par 12 personām. Savukārt materiāli par sasniegumiem literatūrā apkopoti rādītājos „Latviešu literatūras tulkojumi svešvalodās” (latviešu prozas, dzejas un folkloras tulkojumi vairāk nekā 10 svešvalodās) un „Latviešu rakstnieki – bērniem” (jaunākās literatūras apkopojums). Daudzu nozīmīgu vēsturisku personu, kultūras darbinieku un zinātnieku saikni ar Latviju atklāj bibliogrāfiskais rādītājs „Cittautu ievērojami cilvēki Latvijā”. Visi minētie temati par latviešu kultūru un tās sasniegumiem pasaulē ir nozīmīgi, un literatūra par tiem līdz šim vienkopus nebija apkopota. Tie ir noderīgi materiāli uzziņu darbā.

Neizsmeļams izpētes un materiālu vākša-

nas darbs ir novadpētniecība. Daudzās filiālbibliotēkās tas tiek veikts augstā līmenī, pētot gan bibliotēkas, gan mikrorajona vēsturi un attīstību. Novadniekiem tiek veltītas izstādes, vāktas publikācijas un sastādīti literatūras saraksti par viņiem, rīkotas tikšanās bibliotēkā. Tāpēc liela daļa konkursa dalībnieku, sagaidot Latvijas valsts gadadienu, izvēlējās veidot bibliogrāfisko rādītāju par novadpētniecības tematu, tādējādi apliecinot, ka prot saskatīt vērtības tuvākajā apkārtnē un līdzcilvēkos, kuru devums Latvijai ir nozīmīgs.

Vēsturiskajam faktam – Latvijas valsts proklamēšanai – veltītajā rādītājā „Latvijas proklamēšanas vēsture” apkopotas grāmatas, kā arī krājumos un periodiskajos izdevumos publicētie raksti par šo tēmu. No novadpētniecības tematiem veltīto bibliogrāfisko darbu kopas jāmin apjomīgais rādītājs „Daugava – mūsu dzīvības šūpulis”, kurā ietverti materiāli ne tikai par Daugavas saistību ar Rīgu, bet arī par likteņupī kā visas Latvijas simbolu. Īpaši nozīmīga ir nodaļa par Dienvidu tiltu – literatūras apkopojums par aktuālu Rīgas attīstības perspektīvu. Rīgai un tās rajonu attīstībai veltīti darbi „Kundziņšala: kādai tai būt?” un „Mežaparka un Čiekurkalna attīstības perspektīvas”. Pirmajā apkopotu materiāli, kuros pausti dažādu sabiedrības grupu – valsts, pašvaldību un sabiedrisko organizāciju darbinieku, vides aizstāvju, Rīgas brīvostas un privātā biznesa pārstāvju, kā arī iedzīvotāju – viedokļi par Kundziņšalu un tās attīstību. Otrs rādītājs veltīts Mežaparka un Čiekurkalna mikrorajoniem un „Ezerparka” rajona projektam.

Tematiski viens otru papildina trīs bibliogrāfiskie rādītāji par kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu Rīgas arhitektūrā: „Kalnciema iela” (Kalnciema ielas koka apbūves atjaunošana un vēsture, arhitekti, kas darbojas atklātajā sabiedriskajā fondā „Latvia Nostra”), „Āgenskalna apbūves saglabāšana, atjaunošana, nākotnes perspektīvas” un „Rīga – jūgendstila pērle”. Novadpētniecības materiāli apkopoti arī darbos „Bergu filiālbibliotēka un tās apkārtnes kultūrvēsturiskā vide un attīstība”, „Bišumuiža” un „Sarkandaugava mainās”.

Valsts lielākā bagātība ir tās cilvēki. Inte-

resants tēmas interpretējums atrodams bibliogrāfiskajā rādītājā „Par darītāju pats darbs runā”. Tajā apkopoti materiāli par cilvēkiem, kuriem labdarība un vides saglabāšana ir dzīvesveids: par basketbolisti Uļjanu Semjonovu un Bolderājas vides aizstāvjiem, par projektu „Pēdas” un palīdzību „mazajiem brāļiem” – dzīvniekiem. Apjomīgs materiālu klāsts apkopots sportistam un deputātam veltītajā rādītājā „Ar Olimpisko medaļu deputāta krēslā – Viktors Ščerbatihš”. Viktors Ščerbatihš ir ne tikai spordinājis Latvijas vārdu pasaulē, iegūstot Eiropas un pasaules čempiona titulus un olimpisko medaļu, bet arī aktīvi iesaistījies Latvijas sabiedriskajā un politiskajā dzīvē.

Vairāki bibliogrāfiskie līdzekļi tapuši par novadniekiem literātiem un mūziķiem: „Bērnu literatūras stūrmanis” (par Inesi Zanderi), „Dzintars Sodums”, „Juris Rubenis”, „Mūsu lasītājs – rakstnieks Arnolds Auziņš”, „Latvijas teātris novadnieka un lasītāja, teātra kritiķa N. Naumaņa acīm”, „R. Paula mūzikas pasaule”, „Caur saviem ļaudīm Latvija mirdz” un „Latvju cilvēks laiku lokos”.

Konkursam iesniegtos darbus vērtēja žūrijas komisija, kuras sastāvā bija RCB pārstāvji: direktore Dz. Šmita, direktora vietniece D. Veilande, Bibliotēku dienesta galvenā bibliogrāfe Z. Geršmane, kā arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūta direktore A. Goldberga. Tika izvirzīti pirmo trīs vietu ieguvēji – katrā no tām divi labākie darbi. Žūrijas komisija nolēma godalgot sešus labākos darbus.

Ar visiem konkursā iesniegtajiem bibliogrāfiskajiem rādītājiem varēja iepazīties izstādē Centrālajā bibliotēkā. Te kolēģi varēja novērtēt savu un citu veikumu, jo konkurss taču ir labvēlīga sacensība. Arī lasītājiem bija iespēja iepazīties ar literatūras kopojumiem par viņus interesējošiem tematiem.

RCB darbiniekiem tika organizēta nodarbība, kurā Bibliotēku dienesta galvenā bibliogrāfe sniedza pārskatu par bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanas metodiku un detalizēti analizēja konkursā iesniegto darbu struktūru atlases un kārtojuma principus, bibliogrāfiskā apraksta atbilstību standartiem. Metodiskais materiāls elektroniskā formā tika nosūtīts visām filiālbibliotēkām.

Konkurss – tā ir uzdrošināšanās, izdoma,

sacensība un gandarījuma izjūta. Piedaloties konkursā, darbinieki pilnveidoja savas prasmes bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanā (dažādu informācijas avotu izmantošanā, materiālu atlasē un kārtošanā atbilstoši rādītāja struktūrai), bez tam, tas bija izcils bibliotekāru veikums, gatavojoties Latvijas

90. gadadienai. Sastādītie bibliogrāfiskie līdzekļi bija vērtīgs papildinājums, organizējot pasākumus un veidojot literatūras izstādes par Latvijas attīstību dažādās jomās, kā arī popularizējot novadpētniecības materiālus.

Daina Ģeibaka

RCB Publicitātes nodaļas vadītāja

RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ VIESOJAS POPULĀRS CILVĒKS

Viens no nozīmīgākajiem RCB 2008. gada publicitātes pasākumiem bija cikls „Populārs cilvēks bibliotēkā”. Tas aizsākās aprīlī, Bibliotēku nedēļas laikā, un turpinājās līdz pat vēlam rudenim. Ideja par to, ka būtu interesanti un lietderīgi ik mēnesi kādā no RCB filiālbibliotēkām sarīkot neformālu tikšanos ar kādu no pilsētas pašvaldības darbiniekiem, pieder Rīgas Domes Kultūras departamenta Bibliotēku programmas vadītājai Kristīnei Krūzei. Šo tikšanos galvenais mērķis ir piedāvāt pašvaldības darbiniekiem iespēju tuvāk iepazīties ar kādu no Domes pakļautības iestādēm, savukārt RCB darbiniekiem un lasītājiem tā ir iespēja personiski satikt un neformālā vidē aprunāties ar ikdienā praktiski nesastopamu, bet sabiedrībā pazīstamu cilvēku un, protams, iepazīt bibliotēku no jauna skatupunkta.

RCB administrācija un filiālbibliotēku darbinieki rūpējās par to, lai tikšanās vide katram sarīkojuma viesim liktos interesanta un pievilcīga, tika veidotas izstādes, saistītas gan ar viesi pašu, gan ar viņa vadītās struktūrvienības darbu. Ekspozīcijas uzmanības degpunktā, protams, bija arī dažādi novadpētnieciski materiāli par attiecīgā Rīgas rajona un pašas bibliotēkas vēsturi, kā arī par slavenībām, kuru dzīves ceļi vijušies cauri šo rajonu ielām, sētām un namiem.

Mūsu pirmais populārais cilvēks – Rīgas

Domes Kultūras departamenta (RDKD) direktore Diāna Čivle – 2008. gada 24. aprīlī viesojās filiālbibliotēkā „Avots”. Viņas vadītā iestāde ir atbildīga par Rīgas kultūras procesu stratēģisko plānošanu un kultūrvides veidošanu, tas nozīmē arī dažādu kultūras iestāžu, tai skaitā RCB, darbības plānošanu un vadību. Baudot tēju kopā ar bibliotēkas darbiniekiem un lasītājiem, Diāna Čivle kavējās atmiņās par laikiem, kad viņa pirmo reizi ienāca bibliotēkā („Avots” ir Diānas Čivles bērnības bibliotēka). Tas bija laiks, kad pēc sērijas „Ievērojamu cilvēku dzīve” grāmatām pie veikaliem pa naktīm bija jāstāv rindās. Viešņa stāstīja par saviem studiju gadiem, koriem un deju kolektīviem, bibliotēkām un grāmatām. Arī par attiecībām un to, kas tajās tiek vērtēts visaugstāk. Diānai Čivlei tā ir atklātība un godīgums.

Tika runāts arī par to, ko nozīmē būt tāda mēroga amatpersonai kā RDKD direktors. Aiz jebkura laba pasākuma slēpjas grūts darbs un tas, kas no malas liekas vienkārši labi sanācis, patiesībā ir ticis rūpīgi plānots, domājot par cilvēkiem, viņu izjūtām un vajadzībām. Ir gandarījums, ja kaut kas ir labi izdevies. „Tas sniedz atsvaru pretī sausajam administratīvajam un papīru darbam, jo darbs ar kultūru nav tikai kaut kas smalks un skaists, tajā ir arī ļoti daudz precīza papīru darba. Man ir lieliska koman-

Diāna Čivle RCB filiālbibliotēkā „Avots”

Jānis Dinevičs RCB Bolderājas filiālbibliotēkā

da – cilvēki, kuri strādā ļoti godprātīgi un pašai izlēdzīgi. Tie ir īpaši birokrāti, kuri strādā Kultūras departamentā,” atzina Diāna Čivle.

Mūsu maija viesis bija Rīgas Domes priekšsēdētāja vietnieks Jānis Dinevičs. Pasākums notika Bolderājas filiālbibliotēkā, jo tieši šeit Rīgas vicemērs pavadījis bērnības un skolas gadus. Daži cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” pasākumi ritēja gaisotnē, ko varētu raksturot kā filozofiski intelektuālu, turpretī citiem piemita vairāk pragmatiski konstruktīvs gars. Pie šādas ievirzes pasākumiem piederēja arī tikšanās ar Jāni Dineviču, kurā klausītājus interesēja galvenokārt sociālas un saimnieciskas dabas jautājumi – sociālo māju celtniecība, ceļu uzturēšana, atkritumu apsaimniekošana un daudz kas cits. Taču saruna neizvērtās vienīgi amatpersonas pārskatā par saimniecisko darbību, jo laiks tika veltīts arī pārdomām par literatūru („Dzīvē nav nekā interesantāka, kā pētīt pašam sevi,” savu aizraušanos ar ezotērisku literatūru komentēja Jānis Dinevičs), brīvo laiku un vaļaspriekiem – makšķerēšanu un tenisu.

Jūnijs bija Rīgas Domes deputātes, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētājas Helmī Staltes mēnesis. Helmī Stalte pazīstam arī kā latviešu un lībiešu jeb līvu dzīvesziņas zinātāju, līvu patrioti un

folkloras kopas „Skandinieki” vadītāju. Viesņa tika uzņemta renovētajā filiālbibliotēkā „Vidzeme”, kas aizvien ir kopusi latviskā mantojuma glabāšanas un veidošanas tradīcijas. Bibliotēkas darbinieku sagatavotās izstādes bija veltītas līvu vēsturei un kultūrai, Līgo svētku sadzīviskajiem, filozofiskajiem un garīgajiem aspektiem un citām aktuālām tēmām. Īpaša izstāde bija veltīta arī Helmī Staltei.

Tikšanās galvenais temats bija savas vietas apziņas un atbildība. „Cilvēkam stingri jāstāv savā vietā, jo tikai tad no tevis nāk labums ģimenei, tautai un valstij,” teica Helmī Stalte. Tika runāts par mūsu senču – līvu un latviešu – kultūras mantojuma saglabāšanu un uzturēšanu ne vien tā materiālajās, bet arī nemateriālajās izpausmēs, piemēram, tautas pašapziņā.

Helmī Staltes un viņas vadītās komitejas rokās ir politiskā lemsana par kultūras procesiem Rīgā, protams, arī galvaspilsētas bibliotēkās. „Neskatoties uz politisko uzskatu dažādību, attiecībā uz bibliotēku attīstību komitejā aizvien ir bijis ļoti liels konsenss. Tas ir arī Helmī personiskais nopelns,” teica RCB direktore Dzidra Šmita. Savukārt Helmī Stalte atzina, ka, lai varētu lemt, ir vajadzīgs urdītājspēks no bibliotēku puses un tādējādi labvēlīga, radoša un rezultatīva sadarbība aizvien ir abpusēja.

Helmi Stalte RCB filiālbibliotēkā „Vidzeme”

Jūlijā viesi – Rīgas Domes deputātu, A/S „Rietumu banka” informācijas tehnoloģiju speciālistu Igoru Pimenovu, kurš darbojas Domes Pilsētas attīstības komitejā un Vides komitejā, – uzņēma Pļavnieku filiālbibliotēka (Pimenova kungs dzīvo netālu no bibliotēkas). Atklājot pasākumu, RCB direktore Dzidra Šmita izteica prieku par to, ka darbs, kas Rīgas Domē tiek darīts bibliotēku attīstības jomā, ne mazākajā mērā nav politizēts un bibliotēkām labvēlīgi lēmumi tiek pieņemti neatkarīgi no deputātu politiskās piederības. „No otras puses,” viņa teica, „šis pasākumu cikls tiek rīkots mazliet savtīgos nolūkos – mēs vēlamies, lai cilvēki, kas Domē ceļ rokas, izlemjot bibliotēku likteni, iepazīst tās arī no iekšpuses.” Šāda iespēja Pimenova kungam radās, jo sarunas raisījās arī par tādiem sāpīgiem jautājumiem kā bibliotēku telpas un iespējas ierīkot jaunas bibliotēkas mikrorajonos, kuros bibliotekārais pakalpojums vēl joprojām nav pieejams. Tika runāts arī par iespējām izvietot bibliotēkas reklāmu pilsētvidē, jo bibliotēkas nodrošina pašvaldību informācijas bezmaksas izplatīšanu, taču norādes, kas informētu par to atrašanās vietu, pilsētā nav pamānāmas.

Atbildot uz jautājumiem, Igors Pimenovs pastāstīja, ko viņš kā deputāts darījis pilsētas un cilvēku labā, par grāmatām, kuras labprāt lasa, un dalījās savos priekšstatos par bibliotēkas sūtību un nākotni. „Grāmatai piemīt

Igors Pimenovs RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā

īpaša maģija, tāpēc tā ir nopietna alternatīva internetam,” teica viesis.

Augusta viesis Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā bija A. Dombrovska skolas direktors, Rīgas Domes deputāts Imants Kalniņš, kurš darbojas Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā un Komunālo un dzīvokļu jautājumu komitejā. Šī tikšanās noritēja vētrainā gaisotnē, jo bibliotēkā bija sapulcējušies īpaši patriotiski un kareivīgi noskaņoti ziemeļblāzmieši, kuru vidū bija arī jaundibinātās Vecmīlgrāvja attīstības biedrības biedri. Cilvēkiem sāp panīkums Vecmīlgrāvja kultūras dzīvē un Ziemeļblāzmas arhitektūras kompleksa tuvākā nākotne, t. i., tas, kas notiks ar bibliotēku, Bezalkohola biedrību, senioru kori un citām Kultūras pils paspārnē mītošajām organizācijām, kamēr komplekss tiks renovēts. Diskusijas risinājās par to, kas notiek ar Augusta Dombrovska garīgo un fizisko mantojumu, kā tas būtu optimāli saglabājams un atjaunojams, lai netiktu aizskartas vecmīlgrāviešu ētiskās un estētiskās jūtas un tiesības piedalīties metropoles līmeņa pilsētas kultūras un izglītības labumu patērēšanā.

Lai gan RCB direktora vietniece Doloresa Veilande apgalvoja, ka tiks darīts viss, lai pils renovācijas laikā bibliotēka un tās sniegtais pakalpojums vecmīlgrāviešiem būtu pieejams pilnā apjomā, bet Imants Kalniņš centās pārliecināt sanākušos, ka jebkurš jautājums ir risināms, pasākums izvērtās visai

Imants Kalniņš RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā

Dmitrijs Pavlovs RCB Daugavas filiālbibliotēkā

kaujiniecisks un tā veidotājiem nācās uzklaut arī nepatīkamus viedokļus. Taču informācijas apmaiņa un sadarbība neapšaubāmi ir laba rezultāta pamatnosacījums.

Līdzīgas ievirzes pasākums, kurš gan piecēja ar pozitīvi konstruktīvu noskaņu, bija tikšanās ar septembra „populāro cilvēku” – Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas izpilddirektoru Dmitriju Pavlovu. Dmitrijs Pavlovs Latgales priekšpilsētas filiālbibliotēkā ir biežs un gaidīts viesis, jo izpilddirekcijai ir laba sadarbība gan ar priekšpilsētas uzņēmumiem un citām institūcijām (tai skaitā ar RCB filiālbibliotēkām), gan ar iedzīvotājiem. RCB direktore Dzidra Šmita atgādināja, ka tieši Dmitrija Pavlova vadībā priekšpilsēta pēdējos gados no depresīva rajona kļuvusi par rajonu, kas dinamiski attīstās. Tikšanās gaitā tika runāts par Daugavas labā krasta attīstības un labiekārtošanas plāniem, par „gleznieciskajām” Maskavas ielas apbūves drupām un to īpašniekiem, par Daugavas ūdens kvalitāti un daudz ko citu. Īpaša sarunas tēma bija Latgales izpilddirekcijas organizētās kultūras aktivitātes un centieni Maskavas forstatē attīstīt tūrismu un celt saulītē šīs vietas bagāto vēsturi, kas gan idejas, gan risinājuma līmenī liecina par drosmi un oriģinalitāti. Dmitrijs Pavlovs uzsvēra savstarpējās sapratnes un dialoga nozīmi kultūras darbā. Liels atbalsts dažādu kultūras projektu realizācijā izpilddirekcijai

ir RCB filiālbibliotēkās gadu desmitiem vāktie un sistematizētie novadpētniecības materiāli. Izpilddirektors atzina, ka lasīšanai viņam neatliek daudz laika, tomēr vaļabrīžos viņš lasa grāmatas par priekšpilsētas vēsturi – tieši tās, ko saviem lasītājiem piedāvā arī Daugavas filiālbibliotēka. Tikšanās dalībnieki varēja iepazīties ar plašu, bibliotēkas darbinieku sagatavotu novadpētniecības materiālu izstādi.

Bibliotēka ir tilts starp cilvēkiem un kultūrām, valodām un tautām. Simboliski, ka divas pēdējās 2008. gada tikšanās bija saistītas ar tilta tēmu. Oktobra „populārais cilvēks” – Rīgas Domes Satiksmes departamenta Dienvidu tilta pieeju būvniecības direkcijas vadītājs Tālis Laizāns – viesojās Bišumuižas filiālbibliotēkā, kas mājvietu atradusi tieši tilta pakājē, A/S „Rīgas piena kombināts” ēkā. Šeit pulcējās plaša sabiedrība – Bišumuižas iedzīvotāji, piena kombināta un citu tuvējo uzņēmumu darbinieki, bibliotekāri un lasītāji. Tie bija cilvēki, kurus interesē Dienvidu tilta pievedceļu izbūve, piemēram, kas notiks ar jaunās maģistrāles tuvumā esošajām ēkām, kā tiks regulēta satiksme un ierīkotas pagaidu pārejas gājējiem un daudz kas cits, jo pārmaiņas, kas Rīgas dzīvē sākušās līdz ar jaunā tilta atklāšanu, tieši vai netieši ir skārušas katru Rīgas, un īpaši Bišumuižas, iedzīvotāju.

Izvērtās asas diskusijas, jo ne visas

Tālis Laizāns RCB Bišumuižas filiālbibliotēkā

Laizāna kunga atbildes klausītājiem patika, tai skaitā viedoklis, ka „reālajā dzīvē nevar panākt situāciju, lai viss visam perfekti atbilstu”. Taču cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” mērķis ir Rīgas pašvaldības darbinieku un iedzīvotāju savstarpēja tuvināšanās un viedokļu apmaiņa pat tad, ja šie viedokļi krasi atšķiras. Kaut arī Tālim Laizānam neradās iespēja pastāstīt par savu mīļāko grāmatu un dalīties bibliotēkas nākotnes vīzijās, pasākums ieskaitāms plusos, jo, ja runājam par tiltiem, visaugstāk vērtējama ir iespēja un labā griba tos celt.

Ievadot tikšanos Mūzikas filiālbibliotēkā „Tilts” ar novembra „populāro cilvēku”, ilggadējo Latvijas Nacionālās operas režisoru, Rīgas pašvaldības aģentūras „Rīgas piemiņkļu aģentūra” direktoru Gunti Gailīti, RCB direktore Dzidra Šmita akcentēja to, cik liela nozīme kultūras iestādes darbībā ir pašvaldības kultūras cilvēku klātesamībai, bet filiālbibliotēkas „Tilts” vadītāja Dace Sika uzsvēra, ka bibliotēka ir vieta, kur tiek celti tilti arī starp cilvēkiem un mākslām. Guntis Gailītis stāstīja par to, kas tiek darīts

Guntis Gailītis RCB Mūzikas filiālbibliotēkā „Tilts”

un kas ielānots Brīvības pieminekļa un Brāļu kapu kopšanā un uzturēšanā, kā arī par problēmām, ar kurām nākas saskarties. Īpaši interesantas bija Gailīša kunga pārdomas par svētvieta simbolisko arhitektoniku un režiju, kas būtu nepieciešama, lai šo vietu apmeklējums iegūtu rituāla nozīmi. „Pieminekļu godināšanai pagaidām trūkst dramaturģijas,” viņš atzina. Guntis Gailītis stāstīja arī par savu aizraušanos – Alfrēda Kalniņa operu „Baņuta”, par tās tapšanu, iestudējumu vēsturi un ieceri izveidot „Baņutas” muzeju.

Tikšanās bija dažādas, interesantas un mazāk interesantas, taču savu uzdevumu tās paveica – mēs cēlām tiltu pār plašu jūru. Mēs devām ceļu labajai ziņai, ka pašvaldības darbinieki nav virtuāli funkcionāri, kuri nevienam nerasniedzamos kabinetos paraksta nevienam nepieejamus dokumentus, savukārt publiskā bibliotēka nav vecām grāmatām piestūķēts kambaris, uz kuriem neviens neiet. Jo tāda nu ir cilvēka daba – tas, kas notiek sabiedrībā, lielā mērā balstās uz viedokli. Un abpusēji pozitīvs viedoklis ir telpa, kurā var ļoti pozitīvi strādāt.

BIBLIOTEKĀRIE PAKALPOJUMI BĒRNU NAMU BĒRNIEM

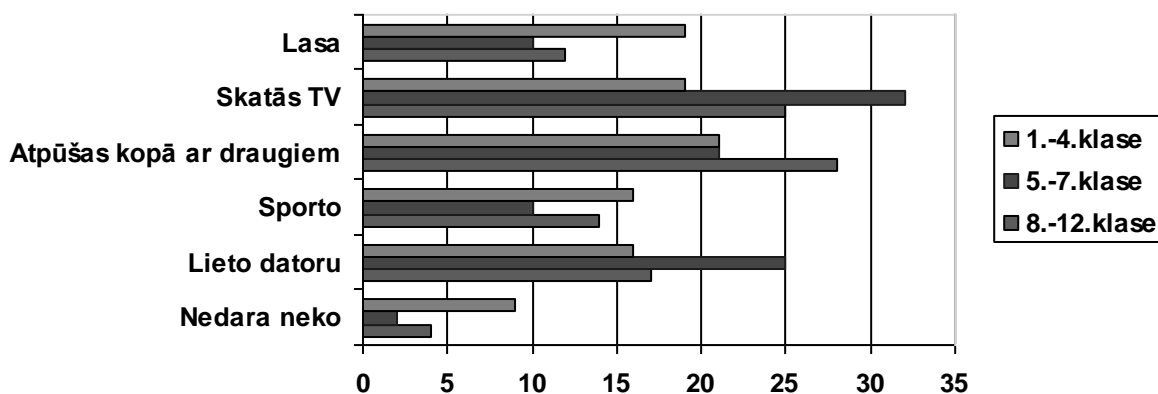
RCB pētījums "Rīgas bērnu namu bērnu lasīšanas paradumi un intereses"

Rīgā ir vairākas sociālās aprūpes iestādes, kurās uzturas bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni. Pārsvarā viņi ir nākuši no sociāli nelabvēlīgas vides. Veiktie lasīšanas pētījumi [1] liecina, ka bērni, kas auguši sociāli nelabvēlīgās ģimenēs, lasa maz vai nemaz. Pašlaik, kad sabiedrībā tiek akcentēta ģimenes nozīme lasīšanas veicināšanā, aktuāli kļūst jautājumi – kas un kā var rosināt lasīt bērnus, kuri dažādu apstākļu dēļ ir palikuši bez vecāku gādības? Bibliotēkās bērni no bērnu namiem veido skaitliski nelielu lasītāju grupu, tomēr jāņem vērā, ka kvalitatīvs pakalpojums ir tas, kas atbilst arī atsevišķām interesēm. Apzinot apmeklētāju daudzveidību, pētot lasītāju intereses, kā arī noskaidrojot konkrētas grupas vairāk vai mazāk izteiktas kopīgas pazīmes un intereses, var sekmēt savstarpējo sapratni, uzlabot un pilnveidot pakalpojumu klāstu.

Lai noskaidrotu bērnu namu audzēkņu intereses, attieksmi pret grāmatām un lasīšanu, kā arī bibliotekāro pakalpojumu pieejamību šai lasītāju grupai, 2008. gada nogalē (novembrī un decembrī) RCB tika veikts

pētījums "Rīgas bērnu namu bērnu lasīšanas paradumi un intereses". Aptaujas anketas Rīgas bērnu namos izplatīja sešu filiālbibliotēku (Berģu, Ilģuciema, Čiekurkalna, Mežaparka, Šampētera un „Pūces”) bibliotekāri. Atsaucīgi bija 108 bērni, bet pētījuma rezultātos ir atspoguļoti 96 respondentu laikus iesniegtie dati. Aptaujā piedalījās 34 zēni un 62 meitenes vecumā no 7 līdz 18 gadiem. Ņemot vērā to, ka bērnu viedokļu izpētē ir jāievēro dažādu vecuma grupu īpatnības, pētījumā iegūtā informācija aplūkota pa klašu grupām: 1.–4. klase (13 anketas), 5.–7. klase (24 anketas), 8.–12. klase (44 anketas).

Respondentiem tika uzdots jautājums par brīvā laika pavadīšanu. Bērni norādīja, ka brīvajā laikā labprātāk skatās televizoru (25 %) un atpūšas kopā ar draugiem (24 %). Samērā neliels aptaujāto skaits (19 %) brīvajā laikā lieto datoru (jāņem vērā, ka dažos bērnu namos datori nav brīvi pieejami). Grāmatu un žurnālu lasīšana nav populāra nodarbe (13 %), taču arī laiski pavadīt laiku slinkojot (nedarot neko) patīk tikai 5 % aptaujāto. Atsevišķi respondenti minējuši, ka brīvais laiks tiek pavadīts,

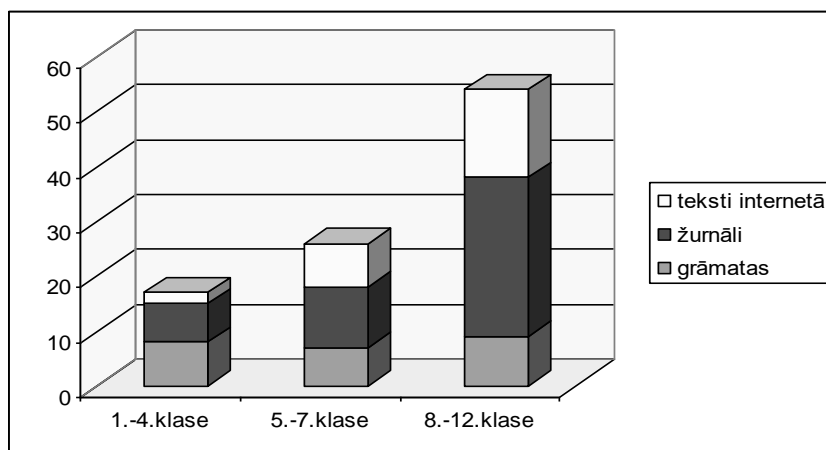
1. attēls. Bērnu namu bērnu brīvā laika pavadīšana

pastaigājoties, radoši strādājot un ciemojoties pie radiem. Aplūkojot datus par brīvā laika pavadīšanu pa klašu grupām, 1. attēlā redzams, kā mainās bērnu intereses: 1.–4. klasē priekšroka tiek dota lasīšanai un atpūtai kopā ar draugiem, 5.–7. klasē – televīzijai un datora lietošanai, bet 8.–12. klasē – atpūtai kopā ar draugiem.

Uz jautājumu, vai ikdienā tiek atvēlēts laiks lasīšanai, vairākums aptaujāto (52) ir atbildējuši apstiprinoši, tomēr liels ir arī to bērnu skaits, kuri ikdienā nelasa (34). Ja aplūko sadalījumu pa vecuma grupām, ir

redzams, ka 1.–4. un 8.–12. klasēs ir divas reizes vairāk bērnu, kuri lasa (10 : 5 un 29 : 15), bet 5.–7. klasēs lielāks ir ikdienā nelasošo bērnu skaits (13 : 9). Iegūtā informācija liecina, ka īpaša vērtība jāveltī 5.–7. klašu skolēnu lasīšanas veicināšanai.

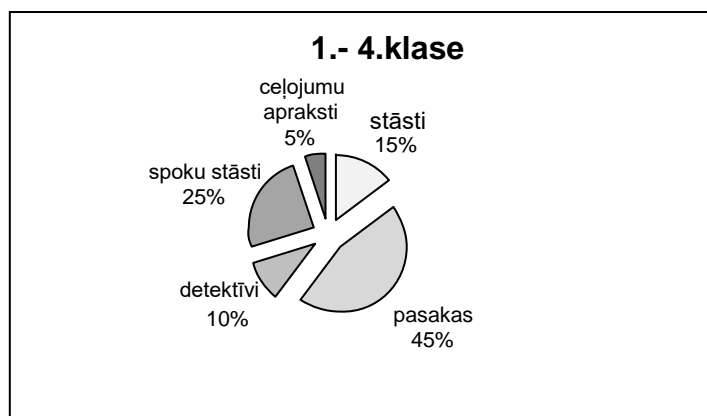
Anketās atklājas, ka ikdienā bērni biežāk lasa žurnālus (47), tekstus internetā (26) un grāmatas (24). Bērniem pieaugot, palielinās internetā lasīto tekstu un žurnālu nozīmīgums, bet samazinās interese par grāmatām (2. attēls).

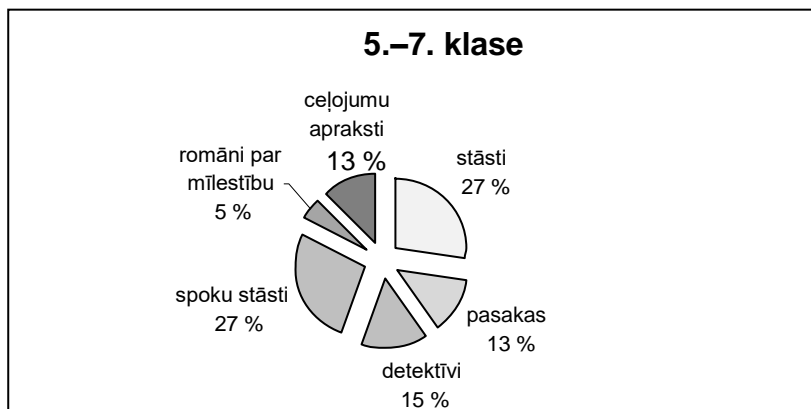
2. attēls. Biežāk lasīto izdevumu veidi

Viens no pētījuma mērķiem bija noskaidrot, kuri ir bērnu iecienītākie literatūras žanri. Atbildot uz jautājumu "Kādas grāmatas tev patīk vislabāk?", biežāk tiek minēti spoku stāsti, detektīvi, stāsti un pasakas. Tikai daži bērni vēlas lasīt trillerus, zinātniskas grāmatas, fantastiku, enciklopēdijas un komiksus. Literatūras izvēli ietekmē lasītāju vecums: 1.–4. klašu bērni (3. attēls) labprāt

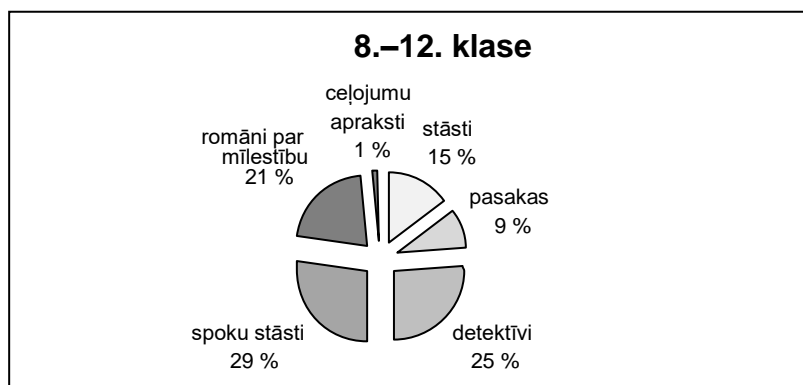
lasa pasakas (45 %) un spoku stāstus (25 %), arī 5.–7. klašu skolēniem (4. attēls) populāri ir spoku stāsti (27 %), kā arī stāsti (27 %), detektīvi (15 %) un ceļojumu apraksti (13 %). 8–12. klašu respondenti (5. attēls) par labāko lasāmvielu atzinuši spoku stāstus (29 %), detektīvus (25 %) un romānus par mīlestību (21 %).

3. attēls. 1.–4. klašu skolēnu populārākie literatūras žanri

4. attēls. 5.–7. klašu skolēnu populārākie literatūras žanri

5. attēls. 8.–12. klašu skolēnu populārākie literatūras žanri

Savu mīļāko grāmatu norādījis tikai 31 bērns (32 %) no aptaujātajiem. Pārsvārā minētas bērnu klasikas grāmatas par iecienītajiem varoņiem Hariju Poteru, Robinsonu Kruzo, Karlsonu, Vinniju Pūku u. c. Norādītas tikai septiņas jaunākas, pēdējos piecos gados izdotas, grāmatas. Bērniem ir grūti precīzi nosaukt autoru un darba nosaukumu – to ir spējuši tikai divi respondenti. Varbūt bibliotekārajās stundās skolēniem būtu vairāk jāakcentē grāmatas identificēšanas nozīmīgums?

Uz jautājumu "Vai esi kādas bibliotēkas lasītājs?" apstiprinoši atbildējuši 42 (43 %) aptaujas dalībnieki, bet 36 (37 %) norādījuši, ka apmeklē RCB filiālbibliotēkas. Bibliotēkā bērniem visvairāk patīk plašā grāmatu un žurnālu izvēle (21), datoru (17), iespēja izmantot internetu (7), skatīties TV (2). Bērni aptaujās atklāj, ka liela nozīme bibliotēkas apmeklējumā ir laipniem un atsaucīgiem bibliotekāriem (4) un patīkamai videi, kurā valda miers, klusums, tīrība un skaistums (3). 10 respondenti norāda, ka neko bibliotē-

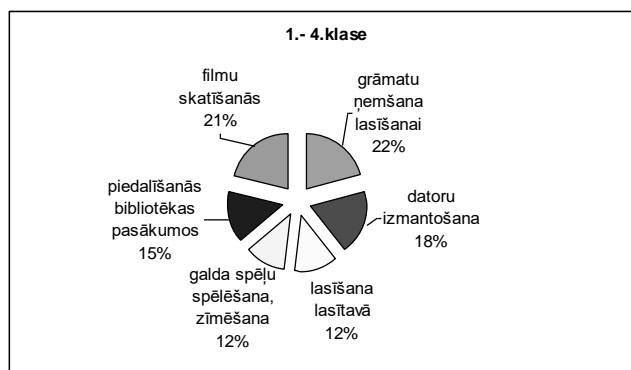
kas darbā nemainītu, jo "viss patīk". Neapmierina bērnus tas, ka bibliotēkā nav pieejamas nepieciešamās grāmatas vai žurnāli (4), ir nepietiekams datoru skaits (2), ir daudz cilvēku un rindas (5), troksnis (3) un daudz jāmaksā par pārkāpumiem. Dažiem aptaujātajiem bibliotēkā nepatīk lasīt (3), bet citi norāda, ka viņiem nepatīk nekas un viņi bibliotēkā nejūtas labi (2).

Atbildes uz aicinājumu "Uzraksti, kāpēc neej uz bibliotēku" apliecina, ka bērnu namu bērniem nereti vajadzīgs uzraudzības personu (audzinātāju, pedagogu) atbalsts, jo mazākie bērni paši nedrīkst iet uz bibliotēku (4), palīdzība nepieciešama arī bērniem ar īpašām vajadzībām (3). Biežāk bibliotēka netiek apmeklēta tāpēc, ka "nav laika" (8), nepatīk vai nav vēlēšanās to darīt (6). Izteikts arī viedoklis, ka bibliotēku neapmeklē tāpēc, ka "tur ir jālasa grāmatas, bet man patīk lasīt, kad man iegribas" – šī atbilde ir saistāma ar iepriekšējā jautājumā ("Kas tev nepatīk bibliotēkā?") pausto un apliecina, ka dažiem bērniem trūkst zināšanu par biblio-

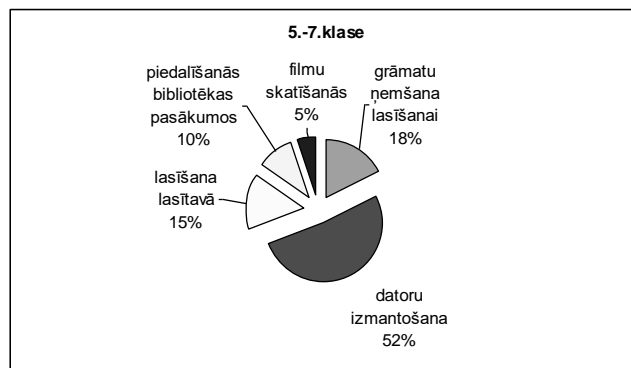
tēku piedāvāto plašo pakalpojumu klāstu.

Jautājumā "Kurš no bibliotēkas pakalpojumiem tev liekas visnozīmīgākais?" tika iekļauti vairāki atbilžu varianti, lai sasniegtu divus uzdevumus: parādītu dažus no bibliotēkās pieejamajiem pakalpojumiem un iegūtu ziņas par populārākajiem no tiem. Bērni visvairāk novērtē iespēju izmantot datoru pakalpojumus (57 %) un grāmatu ņemšanu lasīšanai (39 %), mazāk populāra ir piedalīšanās bibliotēkas pasākumos (21 %) un lasīšana bibliotēkas lasītavā (18 %), filmu skatī-

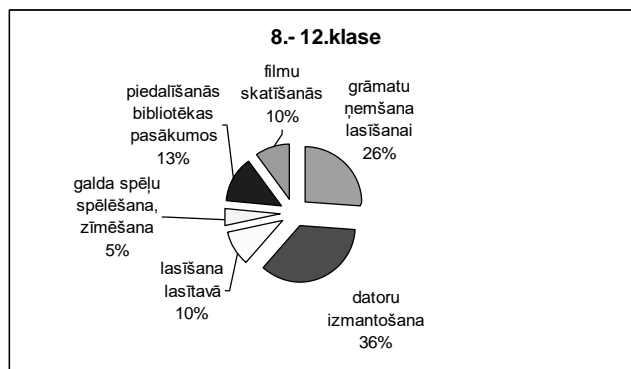
šanās (18 %), galda spēļu spēlēšana un zīmēšana (9 %). Analizējot iegūtos datus pa klašu grupām, redzams, ka 1.–4. klašu bērniem (6. attēls) ir gandrīz vienlīdz svarīgi visi minētie pakalpojumi, bet 5.–7. klašu skolēniem (7. attēls) ievērojami palielinās datoru pakalpojumu nozīmīgums (52 %), taču samazinās vēlme bibliotēkā skatīties filmas, spēlēt galda spēles un zīmēt. Savukārt 8.–12. klasēs aktuālāka un augstāk novērtēta kļūst grāmatu pieejamība un augstāk novērtēta kļūst grāmatu pieejamība (26 %) un nedaudz samazinās datoru pakalpojumu nozīmīgums (36 %).

6. attēls. Bibliotēkas pakalpojumu popularitāte 1.–4. klašu skolēniem

7. attēls Bibliotēkas pakalpojumu popularitāte 5.–7. klašu skolēniem

8. attēls Bibliotēkas pakalpojumu popularitāte 8.–12. klašu skolēniem

Fantāziju rosināja anketas nobeigumā iekļautais aicinājums uzrakstīt, kādu bērns izveidotu bibliotēku, ja būtu tās direktors. Aptaujas dalībnieku iztēlē radītā bibliotēka būtu gaiša, moderna, liela un noteikti atšķirīga no citām mājām, tajā varētu iebraukt ar ratiņkrēslu. Nebūtu slikti, ja spožā ēka būtu aplīmēta ar naudu, bet pagalmā tiktu rīkotas visādas akcijas un konkursi. Bibliotēka būtu ļoti tīra, izrotāta kā svētkiem, uz sienām – skaistas gleznas, telpās – mīksti un ērti krēsli, spilveni, lampas, puķes. Tur bērnus cienātu ar *končām* un obligāti būtu vieta kafijas un tējas dzeršanai. Bērnu stūrītī bērni gaidītu savus vecākus un spēlētu spēles, bet izklaidei paredzētajā vietā vienu reizi mēnesī aicinātu ciemos grāmatu autorus, lai tie pastāsta kaut ko interesantu par sevi un grāmatām. Te strādātu ļoti laipni un labi bibliotekāri, vienmēr skanētu mūsdienīga, bet klusa mūzika un būtu ĻOTI daudz datoru un grāmatu lasīšanai uz vietas un ņemšanai uz mājām, tāpat arī galda spēles, komiksi un žurnāli, televizors, video, CD, DVD ar dažādu mūziku un filmām līdz ņemšanai. Bibliotēka būtu pārskatāma, lai viegli varētu atrast nepieciešamo grāmatu. Lasītāju karte maksātu nevis 2 Ls, bet 0,70 Ls, jo tā bieži pazūd un visu laiku jāmaksā nauda. Bet kopumā – bibliotēkas varētu palikt tādas, kādas tās pašreiz ir Latvijā.

Pētījumā "Rīgas bērnu namu bērnu lasīšanas paradumi un intereses" ir gūts ieskats konkrētas bibliotēku lasītāju grupas interesēs un vajadzībās. Tomēr, lai pilnveidotu bibliotekārās apkalpošanas darbu ar bērnu namu bērniem, nepieciešamas arī zināšanas par īpatnībām, kas varētu izpausties saskarsmes procesā. Lai gan Latvijā nav veikti aptveroši pētījumi par bērnu namu bērnu psiholoģiskajām atšķirībām, ir pieejami atsevišķi speciālistu (psihologu, pedagogu) raksti, kuros sniegts šiem bērniem raksturīgo īpašību apkopojums.

Katrs no bērnu namu bērniem ir individualitāte, tomēr dzīves laikā gūtā negatīvā pieredze nosaka atsevišķu īpašību spilgtāku izpausanos. Bez vecāku gādības augušu bērnu emocionālais vecums bieži neatbilst bioloģiskajam vecumam, ir iespējami fiziski, intelektuāli un emocionāli attīstības traucējumi. Nereti šiem bērniem ir zema pašcieņa,

vāji attīstītas sociālās prasmes (piemēram, viņi neprot rīkoties ar naudu), grūtības attiecībās (sevis un citu neizpratne), novājināta imūnsistēma (biežāk un ilgāk slimo). Bērnu namu bērniem ir svarīga sabiedrības atzinība, viņi tiecas pēc uzmanības un uzslavas, taču neapzinās savas spējas un prasmes, tāpēc nepieciešams pieaugušo atbalsts. Jūtot pieaugušo ieinteresētību, bērni ir pateicīgi, bet bieži nemāk to izrādīt, nespēj paust jūtas un runāt par tām. Nereti viņi ir noslēgti, jo uzskata, ka citiem nevar uzticēties, labprātāk komunicē savā starpā. Augot nelabvēlīgās ģimenēs, bērni sastopas ar antisociālu uzvedību un mēdz pārņemt tādu izturēšanās veidu, kurā ne vienmēr tiek ievērotas sabiedrībā pieņemtās normas. Tas izpaužas kā izaicināšana, agresīva uzvedība, rupju vārdu lietošana, nepaklausība, melošana u. c. Problēmu situācijās bērnu namu bērni jūtas neērti – viņi neprot tās atrisināt mierīgā ceļā, un tas rada saskarsmes problēmas ar pieaugušajiem.

Ārpusģimenes aprūpes iestādēs bērniem tiek dotas iespējas sagatavoties patstāvīgai dzīvei. Plašākā kontekstā tas ir sabiedrības uzdevums, kura realizēšanā var iesaistīties visas organizācijas, iestādes un arī atsevišķas personas. Bibliotēku pakalpojumu pieejamība bērnu namu bērniem ir ļoti svarīga, jo piekļuve informācijai un zināšanām sekmē bērna vispusīgu attīstību. Bērnu namu bērni bibliotēkās var kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku, iegūt jaunus draugus, pilnveidot nepieciešamās prasmes un iemaņas: lasīšanu, teksta uztveri, informācijas filtrēšanu, komunikācijas līdzekļu (e-pasts, internets) izmantošanu u. c.

Būtiska nozīme darbā ar bērniem ir ne tikai bibliotēkas aprīkojumam, krājuma kvalitātei un pakalpojumu klāstam, bet arī profesionālai un laipnai apkalpošanai. Īpaši svarīga tā ir bērnu namu bērniem, jo tieši pozitīva saskarsme nereti rada vēlēšanos apmeklēt bibliotēku. Apkalpošanas procesā svarīgs ir gan personāla ārējais stils (atpazīstamība pēc darbinieka vārda, kas izlasāms uz kartītes) un individuālā izturēšanās, gan profesionālā prasme veidot sarunu, noskaidrot vēlmes un izskaidrot procesus. Pozitīvu saskarsmi ar bērnu namu bērniem veido:

- partnerības stils, jo nereti šie bērni iepriekš ir iepazinuši tikai autoritāru izturēšanos;
- patiesa ieinteresētība palīdzēt, viltus sirsnība atsaucību negūs;
- pamudinājums, uzslava, atzinība;
- miers un atvērtība sarunai, necenšanās pārņemt tās vadību, bet uzmanīga ieklausīšanās teiktajā;
- bērna viedokļa respektēšana, neapšaubot to un ļaujot izpaust domas arī tad, ja tās šķiet nepieņemamas, neadekvātas, pārspīlētas vai aplamas;
- stingra prasība ievērot noteikumus un sabiedrībā pieņemtās normas;
- procesu izskaidrojums, nevis pamācība;
- individuāla attieksme (uzruna vārdā, apsvēkums dzimšanas dienā u. c.);
- problēmas risinājuma, nevis vainīgā meklēšana.

Bērnu namu bērnu lasīšanas veicināšanā liela nozīme ir konkrētās ārpusģimenes aprūpes iestādes personāla atsaucībai un ieinteresētībai sadarboties ar bibliotēku (apmeklējuma sekmēšana, noteikumu ievērošanas pārraudzība, dalība pasākumos utt.), tomēr arī bibliotēku kolektīviem jāveic aktīvs pakalpojumu reklamēšanas darbs. Kopā strādājot, var strādāt labāk, bet svarīgs ir arī katra individuālais devums, jo "katrs var kaut ko dot. Nevajag domāt – ko tad es tam bērnam varu dot! Tu viņam vari iemācīt daudz ko labu..." (Dace Rence).

Izmantotie avoti:

1. **Dzirkale-Maļavkina, Dženija.** Lasīšanas pētījumi Vācijā un Latvijā // *Izglītības Iestāžu Bibliotekāra Rokasgrāmata.* – Nr.1 (2006), 6.-7. lpp.
2. **Rudņicka Zaiga.** Sociālais pedagogs skolā / Zaiga Rudņicka. – Rīga : RaKa, 2001. – 191 lpp. – ISBN 9984-152-93-6.
3. **Balgalve Ina.** Ceļš uz otrajām mājām : pieredze darbā ar audžuģimenēm : [saruna ar Tukuma pils. Domes Sociālā dienesta vad. un psiholoģi] / Ina Balgalve, Aija Lilienfelde ; pierakst. Antra Krasnā // *Psiholoģijas Pasaule.* – Nr.4 (2006), 22.-25. lpp.
4. **Bērziņa Dace.** Atstāts bērns... Ko tālāk? : [par bērna emocionālajām vajadzībām] / Dace Bērziņa // *Psiholoģijas Pasaule.* – Nr.3 (2004), 50.-55. lpp.
5. **Pavlovs Māris.** Bērnu namu audzēkņu gatavība patstāvīgai dzīvei / Māris Pavlovs // *Dzīves jautājumi : zin. rakstu krāj.* – Rīga : Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskola "Attīstība", 2007. – ISBN 978-9984-984-24-7. – 12. sēj., 198.-218. lpp.
6. **Rence Dace.** Mēs esam tepat blakus : [par uzticības personu kustību bērnu namos : saruna ar Rīgas Mateja draudzes brīvprātīgo grupas "Palīdzi bērnam!" vad.] / Dace Rence // *Psiholoģijas Pasaule.* – Nr.5 (2005), 14.-15. lpp.
7. **Siliņa Zane.** Uzdāvēini uzticēšanos! : [par uzticības personu kustību bērnu namos] / Zane Siliņa // *Psiholoģijas Pasaule.* – Nr.5 (2005), 11.-13. lpp.

Ingūna Stranga
RCB Bibliotēku dienesta
galvenā bibliotekāre

"Latvija ir tik pilna ar to,
Kas manī prieku šķīl..."
(Gunda, 10 gadi)

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS AKCIJA SKOLĒNIEM "MANA LATVIJA"

2008. gada pavasarī RCB un tās filiāl-
bibliotēkas aicināja Rīgas skolēnus pieda-
līties akcijā "Mana Latvija". Uzrakstot eseju
vai dzejoli par Latviju un iesniedzot to kādā
no RCB bibliotēkām, akcijas dalībnieki va-
rēja iegūt nelielas veicināšanas balvas.
Labākie darbi (51) no 15. maija līdz 1. jūni-
jam tika izvietoti izstādē Bērnu literatūras
nodaļā. Interesantākie darbi tika ievietoti arī
RCB mājaslapas bērniem veltītajā sadaļā.

Katrs radošs bērna darbs ir unikāls, tāpēc
akcijā netika piešķirtas nekādas nominācijas.
Iesniegto darbu līmenis un izpildījums bija
dažāds, jo piedalīties bija aicināti visu vecu-
ma grupu skolēni. Iesniegtajos darbos Latvi-
jas tēls ir pārsteidzoši jauks un skaists –
bērnu dzeja ir rotaļīga, priecīga un optimis-
tiska. Vairāki autori uzsvēruši Latvijas skais-
tumu:

*"Skaties un brīnies
Par Latvijas kokiem un puķēm!
Šī mūsu zeme Latvija tik skaista ir!
Un pilna mīļiem cilvēkiem..."* (Maira)

*"Paskaties uz Latvijas dārziem!
Cik brīnišķīgi ziedi,
Ko neizmērot tūkstoš pasaulēm.
Aizbrauc uz Latvijas laukiem!..."* (Atis)

Irina (11 gadi) uzrakstījusi dzejoli ar 18 pan-
tiem, un tajā viņa Latviju iztēlojas kā lielu
puķu segu:

*"Un katram novadam
Ir atsevišķa krāsa,
Un katrai pilsētai*

Savs zieds..."

Bērnu dzejā bieži izskan lepnums par
savu zemi, bet vai mums nav jālepojas ar
šādiem jaunajiem dzejniekiem?

*"Vecais tramvajs
Izpilda sapņus,
Mazais princis,
Sēž man kāpnēs.*

*Senā mīlestība,
Mūžīgs spēks,
Dejo Latvija,
Un atnāk
Prieks!"* (Artis, 2. klase)

*"Vai zeme maza?
Vai tauta klusa?
Jā! Varbūt starp citām zemēm maza,
Bet dziesmas dziedot, skaņas tālu skan:
Kā jūra lielos plašumos,
Kā meži putnu dziesmās,
Kā ezers rožu ziedos,
Kā Gaiziņš rīta agrumā!"* (Reinis, 4. klase)

Zēnu rakstītā dzeja ir lakoniskāka, bet ļoti
patriotiska:

*"Mēs esam latvieši
Un gribam tādi būt.
Kaut gadi paiet ātri,
Mēs vienmēr būsim latvieši..."* (Normunds)

Puišu iecienīto tematu lokā ir arī sports
("Bobslejs – mūsu tautas spēle!"), viņu dzejā
vairāk tiek izmantotas atskaņas:

"...Latvija ir maza
Kā pļavā kaza.
Mums ezeru pilns
Un arī jūras krastā smilts..." (Gints)

"...Mana mīļā Latvija,
Visu zemi apviņa!
Visi sportā brīnījās,
Kā mūsējie cīnījās.

Mums dziedātāji labākie,
Un bērni gudrākie.
Mēs nesam Latvijai godu,
No citiem mēs nesaņemam sodu..." (Nikita)

Tematiski un stilistiski daudzveidīgi ir iesniegtie prozas sacerējumi. Žanete savā darbā ir ļoti atklāta: "Latvija man nozīmē ļoti daudz. Jo tieši šajā brīnumaini skaistajā valstī, kurā cilvēki ir tik sirsnīgi un optimistiski, es piedzimu, uzaugu. Tieši Latvijā izskanēja mani pirmie smiekli, mans pirmais vārdiņš, un tieši Latvijā nobira mana pirmā asara. Jā, varbūt kāds smiesies par šiem sīkumiem, bet man tie nozīmē ļoti daudz. Un es cienu savu Latviju, lai arī kāda tā nebūtu, lai arī kādas problēmas te valdītu. Tieši tāpēc Latvija ir vieta, kur gribētu atgriezties vienmēr, lai arī kur es būtu."

Bet Kristai svarīgs ir tas, kādi cilvēki dzīvo Latvijā, viņa uzrakstījusi skaistu apcerējumu par cilvēku, ar kuru Latvija var lepoties – par operdziedātāju Sergeju Jēgeru. Skaistās Latvijas dabas saglabāšana aktuāla šķiet Kārlim: „No rītiem, kad ej uz skolu vai darbu, vai esi pamanījis, ka ziemas aukstumā zāle ir apsarmojusi un it kā balta. Vai vakarā, kad ej no darba vai no veikala uz mājām, esi paskatījies augšā uz debesīm? Tā kā viss šis ir katru dienu, mēs to nepamanām. Mēs nepamanām koku, kam ejam garām, mēs nepamanām līgzdu, kas ievīta koka galotnē, mēs nepamanām to pašu puķu dobi, kurai ejam simtiem reižu garām... Daudzi cilvēki tagad posta šo skaistumu un nesaprot, ko dara. Latvijas skaistums var pazust. Vai mēs to gribam?”

Daži autori darbus veidojuši piedzīvojumu stāsta („Artūra piedzīvojumi laukos” – Jānis) un pasakas žanrā (“Mana zilā pasaka: veltījums Imantam Ziedonim” – Kārlis). Valērijas (3. klase) pasakā gan bija vairākas tekstuālas un pareizrakstības kļūdas, tomēr tās ideja likās tik interesanta, ka darbs tika iekļauts labāko skaitā. Tā ir pasaka par meiteni Latviju un par to, kā viņa satiek savu nākamo vīru, abi apprecas, viņiem piedzimst bērni: "... meitiņa Latgale un trīs dēli: Vidzeme, Kurzeme un Zemgale. Bērni izauga un sāka palīdzēt vecākiem. Zemgale kļuva par brīnišķīgu zemkopi, viņš izaudzēja rudzus un kviešus, no kuriem pēc tam cepa garšīgu maizi. Kurzeme mīlēja jūru un kļuva par zvejnieku. Viņš baroja visu ģimeni ar zivīm, ko ķēra jūrā. Vidzeme izmācījās par garīdznieku, un visa ģimene svētdienās nāca uz baznīcu klausīties viņa teiktajos dievvārdos. Bet skaistule Latgale aizsargāja dabu un dzimtās puses dzīvniekus. Dzīvo šī ģimene vēl tagad, viņa ir laimīga un draudzīga..."

Viviāna izveidojusi interesantu Latvijas kalendāru – tajā minēts, kādi darbiņi būtu jāveic katrā no gada mēnešiem: „... *Aprīlis* – lai Latvija būtu zaļa vēl arī nākošos 1000 gadus, iestādi kaut tikai vienu koku, un Latvija tev smaidīs plaši... *Oktobris* – nāk rudens izgreznot Latviju. Arī tu tā spēj un vari. Paņem slotu un palīdzi Latvijai... *Novembris* – par godu Latvijas dzimšanas dienai ietērpies svētku drānās un nosvini šī mēneša pirmo dienu kā savu pirmo dzimšanas dienu..."

Īpaša pateicība par akcijas sekmīgu norisi pienākas Bērnu literatūras nodaļas, kā arī Daugavas un Zemgales filiālbibliotēku un filiālbibliotēkas "Rēzna" bibliotekāriem, kuri ieguldīja lielu darbu skolēnu iesaistīšanā šajā pasākumā. Atzinīgi vērtējama citu Latvijas novadu bērnu (Jēkabpils raj.), kā arī speciālās mācību iestādes un skolu ar krievu mācību valodu audzēkņu līdzdalība RCB pasākumā. Ar informāciju par šo akciju viņi iepazinās RCB mājaslapā.

Ingūna Stranga
RCB Bibliotēku dienesta
galvenā bibliotekāre

VASARAS LASĪŠANAS VEICINĀŠANAS AKCIJA RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS FILIĀLBIBLIOTĒKĀS

Pētījumu aģentūra "TNS Latvia" ir veicusi aptauju¹, lai noskaidrotu Latvijas skolēnu tradicionālos vasaras brīvlaika pavadīšanas veidus. Konstatēts, ka populārākā ir brīvā laika pavadīšana pie datora, spēlējot datorspēles un izmantojot internetu. Lai bērniem un pusaudžiem atklātu bibliotēku piedāvātos alternatīvos brīvā laika pavadīšanas veidus, rosinātu viņus lasīt un veicinātu bibliotēku apmeklējumu vasaras mēnešos, tika rīkota lasīšanas veicināšanas akcija. Akcijas dalībniekiem tika izsniegtas kartītes, kurās mēneša laikā bija jāiegūst astoņas atzīmes (zīmogi), lai saņemtu balvu. Atzīmi kartītē varēja saņemt, apmeklējot bibliotēku un paņemot lasīšanai vismaz vienu grāmatu. Ja uz bibliotēku tika atnests kāds radošs darbs par izlasīto – zīmējums, eseja u.tml. – bija iespējams nopelnīt papildu atzīmi.

Vasaras lasīšanas veicināšanas akcijā aktīvi piedalījās vairāk nekā 150 bērnu un pusaudžu no desmit RCB filiālbibliotēkām. Katrs dalībnieks apmeklēja bibliotēku vidēji sešas reizes mēnesī, un kopā tika izlasītas vismaz 1000 grāmatas. Čaklākie lasītāji vēlējās akcijā piedalīties atkārtoti (filiālbibliotēkas "Zvirbulis" lasītāja izlasīja 30 grāmatas!).

Visu akcijā iesaistīto filiālbibliotēku bibliotekāri atzīst, ka lasītāji bijuši atsaucīgi un pasākumā piedalījušies aizrautīgi. Lai ātrāk iegūtu nepieciešamās atzīmes kartītē, bērni labprāt veidoja interesantus radošus darbus – grāmatiņas un ilustrācijas, aprakstus, reklāmas lapiņas, komiksus. Iesniegtie darbi tika izvietoti izstādēs, piemēram, "Vasaras lasīšanas prieks" ("Rēznā"), "Ko esam izlasījuši

vasarā?" (Čiekurkalna filiālbibliotēkā), "Es izlasīju, izlasi arī tu!" (Imantas filiālbibliotēkā – izstādi veidoja paši lasītāji) u.c. Bibliotekāri atzīst, ka šīs izstādes ir rosinājušas arī pārējos bērnus izlasīt nosauktās grāmatas, jo „bērnu atsauksmes rada lielāku interesi iepazīties ar grāmatu nekā bibliotēkara rosinājums lasīt” ("Zvirbulis").

Vairākās filiālbibliotēkās akcijas laikā lasītājiem tika piedāvāts iepazīties ar populāriem izdevumiem tematiskajās izstādēs, piedalīties interesantos pasākumos. Zasuļauka filiālbibliotēkā tika izveidota "Čaklāko lasītāju zvaigžņu galerija", kurā aktīvākie akcijas dalībnieki varēja atstāt savas plaukstas zīmējumu. Filiālbibliotēkā "Zvirbulis" tika rīkots akcijas noslēguma pasākums, kurā komandām bija jāatbild uz viktorīnas jautājumiem (Cik datoru ir bibliotēkā? Kurš ir pasaulē lielākais skaitlis? Kura ir Latvijā populārākā datorspele? u.c.), jāpiedalās dažādās spēlēs un jāveic dažādi uzdevumi, piemēram, jāveido mūmija no ietinamā papīra. Arī Imantas filiālbibliotēkā akcijas dalībniekiem bija jāveic uzdevums: bērniem tika piedāvātas rotaļlietas un viņiem bija jāsameklē pasaka par izvēlēto tēlu, jāatrod informācija par to un jāpiedalās izstādes veidošanā. Jaunos lasītājus un viņu vecākus šajā filiālbibliotēkā gaidīja patīkams pārsteigums, jo kopā ar lasītāja karti tika saņemta atklātne, saldumiņš un arī akcijas dalībnieka kartīte.

Novērtējot akcijas gaitu, bibliotekāri min arī trūkumus – balvas (grāmata + saldumi) ir bijušas nelielas un bērniem neinteresantas. Tomēr viņi ir gatavi arī nākošajā gadā rīkot šādas akcijas, jo „... daudzi bērni jau tagad prasa, kad būs nākošā akcija, un ar interesi aplūko zīmējumus izstādēs...” (Čiekurkalna filiālbibliotēka), „...ideja pieaicināt bērnus

¹ <http://www.kurzemes-varde.lv/?doc=47673>

lasīšanai vasaras laikā izdevās” (Grīziņkalna filiālbibliotēka), „...akcija deva iespēju mērķtiecīgi pavadīt brīvo laiku tiem bērniem, kuri vasarā paliek pilsētā” (Zasulauka filiālbibliotēka) utt.

*Akcijas noslēguma pasākums RCB filiālbibliotēkā
"Zvirbulis"*

*RCB Daugavas filiālbibliotēkas vasaras lasīšanas
akcijas dalībniece*

Kristīne Pabērza

*V/A Kultūras informācijas sistēmas
Projektu vadītāja*

RĪGAS CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS LOMA PILSĒTAS IEDZĪVOTĀJU INFORMĀCIJAS VIDĒ

Pēdējos gados pasaulē arvien vairāk tiek veikti dažādi pētījumi, lai izvērtētu bibliotēku vērtību, ietekmi un nozīmību sabiedrībā. Lai arī kvantitatīvi un kvalitatīvi dati un

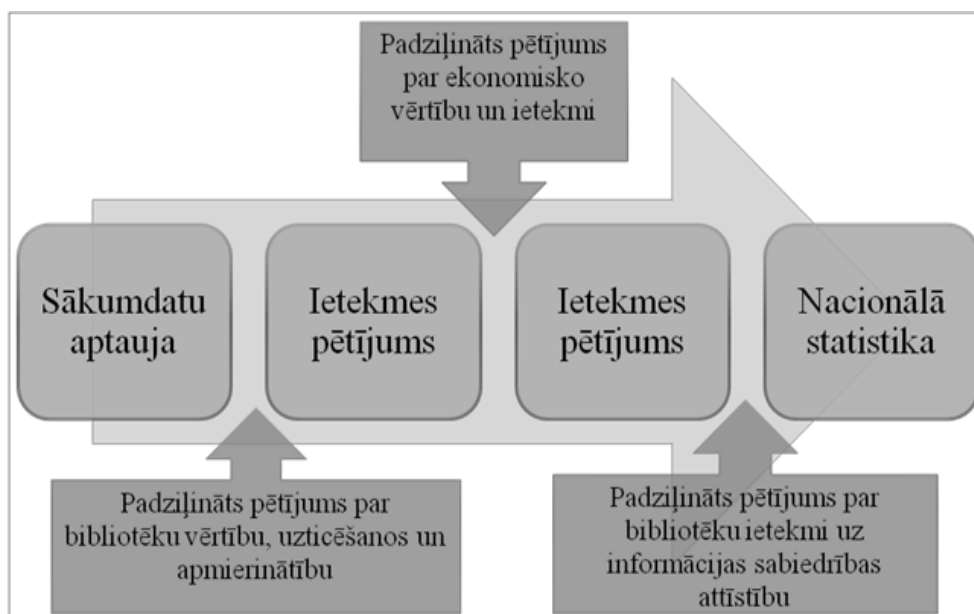
informācija par bibliotēku vērtību ir pārlicinošs līdzeklis, kas var mainīt daudzus stereotipus un attieksmes pret bibliotēkām, tomēr Latvijā līdz 2009.gadam nav bijis veikts neviens valsts mēroga pētījums par publisko bibliotēku vērtību.

2009.gada pirmajā pusē Latvijas publisko bibliotēku attīstības projekta „Trešais tēva dēls” ietekmes novērtēšanas aktivitātes ietvaros tika veikts pētījums „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem”. Pētījuma rezultāti var palīdzēt daudziem publisko bibliotēku vadītājiem un bibliotekāriem, kas cenšas pierādīt savas bibliotēkas vērtību un ietekmi uz iedzīvotāju dzīvēm, kuri izmanto bibliotēkas sniegtos pakalpojumus.

Pētījuma konteksts

Pētījums tika veikts Latvijas publisko bibliotēku attīstības projekta „Trešais tēva dēls” ietekmes novērtēšanas ietvaros. Jēdziens „ietekmes novērtēšana” un bibliotēkas pakalpojumu sociālās un ekonomiskās ietekmes uz vietējo sabiedrību un individuāliem bibliotēkas lietotājiem bija jaunums Latvijā 2007.gadā, kad tika uzsāktas projekta „Trešais tēva dēls” ietekmes novērtēšanas aktivitātes. Izstrādātā ietekmes novērtēšanas modeļa ieviešana bija pirmais solis IT-balstīto bibliotēkas pakalpojumu vērtības mērīšanā. Ietekmes novērtēšanas plāna realizācija sākās 2007.gadā, kad tika veikts „Pētījums par informācijas komunikāciju tehnoloģiju pieejamību un izmantošanu un bibliotēku funkcionālo lomu Latvijas sabiedrībā”,

kura uzdevums bija izpētīt esošo situāciju pirms projekta „Trešais tēva dēls” galveno aktivitāšu (datoru piegādes, Interneta pieslēgumu uzlabošanas, bezvadu Interneta pieslēgumu izveidošanas un apmācībām) uzsākšanas. Saskaņā ar ietekmes novērtēšanas plānu dažādi pētījumi ir paredzēti līdz 2011.gadam, kad projekta finansētājiem un ieviesējiem būs pieejams galīgais ziņojums par bibliotēku pakalpojumu un aktivitāšu radītajiem sociālajiem un ekonomiskajiem labumiem. Līdzās galvenajiem plānotajiem ietekmes pētījumiem plānā paredzēti arī vairāki padziļināti pētījumi, kuru uzdevums ir papildināt esošos ietekmes pētījumus ar daudz specifiskākiem datiem un informāciju (1.attēls).

1.attēls: Projekta „Trešais tēva dēls” ietekmes novērtēšanas plāns

Pētījums „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” ir pirmais no padziļinātajiem pētījumiem, kuru pēc valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” pasūtījuma veica Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūts.

Pētījuma teorētiskais pamatojums

Lai pētītu jautājumu par to, cik svarīgas ir bibliotēkas lietotāju dzīvēs un kāda ir bibliotēkas loma personības un sabiedrības attīstībā, teorija un prakse rāda, ka dažādi autori un pētnieki lieto dažādus terminus, piemē-

ram, ietekmes novērtēšana, rezultātu izvērtēšana, vērtības novērtēšana, sociālie un ekonomiskie labumi, sociālā ietekme un citi (8). Līdzšinējos pētījumus, kas aplūko bibliotēku vērtības jautājumu, var iedalīt divās lielās grupās – ekonomiskās ietekmes un sociālās ietekmes pētījumos. Publisko bibliotēku pakalpojumu ekonomisko ietekmi var pētīt, izmantojot dažādas metodes, kas ietver, piemēram, ekonomiskās ietekmes analīzi, izmaksu un ieguvumu analīzi un citas metodes (1). Pētījumā „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” netiek ap-

lūkota tieša bibliotēkas pakalpojumu ietekme, bet tiek aplūkoti tiešie un netiešie sociālie ieguvumi, ko sniedz publisko bibliotēku pakalpojumu izmantošana. Pētījums balstās uz kontekstorientētu pētniecības pieeju (3), kas ietver vietējās sabiedrības informācijas ekoloģijas kā sistēmas pētīšanu ar mērķi noteikt bibliotēkas un bibliotekāra lomu tajā. Ekonomikā vērtība vienmēr bijusi saistīta ar bagātību, pārticību un labklājību un kā novērtēšanas vienība tikusi izmantota nauda. Ja runā par informāciju un informācijas pakalpojumiem, kurus nodrošina bibliotēkas, drīzāk jārunā par lietošanas vērtību (4). Pētījuma teorētiskais pamatojums balstās teorijā par informācijas un informācijas pakalpojumu lietojumorientēto vērtību (6). Lai pētītu bibliotēkas pakalpojumu vērtības un uzticēšanās jautājumus vietējās kopienas līmenī, ir izmantota informācijas ekoloģijas pieeja (2), kas ietver informācijas tehnoloģiju, informācijas stratēģijas un politikas, informācijas vides un lietotāju uzvedības aplūkošanu kā vienotu sistēmu. Vienkārši runājot, informācijas ekoloģija ir cilvēku, darbību, vērtību un tehnoloģiju sistēma kādā konkrētā vietējā kopienā (9). Kvalitatīvā pētniecības metode, kas ietver informācijas ekoloģijas kartēšanu, ļauj attēlot uzticēšanās tīklus, kas eksistē kādā konkrētā ģeogrāfiskā kopienā. Lai pētītu vietējās kopienas informācijas ekoloģiju, ir izmantota lietotāju informacionālās uzvedības ekoloģiskā teorija (9), kas satur informācijas meklēšanas un izmantošanas modeli un palīdz identificēt kopienā pieejamos informācijas avotus, kā arī ļauj izprast lietotāju informācijas vajadzības, informācijas meklēšanas paradumus un citus faktorus, kas ietekmē vietējo informācijas ekoloģiju. Lai aplūkotu sociālos un kultūras faktorus, kas ietekmē informācijas procesus, ir izmantots ikdienas dzīvei nepieciešamās informācijas meklēšanas modelis (7).

Pētījuma metodoloģija

Pētījuma mērķis bija rast atbildes uz jautājumiem:

- Kāda ir publisko bibliotēku vērtība sabiedrībā un vietējās kopienas līmenī?
- Kāds ir uzticēšanās līmenis publiskajām bibliotēkām, bibliotekāriem un informācijai, kas iegūta bibliotēkā?

- Kāda ir apmierinātība ar publisko bibliotēku pakalpojumiem?

Lai sasniegtu mērķi, tika definēti vairāki pētījuma jautājumi:

- Kā iedzīvotāji vērtē publiskās bibliotēkas pakalpojumus citu pašvaldības sniegto pakalpojumu vidū? Cik svarīgi iedzīvotājiem ir publiskās bibliotēkas sniegtie pakalpojumi, salīdzinot ar citiem vietējās pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem?
- Kāds ir uzticēšanās līmenis publiskajām bibliotēkām, salīdzinot ar citām sociālajām un kultūras organizācijām, citām pašvaldības institūcijām?
- Kāds ir uzticēšanās līmenis bibliotēkām, salīdzinot ar citām profesijām?
- Kāds ir uzticēšanās līmenis publiskajā bibliotēkā iegūtai informācijai (vai izmantojot e-pakalpojumus un saturu, kurus piedāvā publiskās bibliotēkas), salīdzinot ar informāciju, kas iegūta pa citiem kanāliem un no citiem resursiem?
- Kāda ir lietotāju apmierinātība ar publiskās bibliotēkas pakalpojumiem?

Pētījumā izmantotas gan kvantitatīvas, gan kvalitatīvas pētniecības metodes:

- Reprezentatīva Latvijas iedzīvotāju aptauja, kurā piedalījās 1064 respondenti vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Iedzīvotāju aptaujas laikā tika aptaujāti gan bibliotēku lietotāji, gan nelietotāji (iedzīvotāji, kuri pēdējā gada laikā nav bijuši nevienā bibliotēkā un nav izmantojuši nevienu bibliotēkas pakalpojumu attālināti). Aptaujas laikā tika veiktas tiešās intervijas respondentu dzīves vietās.
- Fokusa grupu diskusijas (FGD) visos valsts reģionos gan pilsētās (n=5), gan lauku teritorijās (n=5). Katrā jaukta tipa FGD piedalījās no 10 līdz 12 dalībniekiem, kas pārstāvēja gan bibliotēkas lietotājus, gan nelietotājus. Fokusa grupu dalībnieki tika atlasīti pēc dzīvesvietas principa, lai FGD kopumā raksturotu konkrētās kopienas sociāli-demogrāfisko struktūru. FGD laikā tika izmantota informācijas ekoloģijas kartēšanas metode.

Kvantitatīvā pētījuma mērķis bija nos-

kaidrot, kuriem informācijas avotiem Latvijas iedzīvotāji uzticas visvairāk, kurus vietējās pašvaldības pakalpojumus viņi izmanto un kāda ir apmierinātība ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem (tostarp arī bibliotēkas pakalpojumus kā vienību), cik bieži iedzīvotāji izmanto konkrētos pakalpojumus un kāda ir publiskās bibliotēkas vērtība iedzīvotāju informācijas vajadzību apmierināšanas procesā. Aptaujas anketa sastāvēja no trīs daļām: 1) jautājumi par informācijas vajadzībām, avotiem, uzticēšanos iegūtajai informācijai un izmantotajiem informācijas avotiem; 2) jautājumi par pašvaldību sniegto pakalpojumu izmantošanu un kvalitāti, un 3) jautājumi apmierinātību ar esošajiem publisko bibliotēku pakalpojumiem.

Kvalitatīvā pētījuma mērķis bija rast atbildes uz jautājumiem: 1) kuriem vietējā kopienā pieejamajiem informācijas avotiem iedzīvotāji uzticas visvairāk; 2) kāda ir informācijas plūsma vietējā kopienā; 3) kāda ir bibliotēkas loma vietējās kopienas informācijas ekoloģijā; 4) kāds ir uzticēšanās līmenis bibliotēkai kā informācijas avotam, un 5) kāda ir bibliotēkara loma lietotāju informācijas vajadzību apmierināšanas procesā.

Apkopojot rezultātus no visām FGD un vispārinot izstrādātās informācijas ekoloģijas kartes pētņiem bija iespējams noteikt tos informācijas avotus, kuriem iedzīvotāji uzticas visvairāk, kā arī raksturot bibliotēkas lomu kā vienam no izmantotajiem informācijas avotiem vietējā kopienā.

Pētījuma rezultāti

Pētījuma rezultāti pilnā apjomā ir pieejami ikvienam interesentam valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” tīmekļa lappusē <http://www.kis.gov.lv/lv/c14/n693/>.

Šajā rakstā atsevišķi analizētas to Latvijas iedzīvotāju aptaujas respondentu atbildes, kuru dzīvesvieta ir Rīga, t.i., Rīgas Centrālās bibliotēkas esošo un potenciālo lietotāju viedoklis. Lai raksturotu Rīgas iedzīvotāju informācijas ekoloģiju, jautājumos, kur vērojamas būtiskas atšķirības vai īpašas iezīmes, sniegts salīdzinājums ar datiem, kas iegūti par Latviju kopumā. Runājos par informācijas ekoloģijas kartēšanas un FGD rezultātiem, Rīgas pilsēta, kurā notika viena

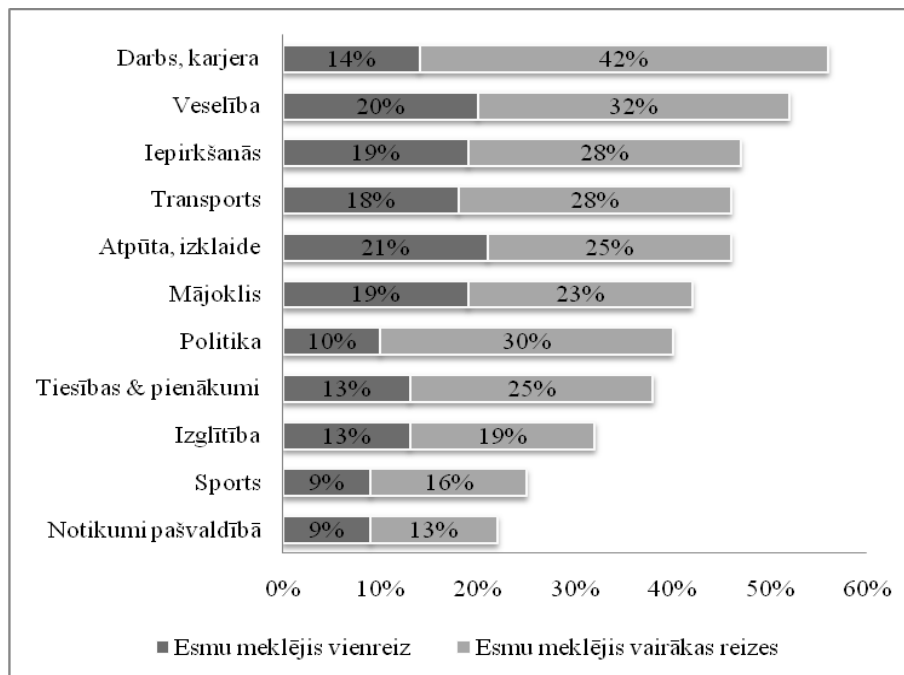
no desmit plānotajām FGD, atsevišķi netiek izdalīta.

Informācijas vajadzības un avoti

Lai identificētu jomas, kurās iedzīvotājiem informācija ir nepieciešama visvairāk, gan kvantitatīvā, gan kvalitatīvā pētījuma respondentiem tika lūgts atbildēt uz jautājumu, par kādiem tematiem viņi ir interesējušies un uz kādiem jautājumiem meklējuši atbildes pēdējā mēneša laikā pirms aptaujas (2.attēls). Visbiežāk informācija meklēta par darba un karjeras jautājumiem (56%), kas galvenokārt saistīti ar iespējām atrast jaunu darbu Latvijā vai ārzemēs un bažām par esošā darba saglabāšanu. Gandrīz tikpat bieži informācija meklēta arī par veselības jautājumiem (52%). Trešais aktuālākais temats, par ko informāciju meklējuši Rīgā dzīvojošie respondenti, saistīts ar iepirkšanos (47%). Vienlīdz svarīgi gandrīz katram piektajam Rīgas iedzīvotājam bijis sameklēt informāciju par sabiedrisko transportu (46%) un izklaides iespējām (46%). Vismazāk Rīgas iedzīvotāji informāciju meklējuši par notikumiem pašvaldībā (tikai 22% rīdzinieku). Ja salīdzina rīdzinieku atbildes ar Latvijas kopējiem rezultātiem, tad Rīgā novērojama lielāka interese par iepirkšanās jautājumiem (Latvijā kopumā iepirkšanās tikai piektais svarīgākais temats), bet mazāka interese par jautājumiem, kas skar iedzīvotāju tiesības un pienākumus (Latvijā kopumā ar 40% šis jautājums ieņem 4.vietu, kamēr Rīgā ar 38% tas ieņem tikai 8.vietu pēc svarīguma).

Atbilstoši lietotāju informacionālās uzvedības ekoloģiskajai teorijai (9), to, kādas ir informācijas lietotāju vajadzības un kādi informācijas avoti tiek izmantoti šo vajadzību apmierināšanai, ietekmē dažādi sociāli ekonomiskie apstākļi, situācija darbā, kā arī sociālās un kultūras vērtības. Šie faktori ietekmējuši arī Rīgas iedzīvotāju informācijas vidi, tostarp sociāli ekonomiskā situācija (daudzi cilvēki ir zaudējuši darbu, piedzīvojuši atalgojuma samazināšanos vai problēmas ar kredītsaistību izpildi) un politiskās norises (pašvaldību vēlēšanas).

Atbilstoši lietotāju informacionālās uzvedības ekoloģiskā teorija (9) informācijas avotus var iedalīt 3 kategorijās: personīgie

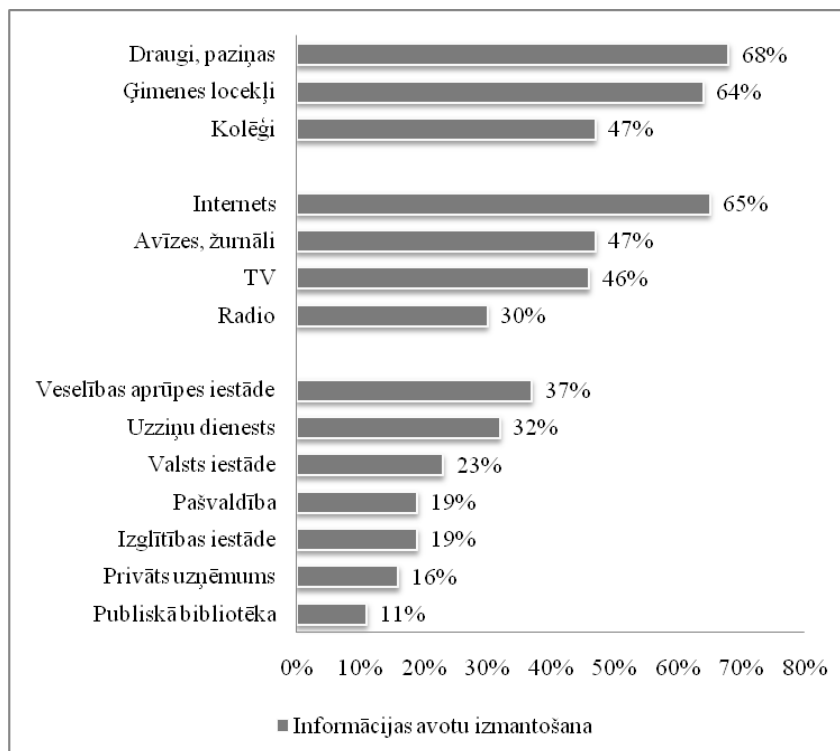

2.attēls: Temati, par kuriem visvairāk meklēta informācija (Rīgas iedzīvotāji)

tīkli, mediju avoti un institucionālie avoti. Dati par informācijas avotu izmantošanu iepriekš minēto informācijas vajadzību apmierināšanai attēloti 3.attēlā.

Gan Latvijas iedzīvotāju aptaujas, gan FGD rezultāti rāda, ka atbilstoši lietotāju informacionālās uzvedības ekoloģiskajai teorijai (9), meklējot atbildes uz ikdienā risinā-

majiem jautājumiem, iedzīvotāji vispirms izmanto personīgos tīklus – vēršas pie draugiem un paziņām (Latvijā 69%; Rīgā 68%), ģimenes locekļiem (Latvijā 63%; Rīgā 64%) un kolēģiem (Latvijā 46%; Rīgā 47%). Arī FGD 37% no visu pieminēto informācijas meklēšanas gadījumu skaita informācija meklēta, vēršoties pie personām.

3.attēls: Informācijas avotu izmantošana (Rīgas iedzīvotāji)

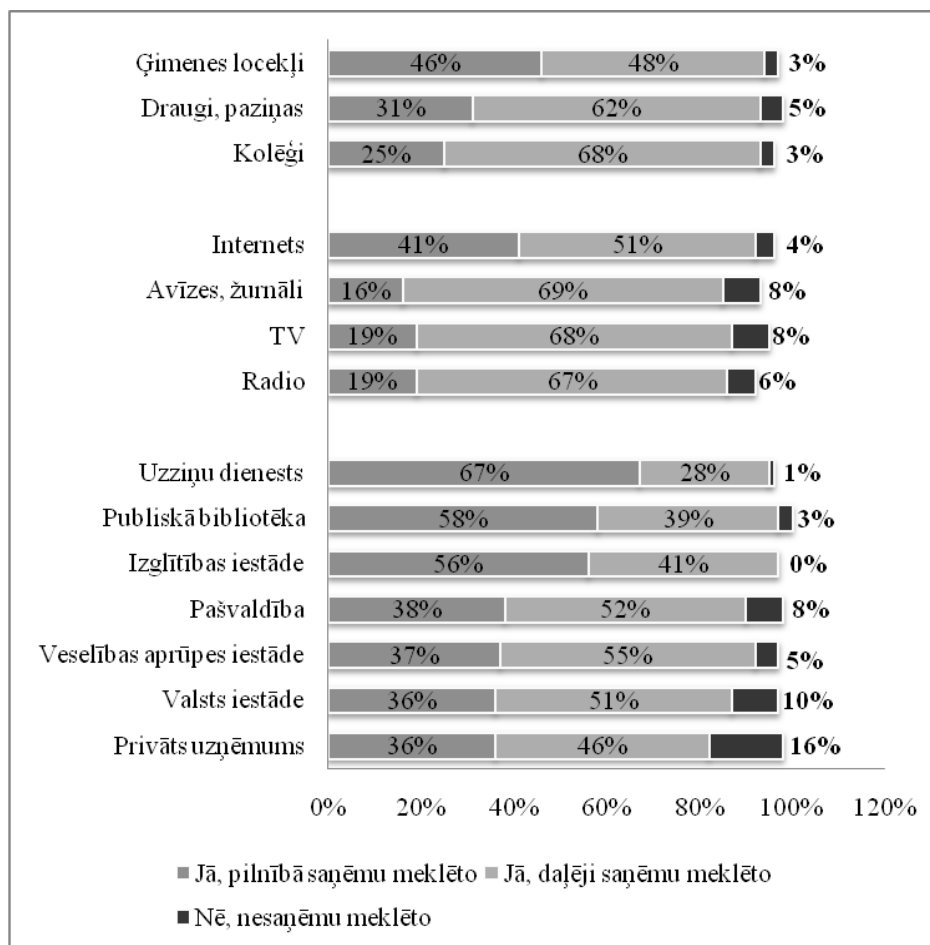
Otrs visbiežāk izmantotais informācijas avots ir Internets (Latvijā 57%; Rīgā 65% respondentu aptaujā un 52% FGD). Turpinot par mediju avotiem, jāatzīmē, ka laikraksti un žurnāli (Latvijā 52%; Rīgā 47%) un televīzija (Latvijā 50%, Rīgā 46%) ir bijuši vienlīdz bieži izmantoti informācijas avoti, no kuriem būtiski atpaliek radio izmantošana informācijas vajadzību apmierināšanai (Latvijā 33%; Rīgā 30%).

Runājot par institucionālo avotu izmantošanu informācijas vajadzību apmierināšanai (3.attēls), jāatzīmē, ka visvairāk informācija meklēta veselības aprūpes iestādēs (Latvijā 34%; Rīgā 37%), kamēr visretāk par informācijas avotu kalpojusi publiskā bibliotēkā (Latvijā 16%; Rīgā 11% gadījumu). Rīgā biežāk nekā Latvijā kopumā informācijas vajadzību apmierināšanai izmantoti uzziņu dienestu pakalpojumi (Latvijā 22%; Rīgā 32%). Tieši otrādi ar pašvaldības kā informācijas avota izmantošanu (Latvijā 23%; Rīgā 19% gadījumu) respondenti informāciju meklējuši pašvaldībā).

Jāsecina, ka informācijas avotu izmantošanas intensitāte ir ļoti atkarīga no konkrētajā brīdī iedzīvotājiem aktuālajām informācijas vajadzībām. Tas izskaidro arī veselības aprūpes iestāžu augsto reitingu, jo ar veselību saistītie jautājumi iedzīvotājiem bijuši vieni no aktuālākajiem aptaujas laikā.

Viens no rādītājiem, kas apliecina informācijas avotu kvalitāti un iespējas, ir lietotāju apmierinātība, kas aptaujas laikā tika noskaidrota caur jautājumu, vai respondenti atraduši un saņēmuši meklēto informāciju tajā vietā, kur to meklējuši. Apmierinātība ar izmantotajiem informācijas avotiem rādītājiem skatījumā attēlota 4.attēlā.

Jāatzīst, ka to cilvēku skaits, kuri nav saņēmuši meklēto informāciju, izmantojot personīgos tīklus, ir ļoti mazs, t.i., no ģimenes locekļiem tikai 3% gadījumu nav saņemta nepieciešamā informācija, no draugiem un paziņām 5%, bet no kolēģiem 3% gadījumu. Jāpiemin, ka šajā jautājumā nav būtisku atšķirību starp rezultātiem Rīgā un Latvijā kopumā.

4.attēls: Apmierinātība ar izmantotajiem informācijas avotiem (Rīgas iedzīvotāji

Ja salīdzina to cilvēku apmierinātību, kas savu informācijas vajadzību apmierināšanai izmanto mediju avotus, ar tiem cilvēkiem, kas izmanto savus personīgos tīklus, tad pirmajiem apmierinātība ar izmantotajiem informācijas avotiem ir daudz zemāka (no laikrakstiem un žurnāliem nepieciešamo informāciju nav saņēmuši 12% respondentu Latvijā un 8% respondentu Rīgā, no televīzijas 9% Latvijā un 8% Rīgā, no radio 12% Latvijā un 6% Rīgā). Runājot par Internetu kā vienu no izmantotajiem informācijas avotiem, tad apmierinātība ar to ir gandrīz vienlīdzīga apmierinātībai ar personīgajiem tīkliem, jo tika 5% Latvijā un 4% Rīgā nav Internetā atraduši meklēto.

Runājot par institucionālajiem avotiem, jāatzīmē, ka diemžēl daži no tiem demonstrē daudz augstāku skaitu to cilvēku, kas nav atraduši un saņēmuši meklēto (privātie uzņēmumi 16% Rīgā, 14% Latvijā; valsts iestādes 10% Rīgā, 9% Latvijā). Neskatoties uz to, jāatzīmē fakts, ka tieši institucionālie avoti, pat salīdzinot ar personīgajiem tīkliem, ir tie, kas visbiežāk var pilnībā apmierināt informācijas vajadzības (uzziņu dienests 67%, publiskā bibliotēka 58%, izglītības iestāde 56%). Tādējādi var secināt, ka Rīgas Centrālajai bibliotēkai var būt ļoti nozīmīga loma informācijas vajadzību apmierināšanai, jo jau pašlaik tā ieņem 2.vietu starp visiem iedzīvotāju izmantotajiem informācijas avotiem, kas spēj vispilnīgāk apmierināt eksistējošās iedzīvotāju informācijas vajadzības.

Uzticēšanās informācijai no dažādiem informācijas avotiem

Kopumā var secināt, ka iedzīvotāji uzticas publisko bibliotēku sniegtajai informācijai. Respondenti pilnībā saņēmuši nepieciešamo informāciju uzziņu dienestos (66% Latvijā; 67% Rīgā), izglītības iestādēs (54% Latvijā, 56% Rīgā) un publiskajās bibliotēkās (52% Latvijā; 58% Rīgā).

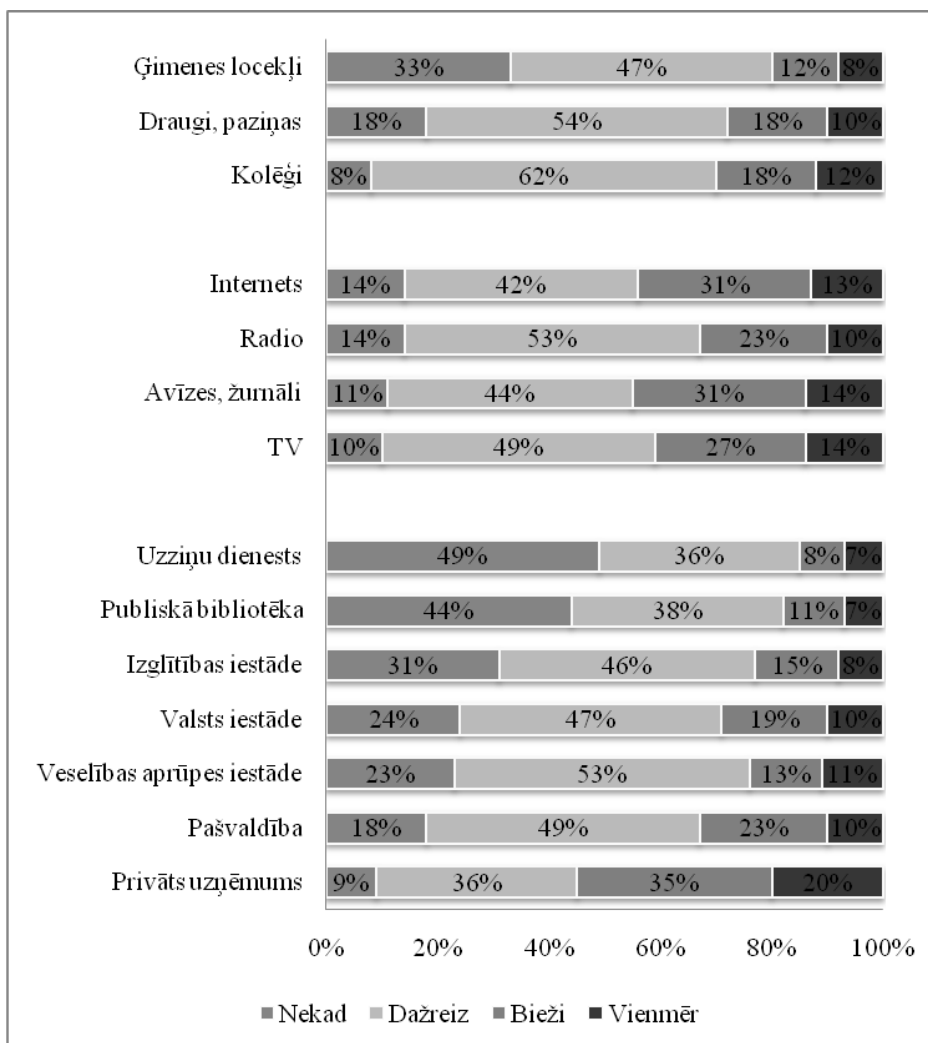
Lai noskaidrotu uzticēšanās līmeni informācijai, kas saņemta no dažādiem informācijas avotiem, respondenti tika lūgti atbildēt uz jautājumu par to, vai saņemtā informācija ir jāpārbauda. Ievērojamai daļai rīdzinieku bija grūti pateikt, vai informāciju, ko sniedz dažādie avoti, ir jāpārbauda vai nav, tostarp

aptuveni pusei respondentu bija grūti spriest par to, vai jāpārbauda bibliotēku sniegtā informācija, katram ceturtajam respondentam valsts un pašvaldību sniegtā, bet trešdaļai internetā pieejamā informācija, kamēr visretāk uz šo jautājumu neatbildēja tie respondenti, kuri informāciju meklēja izmantojot savus personīgos tīklus. Respondentu atbildes, kas varēja novērtēt, vai informācija ir jāpārbauda un kas, iespējams, saskārušies ar dažādajiem informācijas avotiem savā dzīvē un tādēļ spēj novērtēt to sniegtās informācijas kvalitāti, ir apkopotas 5.attēlā.

Publisko bibliotēku izmantošana un kvalitātes novērtējums

Lai varētu novērtēt, kāda ir publiskās bibliotēkas loma un vērtība vietējās kopienas līmenī, respondentiem tika uzdoti jautājumi par dažādu viņu pašvaldībā sniegto pakalpojumu izmantošanu. Šādā kontekstā kultūras un brīvā laika pakalpojumi Rīgā ierindojas ceturtajā vietā pēc izmantošanas biežuma (katrs sestais rīdzinieks (63%) pēdējā gada laikā ir izmantojis kādu no pašvaldībā pieejamajiem kultūras un brīvā laika pakalpojumiem, tostarp publisko bibliotēku un gandrīz katrs septītais (69%) no tiem, kas izmantojis kultūras un brīvā laika pakalpojumus, ir bijis kopumā apmierināts ar saņemto pakalpojumu). Visvairāk izmantotie pašvaldības pakalpojumi Rīgā bijuši sabiedriskā transporta pakalpojumi, kurus izmantojuši 92% rīdzinieku (77% no tiem ir apmierināti). Otro vietu ieņem vides saimniecības pakalpojumi (78% izmantojuši, 79% no tiem apmierināti), kam seko veselības aprūpes iestāžu pakalpojumi (72% izmantojuši, 47% apmierināti).

Dati par kultūras pakalpojumu izmantošanu attēloti 6.attēlā. Jāatzīst, ka publiskās bibliotēkas pakalpojumiem ir vislielākais nelietotāju skaits (tikai 30% rīdzinieku pēdējā gada laikā izmantojuši Rīgas Centrālās bibliotēkas pakalpojumus). Tomēr jānorāda, ka, salīdzinot ar citām institūcijām, kas sniedz kultūras pakalpojumus Rīgas teritorijā, publiskajai bibliotēkai ir vislielākais aktīvo lietotāju skaits, attiecīgi 10% rīdzinieku bibliotēku apmeklē reizi nedēļā un 35% 1-2 reizes mēnesī, kas norāda uz to, ka Rīgas Centrālā-

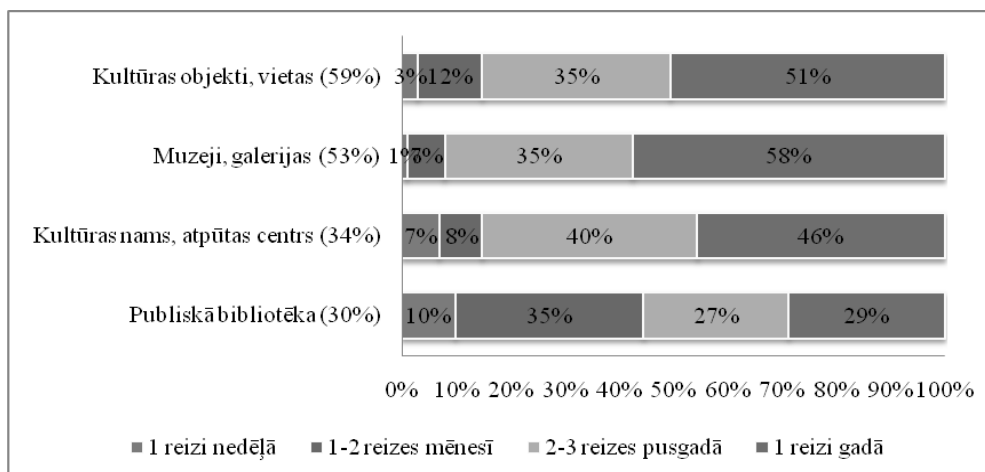

5.attēls: Uzticēšanās informācijai no dažādiem informācijas avotiem (Rīgas iedzīvotāji)

jai bibliotēkai ir nozīmīga vieta kultūras un brīvā laika pakalpojumu vidū.

Neskatoties uz to, cik bieži un vai vispār aptaujas respondenti apmeklē publisko bibliotēku, rīdzinieki pauduši pozitīvu attieksmi

pret publisko bibliotēku, jo gandrīz piektā daļa respondentu (17%) norādījuši, ka vēlētos palielināt bibliotēkas finansējums un tikai 5% atzinuši, ka varētu to samazināt, ja būtu tāda nepieciešamība. Ja salīdzina ar

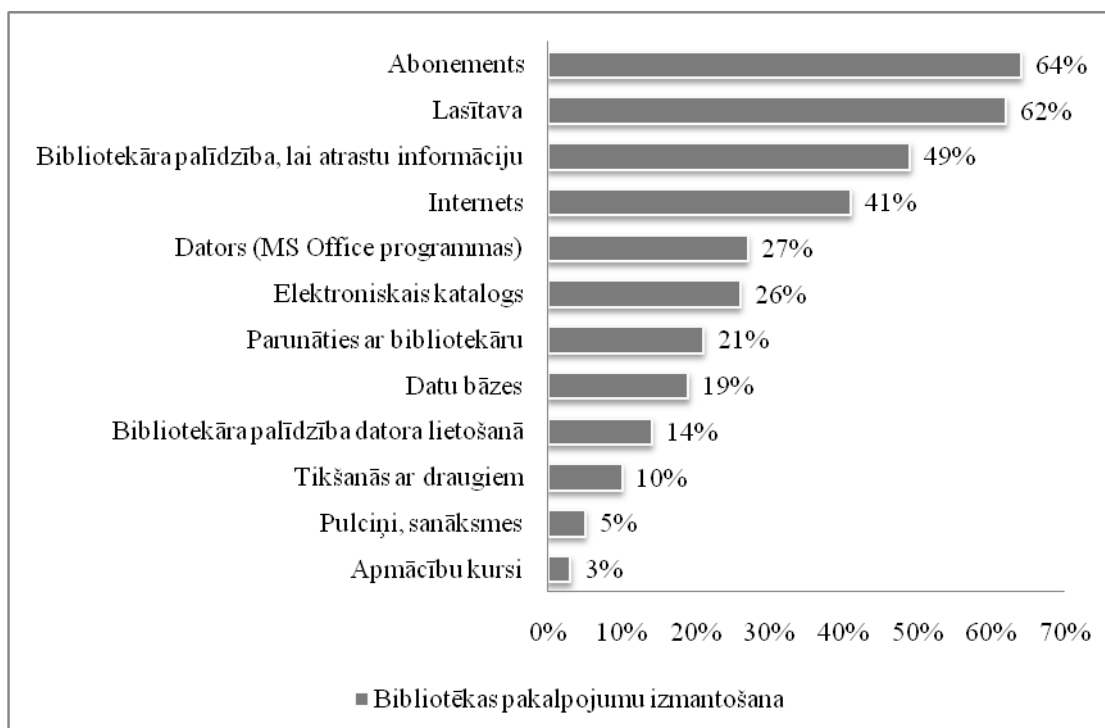
6.attēls: Kultūras pakalpojumu izmantošana Rīgā

citām institūcijām, kas sniedz kultūras un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumus, publiskā bibliotēka Rīgā ieņem otro vietu to institūciju vidū, kurām iedzīvotāji vēlētos palielināt finansējumu.

Kopumā ar publiskās bibliotēkas darbu Rīgā ir apmierināti vai drīzāk apmierināti 94%. Gandrīz visi rīdzinieki, kas apmeklē publisko bibliotēku 1-2 reizes mēnesī un biežāk, norāda, ka ir pilnībā apmierināti ar tās darba kvalitāti.

Atbilstoši pētījuma rezultātiem, arī Rīgā visaugstākā lietojumorientētā vērtība bijusi tradicionālajiem bibliotēkas pakalpojumiem – 64% izmantojuši bibliotēkas abonementa

pakalpojumus un 62% lasījuši uz vietas bibliotēkā. Internetu Rīgas Centrālajā bibliotēkā izmantojis katrs ceturtais (41%) bibliotēkas apmeklētājs. Ja salīdzina ar pētījuma rezultātiem par Latviju kopumā, tad jānorāda, ka citi tiešsaistes pakalpojumi Rīgā ir izmantoti vairāk (elektroniskais katalogs Rīgā 26%, Latvijā kopumā 16%, datu bāzes Rīgā 19%, Latvijā kopumā 13%). Jāuzsver arī tas, ka tāpat kā Latvijā, arī Rīgā ļoti augstu tiek novērtēta bibliotekāra palīdzība, jo gandrīz puse bibliotēkas lietotāju ir izmantojuši bibliotekāra konsultāciju, lai atrastu informāciju (49%) un palīdzību datora izmantošanā (14%).

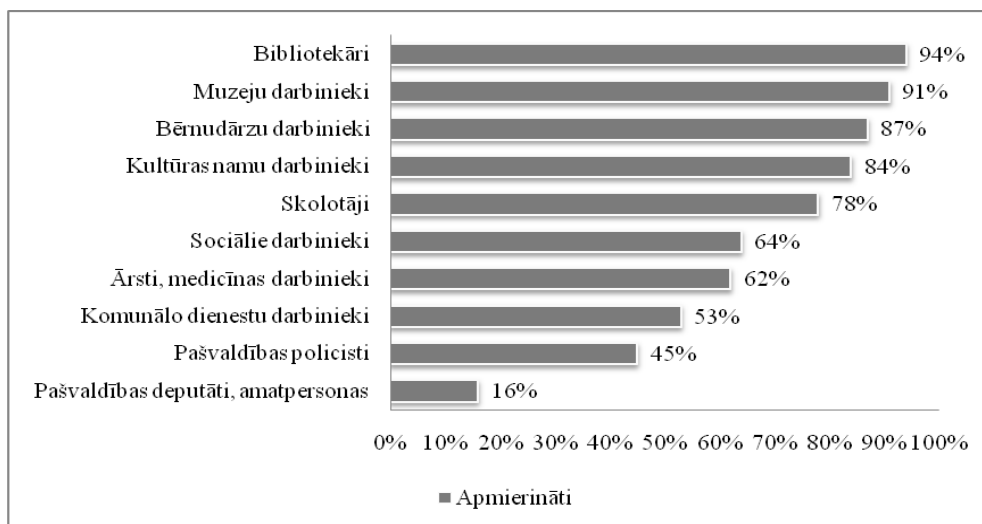

7.attēls: Bibliotēkas pakalpojumu izmantošana Rīgā

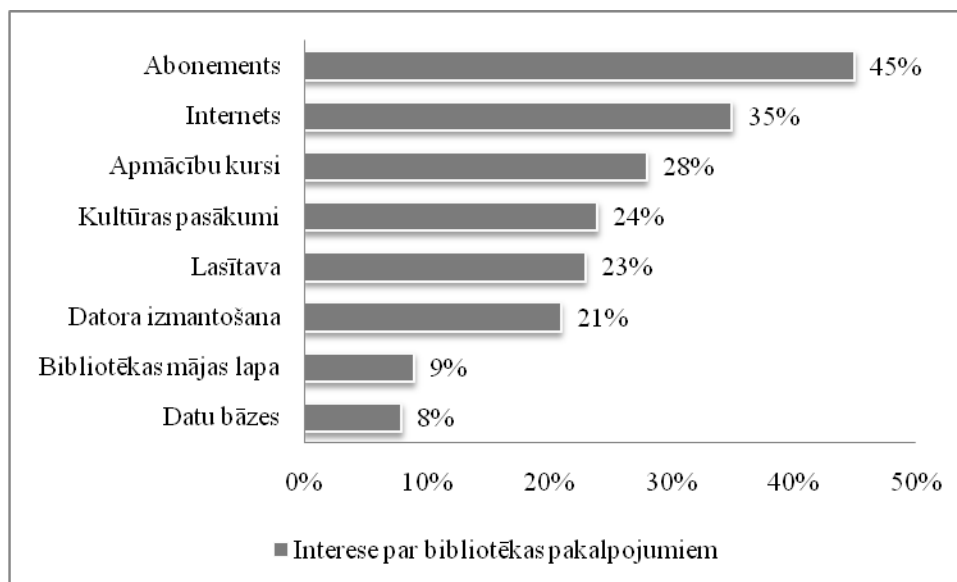
Bibliotekāru darba novērtējums

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka bibliotēku darbinieku profesionalitāte (zināšanas, prasmes, apkalpošanas kultūra u.c.) arī Rīgā tiek vērtēta augstu, ko pierāda ne tikai tas, ka bieži tiek izmantota bibliotekāra kā profesionāla palīdzība (49% tiek meklēta palīdzība, lai atrastu informāciju un 14%, tiek meklēta palīdzība darbā ar datoru), bet arī tas, ka katrs otrais bibliotēkas apmeklētājs nāk uz bibliotēku, lai aprunātos ar bibliotekāru (7.attēls).

Iedzīvotāju aptaujas anketā visiem respondentiem tika iekļauts jautājums par apmierinātību ar dažādu pašvaldības darbinieku darba kvalitāti (8.attēls). Arī Rīgā, tāpat kā Latvijā kopumā, vispozitīvāk no visām pieminētajām pašvaldības darbinieku grupām iedzīvotāji vērtējuši publiskās bibliotēkas darbiniekus (94% rīdzinieku ir apmierināti vai drīzāk apmierināti ar bibliotekāru darbu), kam seko muzeju darbinieki (91%), bērnodārzu darbinieki (87%) un kultūras namu darbinieki (84%).

8.attēls: Apmierinātība ar pašvaldības darbinieku darba kvalitāti

9.attēls: Pakalpojumi, kas tuvākajā laikā varētu ieinteresēt potenciālos bibliotēkas lietotājus Rīgā

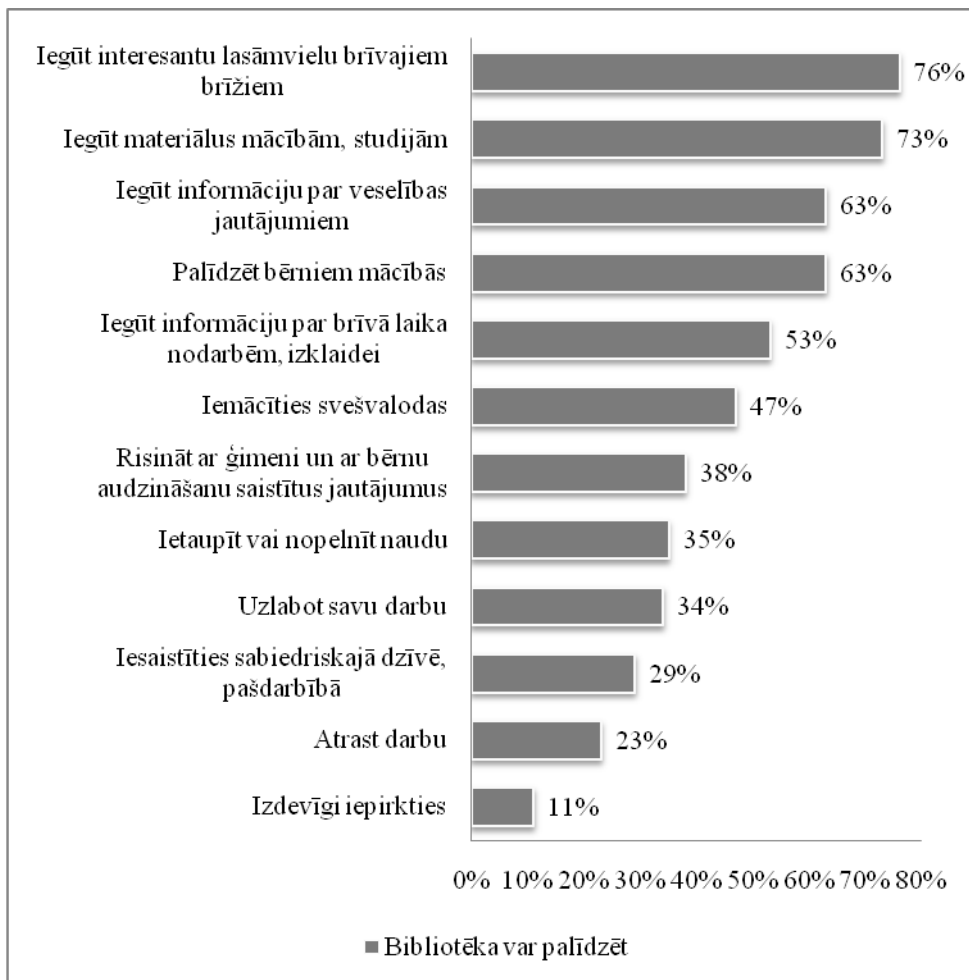
Potenciālie bibliotēkas lietotāji un ieguvumi

Pētījuma rezultāti liecina, ka no tiem Rīgas iedzīvotājiem, kuri neizmanto publiskās bibliotēkas pakalpojumus vai arī nav to darījuši pēdējo 12 mēnešu laikā, 49% varētu būt potenciālie bibliotēku lietotāji, kamēr 31% rīdzinieku norādījuši, ka viņus neinteresē neviens no norādītajiem pakalpojumiem, bet 20% nav atbildējuši uz šo jautājumu, jo bijis grūti izlemēt.

Informācija par bibliotēkas pakalpojumiem, kas varētu tuvākajā laikā ieinteresēt potenciālos bibliotēkas lietotājus Rīgā, ir apkopota 9.attēlā.

Pētījuma dati liecina, ka rīdzinieki labprātāk ņemtu grāmatas un žurnālus uz mājām

(45%), nekā lasītu tos bibliotēkā uz vietas (23%). Tikai nedaudz mazāka ir potenciālo bibliotēkas lietotāju interese par bezmaksas Interneta pakalpojumiem bibliotēkā (35%). Jāatzīmē arī, ka Rīgas Centrālā bibliotēka varētu attīstīt arī dažādus apmācību kursus iedzīvotājiem, jo pat tie iedzīvotāji, kas pašreiz bibliotēku neapmeklē, ir izrādījuši interesi par apmācībām bibliotēkā (28%). Savukārt informācija par to, kādus labumus potenciālie bibliotēkas lietotāji varētu gūt izmantojot bibliotēkas pakalpojumus, noformulējuši esošie Rīgas Centrālās bibliotēkas lietotāji, kuru starpā identificēti ne tikai sociāla, bet arī ekonomiska rakstura ieguvumi (10.attēls).

10.attēls: Ieguvumi no bibliotēkas pakalpojumu izmantošanas Rīgā

Izmantotie avoti

- Berryman, J. (2005). *Sustaining Communities: Measuring the Value of Public Libraries*. State Library of NSW for the Public Library Network Research Committee.
URL:http://www.sl.nsw.gov.au/services/public_libraries/docs/sustainingcommunities.pdf
- Davenport, T. H. and Prusak, L., (1997). *Information Ecology: Mastering the Information Knowledge Environment*. Oxford University Press, Oxford.
- Durrance, J. C. and Fisher-Pettigrew, K. E., (2002). Toward Developing Measures of the Impact of Library and Information Services. *Reference and User Services Quarterly*, Vol. 42, No. 1, 43 – 53.
- Fenner, A. (2002). Placing Value on Information. *Library Philosophy and Practice*. Vol. 4, No. 2.
- Nardi, B. A. and O'Day, V. L., (1999). *Information Ecologies: Using Technology with Heart*. MIT Press, Cambridge.
- Saracevic, T. and Kantor, P. B., (1997). Studying the Value of Library and Information Services. *Journal of the American Society for Information Science*, No. 48, Issue 6, 527 – 563.
- Savolainen, R. (2005). *Everyday Life Information Seeking*. In: *Theories of Information Behavior* (2005). Medford, New Jersey.
- Wavell, C., Baxter, G., Johnson, I., Williams, D. (2002). *Impact Evaluation of Museums, Archives and Libraries: Available Evidence Projects*. Aberdeen Business School, The Robert Gordon University.
URL:<http://www.rgu.ac.uk/files/imreport.pdf>.
- Williamson, K. (2005). *Ecological Theory of Human Information Behavior*. In: *Theories of Information Behavior* (2005). Medford, New Jersey.

Jurģi bibliotēkās

Olga Sincova
RCB Grīziņkalna filiālbibliotēkas vadītāja
Daina Ģeibaka
RCB Publicitātes nodaļas vadītāja

JAUNOS TRAUKOS LEJAM JAUNU VĪNU. JURĢI GRĪZIŅKALNĀ

2008. gada 23. aprīlī Jurgūs svinēja vienu no Rīgas vecākajām publiskajām bibliotēkām – RCB Grīziņkalna filiālbibliotēka. „Pēc astoņdesmit piecu gadu ilgas klaiņošanas bibliotēka beidzot ir atradusi mājas pašvaldības telpās. Tas rada drošības un pārliecības izjūtu,” jauno telpu atklāšanas pasākumā teica RCB direktore Dzidra Šmita.

Jaunās, labiekārtotās un mūsdienīgas bibliotēkas pasaules standartiem atbilstošās telpas Alauksta ielā 10 atklāja Rīgas mērs Jānis Birks, kurš teica: „Jurģi ir diena, kas pilna pārsteigumu, un tieši šī labā pārsteiguma izjūta pārņem, ienākot jaunajā ģimenes bibliotēkā.” Pilsētas galva aicināja glabāt kultūras mantojumu, kas bibliotēkā ticis krāts kopš 1924. gada. Grīziņkalna filiālbibliotēka jeb toreizējā Rīgas pilsētas 5. bibliotēka bija pirmā bibliotēka, kas tika atvērta Rīgā pēc Latvijas Republikas proklamēšanas. Lēmumu par bibliotēkas dibināšanu Rīgas Dome pieņēma 1923. gadā oktobrī. Bibliotēkas iekārtošanai Krāsotāju ielā 32 pēc Latvijas Bibliotekāru biedrības Valdes ierosinājuma ar Raiņa pieminekļa fonda svētību tika izlietoti arī dzejnieka piemineklim saziēdotie līdzekļi. Lasītājiem bibliotēka durvis vēra 1924. gada 2. janvārī.

Pagājušā gadsimta 20. gados bibliotēkai bija arī trīs grāmatu izsniegšanas punkti, no kuriem viens 1946. gadā tika pārveidots par Rīgas pilsētas 15. bibliotēku jeb tagadējo filiālbibliotēku „Avots”, kas joprojām atrodas Stabu ielā 64. Kara gados daudz grāmatu tika izvests uz Vāciju, taču Atmosdas laikā daudzas no tām, joprojām ar 5. bibliotēkas inventāra zīmogiem un numuriem, atgriezās Rīgā. Daļa šo grāmatu glabājas Grīziņkalna filiālbibliotēkas retrofondā, kurā atrodami daudzi vērtīgi izdevumi, tai skaitā latviešu literatūras klasiku darbu pirmizdevumi.

1983. gadā bibliotēka pārcēlās uz telpām Tallinas ielā 79, bet 2006. gadā Grīziņkalna filiālbibliotēkai (jauno nosaukumu tā ieguva 1996. gadā) tika piešķirtas jaunas telpas Alauksta ielā 10. Telpu renovācija, ko veica būvniecības kompānija „Tokarev būve” (remontdarbi, mēbeles, apsardzes un ugunsdrošības signalizācijas ierīkošana u.c.), kopumā izmaksāja 80 925 Ls. Pie ieejas bibliotēkā ir uzbūvēta arī velosipēdu novietne un uzbrauktuve ratiņkrēsliem.

Alauksta iela 10. Bibliotēka 1. stāvā

Apsveikt bibliotēku Jurgūs un izsvēpēt ļaunos garus bija atnākusi Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte. „Lai pārceltos uz jaunām mājām, nevar izvēlēties labāku

RCB Grīziņkalna filiālbibliotēka. Iekšskats

Helmī Stalte

dienu par Jurgiem. Jurgis – tas ir arī Ūsiņš, baltās gaismas dievība, un kas tad ir bibliotēka, ja ne gaismas pils?” viņa vaicāja.

Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs puda prieku, ka šāda jauna, skaista bibliotēka atvērta tieši Grīziņkalnā, jo īpaši ņemot vērā to, cik sociāli depresīvs ir šis rajons un ar kādām grūtībām bija jāstāpjas cilvēkiem, kuri iesaistījās bibliotēkas telpu projektā.

Saskaņā ar Rīgas Domes apstiprināto RCB un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepciju uz jaunajām telpām tika pār-

celta arī daļa Grīvas bērnu filiālbibliotēkas krājuma (līdz šim Grīziņkalna filiālbibliotēkas lasītāji bija galvenokārt pieaugušie). Jaunās ģimenes bibliotēkas krustmāte ir Rīgas Domes Kultūras departamenta (RDKD) direktore Diāna Čivle, kurai tika pasniegta bibliotēkas pirmā Goda lasītāja karte. „Viens no Rīgas Domes Kultūras departamenta mērķiem ir savest kārtībā bibliotēkas. Prieks, ka šis mērķis sāk īstenoties,” atzina Čivles kundze.

Šķanot Ievas Saliņas spēlētājam saksofonam, Grīziņkalna filiālbibliotēku Jurgos svei-

Bibliotēkas atvēršanas svētki.

No kreisās D. Pavlovs, D. Veilande, Dz. Šmita, J. Birks

Diāna Čivle saņem Goda lasītāja karti

ca kolēģi, draugi un sadarbības partneri. Viņu vidū bija gan Latvijas sieviešu invalīdu asociācijas „Aspazija” pārstāves, gan pazīstamais rakstnieks Viks, gan senioru kluba „Saulīte” dalībnieki un mikrorajona skolu pārstāvji.

Kad viesi bija izklīduši, bija laiks ķerties pie darba, jo uz bibliotēku sāka nākt lasītāji. Tā kā rekatalogizācijas darbus bibliotekāri bija pabeiguši vēl vecajā mājā, Alauksta ielā varēja uzsākt pavisam jaunu dzīvi. Alfabētiskā kataloga skapis, bez kura bibliotēkas ikdienas darbs nebija iedomājams kopš 1923. gada, tika svinīgi utilizēts kurtuvē. 2008. gadā tika uzsākta arī automatizētā lietotāju apkalpošana.

Moderna vide ir viens no iemesliem, kādēļ uz Grīziņkalna filiālbibliotēku sākuši nākt gados daudz jaunāki cilvēki. Šeit ir visas iespējas strādāt mūsdienīgi: skaistas, gaišas telpas, datori, bezvadu internets, kas ļauj nākt uz šejieni ar savu klēpj datoru. Bieži viesi „Grīziņkalnā” ir Latvijas Kultūras kolledžas audzēkņi, kuri, pētot rajona vēsturi un rakstot ceļvežus, izmanto bibliotēkas iespaidīgo, Latgales priekšpilsētai veltīto novadpētniecības materiālu klāstu. Šo materiālu iegūšanā, sistematizēšanā un popularizēšanā ir ieguldīts liels darbs, tāpēc ļoti pozitīvi ir vērtējams fakts, ka jaunieši tos izmanto, lai radītu un paplašinātu informācijas plūsmu interneta portālos.

Grīziņkalna novadpētniecības entuziasti nav tikai jaunieši vien. Jau desmit gadus bibliotēkā darbojas senioru klubs „Saulīte” jeb Latvijas Pensionāru federācijas Rīgas Latgales priekšpilsētas filiāle. Bibliotekāri kluba dalībniekiem organizē jaunāko grāmatu apskatus, kā arī dažādus tematiskus, tai skaitā novadpētniecībai veltītus, pasākumus. Tieši šī kluba biedri 2008. gadā jaunajās telpās ir nodibinājuši novadnieku pulciņu „Piemiņas glabātāji” ar rakstnieku Viku un ilggadējo bibliotēkas darbinieci Spodru Rozenbergu priekšgalā. Piemiņas glabātāji pētīs mikrorajona vēsturi, piedalīsies programmā „Zudusī Latvija”, veidos un koriģēs slavenu un ne tik slavenu novadnieku datubāzi un darīs daudz ko citu. „Mūsu popularitātes avots ir mūsu novadpētniecības fonds!” atzīst bibliotekāri.

Īsts ieguvums jaunatvērtajā bibliotēkā ir

lielie logi ar ļoti platajām palodzēm. Tagad ikviens garāmgājējs var novērtēt, cik bibliotēkā ir mājīgi, it sevišķi tumšo gadalaiku drūmajos vakaros. Logos spīd gaisma, uz galdiem mirdz ieslēgtie monitori, bet plauktos – krāsainās grāmatu muguriņas... Palodzes lieti noder izstādēm, un vietas ir tik daudz, ka, atklājot tēmas saturu, ar vizuālajiem līdzekļiem var neskopoties. Tas ļauj radīt mazus šī šķietami ierastā žanra – literatūras izstādes – mākslas darbus, ko augstu novērtē gan apmeklētāji, gan pašmāju un ārvalstu profesionāļi. Izstāžu meistare bibliotēkā ir vecākā bibliotekāre Daina Liberte, kuras veikumu gan Mākslas dienām un Latvijas proklamēšanas 90. gadadienai, gan Dziesmu svētkiem un Vācijas kultūrai veltītajās izstādēs gribas uzteikt īpaši. Palodzes noder arī dažādiem kopprojektiem. Viena no aktīvākajām Grīziņkalna filiālbibliotēkas sadarbības partnerēm ir Latvijas sieviešu invalīdu asociācija „Aspazija”. Bibliotēkas atvēršanas svētkos „Aspazijas” pinēju pulciņš uz palodzes iekārtoja pinumu izstādi „Pinumi un grāmatas”. Bibliotēka šajā izstādē iesaistījās ar atbilstoša satura mākslas grāmatām. Lai to visu apskatītu, cilvēkam pat nebija jāieiet bibliotēkā. Taču, no otras puses, – kādēļ gan neieiet bibliotēkā, kurā tiek rīkotas šādas izstādes?

Izstāde „Pinumi un grāmatas”

Valsts svētkiem veltītā izstāde

Bērnu literatūra

Jaunums Alauksta ielā 10 ir krāsainā bērnu zona. Pateicoties optimizācijas programmas īstenošanas rezultātā pievienotajam Grīvas filiālbibliotēkas krājumam (gandrīz divarpus tūkstoši vienību), jaunās ģimenes bibliotēkas krājuma kvalitāte ir jūtami uzlabojusies, jo daļa vērtīgu izdevumu tagad ir pieejama ne tikai lasītavā, bet arī abonementā. Bērniem ir, ko lasīt. 2008. gadā Grīziņkalna filiālbibliotēkā lasošo bērnu skaits bija 24 % no visu lasītāju kopskaita.

Jaunie grīziņkalnieši nāk uz bibliotēku ne tikai lasīt, bet arī gatavot skolas uzdevumus un spēlēties, jo pašu mazāko vajadzībām šeit ir iegādātas rotaļlietas. Savukārt darbiniecēm

nākas uzņemt jaunas funkcijas un būt ne vien bibliotekārēm, kuras izsniedz grāmatas, pamāca, kas darāms datorā, un rīko bibliotekārās stundas, bet arī skolotājām, audzinātājām, sociālajām darbiniecēm un zināmā mērā arī – mammām.

Pārejot uz jaunajām telpām, bibliotēka savus lasītājus nav zaudējusi, gluži otrādi, to skaitam patlaban ir tendence strauji pieaugt. 2008. gada astoņos mēnešos reģistrējām 1277 lasītājus, bet 2009. gada februārī – nepilnu divu mēnešu laikā – to jau ir 915! Arī datori ir pastāvīgi aizņemti. Tomēr katras bibliotēkas pamatu pamats ir grāmata, un cilvēki joprojām lasa. Varētu teikt, ka ir mainījies lasīšanas stils – apmeklētāji mazāk rakņājas pa plauktiem, meklēdami, ko nu tādu varētu paņemt, bet nāk ar konkrētu pieprasījumu. Zināmā mērā viņi ir kļuvuši izvēlīgāki, daudz ir tādu, kuri, iekams nopērk grāmatu, grib to izlasīt. Daudz lielāka nekā agrāk ir arī interese par nozaru literatūru, cilvēki vai nu mācās, vai meklē nodarbošanos. Mērķtiecīguma ziņā lasīšanas kvalitāte ir uzlabojusies.

Jaunajās telpās mēs esam citādi. Uz šejieni nāk mazāk grūtdieņu, kuriem īsti nav kur palikt, arī pensionāri vairs masveidā nenāk uz lasītavu, lai vadītu pie avīzēm rīta stundas. Varbūt viņi šeit vairs nejūtas īsti iederīgi, jo, kā teikts Svētajos Rakstos, vecam vīnam pieder veci trauki, bet jaunos traukos jālej jauns vīns? Mēs Grīziņkalnā esam vīna kalna saimnieki, jaunā vīna glabātāji un lējēji.

Smilšu studijas nodarbība bibliotēkā

Lolita Grahoļska
RCB filiālbibliotēkas „Vidzeme” vadītāja
Daina Ģeibaka
RCB Publicitātes nodaļas vadītāja

VIDZEMES PRIEKŠPILSĒTAS GAISMAS PILS

Spožā un saulainā 2008. gada 27. maija dienā, pūtēju orķestra „Rīga” bungām rībot, fanfarām un taurēm skanot, puķēm un svētku kūkām smaržojot un dāvanām un tērpiem čaukstot, tika atklāta renovētā Rīgas Centrālās bibliotēkas (RCB) filiālbibliotēka „Vidzeme”. Zem Gaisa tilta Brīvības gatvē 206 (ieeja no Turaidas ielas) durvis vēra viena

„Vidzemei” spēlē orķestris „Rīga”

Bibliotēku atklāj Helmī Stalte

no aprīkojuma un telpu funkcionālā izvietojuma un pieejamības ziņā šobrīd modernākajām bibliotēkām Latvijā. To apliecināja arī Rīgas domes Kultūras departamenta (RDKD) direktore Diāna Čivle, uzsverot, ka atjaunotā bibliotēka atbilst visām mūsdienīgas municipālās bibliotēkas prasībām, vienlaikus pārmantojot un turpinot Rīgas publisko bibliotēku vēsturiskās tradīcijas. Savukārt Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore Dzidra Šmita bibliotēkas atvēršanas mirkļa maģiju raksturoja kā brīdi, kad visi ierauga, ka Pelnrušķīte pārvērtusies par princesi.

Bibliotēku svinīgi atklāja Rīgas domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte, kuras kaisītie graudi – auglības simbols – sarīkojuma dalībnieku vidū stiprināja pārliecību, ka tam labam būs augt.

Viesu vidū bija gan ēkas projekta un darbu pasūtītāja – Rīgas domes Īpašuma departamenta pārstāvji, gan RDKD darbinieki kopā ar Diānu Čivli, gan Kultūras ministrijas pārstāvji ar Jāni Turlaju priekšgalā, gan kolēģi – Rīgas un Latvijas bibliotekāri, kuru

Bibliotēku sveic RD Kultūras departamenta vadītāja Diāna Čivle

vidū bija gan LNB direktors Andris Vilks un Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūta direktore Anna Mauliņa, gan citi viesi no Latvijas – Bauskas, Daugavpils, Jēkabpils, Jelgavas, Limbažiem, Talsiem un citām tālākām un tuvākām pašvaldību publiskajām bibliotēkām. Ar savu klātbūtni bibliotēkas atvēršanas svētkus pagodināja arī valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” pārstāvji un pat tik tāli viesi kā Bila un Melindas Geitsu fonda programmu vadītāja Džesika Dora, kuras vārdi „jūsu darbs atver jaunas informācijas un zināšanu pasaules” bija veltīti RCB filiālbibliotēkai „Vidzeme”, jo ne jau velti bibliotēka saņēma *Trešā tēva dēla* balvu jeb „apliecinājumu un pateicību par ieguldījumu bibliotēkai, kas veidojusi Latvijas nākotni. Gaišu, izcilu, gudru”.

Neapšaubāmi, veidot Latvijas nākotni rekonstruētās telpās ir ne vien patīkamāk, bet arī daudz efektīvāk un interesantāk. Telpu rekonstrukcijā milzīgs darbs ir ieguldīts visos līmeņos – fiziskā, materiālā, finansiālā, administratīvā un garīgā ziņā: „Neskaitāmas tikšanās, klātienē un neklātienē sarunas, desmitiem kilogramu dokumentu ar tekstiem, skaitļiem, tabulām, shēmām, grafikiem un aprēķinu pārklājumiem,” atzīst RDKD darbinieki. Projekta autors, arhitekts Laimonis Šmits akcentē, ka ēka ir brīnišķīgi izdevusies un izteica pilnīgi pamatotu cerību, ka renovācijas gaitā nebūs zudusi bibliotēkas ēkas senā, vēsturiskā kultūras celtnes aura. Lielā mērā par to jāpateicas arī būvdarbu veicējiem – SIA *NĪA*, kas visus darbus darīja ar lielu pietāti un uzmanību. Tieši tālab durvju ailē atrastās 1927.gada decembra mēneša laikrakstu „Latvis” un „Jaunāko Ziņu” Pielikuma lapas tagad neatrodas vis vēstures mēslainē, bet kā nenoliedzams artefakts skaisti ierāmētas rotā bibliotēkas periodikas lasītavas sienu.

Ineses Zanderes spārnotais teiciens, ka visam, kam ir iekšīna, tam ir arī ārīna, piemērojams faktam, ka atvēršanas brīdī vizuāli pilnībā nobeigts bija arī bibliotēkas ārskats. Tas attiecas ne jau tikai uz ēkas gaišo, baložpelēko krāsojumu, fasāžu apdari, rotājumiem un citiem elementiem, bet arī apzaļumojumu un krāšņajiem ziedu dekoriem, par ko bibliotēka pateicas RD Īpašuma

RCB filiālbibliotēka „Vidzeme” visā savā godībā

departamentam un SIA Sellers.

SIA „NĪA” veiktie būvdarbi kopumā izmaksāja 718 494 latus. Pēc rekonstrukcijas bibliotēka ir pieejama krietni lielākam lasītāju pulkam, jo, kopā ar jaunuzcelto piebūvi, tagad tā ir apmēram par trešdaļu lielāka nekā iepriekš. Tāpēc saskaņā ar Rīgas domes apstiprināto Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepciju uz jaunajām telpām kopā ar „Vidzemi” varēja pārcelties arī liela daļa RCB Zemitānu filiālbibliotēkas krājuma, kā arī šīs filiāles darbinieki. RCB filiālbibliotēka „Vidzeme” vienmēr lepojusies ar izsvērtu un vērtīgu grāmatu krājumu, kas radīts atbilstoši RCB un filiālbibliotēku krājuma attīstības un komplektēšanas koncepcijai. Šobrīd krājums ir uzņēmis sevī arī Zemitānu filiālbibliotēkas vērtīgāko krājuma daļu. Tā kā pieprasītākie un vajadzīgākie izdevumi skaita ziņā kļuvuši pieejamāki, tagad radusies iespēja cilvēkiem dot uz mājām arī tās grāmatas, kas iepriekš bija pieejamas tikai lasītavā. Tas ir nenoliedzams pluss bibliotēkas pakalpojumu klāstā un lasītāju vajadzību apmierināšanā.

Rekonstruētajās telpās daudz vairāk vietas ir arī vizuāli plaši un daudzveidīgi noformētām literatūras izstādēm, kas ir bibliotēkas krājuma atklāsmes pamatu pamats. Katrā stāvā iespējams veidot gan mēneša galveno izstādi, gan dažādas mēneša aktualitātēm veltītas informatīvas izstādes, gan izvietot pašvaldību informatīvos izdevumus un informāciju. Tagad ēkā tik daudz vietu, kurp virzīt ieinteresētu acu skatu! Balkona zālē un galerijā regulāri varam rīkot mākslas izstādes, ko papildina atbilstošs literatūras klāsts no bibliotēkas krājumiem. Izstāžu tel-

pas ir aprīkotas ar visu nepieciešamo, lai eksponētu lielus un mazus darbus – grāmatas, albumus, kā arī dažādus miniatūrus mākslas darbus, ko iespējams izvietot stiklotās vitrīnās. 2008. gadā lasītājus jau priecējušas Valtera Poļakova un Roberta Auziņa fotoizstādes, Tautas lietišķās mākslas studijas „Rīdze” darinātie audumi, Mirdzas Kļavas gleznas, senu pastkaršu kolekcija, dažādas bērnu radošo darbu izstādes un daudzas fotogrāfijas, kas stāstījušas par Latvijas un pasaules dabu un cilvēkiem.

„Rīdzes” audumu izstāde

Balkona zālē viesojas Helmī Stalte

Pēc rekonstrukcijas „Vidzeme” saskaņā ar RCB direktores Dzidras Šmitas ieceri kļuvusi par īstu ģimenes bibliotēku. Strauji aug lasītāju skaits. Pusgada laikā bibliotēka reģistrējusi 1816 lietotājus. Tikai nedaudz mazāk par pusi no viņiem agrāk lasījuši RCB Zemitānu filiālbibliotēkā vai kapitālremontu ilgstoši gaidošajā „Vidzemē”, kas strādāja ēkā bez elementārām ērtībām. Ta-

gad visas bibliotēkas telpas ir viegli pieejamas arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (ēkā darbojas lifts un ir izbūvētas uzbrauktuves), netrūkst gaismas, ērtu lasīšanas vietu un siltuma. Protams, kā jau visur šajos laikos, cilvēki nāk arī jauno tehnoloģiju vilināti. Bibliotēka saviem lietotājiem šobrīd piedāvā 16 datorus, ko Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta ietvaros var izmantot bez maksas. Bezmaksas ir arī konsultācijas par darbu pie datora, interneta un ofisa programmu apgūšanas pamati.

„Patiesībā šī ir slikta vieta bibliotēkai, jo uz šejieni ir jānāk speciāli. Apkārtējos namos nav dzīvokļu, tur ir biroji. Un cik gan labai jābūt bibliotēkai, lai uz to gribētos speciāli atbraukt, it sevišķi, ja paceļam ir arī citas vietas, kur izkāpt, ja vajadzīga bibliotēka,” saka RCB direktore Dzidra Šmita. Tāpēc darbinieki priecājas par visiem, kas ir izvēlējušies filiālbibliotēku „Vidzeme” par savu lasīšanas vietu, par savu mazo Gaismas pili un cenšas sniegt visus publiskās bibliotēkas pakalpojumus maksimālā apjomā un kvalitātē. Katrs apmeklētājs taču ir ziņnesis un sūtnis pasaulei, kas paslavēs par labo, bet atcerēsies arī to, kas varēja būt, bet nebija. Mutvārdu reklāma ir nenovērtējama, cerēsim, ka par mums tā būs pozitīva, optimistiska un saulaina.

Būtiska daļa mūsu sūtņu ir bērni. Viņiem bibliotēkā iekārtotas plašas, gaišas un krāsainas telpas ar īpašu zonu darbam un rotaļām. Ir arī speciāla pasaku istaba lasīšanai, stāstīšanai un spēļu spēlēšanai. Tieši šīs bibliotēkas daļas aprīkojumam līdzekļi žēloti vismazāk. Te ir gan skaistas, kvalitatīvas un ekoloģiski draudzīgas mēbeles un rotallietas, gan īpaši apstrādāti paklāji, lai, sēžot uz grīdas, mazajiem lasītājiem nesaltu dienvidgali. T.i., ievērojot mūsu vēlmes, interjerista padomus un administrācijas materiālās iespējas, šeit rasts visoptimālākais variants. Rūpīgi domāts arī par kolekciju. Plauktos atrodamas grāmatas visdažādākajām gaumēm un vecuma grupām, sākot ar bilžu grāmatām un beidzot ar krāsainām enciklopēdijām. Gan uz vietas klausāmi un skatāmi, gan uz mājām ņemami bērnu gaida dažādas tematikas CD un DVD.

*RCB Filiālbibliotēkas „Vidzeme”
Bērnu literatūras nodaļa*

Krāsaino smilšu studijas nodarbība Bērnu nodaļā

No otras puses, tieši bērnu piesaistīšana bibliotēkai bija jāsāk no nulles, jo tie bērni, kam 2005. gadā bija 10-11 gadi, ir krietni paaugušies un nu jau lasa „nopiētās grāmatas bez bildēm” pieaugušo nodaļā. Mikro-rajonu nācās apgūt no jauna, no jauna meklēt sadarbības partnerus skolās un pirmsskolas izglītības iestādēs, turklāt klāt nāca arī Zemitānu novads, kas bija jāiepazīst. No jauna bija jāatjauno līgumi ar privātskolām, no jauna jāpierāda, ka mēs esam labāki, ka esam tuvāk, ka mūsu piedāvājums ir visinteresantākais. Šķiet, ka mums atkal sāk izdoties, jo konkursi, pasākumi un izstādes ir arvien kuplāk apmeklētas, arvien vairāk bērnu iesaistās Bērnu žūrijā un lasīšanas pasākumos.

Bez visa jau minētā darbam uz vietas bibliotēkā ir plašas lasītavas un nodarbību telpa, kas var tikt izmantota gan bērnu un pusaudžu aktivitātēm, gan profesionālajām un mūžizglītības nodarbībām. Piemēram, nu jau četrus mēnešus bibliotēkas darbinieki gados

vecākiem cilvēkiem sniedz pamatzināšanas darbā ar internetu, t.i., visu, kas nepieciešams, lai varētu meklēt un atrast informāciju, lietot RCB katalogu, samaksāt interneta bankā rēķinu, uzrakstīt elektronisku vēstuli u.t.t.

Speciāla telpa paredzēta interešu grupu nodarbībām un projektu darbam. Skolu un augstskolu projektu darbā, kā arī vēstures mīļotājiem lieti var noderēt bibliotēkas periodikas arhīvs. Novadpētniecības lasītava savukārt aicina pētīt novadpētniecības materiālus, kas izvietoti gan uz planšetēm, gan mapēs un CD.

Novadpētniecības lasītava

Renovētais nams ir nozīmīgs koka arhitektūras un kultūrvēstures piemineklis. Tas celts 1895. gadā, un pagājušā gadsimta pirmajā pusē šeit mājojusi Rīgas Latviešu Atturības biedrība „Auseklis”, kurā darbojās daudzi slaveni tālaika latviešu kultūras darbinieki – Krišjānis Barons, Fricis Mierkalns, Augusts Deglavs un citi. „Auseklis” bija arī Tautas nams, ko vadīja Zeltmatis, bet „Ausekļa” teātrī strādāja tādi ievērojami latviešu aktieri kā Tija Banga, Teodors Lejas –

Krūmiņš un citi. Savukārt par bibliotēkas pirmo pārzini šeit strādājis žurnālists un literārs Jūlijs Krūmiņš, bet par bibliotekāriem – Vilis Lācis un Fricis Rokpelnis.

RCB filiālbibliotēka „Vidzeme”, bijusī 9. brīv bibliotēka – lasītava, ir viena no vecākajām Rīgas publiskajām bibliotēkām. Īpašu goda vietu novadpētniecības lasītavā ieņem senā krājuma vērtīgākā daļa – daiļliteratūras un uzziņu literatūras izdevumi vecajā ortogrāfijā, folkloras krājumi un periodika. Lasītājs var iepazīties ar 19.gs. 80.-90.gados izdotajiem Ausekļa, Puškina, Šekspīra un citu klasiķu darbiem, ar grāmatām un atsevišķiem periodiskajiem izdevumiem, kas izdoti līdz 1940. gadam.

„Vidzeme” iecerēta kā latviskās dzīvesziņas bibliotēka,” saka RCB direktore Dzidra Šmita. Šeit aizvien tikušas īpaši koptas latviskā mantojuma glabāšanas un attīstīšanas tradīcijas, gan veidojot krājumu, gan piesaistot bibliotēkai latviešu daiļamata

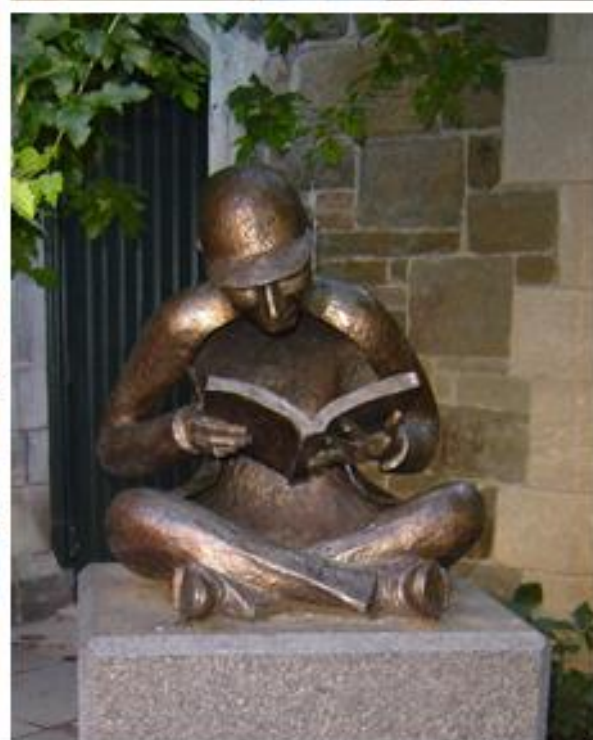
mākslas meistaros, mūziķos un latviskās dzīvesziņas filozofos. Pusgada laikā, kopš bibliotēka no jauna atvērta lietotājiem, bibliotēkas darbinieki saviem lielajiem un mazajiem lasītājiem organizējuši vairāk nekā piecdesmit dažādus sarīkojumus – informatīvus pasākumus, tikšanās pēcpusdienas ar populāriem cilvēkiem, mākslas un literatūras izstāžu prezentācijas. Uz sarunu ar lasītājiem un bibliotekāriem bija atnākusi arī bibliotēkas krustmāte Rīgas domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte.

Publiskā bibliotēka ir bibliotēka visiem. No otras puses, tā ir vieta, kur strādā un pulcējas, Helmī Staltes vārdiem runājot, „lasīti ļaudis”. Izmeklēti ļaudis, labākie no labākajiem, gudrības slāpstošie. Bibliotēkas moto atkal un atkal ir pārliecība, ka labam būs augt, un lasītu ļaužu pulkam tapt aizvien kuplākam.

Bibliotēkas retrofons

Rīgas bibliotekāri ārzemēs

Doloresa Veilande
RCB direktora vietniece

IFLA METROPOĻU BIBLIOTĒKU SEKCIJAS KONFERENCE – 2008

Gadskārtējā Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) Metropoļu bibliotēku sekcijas konference notika no 2008. gada 1. līdz 6. jūnijam Čehijas galvaspilsētā Prāgā. Tās tēma bija „Bibliotēkas katram, kas tiecas izprast pasauli un sevi” (*Libraries for Everybody Seeking to Understand the World and Themselves*).

Kopš 2004. gada Metropoļu bibliotēku sekcija (www.ifla.org/VII/s46/index.htm) ir patstāvīga IFLA sekcija un apvieno metropoļu jeb pilsētu ar vairāk nekā 400 tūkstošiem iedzīvotāju publiskās bibliotēkas. RCB ir šīs sekcijas dalībniece kopš 1997. gada. 2005. gadā sekcijas ikgadējā konference notika Rīgā un šīs konferences nama māte bija Rīgas Centrālā bibliotēka.

Tāpat kā ik gadus, arī Prāgas konferencē

pulcējās visu kontinentu bibliotēku pārstāvji – šeit bija gan Singapūras un Dienvidāfrikas, gan ASV un Austrālijas, gan Ķīnas, Taizemes un Izraēlas, gan, protams, Eiropas lielpilsētu, tādu kā Parīze, Londona, Barselona, Cīrihe un daudzu citu, bibliotēku vadītāji. Viņu vidū bija arī RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Doloresa Veilande.

RCB ir regulāri saņēmusi Rīgas Domes atbalstu dalībai šajos forumos, kuros ir iespējams iepazīties ar pasaules metropoļu publisko bibliotēku attīstības tendencēm un praksi, novērtēt RCB vietu šajā kontekstā. Tas nozīmē gūt gan pozitīvu pieredzi, gan informāciju, kas palīdz laikus izvairīties no kļūdām, attīstot bibliotēku un tās pakalpojumu.

Prāgas konferences delegāti

Konferences dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Čehijas un Prāgas bibliotēku sistēmas aktualitātēm un problēmām, piedalīties diskusijās, apmeklēt Prāgas pilsētas bibliotēku un vairākas tās filiāles, Čehijas Nacionālo bibliotēku, Prezidenta pili un tās bibliotēku, kā arī ievērojamākos „Zelta Prāgas” kultūrvēsturiskos objektus. Ik dienas noklausījāmajos un noskatījāmajos virkni pre-

zentāciju par dažādu kontinentu, valstu un pilsētu publisko bibliotēku darbības aktualitātēm un risinājumiem. Tas deva iespēju saprast, ka mūsdienu pasaulē visām problēmām un to risināšanas paņēmieniem ir globāls raksturs. Agrāk vai vēlāk mēs visi saskaramies ar vienām un tām pašām problēmām un nonākam pie vieniem un tiem pašiem secinājumiem.

Konferences darba moments

Metropoļu bibliotēku sekcijas valdes loceklis Kristians Rellijs (*Christian Relly*) sniedza ieskatu gan INTAMEL (agrākais Metropoļu bibliotēku sekcijas nosaukums) vēsturē, gan Cīrihes bibliotēku sistēmas attīstībā. Vairākas prezentācijas bija veltītas bibliotēku ēku celtniecībai, piemēram, Čehijas Nacionālās bibliotēkas direktora vietniece Bohdana Stoklasova (*Bohdana Stoklasová*) pastāstīja par bibliotēkas jaunās ēkas „Acs pār Prāgu” (*The Eye above Prague*) jeb trešā gadu tūkstoša bibliotēkas celtniecības projektu, bet Amsterdamas Publiskās bibliotēkas direktors Hanss van Velzens (*Hans van Velzen*) prezentēja jauno Amsterdamas publisko bibliotēku, kas lasītājiem durvis vērā 2007. gadā. Mūsdienīgas bibliotēkas

telpām jābūt plašām un viegli transformējamām – tāda ir Prāgas konferences pamatnostādne šajā jautājumā.

Taizemes Mahasarahamas Universitātes Informātikas fakultātes dekāns Sujins Butdisvans (*Sujin Butdisuwan*) prezentācijā „Lauzīsim ierobežojumus, lai veicinātu piekļuvi zināšanu pasaulei” (*Breaking the Boundaries to Increase Access to the World of Knowledge*) informēja klausītājus par to, kas Taizemē tiek darīts, lai likvidētu visdažādākos šķēršļus (psiholoģiska, sociāla, ģeogrāfiska, ekonomiska un intelektuāla rakstura), kas diskriminē bibliotēku lietotājus, neļaujot viņiem iegūt nepieciešamo informāciju. Informācijas resursiem jābūt pieejamiem un viegli lietojamiem, un cilvēki ir

jāapmāca šo resursu lietošanā, tāda bija šīs prezentācijas pamatdoma.

Kvīnslendas Valsts bibliotēkas (Austrālija) direktore Vikija Makdonalda (*Vicki McDonald*) savā prezentācijā „Kvīnslendas atmiņa: par rītdienu domāsim šodien” (*Queensland Memory: Today for Tomorrow*) aktualizēja kultūras mantojuma saglabāšanas nozīmi sabiedrības apziņā. Mēs, kas saglabājam šodienas materiālus, esam „zināšanu senči” nākamajām paaudzēm, viņa teica.

Taipejas (Taivāna, Ķīna) pilsētas bibliotēkas direktore Šuhsjena Tsena (*Shu-hsien Tseng*) savā prezentācijā „Taipejas Publiskās bibliotēkas stratēģija un darbība lasīšanas veicināšanā Taipejas pilsētā” (*The Strategies and Action of Taipei Public Library to Promote Reading in Taipei City*) stāstīja par bibliotēkas darbu lasīšanas popularizēšanas jomā. Šī darba moto ir – „Mēs ejam uz bibliotēku – bibliotēka nāk pie mums”. Prezentācijā konferences dalībnieki guva ieskatu dažādu valstu literatūrai veltītu lasīšanas festivālu pieredzē un daudzās citās aktivitātēs, kas vērstas uz lietotāju piesaistīšanu bibliotēkai.

Vairākas uzstāšanās bija veltītas nozīmīgajam bibliotēku resursu digitalizācijas tematam, piemēram, Francijas Nacionālās bibliotēkas Sadarbības departamenta direktores Alīnas Žerāras (*Aline Girard*) lekcijas tēma bija „Jaunā franču revolūcija: globālā digitālā bibliotēka” (*The New French Revolution: a Global Digital Library*), bet Čehijas Nacionālās bibliotēkas direktora vietnieks stratēģiskajā plānošanā Ādolf Knolls (*Adolf Knoll*) stāstīja par ENRICH projektu, kura mērķis ir izveidot starptautisku digitālu rokrakstu bibliotēku (*ENRICH: Towards an International Digital Library of Manuscripts*).

Prāgas konferences pamatatziņas par lielpilsētas publisko bibliotēku tīklu varētu definēt šādi:

- bibliotēku tīklam nav jābūt lielam, taču bibliotēkām tajā jābūt labām jeb „labāk mazāk, toties labāk” (vērā ņemama ir Brēmenes un Cīrihes bibliotēku tīkla optimizācijas pieredze);

- publiskās bibliotēkas šobrīd tiecas sniegt labāku pakalpojumu, nepalielinot ieguldīto līdzekļu apjomu;
- visur pasaulē ir aktuāla lietotājiem draudzīga darba laika ieviešana (Austrālijā pazemes tirdzniecības centrā bibliotēka ir atvērta septiņas dienas nedēļā visas 24 stundas diennaktī!);
- Nozīmīgs bibliotēkas darba kvalitātes rādītājs ir personāls;
- bibliotēkas darbinieku skaits pasaulē konsekventi samazinās (Prāgas pilsētas bibliotēkā astoņu gadu laikā pieņemti pieci jauni darbinieki ar speciālu profesionālo izglītību);
- darbinieku apmācība notiek kvalitatīvi jaunā formā. Tas, pirmkārt, ir multiplikatoru darbs, otrkārt, dažādas attālinātās apmācības programmas internetā, piemēram, pašlaik populāra ir programma „23 lietas” (*23 Things*), kas palīdz skolotājiem un bibliotekāriem tiešsaistē uzlabot un paplašināt savas zināšanas interneta un *Web 2.0* lietošanā;
- mūsdienīgas bibliotēkas ikdienas darbā pašsaprotami kļūst pašapkalpošanās aparāti, kuru mērķis ir atbrīvot bibliotēkas darbinieka laiku intelektuālo pakalpojumu sniegšanai.

Konferencē tika paustas arī vairākas pamatnostādnes par bibliotēkas krājumu:

- krājumam nav jābūt lielam, bet gan kvalitatīvam, šāda nostādne pozitīvi ietekmē tā apgrozījumu;
- liela nozīme ir krājuma popularizēšanai ne vien tās tradicionālajās formās, bet arī veidojot digitalizētu pilntekstu krājumu;
- pirmais un galvenais šāda krājuma, kā arī visdažādāko datubāzu (arī novadpētniecības) veidošanas priekšnoteikums ir – tam jābūt viegli pieejamam un lietotājiem saprotamam, jo tieši viņu interesēm un vajadzībām ir jāatrodas ikvienas bibliotēkas darbinieku uzmanības centrā.

Tieši tā tas ir arī Rīgas Centrālajā bibliotēkā.

IFLA 74. ĢENERĀLKONFERENCE. AIZSTĀVAM BIBLIOTĒKU!

Starptautiskās Bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) 74. ģenerālkonference notika Kanādas pilsētā Kvebekā. Tās pamattēma – „Bibliotēkas bez robežām: virzība uz globālu saprašanos” – aicināja pasaules bibliotēku profesionāļus dalīties pārdomās par bibliotēkas misiju un nākotni to dziļo globālo pārmaiņu laikmetā, kurā mēs visi dzīvojam. Konferencē piedalījās vairāki tūkstoši delegātu no desmitiem pasaules valstu, tika nolasītas un uzklausītas simtiem lekciju, vērotas prezentācijas un izstādes, strādāts darba grupās un darīts daudz kas cits. No šī vārda tiešā nozīmē „vēstījuma bez robežām” katrs paņēma sev līdzīgu to, kas īpaši nozīmīgs viņa darba stratēģijai un praksei.

Kopš šīs 2008. gada augusta konferences ir pagājis gads, un, atskatoties atpakaļ, redzam, ka daudzas konferencē paustās idejas, nostādnes, prognozes un vīzijas ir kļuvušas par realitāti. Pārdomās par to, kas Kvebekas konferencē bija īpaši aktuāls Rīgas Centrālās bibliotēkas stratēģijai un praksei, gribētos pievērsties vairākām tēmām. Viena no tām skar bibliotēkas, īpaši publiskās bibliotēkas, drošības jautājumus visplašākajā filozofiskajā kontekstā. Runa ir par jēgu, kas slēpjas vārdā *advocacy* – atbal-

stīšana, aizstāvība, popularizēšana, nozīmības apliecinājums. Šī aizstāvība jeb publiskās bibliotēkas eksistenciālā drošība visciešākajā veidā ir saistīta ar pašpārvaldes vadītāju priekšstatiem par to, kas ir bibliotēka un cik liela ir tās nozīme izglītotas sabiedrības veidošanā. Jo īpaši svarīga šī attieksme kļūst ekonomiskās lejupslīdes apstākļos. Politiskus nepieciešams pārliecināt par to, ka bibliotēkas palīdz realizēt viņu mērķus – veicināt sabiedrības ekonomisku, psiholoģisku, intelektuālu un garīgu labklājību. Bibliotēkas nevar strādāt izolācijā, tām nepieciešams pašvaldību, valsts un nevalstisko organizāciju atbalsts, nozīmīgi partneri municipālajā un privātajā sektorā, citiem vārdiem, cilvēki, kas reāli var kaut ko darīt bibliotēkas aizstāvības jeb *advocacy* labā. Kā uzsvēra IFLA prezidente Klaudija Luksa (*Claudia Lux*) un citi runātāji, lai pārliecinātu šos cilvēkus, nav nepieciešami skaitļi, bet gan labie jeb veiksmes stāsti par to, kādu labumu konkrēts cilvēks konkrētā situācijā guvis, apmeklējot bibliotēku. Un, protams, bibliotēkas vadītājam jāspēj parādīt, kādu labumu bibliotēka var sniegt mūsdienu politikas un politiķu centieni īstenošanā.

Otra tēma, kas saistīja uzmanību RCB stratēģijas un prakses kontekstā, ir sociāli atstumto cilvēku grupu (nabadzīgi cilvēki, imigranti, ielu bērni, geji un lesbietes, personas ar garīga rakstura traucējumiem u. c.) piesaistīšana bibliotēkai. Projekta „Strādājot kopā” koordinatore Anete Defaveri (*Annette DeFaveri*, Vankūveras publiskā bibliotēka) savā prezentācijā raksturoja darbu, kas šajā jomā tiek veikts tādā plaukstošā valstī kā Kanāda. Viņa puda pārliecību, ka mums jācenšas personiski saprast, ko šie sociāli atstumtie cilvēki varētu gaidīt no bibliotēkas (ar telefona zvanu vai elektronisko vēstuli nepietiks), apmeklējot iestādes un organizācijas, kas šīs grupas apkalpo, un attiecīgi jā-

plāno tām sniegtais pakalpojums. Mums jāklūst redzamiem un sasniedzamiem, jādomā arī pie tiem, kas paši nevar apmeklēt bibliotēku.

Arī mūsu pašu pēdējo gadu pieredze rāda, ka šīs nostādnes ir pareizas, tātad tās jākopj un jāattīsta. Jau trešo gadu darbojas RCB ārējās apkalpošanas punkts Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, tautā saukts arī par „Saulaino dienu bibliotēku”. Kopš 2009. gada maija darbojas RCB izsniegšanas punkts bezpajumtnieku un maznodrošināto rīdzinieku dienas aprūpes centrā. Ir uzsāktas sarunas ar Brasas cietuma vadību par līdzīga rakstura pakalpojumu piedāvāšanu personām, kas atrodas ieslodzījumā. Esam uzsākuši sadarbību ar Rīgas Domes Pilsētas attīstības departamentu jaunā „Apkaimju projekta” realizācijā. Mēs sākam strādāt ar tiem cilvēkiem un struktūrām, kas līdz šim ir bijušas ārpus mūsu uzmanības loka. No otras puses, tiecoties pamanīt un aptvert iepriekš nepamanīto, arī paši cenšamies būt pamanīti mūsdienu pasaulē, kur pašapkalpošanās iespējas kļūst aizvien plašākas un reāla nepieciešamība pēc darbinieka klātbūtnes lidostā, lielveikalā vai bibliotēkā samazinās.

Singapūras Nacionālās bibliotēkas direktore Njanga Lek Čo (*Ngian Lek Choh*) stāstīja, ka, ieviešot Singapūras bibliotēkās (daudzas no tām atrodas lielveikalos un ir slēgtas tikai 11 dienas gadā) pašapkalpošanās aparātus, lasītāju apkalpošanas letes tiek vienkārši slēgtas. Rīgā pirmā šāda iekārta tika uzstādīta filiālbibliotēkā „Vidzeme” 2009. gada vasarā. Ja tehnoloģijas ir attīstījušās tiktāl, ka apkalpošanas zālē lietotājs pilnībā var iztikt bez bibliotekāra starpniecības, jāatzīst, ka bibliotekāra profesija ir apdraudēta. Kur šajā situācijā ir bibliotekāra vieta un kā izskaidrot pašvaldību vadītājiem, kāda ir bibliotekāra loma mūsdienu sabiedrībā, t. i., kādas tēzes šajā tiesā bibliotekāri var izvirzīt savai aizstāvībai, ja runājam par *advocacy*?

Patiesībā ASV, Ziemeļvalstu un Singapūras profesionāļi jau pirms vairākiem gadiem ir nonākuši pie atziņas, ka informācijas tehnoloģijas atbrīvo bibliotekārus tieši bibliotekārajam darbam, t. i., datubāzu veidošanai, apskatu un tikšanos organizēšanai, dažādu projektu īstenošanai, kā arī saskarsmei ar

lasītājiem un sadarbības partneriem ārpus bibliotēkas, jo bibliotēkas darbība mūsdienās nav iedomājama bez sadarbības ar citām pašvaldības iestādēm. Bez tam, bibliotēkai ir iespējas piedāvāt savas telpas kā demokrātisku vidi šo iestāžu darbinieku komunikācijai ar iedzīvotājiem un citām aktivitātēm, piemēram, projektu apspriešanai. Cilvēki labprāt nāk uz bibliotēku, kur jūtas atraisītāki, jo dažādu departamentu telpu gaisotne sarunai bieži vien ir pārāk oficiāla un birokrātiska. Tāpēc 2009. gada vasarā RCB ir uzsākusi ciešu sadarbību ar Rīgas Domes Pilsētas attīstības departamentu „Apkaimju projekta” realizācijā, kas galvenokārt ir saistīts tieši ar šādām informācijas un komunikācijas telpas piedāvājuma iespējām.

Taču, pilnībā apzinoties, ka mūsdienu bibliotēka ir daudzfunkcionāla, jāapzinās arī riski, kas saistīti ar daudzfunkcionalitātes deklarēšanu un īstenošanu lielpilsētā, kur darbojas arī daudz citu kultūras, izglītības un informācijas iestāžu. Šādā kontekstā riskējam radīt iespaidu, ka konkurējam ar šīm iestādēm un pašvaldībām. Var rasties priekšstats, ka tiek finansētas iestādes, kas veic līdzīgas vai pat vienādas funkcijas, tāpēc bibliotēkas darbības spektrā pirmām kārtām akcentējamas tās funkcijas, kas saistītas tieši ar tradicionālo pakalpojumu, t. i., ar to, ko var sniegt tikai bibliotēka un bibliotekārs, bet pārējās – „netradicionālās” – funkcijas pozicionējamas tikai saistībā ar tradicionālajām. Dānijā ir parādījis uzskats, ka publikās bibliotēkas krājumos nebūtu jābūt nekam citam kā vienīgi grāmatām. Tā, protams, ir galējība, taču iespiesto materiālu prioritārā vērtība bibliotēkā ir nenoliedzama. Īpaša vērtība mūsdienās ir augstvērtīgas, kvalitatīvi izdotas daiļliteratūras krājumam.

Oslo pilsētas bibliotēkas direktore Līva Seterna (*Liv Saeteren*) kā vienu no bibliotekāra profesijai vitāli svarīgām lietām uzsvēra orientēšanos mūsdienu daiļliteratūrā. Bibliotēkā jāstrādā cilvēkiem, kas pazīst un izprot literatūru, citiem vārdiem, ir to „piederējuši” un prot šajā pieredzē dalīties ar lietotājiem. No otras puses, laikā, kad literāti tiecas apgūt jaunus *performance* laukumus un literāri pasākumi var norisināties itin visur, sākot ar tirgu un beidzot ar cietumu (atcerēsimies, ka Latvijā Dzejas dienu pasā-

kumi ir risinājušies gan Ilģuciema, gan Matīsa cietumos), jādara viss iespējamais, lai rakstniekus piesaistītu arī bibliotēkai.

Arī Brēmenes pilsētas bibliotēkas direktore Barbara Lisona (*Barbara Lison*) atzina, ka bibliotēkās samazinās nozaru literatūras izsniegums, jo šāda tipa informāciju var atrast internetā un datubāzēs, toties arvien vairāk tiek pieprasīta daiļliteratūra. Turklāt liela nozīme ir gadsimtiem koptām nacionālajām lasīšanas tradīcijām un arī faktam, ka grāmata tiek uztverta kā mākslas priekšmets, kas zināmos apstākļos var tikt pielīdzināts ģimenes relikvijai. Telpai, kurā šo priekšmetu var saņemt līdznešanai uz mājām vai lasīšanai uz vietas, jābūt vizuāli pievilcīgai, lai cilvēki gribētu tajā uzturēties. Varbūt laikā, kad Latvijā tiek realizēts valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētais Publisko bibliotēku attīstības projekts un bibliotēkas ikdienas darbā īpaši tiek akcentēta mūsdienīgu tehnoloģiju nozīme, doma, kas izskanēja pasaules bibliotekāru forumā, par to, ka pieaug bibliotekāra personības magnētisma un inteligences loma un īpaši augsti tiek vērtēta viņa spēja sarunāties ar lasītāju (sevišķi sarunāties par daiļliteratūru) izklausās nedaudz pretrunīgi...

Beverlihilzas (Kalifornija, ASV) publikās bibliotēkas pieredze rāda, ka arī „bagātie un slavenie” patiesībā labprāt apmeklē bibliotēkas un, izvēloties lasāmvielu, uzklauza bibliotekāra ieteikumus. Ļoti plašajā daiļliteratūras un citas informācijas klāstā ir nepieciešami norādījumi, kuriem var uzticēties, jo cilvēkiem nav tik daudz laika, lai ņemtu un lasītu grāmatas „no plaukta gala”, t. i., viņi nevēlas riskēt un vilties (atcerēsimies, ka mūsu „populārais cilvēks”, deputāts Igors Pimenovs, tiekoties ar lasītājiem, arī atzina, ka labprāt lasa to, ko viņam ieteicis kāds, kura gaumei var uzticēties).

Protams, lasīšana ir intīms process, un grāmatu izsniegšanas un saņemšanas automāti palīdz šo konfidencialitāti saglabāt, taču arī viens no galvenajiem bibliotekāra profesijas ētikas pamatprincipiem ir saglabāt lasīšanas noslēpumu un nenodot to trešajām personām. Nevienam negrib, lai viņu vada svešs cilvēks, un lasīšanas vadībai joprojām ir „sovjetiska piegarša”, taču pavisam kas cits ir bibliotekāra konsultācija, kas atvieglo

ceļu pie daiļliteratūras. Ideja, ka katrs pats atradīs, ko lasīt, bieži vien nedarbojas. Vairums cilvēku lasa to, ko viņiem kāds ir ieteicis, un kāpēc lai tas nebūtu bibliotekārs?

Lietuvas Nacionālās bibliotēkas direktors Vītauts Gudaitis (*Vytautas Gudaitis*) savā prezentācijā uzsvēra, ka aizrautīgi jāstrādā pie krājumu popularizēšanas, jo nevar paļauties uz to, ka lasītājs visu nepieciešamo atradīs pats. Prezentācija bija veltīta bibliotēkas „caurspīdības” idejai. Lai lietotājam būtu iespējami pilnīgs priekšstats par to, kas notiek bibliotēkā, no viņa nav slēpjamas pat tās telpas, kas tiek izmantotas darbinieku iekšējām vajadzībām. Tieši tāpat no lietotāja nav jāslēpj, ka materiāli un to kopas, ko sagatavojusi bibliotēka, arī ir pakļauti autoritātes likumiem un nav izmantojami bez atsaucē uz šīs informācijas avotu. Tas ir nozīmīgs pierādījums arī bibliotēkas aizstāvības procesā. Diemžēl praksē bieži vien sastopamies ar ko citu – Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas RCB ārējās apkalpošanas punkts plašsaziņas līdzekļos nereti tiek saukts par slimnīcas bibliotēku, bet RCB izsniegšanas punkts dienas aprūpes centrā – par dienas centra bibliotēku.

Konferences dalībnieku uzmanība vairākkārt tika pievērsta arī socioloģisko pētījumu rezultātiem, kas rāda, ka 35 % cilvēku internetu lieto tikai komunikācijai. Reāli pieaug atsvešinātība, un cilvēki zaudē spēju sarunāties aci pret aci. Tieši bibliotēka var kļūt par vietu, kur restaurēt izjūtas, kas pamazām tiek aizmirstas un kas varētu būt īpaši nozīmīgas jauniešiem un pusaudžiem – izjūtas, kas rodas, sarunājoties un diskutējot, stāstot stāstus, jā, arī rakstot ar roku

Tādējādi elektroniskā pakalpojuma ekspansijai, kas šķietami apdraud bibliotekāra profesiju, pretī varam likt elitāra rakstura pakalpojumus, ko nevar sniegt neviens cits: pirmkārt, glabāt un izsniegt grāmatas pasaulē, kurā neviens nekad nespēs nopirkt visas grāmatas un kur to uzglabāšana izmaksā ļoti dārgi, otrkārt, piedāvāt cilvēkiem drošu un aizsargātu telpu saskarsmei, jo nevienam nav noslēpums, ka tieši vietām, kur glabājas grāmatas, šāda drošības aura piemīt ļoti lielā mērā, un, treškārt, konsultēt cilvēkus informācijas džungļos un glabāt viņu lasīšanas noslēpumus.

Andra Vīta
RCB direktora vietniece

15. STARPTAUTISKĀ KONFERENCE „KRIMA 2008”

Starptautiskā konference „Krima” ir ikgadējs profesionāls forums, kurā pulcējas bibliotēku darbinieki, grāmatu izdevēji, tirgotāji un izplatītāji, informācijas centru, arhīvu un mācību iestāžu darbinieki. Saskaņā ar tradīciju tā notiek Krimā, Sudakā (Ukraina). Konference „Krima 2008” notika no 7. līdz 15. jūnijam, un tās tēma bija „Bibliotēkas, informācija un izglītojošās tehnoloģijas pilsoniskā sabiedrībā”. Šī bija visplašāk pārstāvētā konference „Krimas” vēsturē: 1800 cilvēku no 33 valstīm (2007. gadā ap 1700 delegātu no 31 valsts). Vislielākās bija Krievijas un Ukrainas delegācijas, Kazahstāna un Baltkrievija bija deleģējušas ap 30–40 cilvēku, bet no Baltijas valstīm ar 18 dalībniekiem visaktīvākā bija Latvija.

Konferences profesionālā programma bija visai piesātināta: darbojās 15 dažādas sekcijas, tika rīkoti speciāli pasākumi, semināri un apaļie galdi. Visā konferences laikā darbojās izstāde „Bibliotēku sistēmas, informatīvā un izdevniecību produkcija”. Īpaša uzmanība tika pievērsta tādām tēmām kā informācijas pieejamība, arhīvu, informācijas centru un bibliotēku resursu sistēmas un tīkla integrācija, interneta loma informatīvajā apkalpošanā, bibliotēku līdzdalība lasīšanas sekmēšanā, kā arī bibliotēku darbs apstākļos, kad pastiprinās autortiesību aizsardzības likumu darbība. Viena no konferences īpašajām tēmām bija izglītība, tāpēc tās programmā bija ietvertas sekcijas un semināri par darbinieku sagatavošanas problēmām, izglītības tehnoloģijām un bibliotēku procesu automatizāciju, kā arī praktiskās nodarbības un treniņi bibliotēku automatizācijas jautājumos, kvalifikācijas sistēmās un tiesiskajos pamatos.

Tāpat kā agrāk, arī konferencē „Krima 2008” galvenā uzmanība tika veltīta jauno informācijas tehnoloģiju stāvoklim bibliotēkās, tiesiskajai, lietīšķajai un ekoloģiskajai informācijai, sadarbības aktivizēšanai starp

bibliotēkām, zinātnes, kultūras un izglītības iestādēm, izdevniecībām, grāmatu tirdzniecības un izplatīšanas organizācijām. Aktīvi tika apspriesti elektronisko bibliotēku veidošanas un funkcionēšanas, kā arī korporatīvo bibliotēku informācijas sistēmu jautājumi, mūsdienu bibliotēkzinātnes un informātikas centrālās problēmas, skolu un bērnu bibliotēku darbs, bibliotēku loma moderno inovatīvo un izglītojošo tehnoloģiju nodrošināšanā.

Ar Ukrainas Valsts jaunatnes bibliotēkas direktoru Georgiju Saprikinu (pa kreisi) un Jordānijas Bibliotēku asociācijas viceprezidentu Nidalu Al-Ahmadu (pa labi)

Spilgts un atmiņā paliekošs bija konferences organizācijas komitejas priekšsēdētāja Jakova Šraibera ikgadējais ziņojums. Viņa referāts „Bibliotēkas sabiedrības attīstības tiesiskās un tehnoloģiskās evolūcijas procesu apstākļos” aptvēra lielāko konferences tēmu daļu un deva ievirzi problēmām, kas tika apspriestas tālākajā darba gaitā, tāpēc ir svarīgi sniegt šī ziņojuma galvenās atziņas. Ir kļuvis acīmredzams, uzsvēra Šraibera kungs, ka prognozes par elektroniskās informācijas laikmeta iestāšanos un grāmatu nozīmes samazināšanos nav apstiprinājušās. Neraugoties uz elektronisko grāmatu parādīšanos CD-ROM, DVD-ROM formātā un tieši internetā, daudzi cilvēki ir sākuši saprast, ka lasīt, sevišķi daiļdarbus,

monitoru ekrānos ir neērti un pat kaitīgi. Kā pērkons no skaidrām debesīm datoru fanātiķiem bija Bila Geitsa vārdi: „Ja man jālasa trīs līdz četras lappuses teksta, tad es dodu priekšroku tā izdrukā lasīšanai no papīra.” Strīdi par tematu – kas notiks ar grāmatu elektroniskās informācijas laikmetā – šodien praktiski ir beigušies, tāpat daudz retāk ir dzirdams muļķīgs jautājums – vai bibliotēkām ir nākotne? Elektronisko un drukāto grāmatu līdzāspastāvēšana vēl turpinās galvenokārt tādēļ, ka elektronisko grāmatu izdevēji ir sākuši kopēt drukāto grāmatu šriftus, dizainu un pat stilu. Referents informēja par amerikāņu grāmatu tirgus pētījumu rezultātiem, kas rāda, ka par spīti miniatūrajām un lietošanā ērtajām elektroniskajām informācijas nesējiem papīra grāmatas savas pozīcijas atdot netaisās. To apstiprina arī Krievijā veiktie pētījumi.

Vairākās Eiropas bibliotēkās ir parādījusies inovācija ar nosaukumu „Iznomājam cilvēkus”. Tās ideja nāk no Skandināvijas un ir pavisam vienkārša: lasītājs var atnākt uz bibliotēku un grāmatas vietā izvēlēties cilvēku 30 minūšu garai sarunai. Piedāvātās „dzīvās” grāmatas katru reizi ir citas, bet kopumā veido plašu cilvēcisko stereotipu spektru. Tas var būt policists, veģetārietis, vīrietis – aukle, mūžīgais aktīvis, zēns, kurš izslēgts no skolas, sociālais darbinieks, bijušais ielu bandas loceklis. ”Dzīvo grāmatu” izvelei ir izveidots katalogs. Tajā raksturotas arī „grāmatas” negatīvās īpašības, ar kurām lasītājam var nākties saskarties kontakta laikā. Ko nozīmē būt par šādu ”grāmatu”? Tas nozīmē būt par sarunu biedru, padomdevēju, klausītāju. ”Lasītāji” meklē atbildes uz saviem jautājumiem, atklāti runājot par noteiktu tēmu, izklāstot savus iespaidus un uzskatus. „Dzīvās” bibliotēkas pamatlicējs Ronnijs Eiberdželds tās radīšanas iemeslus un mērķus skaidro šādi: „Mēs uzskatām, ka pārmērīga cietisirdība un agresivitāte rodas starp ļaudīm, kas viens otru nepazīst. ”Dzīvā” bibliotēka var satuvināt cilvēkus, kuri citādā veidā diez vai sastapsies.” Ar „dzīvajām grāmatām” iespējams sarunāties lasītāja dzimtajā valodā vai arī angļiski. Pirmo reizi „dzīvās bibliotēkas” parādījās Dānijā 2000. gadā, bet tagad tās darbojas galvenokārt Norvēģijā un

Ungārijā. Projekta metodoloģiju ir atbalstījusi Eiropas Padome. Šī ideja varētu būt noderīga bibliotēkām, kas interesējas vai jau strādā biblioterapijas jomā.

IKT tehniskie superjaunumi.

Vai tehniskais progress mums palīdzēs tikt galā ar informācijas ekspansiju?

Informāciju un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) attīstībā šodien notiek brīnumi. Viena no galvenajām IKT attīstības tendencēm ir nanotehnoloģijas. Milzīgā, ik dienas pa sakaru kanāliem ģenerētā ciparu informācijas daudzuma dēļ (2007. gadā tie bija 160 eksabaiti, bet 2010. gadā tiek prognozēti gandrīz 1000 eksabaiti) analītiķi prognozē drīzu informatīvo haosu. Informācijas uzglabāšanas iekārtas netiek līdzī šādam pieaugumam. Informācijas ir tik daudz, ka to pat nav iespējams novērtēt un tās saglabāšanas problēma draud izvērsties par informācijas kolapsu. Ko iesākt ar pasaules ciparu informācijas lavīnu? Kā bibliotēkām bezgalīgās informācijas plūsmas un interneta „pārapdzīvotības” apstākļos veidot savus ciparu arhīvus? Visiem ciparu informācijas ģeneratoriem un, protams, arī bibliotēkām, ir pa jaunam jāpaskatās uz veidojamo un saglabājamo krājumu, jāpaaugstina tā dinamika, jānovērš nevajadzīga dublēšana un vairāk laika jāveltī informācijas optimizācijai un glabāšanai. Ir jāglabā tas, ko patiešām nepieciešams saglabāt, bet glabāšana „katram gadījumam” vai pēc principa „varbūt kaut kad noderēs” vairs nav vēlama un ir pat kaitīga.

Daudzās cilvēka darbības sfērās pārmaiņas notiek gausi un ir viegli prognozējamas, taču uz IT nozares augstajām tehnoloģijām tas neattiecas. Šīs sfēras vēsturē ir daudz revolucionāru pārmaiņu, kas turklāt notiek regulāri. Piemēram, deviņdesmito gadu sākumā attīstījās elektroniskā pasta tehnoloģijas, bet pēc trim četriem, gadiem – jau pavisam jauns virziens *World Wide Web*, kas pašos pamatos mainīja IT biznesu. Taču arī tas neturpinājās ilgi, jo 2000. un turpmākajos gados sāka mainīties pats interneta raksturs – statisko lappušu vietā nāca dinamiskas un savstarpēji saistītas vietnes uz servisorientētu tehnoloģiju un *Web 2.0* tehnoloģiju bāzes.

2007.–2008. gadā ir radīta virkne lielu, sistēmisku risinājumu un tehnoloģiju, kas ir sevišķi svarīgas bibliotēku informatīvajai telpai:

1. Aktīvi turpina attīstīties komunikācijas tendence: mobilais telefons, smartfons, iPhono, elektroniskās lasošas iekārtas (ELI), piezīmju grāmata „viss vienā un miniatūrā”.
2. Atklāti sociālie tīkli – pirmajām izstrādēm bija aizklāti korporatīvs raksturs, tomēr jau 2007. gadā parādījās atklātas *Facebook*, *Open Social* un *Open ID* platformas, pie tam, pateicoties pēdējam projektam, ir radusies iespēja tās savstarpēji saistīt. Sociālais tīkls, kas kļūst par vienu no svarīgākajiem interneta segmentiem, ir speciāls serviss draugu, kolēģu un radnieku meklēšanai, biznesa sakaru dibināšanai un neformālām attiecībām starp interneta lietotājiem.

Globālais tīkls šodien ir kļuvis par vienu komunikatīvo vidi, bez kuras cilvēces tālākā evolūcija nav iedomājama. Pagājušajā gadā interneta lietotāju skaits paplašinājās vēl vairāk, lavīnveidīgi palielinoties vietņu skaitam un elektronisko resursu apjomiem. Internetam aktīvi tiek pieslēgtas dažādas ierīces: mobilie telefoni, MP pleijeri, navigatori, ciparu fotoaparāti u. c. Viena no mūsdienās pieaugošām tendencēm ir ne vien bibliotēkas katalogu, bet arī fotogrāfiju, mūzikas un videoierakstu izvietošana vispārējai apskatei internetā. Līdz ar to iekārtas vairs nespēj nodrošināt vajadzīgo caurlaides spēju, tāpēc pieprasījums pēc liela ātruma iekārtām un maģistrālo kanālu uzturētāju pakalpojumiem ir ļoti liels.

Ziņojuma nobeigumā Šraibera kungs izteica vairākas prognozes:

- kamēr aparatūras un programmatūru ražotāji un informācijas menedžeri neoptimizēs informācijas plūsmas procesu apstrādi, „sērfot” internetā tuvākajā nākotnē būs tikpat grūti kā sastrēguma stundās braukt pa Maskavas autostrādēm;
- nekur neizbēgt no mobilā un bezvada interneta ekspansijas. Mobilais internets ieiet jaunā fāzē, un uz to jābūt gataviem visiem, arī bibliotēku katalogu un datubāzu turētājiem;
- būs arvien vairāk atvērta tehnoloģiju,

resursu un programmatūru, kas tiks izplatītas internetā;

- lai gan internetu lavīnveidīgi piemēso drauz straumes, informācijas apmaiņas un pārsūtīšanas brīvība ir viena no tā visizcilākajām īpašībām. Lai globālo tīklu nepārvērstu par pasaules samazgu bedri, nepieciešams ievērot zināmus noteikumus un vispārpieņemtās uzvedības normas. Starp visām interneta labajām un sliktajām īpašībām tam ir trīs nenoliedzamas priekšrocības:

- tas nevienam nepieder;
- to var lietot visi;
- ikviens var to uzlabot.

Priecāsimies, ka informācijas laikmeta mums ir tāds līdzgaitnieks, palīgs un draugs!

Joprojām pietiekami sarežģīta ir situācija ar atvērtās pieejas nodrošināšanu un atvērto informācijas arhīvu veidošanu. Atvērtās pieejas ideoloģija un tehnoloģijas ir stabili ienākušas mūsu dzīvē, neko būtisku tajā nesagraujot. Bibliotēkām tās ir devušas jaunas iespējas lietotāju apkalpošanā, kā arī elektronisko resursu veidošanas izdevumu optimizēšanā. Meklēt jaunas zinātnisko pētījumu rezultātu izplatīšanas formas jeb ceļu uz atvērto pieeju cilvēkus ir mudinājuši vairāki faktori:

- tā saucamā „žurnālu krīze”, kas saistīta ar nemitīgi pieaugošo zinātnisko žurnālu abonēšanas maksu, kas savukārt spiež bibliotēkas arvien biežāk atteikties no šo žurnālu abonēšanas, līdz ar to ierobežojot pieeju zinātniskajām publikācijām;
- visos sabiedrības slāņos ir augusi izpratne par to, ka sabiedrisko fondu finansēto pētījumu rezultātiem jābūt pieejamiem ikvienam interesentam.

Ja strauji neattīstītos tehnoloģijas, cīņas formas ar komercizdevējiem nebūtu tik daudzveidīgas. Viena no jaunākajām atvērtās pieejas problēmām ir tie elektronisko failu apmaiņas/izmantošanas licencēšanas un ierobežošanas jautājumi, kas saistīti ar spēkā esošo likumdošanu. Kustība par atvērto pieeju ir kustība „no apakšas”, tā ir autoru iniciatīva. Visi pārējie, tajā skaitā bibliotēkas, sabiedriskās un valsts organizācijas šai kustībai pieslēdzās vēlāk. Lai gan kopš iniciatīvas sākuma pagājuši pieci līdz septiņi gadi, viedokļi par to joprojām dalās. Ir daudz

publikāciju „par” un dažādās valstīs ir uzkrāta visai interesanta pieredze, bet ir arī daudz balsu „pret”, turklāt iebildumi, gluži dabiski, nāk no izdevējiem un ar viņiem saistītajām organizācijām.

Konferences darbs risinājās plenārsēdēs, apaļajos galdos, prezentācijās un sekcijās. Raksta autorei bija uzticēts vadīt 11. sekciju „Reģionu bibliotēkas, pašvaldības un novadpētnieciskā informācija”. Sekcijā tika uzklauti un apspriesti ne mazums interesantu referātu, kas parādīja, kā bibliotēkas attīstās informatīvo un vadības problēmu kopsakarībās gan savu bibliotēku sistēmu kontekstā, gan starpresoru informatīvajā telpā. Tika vērtēta bibliotēku sadarbība ar dažādām labdarības organizācijām, fondiem un sponsoriem gan krājumu, gan bibliogrāfisko un elektroniskās informācijas resursu veidošanā. Sekcijas darba ietvaros tika prezentēts projekts „Zinātniskās grāmatas centra izveidošana Sevastopolē un labdarības akcija – grāmatu dāvinājums Sevastopoles bibliotēkām”.

Raksta autore vada sekciju „Reģionu bibliotēkas, pašvaldības un novadpētnieciskā informācija”

Konferencē „Krima 2008” aplūkoto tēmu un problēmu daudzveidība apliecināja, cik aktuāls šis pasākums ir bibliotēku darbinieku nopietnai profesionālai izaugsmei. Bibliotekāro aprindu pārstāvjiem konferencē bija iespējas ne vien nodot sabiedrības vērtējumam savus sasniegumus, bet arī gūt daudz vērtīgas informācijas, ko turpmāk ieviest darbā. Tieši tādēļ šis starptautiskais projekts nākotnē dzīvos un attīstīsies.

Ingūna Stranga
*RCB Bibliotēku dienesta
galvenā bibliotekāre*
Māra Grigorevska
*RCB Bibliotēku dienesta
galvenā bibliotekāre*

HELSINKU ”GAISMAS PILIS”

Ir pagājis tas laiks, kad latvieši devās uz ārvalstīm pārticības brīnumus lūkot. Tagad, viesojoties citās zemēs, meklējam un novērtējam īpašo, interesanto, atšķirīgo. Kādas ir publiskās bibliotēkas Helsinkos, kā tiek organizēts to darbs, kādas ir bibliotekārā darba aktualitātes – to visu vēlējamies uzzināt mācību braucienā 2008. gada 3.–6. novembrī.

Saulainā 3. novembra rītā aviosabiedrības *airBaltic* lidmašīna mūs stundas laikā nogā-

dā Somijas galvaspilsētā Helsinkos. Veikli un bez sarežģījumiem nokļūstam viesnīcā, pašā pilsētas centrā. Esam gatavas uzsākt plašo, spraigo, piesātināto un interesanto četras dienas ilgā komandējuma mācību programmu. Atbraukšanas dienā vispirms tiekamies ar Helsinku pilsētas bibliotēkas projektu menedžeri Kristinu Virtanenu. Viņai ir Somijā vispopulārākais uzvārds, kas tulkojumā nozīmē „straumīte” vai „upīte”! Komandējums patiešām rit raiti, pēc prog-

rammas, ar maksimālu atdevi. Somu kolēģu sastādītajā programmā paredzētas tikšanās ar 16 bibliotēku speciālistiem. Ievelkam elpu un sākam maratonu, apgūstot visu, ko kolēģi mums var sniegt.

Aralis bibliotēka un informācijas centrs atrodas netālu no Helsinku centra, tā ir izvietota porcelāna rūpnīcas "Arabia" ēkā. Pēc renovācijas 2004. gadā ar vienotu nosaukumu – Aralis bibliotēka – darbu ēkā uzsāka četras dažādu institūciju bibliotēkas:

- Arabinranta bibliotēka – Helsinku pilsētas bibliotēkas filiāle;
- Aralis bibliotēka, kas savukārt sastāv no trīs atsevišķu mākslas augstskolu bibliotēkām: Mākslas un dizaina universitātes, Helsinku Džeza un popmūzikas konservatorijas un Mākslas un kultūras resursu bibliotēkas.

Arabinranta bibliotēka

Arabinranta bibliotēkai atvēlētas telpas zonā, kas izveidota, savienojot rūpnīcas "Arabia" korpusus ar stikla jumta pārsegu. Uzmanību piesaista neparastā vide (mājīga telpa starp trīs ēku ārsienām) un mākslas instalācijas, kas ar projektoru tiek rādītas uz liela ekrāna. Šis ekrāns uzskatāms par dizaina elementu, jo tajā nepārtraukti tiek demonstrēti interesanti materiāli – populāru koncertu un TV arhīva ieraksti, prezentācijas skolēnu grupām par bibliotēkas lietošanas iespējām u.c. Bibliotēkas interjeru bagātina gleznas, vitrāžas un interesantas izstādes, kas nereti tiek veidotas, sadarbojoties ar kādu no iestādēm vai institūcijām, piemēram, gleznu izstāde top sadarbībā ar

Mākslinieku asociāciju, komiksu izstāde – ar Mākslas un kultūras resursu bibliotēku, apgleznotu makšķerkātu izstāde – ar vietējo skolu, bet vitrāžas pie griestiem ir darinājuši Mākslas un dizaina universitātes studenti.

Lai izmantotu Arabinranta bibliotēkas pakalpojumus, jābūt reģistrētam *HelMet* (*Helsinki Metropolia*) bibliotēku lasītājam. Tā ir vienota sistēma, kurā ietilpst četru lielāko apriņķa pilsētu (Helsinki, Espo, Kauniainen un Vanta) bibliotēkas. Bibliotēkas krājumā ir vairāk nekā 20 tūkstoši izdevumu, no kuriem populārākie ir best-selleri (redzam arī pie mums zināmos N. Robertsas, K. Vonnegūta un Ž. Simenona darbus), filmas DVD formātā un klausāmās grāmatas CD. Lai nodrošinātu jauno un pieprasīto izdevumu pieejamību, lasītājiem ir iespēja izmantot *HelMet* bibliotēku izdevumu rezervēšanas sistēmu (jebkurā bibliotēkā var pasūtīt jebkuru izdevumu), izdevumus var rezervēt internetā. Atsaucību guvušas jaunieguvumu izstādes, no kurām izdevumus izsniedz uz vienu nedēļu. Grāmatas popularitāte nav iemesls iegādāties ļoti lielu eksemplāru skaitu, jo tiek ņemts vērā, ka liels pieprasījums pēc tās ir tikai aptuveni pusgadu. Daiļliteratūras izdevumi plauktos tiek kārtoti, izdalot populārākos žanrus: romantiskie romāni, detektīvi, fantastika. Atsevišķi ir izvietoti vecie izdevumi, ar kuriem parasti iepazīstas cilvēki, kam patīk senas, vēsturiskas lietas, un tie, kuri vēlas atcerēties pagājušos laikus. Veco izdevumu un izdevumu svešvalodās (pārsvarā angļu, zviedru un krievu valodā) krājums bibliotēkā nav pastāvīgs, ik pēc pusgada tas tiek nomainīts ar citiem izdevumiem, savstarpēji sadarbojoties Helsinku pilsētas bibliotēkas filiālēm un izmantojot Repozitārija krājumus. Bērnu literatūra plauktos ir izvietota, ņemot vērā vecuma grupas: bilžu grāmatas (1–5 gadi), izdevumi lasītprasmes apgūšanai (5–7 gadi), literatūra jaunāko klašu skolēniem (7–12 gadi), literatūra pusaudžiem (12–15 gadi).

Pieprasīts bibliotēkas pakalpojums ir datoru izmantošana. Lai sāktu darbu ar bibliotēkas datoru, nepieciešama *HelMet* lasītāja karte un PIN kods (bērniem PIN kods tiek izsniegts tikai ar vecāku atļauju). Datoru lietošanai ir noteikts laika limits (0,5 un 1

stunda), bet, ja cits lietotājs nav rezervējis laiku datora izmantošanai, darbu var turpināt. Bērni izmanto viņiem paredzētos datorus, taču netiek liegta iespēja lietot arī citus brīvos datorus, ja vien tiek ievērots noteikums – nespēlēt datorspēles. Aptuveni 40–50 % bērnu datorus bibliotēkā izmanto tikai datorspēļu spēlēšanai (nu, gluži kā pie mums!). Pieejamas ir visas datorspēles, un bērnu izvēle, filtrējot viņiem nevēlama satura materiālus, netiek ierobežota.

Bibliotēkā ir izdevumu izsniegšanas un nodošanas automāti, kas atvieglo bibliotēkāju darbu (bibliotēkas pakalpojumus dienā izmanto aptuveni 400 lietotāju). Automātus izmanto vairāk nekā 50 % apmeklētāju, taču bieži priekšroka tiek dota apkalpojošajam personālam (divi darbinieki), pat ja pie apkalpošanas letes izveidojas neliela rinda.

Pasākumi bibliotēkā notiek tad, ja ir kāds interesants temats, ko piedāvāt apmeklētājiem, jo galvenais nosacījums, rīkojot pasākumus, ir – tiem ir jābūt kvalitatīviem, aktuāliem un aizraujošiem. Bieži viesi bibliotēkā ir klašu kolektīvi, bet individuāli bērniem ir iespēja piedalīties pasaku stundās, kas notiek reizi nedēļā. Pieaugušajiem populāri ir diskusiju vakari par filozofiskām tēmām un grāmatām.

No Arabinranta bibliotēkas telpām pa kāpnēm var nokļūt **Aralis bibliotēkā**, kas sastāv no minētajām trim mākslas bibliotēkām, kuras izvietotas vienā telpā ar vienu apkalpošanas zonu, tām ir arī vienota lasītāja karte. Aralis bibliotēkas pakalpojumus bez maksas var izmantot tikai šo universitāšu studenti un pasniedzēji, bet citiem apmeklētājiem par lasītāja karti, izdevumu rezervēšanu u. c. pakalpojumiem ir jāmaksā. Bibliotēkas piedāvājums ir daudzveidīgs – tā ir informācijas un uzziņu centrs mākslas jomā, te ir pieejamas speciālas mākslas izdevumu kolekcijas, kā arī mākslas un zīmējumu slaidu kolekcija un Somijas mākslinieku komiksu kolekcija. Plašajās Aralis bibliotēkas telpās ir vairākas mācību klases un datoru telpas, kuras izmanto visu četru bibliotēku (arī Arabinranta bibliotēkas) vajadzībām, sapulcēm, pasākumiem, apmācībai.

Helsinki pilsētas bibliotēka ir lielākā

publiskā bibliotēka Somijā, tās sastāvā darbojas 36 filiālbibliotēkas, divas mobilās bibliotēkas, viena periodikas lasītava, serviss, kas nodrošina bibliotēkūros pakalpojumus dzīvesvietā, un datoru izmantošanas punkts (meetingpoint@lasipallatsi). 2007. gadā Helsinku pilsētas bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās tika izsniegti vairāk nekā deviņi miljoni izdevumu, lietotāji to ir apmeklējuši vairāk nekā sešus miljonus reižu, tikpat liels bijis arī virtuālo apmeklējumu skaits. Aprēķināts, ka viens lasītājs gadā apmeklējis kādu no bibliotēkām vidēji desmit reizes, izlasījis vidēji 19 grāmatas no bibliotēkas krājuma un viena bibliotēkas grāmata izsniegta vidēji četras reizes.

Helsinki pilsētas bibliotēka

Pasila bibliotēka ir Helsinku pilsētas bibliotēkas galvenā bibliotēka, kas tiek prezentēta kā multilingvistisks centrs. Bibliotēkā ir pārstāvētas visu kontinentu lielākās valodu grupas un pieejami izdevumi vairāk nekā 60 valodās (bērnu nodaļā – 40 valodās, periodikas nodaļā – 20 valodās). Tiek uzsvērts, ka bibliotēka sniedz iedzīvotājiem iespēju piekļūt izdevumiem, kas nav nopērkami grāmatu veikalos, un ka pieeja daudzvalodu izdevumiem ir pieprasīts pakalpojums valsts mērogā – izdevumi regulāri tiek izsniegti SBA kārtā.

Daiļliteratūra bibliotēkā tiek kārtota pēc valodu principa un pa žanriem: bestselleri, detektīvi, dzeja (atsevišķā telpā), fantastika (atsevišķā telpā) u. c. Ir izdalīta arī daiļliteratūra par karu, par makšķerēšanu un medībām. Lai arī no šiem plauktiem netiek izsniegts daudz izdevumu, bibliotekāri uz-

skata, ka tādā veidā bibliotēka tiek veidota interesantāka vīriešiem.

Sadarbībā ar dažādām institūcijām tiek veidotas izstādes: leļļu izstāde (sadarbībā ar UNICEF), izstāde par žurnālu vēsturi u. c.

Bibliotēkā ir atsevišķas telpas apmācībām – bibliotekāri un netālās Helsinku Biznesa augstskolas studenti māca lasītājiem (īpaši gados vecākiem cilvēkiem) datoru lietošanas pamatus, notiek arī regulāras bibliotekāru apmācības, turklāt ne tikai Helsinku Centrālās bibliotēkas darbiniekiem, bet visiem *HelMet* struktūrās strādājošajiem (biežāk tās ir jauno datubāzu izmantošanas apmācības). Ēkas apakšējā stāvā izvietots Repozitārijs jeb veco grāmatu krātuve, kuras krājumā ir vairāk nekā 200 tūkstoši iespieddarbu. Šeit glabājas ne tikai grāmatas, bet arī veci periodiskie izdevumi, iepriekšējo gadu telefona grāmatas un kalendāri. Šī ir savdabīga pasaule, kas iepazīstina ar pagājušo gadsimtu notikumiem. Izdevumi tiek izsniegti pēc pieprasījuma (vienas dienas laikā), tiek veidotas izdevumu kolekcijas skolām un tematiskās izstādes, piemēram, "Ziemassvētki retro žurnālos". Grāmatas ir izvietotas mobilos bīdāmajos plauktos – rūpīgi sakārtotas, sistematizētas, viegli izmantojamas un pieejamas. Somijas lielākais Repozitārijs atrodas citā pilsētā – Kaupio, un Helsinku bibliotēkas apmeklētāji var pasūtīt nepieciešamos iespieddarbus arī no turienes.

Ceļu uz skolām un attālākajiem pilsētas rajoniem mēro bibliobusi (dienā 10 pieturas). Tajos ir izvietotas populārāko izdevumu kolekcijas, datorspēles, mangas u. c. Bibliobusu pakalpojumus – izdevumu rezervēšanu, rezervēto izdevumu saņemšanu, jebkuras Helsinku pilsētas bibliotēkas filiāles paņemto grāmatu nodošanu u. c. – var izmantot katrs, kam ir *HelMet* lasītāja karte. Serviss, kas nodrošina bibliotekāros pakalpojumu dzīvesvietā, regulāri piegādā izdevumus vairāk nekā 450 cilvēkiem. Reizi mēnesī cilvēkiem, kuri paši nevar apmeklēt bibliotēku, tiek aizvesti 10 izdevumi. Bieži lasītāji pasaka, kādas grāmatas vēlas lasīt, bet dažreiz bibliotekāri paši veido sūtījumu, jo pārzina apkalpojamo intereses.

Komplektēšanas un katalogizācijas nodaļā 40 darbinieki veic izdevumu iegādes un apstrādes darbu. Bibliotēkās tiek izmantota

speciāla komplektēšanas datubāze "Oranki", kurā bibliotēkas darbinieks reizi nedēļā izskata jaunāko piedāvājumus un veic pasūtījumu. Šajā datubāzē ir pieejama gan visa informācija par jaunākajiem izdevumiem (vāka foto, īsa anotācija, cena), gan informācija par bibliotēkas līdzekļu izlietojumu (iztērētā summa, pieejamie līdzekļi). Te ir iespējams arī aplūkot lasītāju balsojumu internetā par konkrēto izdevumu (to gan var tikai tie, kuriem ir *HelMet* lasītāja karte un PIN kods). Pērkot jaunus izdevumus, tiek ņemti vērā konkrētās bibliotēkas statistiskie rādītāji. Ar izdevumu piegādātājiem tiek noslēgti līgumi, kas nodrošina lētāku pirkumu nekā veikalā. Gadā grāmatu iepirkumam tiek tērēti 70 % no piešķirto līdzekļu kopsummas, periodiskajiem izdevumiem 15 %, bet atlikusī summa tiek atvēlēta citu izdevumu veidu iegādei (DVD, CD utt.). Arvien mazāk līdzekļu tiek tērēti mūzikas CD iegādei, jo skaņdarbi ir pieejami internetā. 2007. gadā iepirkti 28 000 jaunu izdevumu 140 000 eksemplāros vairākās valodās (somu – 94 000, angļu – 8000, zviedru – 6000, krievu – 1500 u. c.).

Statistikas datu sektorā tiek apkopoti Helsinku pilsētas bibliotēkas un tās filiālbibliotēku skaitliskie rādītāji un papildināta Somijas publisko bibliotēku statistikas datubāze, kas interesentiem ir pieejama internetā. Šajā datubāzē ir apkopoti dati par vairāk nekā 400 pašvaldību (municipalitāšu) bibliotēkām. Sistēma piedāvā daudzveidīgas statistisko datu meklēšanas iespējas (laika, vietas, vidējie u. c. kritēriji), kā arī datu salīdzināšanas iespējas, datu skatu formas (grafīki, tabulas) un koriģēšanas iespējas sev nepieciešamās informācijas izveidošanai (Excel).

Bibliotēka 10 ir Helsinku pilsētas bibliotēkas filiāle, kurā izvietots mūzikas izdevumu krājums. Šī bibliotēka ir viena no populārākajām pilsētā. To nodrošina gan ērtā atrašanās vieta (centrālais pilsētas laukums pie dzelzceļa stacijas), gan lietotājiem izdevīgais darba laiks (bez brīvdienām, četras reizes nedēļā līdz plkst. 22.00, pārējās dienās līdz plkst. 18.00), gan specifiskais pakalpojumu piedāvājums. Bibliotēkas krājums (vairāk nekā 40 tūkstoši) sastāv galvenokārt

no mūzikas izdevumiem CD un DVD formātā, ir arī neliels grāmatu (5,5 tūkst.) un periodisko izdevumu skaits – literatūra par mūziku un tūrisma ceļveži. Papildus tradicionālajiem pakalpojumiem apmeklētāji bibliotēkā var ar speciāla aprīkojuma palīdzību klausīties mūziku, izmantot dažādus mūzikas instrumentus (elektriskās un akustiskās ģitāras, elektriskās klavieres), ierakstu studijā veidot mūzikas un video ierakstus. No bibliotēkas ierakstu studijas reizi nedēļā tiek translētas radio pārraides, kurās atskaņo dažāda veida skaņdarbus, noris diskusijas un tiek atspoguļoti interesanti sižeti par literatūru. Informācija par radio tematiem ir pieejama bibliotēkas mājaslapā, kur ir iespēja arī noklausīties populārāko pārraižu vai skaņdarbu ierakstus.

Telpu iekārtojumā daudz vērības veltīts lietotājiem draudzīgas vides radīšanai, uzsverot, ka bibliotēkā ir svarīgi radīt mājas, nevis darba atmosfēru. Te ir telpas vienatnei un zona netraucētām telefona sarunām. Pasākumi notiek skatuves zonā, kurā ir kvalitatīva atskaņošanas aparatūra, mikrofoni un laba gaismas tehnika. Dažādām aktivitātēm tiek izmantotas arī bibliotēkas apspriežu telpas. Laikā, kad tajās nenotiek apmācības, semināri vai darba sapulces, lasītāji tiek aicināti piedalīties pasākumos, kurus vada dažādu institūciju un organizāciju – ceļu policijas, galda spēļu asociācijas, komiksu asociācijas u. c. – pārstāvji. Šādā veidā tiek panākts lietderīgs telpu izmantojums (noslogojums – 80 %).

Bibliotēkas pakalpojumi sevišķi interesanti liekas pusaudžiem un jauniešiem – 60 % no lasītāju kopskaita ir 15–30 gadu veci. Viņi atzinīgi vērtē gados jaunā (vidējais darbinieku vecums ir 28 gadi), bet profesionālā personāla darbu. Bibliotekāri atzīst, ka, strādājot šādā bibliotēkā, jāveic papildu pienākumi, kuriem nepieciešamas iemaņas un zināšanas citās profesijās, tādās kā preses un radio žurnālists, mūzikas redaktors, filmēšanas operators, gaismas tehniķis u. c., bet darbs ir aizraujošs un interesants. Jaunieši labprāt piedalās dažādos muzikālos pasākumos – koncertos, tikšanās reizēs ar populāriem māksliniekiem, karaoke pēcpusdienās (jautri un atraktīvi pasākumi notiek Eirovīzijas laikā – „Eirovīzijas karaoke”).

Populāri ir intervijas veidā rīkoti pasākumi, kuros mūziķiem tiek uzdoti dažādi jautājumi. Intervijas parasti tiek filmētas, lai ievietotu sižetu bibliotēkas mājaslapā.

Lai popularizētu bibliotēkas krājumu, bieži tiek izmantoti Helsinku pilsētas bibliotēkas bibliobusi – populāru koncertu norises vietās līdz plkst. 3.00 naktī var iepazīties ar bibliotēkas jaunākās mūzikas kolekciju (bibliobusā iespējams izvietot līdz 10 tūkstošiem mūzikas CD), izbraukumos pie skolām skaņruņos tiek atskaņota populārā mūzika.

Šīs bibliotēkas telpās izvietots arī Helsinku pilsētas bibliotēkas elektronisko uzziņu centrs. Pakalpojums ir populārs – informācijas speciālistiem ik dienas elektroniski tiek iesūtīti vairāk nekā 600 jautājumi. Bieži tie nav tieši saistīti ar bibliotēkas darbu un pakalpojumiem, piemēram, ir ļoti daudz jautājumu par veciem TV šoviem, to vadītājiem un saturu. Raksturīgi, ka arvien retāk tiek uzdoti jautājumi par konkrētu izdevumu atrašanās vietu un bibliotēkas lietošanas noteikumiem – tas liecina par pareizi un labi izstrādātu informācijas sistēmu mājaslapā. Bieži tiek saņemti tematiski pieprasījumi un veidots šo pieprasījumu arhīvs – datubāze. Tas ir vērtīgs uzziņu resurss jebkuram interesentam, jo te vienkopus iegūstamas ziņas par dažādiem tematiem, ir atklāts temata atspoguļojums dažādās jomās (mākslā, mūzikā u. c.) un pievienota bibliogrāfija ar anotācijām. Nepieciešamo izdevumu ir iespējams uzreiz elektroniski rezervēt. Katru trešdienu, kad darbojas bibliotēkas radio, jebkurš interesents var tiešraidē uzdot jautājumus uzziņu speciālistiem. Šajā laikā atbilžu meklēšanā ir iesaistīti trīs bibliotēkas darbinieki, jo tematu loks ir ļoti plašs – par koncertu norises vietām, dzejas panta autora noskaidrošana u. c.

Meetingpoint@lasipalatsi ir bibliotēkrais punkts datoru pakalpojumiem. Tajā ir izvietoti tikai datori un datoru aparatūra (video, skaņas ierīces), te nav pieejami nekāda veida izdevumi. Bibliotekārā punkta datoru pakalpojumus dienā izmanto vidēji 250 lietotāju. Apmeklētājiem ir pieejama ne tikai uzziņu konsultanta, bet arī tehnisko

speciālistu – pārnēsājamo datoru meistarū (*Laptop Doctor*) – palīdzība un padoms. Darba meklētājiem tiek sniegtas individuālas konsultācijas par vakanču portāliem un praktiska palīdzība CV un pieteikuma vēstuļu sastādīšanā. Regulāri, trīs reizes nedēļā, interesenti var piedalīties datora prasmju apgūšanas nodarbībās, kuras vada gan bibliotekāri, gan arī universitāšu studenti voluntieri. Biežākie šo nodarbību apmeklētāji ir vecāki cilvēki, jo dažreiz grupas (maksimums sešu cilvēku sastāvā) tiek veidotas sadarbībā ar Pensionāru asociāciju. Bibliotekārajā punktā speciālos stendos bieži tiek prezentēti jaunāko tehnoloģiju sasniegumi (mobilo telefonu jaunākie modeļi).

Rikhardinkatu bibliotēka ir otra populārākā Helsinku pilsētas bibliotēkas filiāle. Ēka ir vēsturiski nozīmīga – tajā pirms 126 gadiem ir dibināta pirmā Skandināvijas publiskā bibliotēka. Pašreiz piecstāvu namā izvietota lielākā mākslas izdevumu kolekcija, kvalitatīvs daiļliteratūras un nozaru literatūras krājums, pieejams daudzveidīgs bibliotekāro pakalpojumu klāsts. Saglabātais veclaiku stils un tam atbilstošais aprīkojums, daudzās gleznas pie sienām un interesantie pasākumi (pantonīma, dzeza atskaņojumi, klavieru spēle, dzejas lasījumi u. c.) veido īpašu vidi.

Rikhardinkatu bibliotēka

Bibliotekāri uzskata, ka svarīga ir ne tikai lasītāju apkalpošana, bet arī tas, lai bibliotēka apmeklētājiem būtu interesanta, tāpēc tiek rīkotas dažādas netradicionālas izstādes un aktivitātes, piemēram, gleznas, kurās

attēlotas apkārtnes mājas; nelielas glezniņas, ko veido dažādi vecās kartīšu kataloga kastītēs izvietoti priekšmeti; dzejas rindas, kas uzrakstītas uz žālūzijām, un atklājas, tās aizverot; unikāla mākslinieciski izdaiļotu grāmatu izstāde u. c. Lasītāju darba vietas iekārtotas maksimāli ērtas – atpūtas dīvāni lasītavā, galdī bāra letes augstumā pusaudžu zonā, saldumu un dzērienu automāti datoru telpā u. c. Bibliotēkā pieejama populāru mākslinieku darbu (gleznu, nelielu skulptūru u. c.) kopiju kolekcija, tās par maksu, parakstot līgumu, tiek izsniegtas uz noteiktu laiku (2 nedēļas – gads).

Bērnu literatūras nodaļa ir gaiša un plaša, tajā izvietota literatūra bērniem līdz 12 gadu vecumam, jo pusaudžiem ir izveidota sava zona pieaugušo nodaļā. Mazuļu grāmatas ir marķētas ar lielu burta (autorzīmes pirmais burts) uzlīmi, kas norāda grāmatas atrašanās vietu plauktā. Bērni tiek mudināti vērtēt izlasīto – dažās grāmatās ir ievietotas kartītes, uz kurām lasītājs raksta savas pārdomas, tiek veikta aptauja par interesantākajām grāmatām (pāris mēnešu laikā aizpildītas 800 (!) anketas). Uz pasākumiem bērnu nodaļā un "Pasaku istabā" tiek aicināti gan mazuļi ar vecākiem ("Dzeja bēbišiem", kurā savu un citu autoru dzeju lasa mazuļu māmiņas un tēvi), gan arī skolas vecuma bērni ("Tikšanās ar rakstnieces Tuves Jansones brāli", spēļu valodas nodarbības u. c.).

Arī šī bibliotēka krājuma popularizēšanai izmanto bibliobusus – divas reizes gadā tajos tiek izvietotas mākslas darbu un mākslas izdevumu kolekcijas, lai pilsētas aktīvākās rosmes vietās ar tām iepazīstinātu pilsētas iedzīvotājus un viesus.

Nelielā **Pohjois-Haaga** filiālbibliotēka jau pāris gadu darbojas renovētās telpās. Pārmaiņas bijušas nepieciešamas, jo bibliotēkas vide radījusi drūmu, tumšu un veclaicīgu iespaidu – augsti, tumši brūni plaukti, apjomīgs krājums, kurā ir daudz vecu grāmatu, slikts apgaismojums. Galvenais nosacījums, pārveidojot telpas, bija radīt gaišu un dzīvespriecīgu vidi. Tas panākts, ēkas apdarē izmantojot stiklotu virsmu, uz kuras kā dizaina elements lietots vārds "bibliotēka" dažādās valodās. Telpu noformējumā dominē gaišie toņi, ir ierīkots

speciāls apgaismojums (lampas, kas telpu izgaismo ne tikai uz leju, bet arī uz augšu – griestus). Plaukti bibliotēkā ir no gaišas koksnes, tie ir mobili un zemāki par parastajiem. Daļa no datoriem izvietoti uz virsmām bāra letes augstumā, tas īpaši patīk jauniešiem. Datori ir novietoti pie stiklotās ārsienas, jo gaiši izgaismotā bibliotēka ar pusaudžiem pie darba galdiem garāmgājējiem ir labākā bezmaksas reklāma. Lai mudinātu iepazīties ar bibliotēkas krājumu, pie ieejas ir aplūkojama jaunieguvumu izstāde. Apkārtnes iedzīvotāji un netālo iestāžu darbinieki ir aktīvi bibliotēkas apmeklētāji (vidēji 300 apmeklējumu dienā). To veicina pakalpojumu klāsts, kas ir daudzveidīgāks un izdevīgāks nekā citās iestādēs: datoru pakalpojumi ir pieejami līdz plkst. 20.00 (bibliotēkas darba laiks), kopiju izgatavošana ir lētāka nekā netālajā pastā, te saņemama informācija par apkārtnē notiekošajiem pasākumiem, piemēram, koncertiem, pieprasīts pakalpojums ir arī fotogrāfiju skenēšana, ko īpaši bieži izmanto vecāki cilvēki.

Renovētajās telpās atstāti tikai 50 % izdevumu no iepriekšējā krājuma, bet tiek uzsvērts, ka krājuma kvalitāte ir uzlabojusies. Pašreiz krājumā ir tikai jaunākie, populārākie un pieprasītākie izdevumi. Izņēmums ir biežās uzziņu grāmatas, kuras lasītāji gandrīz neizmanto, jo priekšroka tiek dota informācijas meklēšanai internetā. Studenti bibliotēkā bieži rezervē izdevumus no citām bibliotēkām, lai rakstītu studiju darbus vai veiktu zinātniskos pētījumus.

Helsinku pilsētas bibliotēkas mājaslapas filiālbibliotēku sadaļā bibliotekāri var ievietot aktuālāko un interesantāko informāciju. *Pohjois-Haaga* filiālbibliotēkas sadaļā lasāmas ziņas par bibliotēkas pasākumiem (piemēram, par tikšanos ar tuvumā dzīvojošu populāru personu tās dzimšanas dienā, par diskusiju sakarā ar kādu sabiedrībā aktuālu problēmu utt.), kā arī interesantāko pasākumu fotogrāfijas (piemēram, lasītāju apkalpošana Ziemassvētku vecīša tērpos).

Etela-Haaga filiālbibliotēkas bibliotekāri uzskata, ka sekmīgas darba pamatā ir patīkama, sakārtota vide un profesionāls kolektīvs. Pēdējā gada laikā šīs bibliotēkas

lietotāju skaits ir krasi palielinājies (par 20 %). To ir veicinājusi telpu labiekārtošana un individuālais darbs ar katru lasītāju. Bibliotekāri ir pārliecināti, ka ikdienas darbā svarīga ir viņu atsaucība un griba palīdzēt. Jo vairāk lasītāju ir apmierināti ar bibliotekāro servisu, jo labāks ir bibliotēkas imidžs. Ja apkārtnes iedzīvotāju vidū ir izdevies radīt pozitīvu bibliotēkas tēlu, vairs nav vajadzīgi lieli finansiāli ieguldījumi reklāmā. Lasīšana īpaši tiek veicināta bērnu un jauniešu vidū. Bērnu nodaļā izveidota "Palīdzības (uzziņu) nodaļa", kurā var ne tikai iegūt atbildes uz dažādiem jautājumiem, bet tiek sniegtas konsultācijas arī mājas darbu izpildē. Tiek uzsvērts, ka bērnu krājumam jābūt veidotam un sakārtotam tā, lai tajā viegli varētu orientēties (marķējumi simbolu veidā nozaru literatūrai). Bibliotekāri un viņu palīgi dodas uz skolām, stāsta par grāmatām un lasīšanu. Tiek akcentēts, ka, rīkojot lielus pasākumus, tiek veicināta bibliotēkas publicitāte (informācija apkārtnē, internetā).

Etela-Haaga filiālbibliotēka

Bibliotekāri uzsver, ka viņu darbā ļoti palīdz komunikācija ar citu filiālbibliotēku kolēģiem. Lai arī internetā ir pieejama mājaslapa, kurā bibliotekāri var dalīties savās pārdomās un idejās, *Etela-Haagas* filiālbibliotēkā regulāri tiekas bibliotekāru interešu grupa, lai neformālā vidē pārrunātu darba virzienus, diskutētu par aktuāliem jautājumiem un pārdomātu, ko var darīt atsevišķi un ko – visi kopā.

Visās bibliotēkās pārsteidza lielais apmeklētāju skaits. Bibliotēkas Helsinkos ir

populāras iestādes. Te lasītājs tiek gaidīts – to viņam saka visos publicitātes materiālos un apliecina katrā apmeklējuma reizē. Lasītājiem Helsinku bibliotēkās tiek veltīta galvenā uzmanība, viss darbs un procesi ir pakārtoti viņu ērtībām, interesēm un vajadzībām. Helsinku bibliotēku panākumus nenoliedzami veicina lielais valsts atbalsts (līdzekļi un finansējums, sakārtotā likumdošana), bet svarīgs un būtisks ir arī katra atsevišķa darbinieka veikums. Visur jutām, ka bibliotēku darbinieki ir sava darba entuziasti, aizrautīgi un enerģiski cilvēki, kuri labprāt dalās ar mums savā pieredzē.

Vēlos vakarus veltījām Helsinku iepa-

zīšanai – izstaigājām Centrālo laukumu, paklejojām ostas rajonā, kur smaržo pēc svaigām zivīm, palūkojamies uz pilsētu no Olimpiskā stadiona skatu torņa augstumiem, noklausījāmies brīnišķīgu koncertu klintī cirstā baznīcā, naksnīgajās debesīs vērojām spoži izgaismoto, skaisto Sibeliusa pieminekli, aplūkojam japāņu fotomākslinieku izstādi Mākslas muzejā.

Esam dzirdējuši, ka somi, pirms iesāk darbu, krietni apdomājas, bet, ja ķeras klāt, tad dara to kārtīgi, pamatīgi un līdz galam, būdami lepni par paveikto. To arī izjutām šajās četrās mācību komandējuma dienās.

Ineta Kalķe

*RCB Komplektēšanas un apstrādes
nodaļas vadītāja*

Lora Viļķina

*RCB Komplektēšanas un apstrādes
nodaļas galvenā bibliotekāre*

BET GRĀMATA DZĪVO!

„Grāmata rokā ir labāka nekā televīzijas antena uz jumta.”
(Mūsdienu vācu sakāmvārds)

Gaidot viesus no tuvām un tālām zemēm, Frankfurte saviem 60. grāmatu svētkiem bija sagatavojusies godam. Pilsēta atmirdzēja zelta saules staros, priecējot ar īstu atvasaras noskaņu. Gadatirgus, kas kara izpostītajā Vācijā sākās kā neliela grāmatu izstāde, tagad ik gadu piecas dienas oktobrī kļūst par pasaules nozīmīgāko grāmatu, plašsaziņas līdzekļu un komunikācijas forumu. Dienu pirms gadatirgus atvēršanas Frankfurtes Vecajā operā notika galā koncerts, kurā pirmo reizi vācu valodā tika atskaņota oratorija ar 13. gadsimta turku dzejnieka un mistiķa Junusa Emres (*Yunus Emre*) dzeju. Tas bija pasākuma goda viesiņas Turcijas devums.

Viss mēses apjomīgais komplekss aizņem aptuveni 172 000 m² lielu platību. Tā milzīgajā iekšpagalmā apmeklētāji ar mikroautobusiem var nokļūt līdz 10 hallēm, kuru skaitu vēl iecerēts palielināt, 2011. gadā atklājot 11. halli. Frankfurtes gadatirgus ir autoru un izdevēju, grāmatu tirgotāju, bibliotekāru, ilustratoru, literatūras aģentu, mediju pārstāvju un citu interesentu tikšanās vieta. 2008. gadā grāmatu mese uzņēma 280 000 apmeklētāju, starp tiem 10 000 žurnālistu, kā arī vairāk nekā 1000 autoru no visas plašās pasaules. 7373 izdevēji no 100 valstīm iepazīstināja ar savu produkciju – pavisam kopā 400 000 nosaukumiem. Halles bija pārpilnas ar krāšņiem izdevumiem katrai

5. halle, kurā bija izvietots arī Latvijas stends

gaumei. Tie neatstāja vienaldzīgu nevienu grāmatu mīlotāju. Mesē varēja atrast grāmatu par jebkuru dzīves jomu, savukārt ārpus tās ikvienā vietā pilsētā varēja sajukt grāmatas garu.

Vienlaikus Frankfurtes grāmatu mese atgādināja pasaules lielāko tirgus laukumu, kur tiek pārdotas un pirktas autortiesību licences. Lielie darījumi tika slēgti 6. hallē, kur nostāk no apmeklētāju acīm literatūras aģenti un izdevēji kaulējās par licencēm. Bet vislielākā rosība valdīja 3. un 4. hallē, kur savas grāmatas prezentēja vācu izdevēji un autori. Tika sagaidītas arī tādas literatūras prominences kā Ginters Grass, Pēters Hertlings un Zigrīds Lencs.

Viens no meses kulminācijas punktiem ik gadu ir kādas viesu zemes grāmatniecības prezentācija. 2008. gadā šis gods pienācās Turcijai, kuras sniegums bija fascinējoši krāsains un daudzveidīgs. Apmeklētāji varēja iepazīties ar 100 izdevniecību un 350 autoru veikumu. Turku izdevēji nav raduši pārdot pašmāju autortiesību licences citu zemju izdevniecībām, taču šis gadatirgus Turcijai nesa pozitīvas pārmaiņas, un goda viesu statuss deva turku autoriem iespēju pievērst sev starptautisko izdevniecību uzmanību. Kā rakstīja plašsaziņas līdzekļi,

šajās piecās dienās Turcijas organizatoriem izdevās ne tikai nodemonstrēt savas zemes kultūru ar literatūru, bet arī parādīt valsti visā tās daudzveidībā. Apmeklētājiem tika piedāvāta plaša iespēja iepazīties ar grāmatu izstādēm, lasījumiem, koncertiem, kā arī ar filmām un teātru uzvedumiem. Tā bija Turcijas artava pasaules kultūrā.

Meses plašajā pagalmā atradās liels paviljons, kurā apmeklētāji varēja gūt priekšstatu par Turcijas lietišķo mākslu. Viens no tās tradicionālajiem darbiem ir ebru jeb marmorētais papīrs – sena gleznošanas tehnika uz ūdens virsmas. Ebru pētnieki uzskata, ka senie gleznojumi radušies Vidusāzijā, bet, sākot ar 17. gadsimtu, jau bija pazīstami Eiropā kā turku papīrmāksla. Mākslinieks vispirms izveido kompozīciju uz ūdens, ar otu izšļakstot uz tā krāsas, tad ar irbuli izvelk rakstus un pārnes savu „peldošo” darbu uz papīra. Tas ir apbrīnas vērts mākslas veids, kas piedāvā neskaitāmas radošas variācijas. Turku meistarumu demonstrējumi izraisīja skatītājos sajūsmu un tika pavadīti ar atzinības saucieniem un skaļiem aplausiem. Paviljona apmeklētāji varēja nobaudīt arī īstu turku kafiju – melnu un ļoti stipru.

Halle, kurā bija izvietojusies Amerikas

Savienoto Valstu, Lielbritānijas un Izraēlas izdevēji, tika apsargāti un katra apmeklētāja mantas rūpīgi pārmeklētas. RCB ir izveidojusies ilggadīga un abpusēji izdevīga sadarbība ar izdevniecību "Langenscheidt".

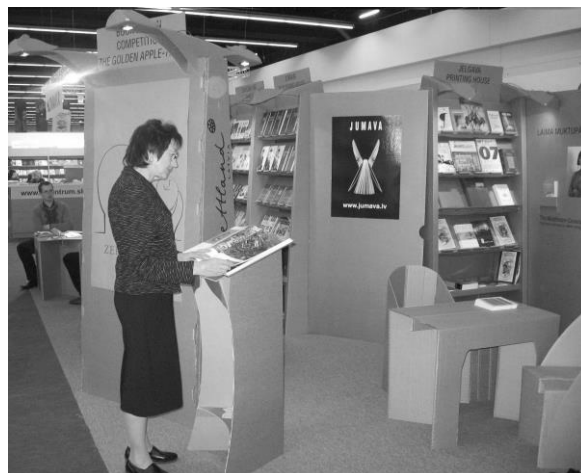
Top marmorētais papīrs

Tiekoties, lai noslēgtu līgumu par mācību grāmatu un adaptēto tekstu iegādi, bijām priecīgi pārsteigti, uzzinot, ka par pirkumu saņemsim 66 % atlaidi! Tieši nedēļu pēc darījuma noslēgšanas grāmatas jau atradās mūsu Komplektēšanas un apstrādes nodaļā!

Latvijas stends bija iekārtots oriģināli – ar kartona grāmatplauktiem un mēbelēm, kuru autors bija dizainers Jānis Mercs. Grāmata dzīvo arī ekonomiskās krīzes apstākļos, interneta un e-grāmatu laikmetā. Taču ārsauļi nekur nebija pazudusi, tā atspoguļojās arī Frankfurtē. Kā ar humoru izsacījās izdevniecības "Diogenes" pārstāve Ruta Geigere, finanšu krīze jūtama arī izdevniecību stendos, jo „čiepts tiek neticami daudz”. Un vēl kāda ziņa – Vācijas izdevēji plāno savas nozares pieaugumu! Tas tiek skaidrots vienkārši – grāmata nav luksusa prece, bet gan ikdienas nepieciešamība.

Gaisotne, kas valdīja bērniem domātajā grāmatu pasaulē, ir grūti aprakstāma. Grāmatas par visdažādākajiem tematiem,

lielas un mazas, mazuļiem un tīņiem, visas krāšņas, izdomas bagātas, darboties rosiņoņas un tik daudz vienkopus... Cik gan milzīgas ir jaunās paaudzes iespējas mācīties! Un ne tikai mācīties. Ja šāds klāsts atrastos

Lora Viļķina iepazīstas ar izstādē pārstāvētajiem Latvijas izdevumiem

mūsu bibliotēkās, tad bērni no tām neizietu. Lai kaut vai kriptiņa no šī krāšņuma tiktu arī mūsu lasītājiem, kāda daļa izstādē piedāvāto bilžu izdevumu noteikti papildinās arī mūsu bibliotēku plauktus.

Grāmatu par pusaudžu problēmām, dzīvi un sapņiem pie mums ir maz. Arī izstādē jauniešiem adresēto izdevumu proporcionāli bija mazāk, tomēr piedāvājuma klāsts bija daudz lielāks nekā Latvijā. Atzīmējām populārākos izdevumus un aktīvākās izdevniecības šajā jomā, lai uzsāktu sadarbību.

Grāmatas jau sen vairs nav vienīgais sabiedrības uzmanības objekts, jo arvien vai-

Maza daļiņa no grāmatu pasaules mazākajiem lasītājiem

rāk vietas zem saules iekaro elektroniskie mediji. Pirms desmit gadiem, kad Frankfurtē parādījās pirmie digitālie produkti, šķita, ka tradicionālajām grāmatām pienācis gals. Tomēr grāmatai ir izdevies draudzīgi sadzīvot ar tās elektronisko variantu. Gada jaunums bija e-grāmata, kas ārēji atgādina mazu datora monitoru. Nozīmīgākā džigitalizēto vācu valodā izdoto pilntekstu datubāze „libreka!” piedāvāja izdevniecībām un autoriem iespēju digitalizēt savas grāmatas. Līdz 2008. gada beigām bija paredzēts digitalizēt 100 000 grāmatu, bet 2009. gada pirmajā ceturksnī uzsākt e-grāmatu tirdzniecību. Vietējām grāmatnīcām „libreka!” vēlas piedāvāt e-grāmatas lejuplādējamus termināļos. To lietotāji varēs pārlūkot visu krājumu un iekopēt grāmatu tieši savā lasāmajā ierīcē. Lai aizsargātu autortiesības, saglabātajiem failiem būs ūdenszīmes ar pircēja datiem. Tas novērsīs iespēju, ka privātpersona varētu izplatīt e-grāmatas, jo katrā failā būs uzrādīts sākotnējais pircējs.

Grāmatu gadatirgū darbojās arī dažādi centri: literatūras aģentiem, tulkotājiem, žurnālistiem, grāmatu ilustratoriem, fotogrāfiem, kinomākslai. Tajos notika daudzi profesionāli semināri, tikšanās, diskusijas, u. c. aktivitātes. No visas pasaules bija pārstāvēti komiksi un mangas. Rosīga noskaņa valdīja komiksu centrā – tur notika pasākumi, konkursi, darbojās informācijas stends, lasītājiem bija ierīkots mājīgs, gluži klasisks lasāmstūris, kurā varēja pētīt un lasīt komiksus drukātā formātā, un daudz kas vēl. Arī pie vācu komiksu stenda bija ko paskatīties, jo autori bija parūpējušies par tiem bērniem, kuri brīvo laiku pavada pie datora. Lai šis laiks tiktu izmantots lietderīgāk, internetā ir izveidota tīmekļa vietne, kurā skatāms komiksa cikls bērniem: <http://www.hanisauland.de/>. No šiem komiksiem bērni uzzina daudzu vēstures notikumu saistību ar politiskajiem jautājumiem. Lai nekas nepaliktu neskaidrs, pie politiskajiem terminiem ir izveidotas saites uz skaidrojumiem un vēsturiskiem aprakstiem. Šīs vietnes prezentācija notika jautrā gaisotnē, jo komiksu autorus pavadīja arī galvenā varone begemotīte Bārbela.

Begemotīte Bārbela iepazīstina ar savu rosību e-komiksā

Starptautiskais bibliotēku centrs bija tikšanās vieta dažādu valstu bibliotekāriem. Te varēja neoficiālā gaisotnē tikt ar kolēģiem un pārrunāt dažādus jautājumus, kā arī dalīties iespaidos par gadatirgū redzēto, paveikto un vēl ieplānoto. Kā jau bija iecerēts, šeit mēs tikāmies ar Čehijas Nacionālās bibliotēkas Komplektēšanas nodaļas vadītāju Svetlanu Knollovu un darbinieci Irenu Burešovu. Cerot uz turpmāku sadarbību, ieinteresētību par mūsu komplektēšanas virzieniem un vēlmēm izrādīja SIA "AutoDati" rīkotājdirektors Juris Kreicbergs, kurš veic grāmatu piegādi no Lielbritānijas, ASV, Francijas, Vācijas u. c. valstīm.

Meses pēdējā dienā apmeklētāju skaits sasniedza vēl nebijušu daudzumu – 78 000 cilvēku. Šajā dienā Turcija nodeva stafeti Ķīnai – 2009. gada viesu zemei. Grāmatu gadatirgus bija krāšņš un saviļņojošs. Šajā jubilejas gadā tas savā vēsturē ierakstīja vēl vienu panākumiem bagātu lappusi.

Ineta Kalķe
RCB Komplektēšanas un apstrādes
nodaļas vadītāja

KLEMENTINUM – BIBLIOTĒKA AR VĒSTURES „GARŠU”

Čehijas Nacionālā bibliotēka (ČNB) atrodas pašā Prāgas vecpilsētas centrā, baroka stila celtņu kompleksā *Klementinum* (vēsturiskais nosaukums – *Clementinum*). Jau 13. gadsimtā šajā vietā ir darbojusies dominikāņu klostera latīņu skola. 16. gadsimtā *Klementinum* ir kalpojis jezuītu ordeņa un universitātes vajadzībām. Pirmajā jezuītu mācību iestādē – kolēģijā – un vēlāk arī universitātē veidojās pirmie grāmatu krājumi – mūsdienu bibliotēkas vēsturiskais pamats.

17. gadsimtā ēkā darbojās Kārļa universitāte (vēlāk – Kārļa Ferdinanda universitāte), kurā tika ierīkota astronomiskā observatorija. *Klementinum* bibliotēkā sāk veidoties pirmie tehnisko nozaru informācijas krājumi. 18. gadsimtā tā ieguva nacionālās bibliotēkas (*Bibliotheca nationalis*) statusu un sāka saņemt grāmatu obligātos eksemplārus.

Šobrīd *Klementinum* atrodas trīs dažādas

iestādes, un tās visas kalpo iedzīvotāju informācijas vajadzību nodrošināšanai:

- Čehijas Nacionālā bibliotēka, kuras funkcijas ir visu nacionālo izdevumu un citu informācijas resursu saglabāšana un bibliografēšana;
- Tehniskā nacionālā bibliotēka, kurai paredzēts ierādīt jaunas telpas un kura apvienos tehnisko universitāšu krājumus. Šī bibliotēka ir pakļauta Izglītības ministrijai
- Slavonikas bibliotēka (*Slovanská knihovna*) – 1924. gadā dibināta publiska akadēmiska slavistikas bibliotēka, kuras kolekcijas ir iekļautas UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” reģistrā.

Tā kā Čehijas Nacionālās bibliotēkas telpas ir kļuvušas par šaurām un tās krātuve ir izvietota 15 kilometru no galvenās ēkas, ir

Jezuītu ordeņa laika vēsmas saglabātas gan telpas noformējumā, gan rokrakstu kolekcijā

pieņemts lēmums būvēt jaunu nacionālās bibliotēkas ēku, kas atvieglotu nepieciešamo informācijas resursu saņemšanu gan darbiniekiem, gan lasītājiem un radītu piemērotus apstākļus krājumu uzglabāšanai.

RCB sadarbībā ar Čehijas Nacionālo bibliotēku rīkoja mācību braucienu, kura laikā iepazinās ar bibliotēkas komplektēšanas, datu apstrādes un datu digitalizācijas iespējām un darba procesiem. Lai gūtu priekšstatu par profesionālās literatūras uzglabāšanu un apstrādi, tiku iepazīstināta ar bibliotēkas Izglītojošās informācijas nodaļas darbu. Par to man pastāstīja Anna Mahova (*Anna Machová*) – pieredzes bagāta bibliotēkas darbiniece, kura dažādos laika posmos veidojusi dažāda apjoma un periodiskuma biļetenus par jaunieguvumiem, bet šobrīd sagatavo krāsainu izdevumu „*Knihovna*”, kas iespīestā formā tiek izdots divas reizes gadā, bet interneta versijā (*Novinky České národní bibliografie*) – četras reizes gadā (http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_NovCNB_Uvod.html).

Lai gan datu ievadei tiek izmantota viena un tā pati informācijas sistēma ALEPH, profesionālās literatūras uzskaitē un elektroniskai atspoguļošanai tiek veidota atsevišķa, no elektroniskā kataloga atdalīta datubāze. Tas tiek darīts tādēļ, lai vienā datubāzē varētu iekļaut gan dokumenta pilno, gan analītisko aprakstu, jo elektroniskajā katalogā analītisko ierakstu veidošana nav paredzēta. Bez tam, tiek piedāvātas vairākas datubāzes, kas palīdz orientēties bibliotēkārājā darbā: angļu – čehu un čehu – angļu profesionālo terminu vārdnīca, saīsinājumu skaidrojumi bibliotēkārajos izdevumos, bibliotēkārā terminu skaidrojumi.

Tāpat kā Izglītojošās informācijas nodaļai (KIV) arī mūzikas, lietišķās mākslas un tehnikas krājumiem un informācijai par konkrētajām tēmām ir izveidoti atsevišķi portāli (MUZ, ART, TEHN). Tiek piedāvāta arī pilntekstu datubāze, kura pieejama reģistrētiem bibliotēkas lietotājiem. Ar grāmatu un citu informācijas nesēju rezervēšanas un pasūtīšanas procesiem iepazīstināja Zdeneks Matušiks (*Zdeněk Matušík*), kurš sniedza arī plašu ieskatu lasītavu darbībā.

Lai pasūtītu vai rezervētu kādu no informācijas nesējiem, tiek aizpildīta pasūtījuma

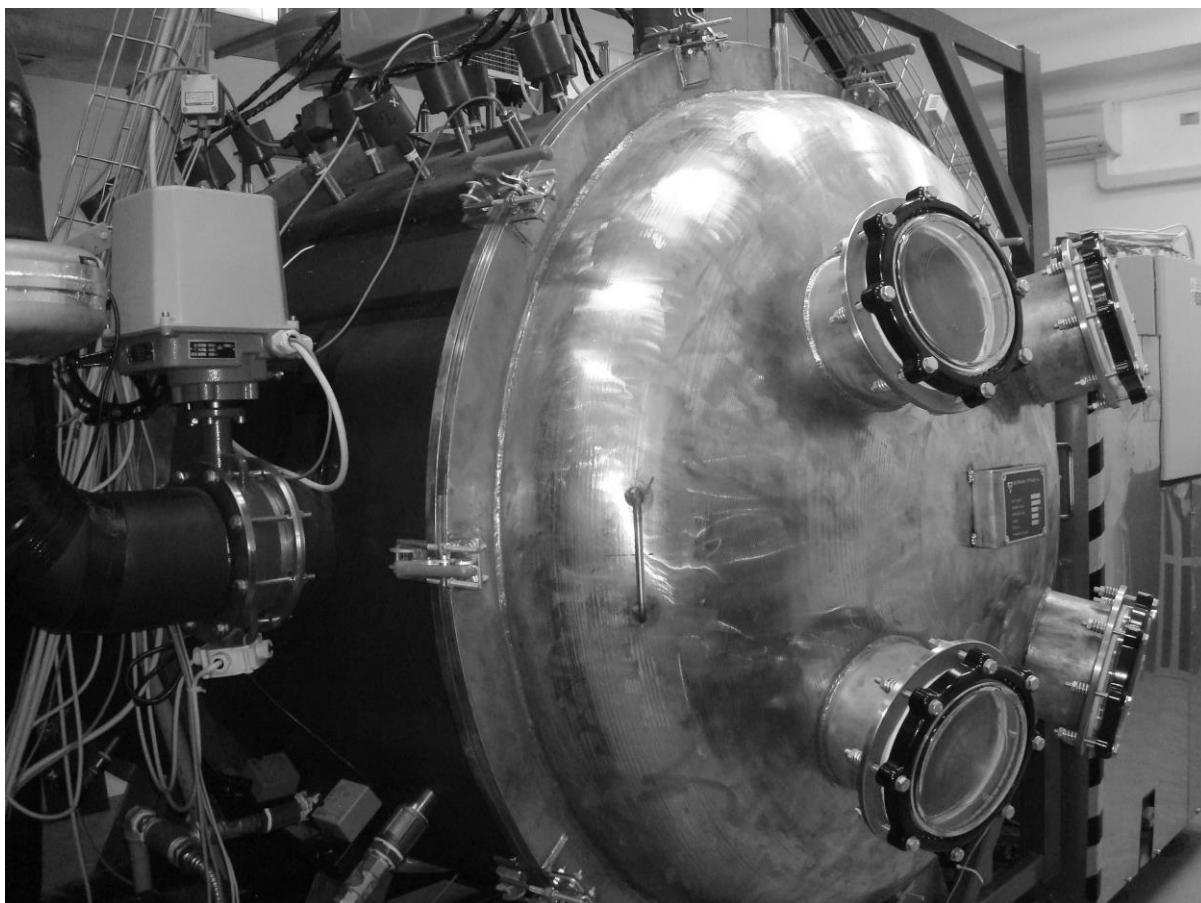

Zdeneks Matušiks iepazīstina ar pasūtījuma kartītē veicamajiem ierakstiem

kartīte. To var veikt gan manuāli, gan elektroniskā formā. Ja pasūtījums ir veikts elektroniski, darbinieki vispirms noskaidro, kur konkrētais izdevums ir pieejams (galvenajā ēkā vai krātuvē), un tad pārbauda, vai tas ir rekatalogizēts (ja nav, tad tas tiek veikts pirms izdevuma izsniegšanas lasītājam). Ja pieteikums veikts manuāli un izdevums nav rekatalogizēts, tad rekatalogizācija tiek veikta pēc iespieddarba izmantošanas.

Informācijas meklēšanai lasītājam tiek piedāvāta skenēto kartīšu datubāze (tā tiek veikta rekatalogizācija) vai elektroniskais katalogs, kurā ieraksti veidoti tieši pēc informācijas nesējiem. Ierakstu veidošanā visbiežāk tiek izmantoti Z39.50 protokola pieejamie dati. Ārzemēs izdotajiem informācijas nesējiem arī rekatalogizācija tiek veikta, izmantojot šo protokolu. Dokumentu var rezervēt uz vienu nedēļu. Ja nedēļas laikā lasītājs pēc tā neierodas, materiāls tiek novietots atpakaļ plauktā.

Vienu dienu pavadījām krātuvē, kuru šajā vārdā gan var saukt tikai simboliski. Ēka, kurā tā atrodas, ir veidota kā laboratorija ar dažādām nodaļām, un krātuve ir tikai viena no tām. Pārējās nodaļas ir saistītas ar informācijas nesēju apstrādi, saglabāšanu, izdošanu (biļeteni) un digitalizēšanu. Dokumentu saglabāšanai ir izveidota laboratorija, kurā notiek bakterioloģiskā izpēte (lai cīnītos pret dažādu baktēriju ietekmi uz iespieddarbiem), mitruma noteikšana un no mitruma cietušo iespieddarbu žāvēšana, kā arī kaitēkļu iznīcināšana.

Ierīce, kura izsūknē mitrumu no iespieddarbiem.

Atsevišķā nodaļā notiek grāmatu restaurācija – no jauna tiek darināti ādas vāki, kuru noformēšanai izmanto no dabīgiem augiem iegūtas krāsvielas. Šos augus „krātuves dārziņā” audzē paši darbinieki. Restaurācijas darbs ir sadalīts pa posmiem, kuros iesaistās dažādi speciālisti: augus pārstrādā krāsvielās, dabīgo ādu pielāgo vāku darināšanai un mākslinieciski noformē, tiek veikts iesiešanas darbs.

Iespieddarbus vai rokrakstus, kurus nav iespējams restaurēt, uzglabā speciālās kārbās, kas tiek izgatavotas uz vietas, tāpēc to izmērus ir iespējams pielāgot informācijas nesējiem. Materiāls, no kura šīs kārbas tiek darinātas, ir pielāgots ilgstošai uzglabāšanai – tas ir piesātināts ar skābekli, kas aizkavē lieka mitruma un baktēriju veidošanos. Kārbu formātus projektē datorā, izmantojot speciāli pielāgotu programmu.

Krāsu izgatavošana un ādas apstrāde

Kārpu izgatavošanas telpa un iekārta

Lai saglabātu informāciju un darītu to pieejamu, materiālus, kurus nav iespējams restaurēt, digitalizē. Ir izveidotas trīs digitālās bibliotēkas:

- Manuskriptu digitālās versijas ir pieejamas tīmeklī: http://www.manuscriptorium.com/Site/ENG/default_eng.asp. Tās var izmantot visi interesenti, bet, ja nepieciešami kvalitatīvāki attēli, ir vajadzīga licence.
- 2000 monogrāfiju (kopumā 3 700 000 lappušu liels apjoms) tiek piedāvāts tīmeklī: www.kramerius.cz. Tas ir pieejams tikai bibliotēkas lietotājiem.
- Tīmekļa vietnē www.webarhiv.cz bibliotēkas lietotājiem ir pieejams arhīvs.

Nodaļā, kurā tiek izdoti biļeteni, metodiskie u. c. materiāli, ir iespējams arī iesiet žurnālu gada laidienus vienos vākos un bibliotēkai nepiemērotos mīkstos grāmatu vākus nomainīt pret cietiem, tādējādi nodrošinot izdevumiem ilgāku mūžu.

Komplektēšanas nodaļas darbs atšķiras no publisko bibliotēku komplektēšanas procesiem. Būdam nacionālā bibliotēka, ČNB saņem obligāto eksemplāru. Tā apstrāde notiek atsevišķā nodaļā, kurā top arī bibliogrāfiskie ieraksti elektroniskajā katalogā. Komplektēšanas procesu veic tikai ārzemju izdevumiem, ar to nodarbojas 23 komplektētāji un katalogizētāji. Komplektēšana tiek veikta

- internetā iegādājoties dokumentus tajās valstīs, kas tos izdod;
 - dāvinājumu kārtā;
 - maiņas ceļā (viena grāmata pret vienu grāmatu).

Pasūtot dokumentu, komplektētājs veic minimālo ierakstu, bet, kad pasūtījums ir saņemts, tiek veikta pilna izdevuma katalogizācija un klasifikācija. Grāmatas apstrādes ceļš ilgst vienu nedēļu, tāpēc katru nedēļas nogali ir jaunieguvumu izstāde, kurā gan neviens dokuments vēl netiek izsniegts, jo vispirms tiek veikta priekšmetošana un tikai pēc tam tas nonāk plauktā. Kopumā līdz informācijas nesēja nonākšanai lasītāja rokās paiet ilgāks laiks nekā RCB, jo priekšmetošana esot ļoti darbietilpīgs process. Uzskaitēi tiek drukāti divi saraksti:

- saraksts inventāra grāmatai;

- saraksts tai nodaļai vai lasītavai, kurai konkrētais informācijas nesējs tiek piešķirts.

Prāgas pilsētas bibliotēkas (*Městská knihovna v Praze*) ēka 1927. gadā tika uzbūvēta speciāli bibliotēkas vajadzībām. 1998. gadā tā ir rekonstruēta un pilnīgi automatizēta. Plašās telpas, pietiekamais palīgtelpu skaits un finansējums rada iespēju īstenot daudzas ieceres. Iedzīvotājiem, kuri vēlas reģistrēties, bet nevēlas savu personas datu ievadi uzticēt darbiniekam, ir pieejams atsevišķs dators. Lasītājam ir iespējams arī apskatīt informāciju par izsniegumu, izdrukāt sarakstu un nepieciešamības gadījumā pagarināt dokumenta lietošanas laiku, neiejot abonementā un izmantojot šiem nolūkiem paredzēto datoru. Tāpat kā ČNB, arī Prāgas pilsētas bibliotēka saņem obligāto eksemplāru, taču atšķirībā no nacionālās bibliotēkas – tikai Prāgā iznākušos informācijas nesējus. Gada laikā ČNB saņem 7,5 tūkstošus obligāto eksemplāru, bet Prāgas pilsētas bibliotēka – 3,5 tūkstošus.

Bibliotēkā ir arī mākslas darbu kolekcijas. Grafikas un gleznas tiek izsniegtas līdzīgam ņemšanai. Izsnieguma termiņš ir seši mēneši, bet šo laiku ir iespējams pagarināt vēlreiz uz sešiem mēnešiem. Pamatkolekcija tika vākta divus, trīs gadus, bet laika gaitā tā tiek papildināta, iepērkot atsevišķus mākslas darbus vai saņemot tos kā dāvinājumus no māksliniekiem.

Klasifikācija šajā bibliotēkā ir ļoti vienkāršota – nozaru izdevumiem sīkāks iedalījums netiek veikts, jo lasītājiem tas radot problēmas nepieciešamā izdevuma atrašanā. Ir pieņemts tematiskais sadalījums. Tā kā Prāgas pilsētas bibliotēka ir publiskā bibliotēka un tai ir 44 filiāles, kurām informācijas nesēju apstrāde tiek veikta centralizēti, būtu bijis vērtīgi iepazīties ar tās komplektēšanas un apstrādes procesiem, diemžēl darbinieku telpas man palika slēgtas.

Šobrīd abas bibliotēkas – gan ČNB, gan Prāgas pilsētas bibliotēka – atrodas blakus ēkās, bet, ja tiks īstenots ČNB projekts un tā tiks pie jaunām telpām, lasītājiem tas būs liels ieguvums, jo tad bibliotēka būs pieejama vēl vienā Prāgas daļā. Interesants bijis jaunās ēkas projekta izstrādes nosacījums – pirms uzsākt projekta izstrādi, tika izvēlēts

bibliotēkas telpām atbilstošs grāmatu automatizētas piegādes sistēmas modelis (robots), lai, ierīkojot grāmatu automatizētu piegādi no krātuves, nebūtu jāveic darbietilpīgi un sarežģīti telpu pielāgošanas pasākumi.

Čehijas Nacionālās bibliotēkas kolēģu atsaucība un viesmīlība ir patiesi liela. Viņu moto ir „Uzņem viesus tā, kā tu vēlētos, lai uzņem tevi”.

Gunta Jansone

*RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas
galvenā bibliotekāre*

Daina Ģeibaka

RCB Publicitātes nodaļas vadītāja

NORČĒPINGAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKA REVOLŪCIJAS PRIEKŠVAKARĀ

Tieši tā Norčēpingas pilsētas bibliotēkas situāciju 2008. gada rudenī raksturoja tās direktore Birgita Hjerpe (Birgitta Hjerpe). Grandiozas pārmaiņas bibliotēkas darbībā ienes jaunās, interaktīvās bibliotēkas mājaslapas WEB 2.0 versija. Līdz ar tās ieviešanu Norčēpingā būs divas pilsētas bibliotēkas – virtuālā un fiziskā, saka direktore. Jaunā versija sniegs lietotājiem visplašākās iespējas piedalīties bibliotēkas veidošanā, sākot ar krājuma komplektēšanu un beidzot ar pasākumu izvēli un plānošanu. Tādējādi būtībā tiks nojaukta siena, kas bibliotēku nodala no ārpasaules. Mājaslapas veidošanā ar komentāriem par „savas” nozares jaunākajām grāmatām piedalīsies praktiski visi bibliotēkas darbinieki. Tiks darīts viss, lai popularizētu oriģinālliteratūru un labu ārvalstu literatūru. Mājaslapā būs iespēja diskutēt un vērtēt grāmatas, aplūkot jaunieguvumu vākus un izlasīt anotācijas. Atslēgvārdu krājumu varēs papildināt arī paši lietotāji. Līdzko sāks darboties jaunā mājaslapa, Norčēpingas bibliotēka piedāvās divas iespējas – fiziskās un virtuālās bibliotēkas apmeklējumu.

Grāmatas mūsdienās ir pieejamas visur – veikalos, benzīntankos, supermārketos, un tās nemaksā tik dārgi, lai cilvēks nevarētu atļauties nopirkt jaunu grāmatu, ja to vēlas. Zviedrijā, tāpat kā daudzviet citur Eiropā, uz

bibliotēku nāk aizvien mazāk cilvēku, tāpēc publiskajai bibliotēkai ir jādomā par to, kā atgūt un piesaistīt apmeklētājus. Viens no veidiem, kā to izdarīt, ir uzņemties jaunas funkcijas, piemēram, izvērst dažādas pedagogiskas un sociālas aktivitātes. Zviedrijas sabiedrībā strauji palielinās imigrantu jeb t. s. jaunzviedru (*new sweeds*) skaits. Puse Norčēpingas bibliotēkas apmeklētāju ir tieši šie cilvēki, tāpēc bibliotēkas 2008. gada grāmatu kolekcijā atrodami izdevumi 26 valodās un dažādu valstu periodika. Ja Norčēpingā ierodas jaunzviedri no iepriekš „nebijušām” valstīm, grāmatas viņu vajadzībām tiek pasūtītas Stokholmā, kur darbojas īpaša Starptautiskā bibliotēka. 20 % Zviedrijas iedzīvotāju ir Zviedrijā dzimuši jaunieši, kuri nerunā zviedriski. Viņi ir viena no tām mērķa grupām, kuru vajadzībām bibliotēka komplektē izdevumus vieglajā zviedru valodā. „Mūsu mērķis ir panākt, lai bērni un jaunieši sāk lasīt. Mūsu mērķis ir kvalitāte, demokrātija un brīvība,” saka direktore.

Bibliotēka atbalsta jebkuru izglītošanās tendenci, vai tā būtu individuāla, vai oficiāla. Lai mācītu cilvēkiem meklēt un atrast informāciju, tiek rīkoti kursi. Šim nolūkam uz bibliotēku tiek aicināti sociālie darbinieki un Sarkanā Krusta voluntieri. Viņi palīdz tiem,

Daudzu tautību bērni

kuri nāk uz bibliotēku gatavot īsti neizprastos skolas uzdevumus, un konsultē cilvēkus, kas ar grūtībām orientējas jaunajā informacionālajā realitātē.

Ar bibliotēkas organizētajām aktivitātēm pieaugušo lietotāju tālākizglītībā un mūzikglītībā mūs iepazīstināja bibliotekāri Hokans Blomkvists (*Håkans Blomkvists*) un Sofija Larsons (*Sofia Larson*). Viņuprāt, daudzi cilvēki dzīvo, ja tā varētu teikt, sabiedrības nomalē. Arī izglītības līmenis mazajās pilsētās ir visai zems, īpaši imigrantu vidū. Lielai iedzīvotāju daļai vispār nav priekšstata par digitālo pasauli, atzīst Hokans Blomkvists. „Digitālās plaisas” likvidēšanas laukā strādā speciāli „izglītības bibliotekāri”, kuri māca strādāt un komunicēt internetā, veidot prezentācijas, lietot e-pastu un orientēties datubāzēs. Starp citu, bibliotēkas mājaslapa piedāvā iespēju „Rezervē bibliotekāru” (*Book librarian*), kas ļauj rezervēt individuālai konsultācijai konkrēta bibliotekāra noteiktu darba dienu un stundu. Starp problēmām, ar kurām nākas saskarties šajā darbā, ir privātuma robežu ievērošana tādās jomās kā, piemēram, klientu konsultēšana bankas darījumu veikšanā (piemēram, cilvēki lūdz bibliotekārus palīdzēt elektroniski apmaksāt viņu rēķinus u. tml., jo daļa Zviedrijas banku apmaksu pieņem tikai elektroniskā formā).

Sofija Larsons un Hokans Blomkvists pastāstīja arī par reģionālo projektu „Bibliotēka kā vide mācībām” (*Library as Learning Environment*), kura ietvaros tiek aktualizēta bibliotēkas, arī Norčēpingas

bibliotēkas, loma mūzikglītībā. Projekta mērķis ir atbalstīt visu veidu izglītību – gan t. s. „tautas izglītību”, kurai Zviedrijā ir visai senas tradīcijas, gan studentus, kas izvēlējušies attālinātās apmācības kursu, gan citus zināšanu kārotājus. Bez tam, bibliotekāri tiek apmācīti tikt galā arī ar sarežģītiem tehniskās dabas jautājumiem, ar kuriem arvien biežāk nākas saskarties pie uzziņu galda. Cilvēkiem ar saviem jautājumiem par datubāzēm, programmām u. tml. citur nav kur iet, tādēļ bibliotekāram bieži vien jāklūst par klēpj datoru dakteri. „Mēs esam publiska bibliotēka, bet publika klūst arvien tehniskāka,” atzīst Hokans Blomkvists.

Ar komplektēšanas un katalogizācijas darbu mūs iepazīstināja Šarlote Landgrēna (*Charlotte Landgren*) un Saids Zenhari (*Said Zenhari*). Mirdzošām acīm viņi ļāva mums ieskatīties jaunās mājaslapas jeb *WEB 2.0* pasaulē. Tajā tiks integrēts bibliotēkas katalogs (pie tā varēs tikt tieši no sākumlapas), kurā būs pieejams ne vien vienības bibliogrāfiskais apraksts, bet arī pilnīgas ziņas par grāmatas autoru un ilustratoru (ieskaitot viņu portretus), kā arī vāka attēls, pilna anotācija un ilustrācijas. Grāmatas tagad tiek pirktas interneta veikalos, un bibliotekāri atzīst, ka grāmatu veikali ir zaudējuši bibliotēkas kā klientus. Komplektēšanas darbā vairāk vai mazāk ir iesaistīti visi bibliotēkas darbinieki, kuri atbild par jaunumu iegādi noteiktās nodaļās. Populāras grāmatas Norčēpingā tiek iepirktas pat 10 eksemplāros.

Mēs jau zinām, ka Norčēpingas bibliotēkā ir augsta līmeņa Sociālā nodaļa (plašāk par to varam lasīt Aigas Cakules rakstā "Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata 2007"). Sociālā nodaļa rūpējas par to, lai lasīt varētu itin visi, kas to vēlas, arī tie cilvēki, kuriem ir grūtības uztvert rakstītu (drukātu) tekstu (starp citu, problēmas ar lasīšanu ir arī Zviedrijas karalim, un tādas bija arī Albertam Einšteinam!). Starp daudzām labajām lietām, kas pieejamas bibliotēkā, tagad ir arī projekta ietvaros iegādātā ierīce *AudioIndex*, kas būtībā ir Zviedrijā projektēts un izgatavots miniatūrs skeneris ar bezvadu austiņām. Bez Norčēpingas šāda ierīce ir vēl tikai trim Zviedrijas bibliotēkām, un, protams, norčēpingieši ar to lepojas. Lietotājs, kuram ir uztveres traucējumi, vienkārši ejot gar

Gunta Jansone izmēģina AutoIndex

Salongen

plauktu un ar zīmulum līdzīgu priekšmetu pieskaroties vienas vai otras „runājošās grāmatas” (*talking books*) muguriņai, austiņās dzird informāciju par grāmatas autoru, nosaukumu un saturu. Tuvākajā laikā tādu pašu informāciju, pie tam dažādās valodās, iecerēts iekodēt arī plauktu norādēs.

No Sociālās nodaļas devāmies pie Tomija Jansona (*Tommy Janson*), kurš mums sniedza ieskatu darbā, kas tiek veikts „jaunu pieaugušo” jeb 16–25 gadus vecu jauniešu iesaistīšanai bibliotēkā. Norcēpingas municipālās struktūras ir visai ieinteresētas šajā darbā, un ar jauniešiem saistīto projektu realizācijai ik gadus tiek iedalīts ap 200–300 tūkstošiem Zviedrijas kronu. Bibliotēkā ir izveidots Salons (*Salongen*), kura dizains un piedāvājums – jaunākie žurnāli, populāra literatūra, datubāzes, dažādas nodarbības interešu grupām, tikšanās ar populāriem cilvēkiem (bibliotēkas uzaicinātajiem rakstniekiem tiek maksāts ap 650 EUR par vakaru, un finansējums šādiem pasākumiem ir iekļauts bibliotēkas budžetā) utt. – ir aicināts piesaistīt šo mērķauditoriju. Salons ir telpa pašā pilsētas centrā, tur ir droši, ērti, interesanti un silti. Salonā jaunieši var nekontaktēties ar pieaugušajiem, ja to nevēlas. „Ja gribi strādāt ar jauniem cilvēkiem, tev jābūt īstam un godīgam, un arī vietai, kurā tu gribi ar viņiem strādāt, ir jābūt īstai un godīgai,” saka Tomijs Jansons. Protams, šādai zināmā mērā norobežotai zonai ir savi mīnusi – piemēram, bibliotēka nav pasargāta no klientiem, kuri grib žurnālus aiznest sev līdzī. Tomēr par spīti tam, ka apkārt ir arī citas vietas, kurās jauniešiem patīk uzturēties, bet

bibliotēkas tiešā tuvumā labi jūtas arī stipro dzērienu cienītāji, Salons strikti veic savu misiju: ik otrdienu pulksten vienos šeit tiek lasītas lekcijas par visdažādākajiem tematiem, regulāri notiek grāmatu apskati, jauno dzejnieku konkursi un daudz kas cits. Bibliotēkā darbojas arī visdažādākās jaunrades darbnīcas, kurās apmeklētāji apgūst rakstniecību, filmu un japāņu komiksu jeb mangu veidošanu (tās ir ļoti populāras, teica Tomijs), rokdarbus u. tml. Bez tam, Salonā var spēlēt datorspēles un galda spēles, gaidīt autobusu, ārzemnieki šeit var saņemt atbildi no imigrācijas dienesta, te ir valodu kafetīna, kurā praktizēties zviedru valodā un demotēka, kurā var noklausīties bibliotēkas krājumā esošos mūzikas ierakstus.

Šķiet, tiek darīts viss, lai jaunie cilvēki šeit justos brīvi un ērti, taču Tomijs Jansons atzīst, ka ir arī pilnīgi nepieciešams nospraust robežas starp to, kas ir atļauts un kas nav: „Pieredze rāda, ka tad, ja tu viņiem saki, ka viņi var darīt, ko grib, viņi aiziet un atpakaļ vairs nenāk.” Šis darbs prasa daudz pacietības, laika un enerģijas, un tas jādara ne tikai bibliotēkā, bet arī ārpus tās, turklāt ne tikai reālajā, bet arī virtuālajā vidē. Viens no veidiem, kā piesaistīt jaunos cilvēkus, būs piekļuve jaunāko bibliotēkā pieejamo video un mūzikas ierakstu demoversijām, kas jaunajā *WEB 2.0* versijā būs iespējama tieši no mājaslapas, nevis no kataloga, kā tas ir pašlaik. Komunicēt par bibliotēku virtuālajā telpā iespējams vietnē www.myspace.com. Ļoti daudzsolīga liekas ideja bibliotēkā pašu spēkiem uzņemtos videosīžetus ievietot jauniešu vidē populārajā portālā YouTube

(<http://www.youtube.com/user/ahmetnsb>).

Lai mums būtu priekšstats arī par kādu citu Norčēpingas bibliotēku, laipnais namatēvs Ola Gustafsons (*Ola Gustafson*) aizveda mūs uz Universitātes bibliotēku (*Norkopping Campus Library*). Tā ir iekārtota bijušās tekstilfabrikas renovētajā ēkā slavenā *Industrial Landscape* teritorijā. Labiekārtošanas darbi joprojām turpinās, un telpas, kuru dizainā saglabāts industriālas celtnes vērienīgums un stilistika, atstāj neparastības un plašuma iespaidu. Bibliotēkas direktors Steingrimurs Jonsons mums izrādīja savu saimniecību un pastāstīja par iecerēm, kas saistītas ar darbu jaunajās telpās. Bibliotēka ir atvērta ne tikai studentiem, bet arī citiem Norčēpingas iedzīvotājiem, tādēļ tā zināmā mērā pilda publiskās bibliotēkas funkcijas.

Norčēpinga nebūt nav maza pilsēta, taču svarīgi ir tas, ka pašā pilsētas centrā ir ēka, kurā atrodas viena no Zviedrijas informācijas tehnoloģiju pielietojuma ziņā attīstītākajām publiskajām bibliotēkām.

Kopā ar Norčēpingas kolēģiem

No lielajiem logiem vakara krēslā plūst aicinoša gaisma. Tā ir bibliotēka, kurā strādā mūsu ilggadējie sadarbības partneri, tie paši, kuru padomi un labā griba savulaik palīdzēja RCB no padomju bibliotēkas kļūt par mūsdienīgu informācijas iestādi.

Mūsu viesi

LĪKU LOČU PA RĪGU

30. septembrī sešpadsmit Kuldīgas Galvenās bibliotēkas darbinieki devās pieredzes braucienā uz Rīgas Centrālo bibliotēku. Bijām jau dzirdējuši par aktīvo RCB Bibliotēku dienesta darbu, tāpēc vispirms devāmies uz turieni. Pašā rīta agrumā ar suvenīriem un kafiju mūs sagaidīja RCB direktore Dzidra Šmita.

Pārrunājām metodiskā un konsultatīvā darba virzienus, personālvadības jautājumus un informācijas tehnoloģiju lomu bibliotēkas darbā. Bērnu bibliotēkas darbinieki bija ļoti ieinteresēti metodisko materiālu izdošanā, kas palīdzētu rīkot pasākumus bērniem un jauniešiem, piemēram, sagaidot Latvijas 90. gadadienu. Atbildot uz dažādiem jautājumiem, vai bibliotēku darbinieki nevēlas paši komplektēt literatūru savām bibliotēkām, direktore pastāstīja par komplektēšanas datubāzi, kurā ikviena bibliotēka var izteikt savas vēlmes. Savs nopelns droši vien ir arī rūpīgi izstrādātajai krājumu komplektēšanas koncepcijai. Mēs ļoti augstu novērtējam jauno bibliotekāru skolas darbu, kas ļauj RCB jaunajiem kolēģiem izprast tieši šīs konkurētās bibliotēkas sistēmu un darba procesus. Man kā metodiķei, protams, bija jādomā par

RCB iepazīto tālākizglītības programmu, informatīvo biļetenu „Jaunās Vēstis”, vizitācijas grāmatām bibliotēkās un daudzām citām idejām.

Žēl, ka todien bija Informācijas diena un mēs nevarējām tikties ar visiem Bibliotēku dienesta speciālistiem. Direktore laipni pavadīti, apskatījām tikai dažas no 42 filiālēm: filiālbibliotēkas „Zemgale”, „Kurzeme” un „Vidzeme”, Grīziņkalna filiālbibliotēku un Rīgas Centrālo bibliotēku Brīvības ielā. Visvairāk maniem kolēģiem patika filiālbibliotēka „Vidzeme”, kas jaunajā izskatā durvis vērusi tikai 2008. gada pavasarī. Ikvienā bibliotēkā, kurā ieradāmies, mūs pārsteidza krājuma kvalitāte.

Līku loču braukājot pa Rīgu un katrā nākamajā vietā saņemot bibliotēkas bukletu zili baltajās krāsās, bija skaidrs, ka joprojām esam RCB sistēmā. Katrs no brauciena dalībniekiem saņēma kādu ideju savam darbam, bet jau nākamajā dienā, ieraugot mūsu bibliotēkā sanestos dāvinājumus, dzirdēju pieminam RCB direktore Dzidras Šmitas teicienu: „Bibliotēka nav pēdējā pietura pirms miskastes.”

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas kolēģi RCB Bibliotēku dienestā

Ļubova Dubina

Kirovogradas apgabala

*D. Čiževska Universālās zinātniskās bibliotēkas
Zinātniski metodiskā darba un socioloģisko pētījumu
nodaļas galvenā bibliotekāre,*

Oksana Tkačenko

Kirovogradas apgabala

*D. Čiževska Universālās zinātniskās bibliotēkas
direktora vietniece*

RĪGAS SAULAINĀS BIBLIOTĒKAS

Noskatījušās filmu “Welcome to My Country”, ko, atklājot Latvijas neatkarības pasludināšanas gadadienai veltīto grāmatu izstādi, aizvadītā gada novembrī Kirovogradā demonstrēja mūsu kolēģes no RCB, sākām sapņot par braucienu uz Rīgu. Mums gribējās savām acīm ieraudzīt Latvijas laudis un, protams, arī bibliotēkas. Šāda iespēja radās jūlijā, kad Kirovogradas apgabala D. Čiževska Universālās zinātniskās bibliotēkas un RCB sadarbības līguma ietvaros saņēmām ielūgumu apmeklēt Rīgas bibliotēkas. Mūsu profesionālā sadarbība ilgst jau vairāk nekā desmit gadu, un šajā laikā viens no otra esam daudz ko mācījušies. Dažādi kopprojekti devuši iespēju gūt jaunus iespaidus un dalīties pieredzē vairāk nekā 20 Ukrainas un Latvijas bibliotekāriem.

Mūsu darba vizīte norisinājās projekta „Globālās bibliotēkas” ietvaros (Ukrainā pašlaik noris gatavošanās šī projekta realizācijai), un tās mērķis bija iepazīties ar Rīgas publisko bibliotēku modernizāciju. Skaistule Rīga mūs sagaidīja ar siltu jūlija sauli. Tikpat saulainas bija RCB darbinieku sejas. Mūsu Rīgas kolēģi bija darījuši visu iespējamo, lai mēs varētu auglīgi pastrādāt un arī labi atpūsties. Īpaši par vizītes organizāciju gribam pateikties RCB direktorei Dzidrai Šmitai, Bibliotēku dienesta un Publicitātes nodaļas darbiniecēm Aigai Cakulei, Intai Sallinenei un Dainai Ģeibakai, kā arī šoferim Andrim Lūsim.

Brauciena laikā iepazīnāmies ar RCB un filiālbibliotēku „Zemgale”, „Kurzeme”, „Laima” un „Vidzeme”, kā arī ar Sarkan-
daugavas un Grīziņkalna filiālbibliotēku un

RCB ārējā apkalpošanas punkta Bērnu klīniskās universitātes slimnīcā jeb „Saulaino dienu bibliotēkas” darbu. Šīm bibliotēkām ir laba materiāli tehniskā bāze un speciāli bibliotēkas vajadzībām izgatavotas mēbeles. RCB darbībai raksturīgs demokrātiskums un brīvpieeja krājumam, tas attiecas arī uz retajiem un vērtīgajiem izdevumiem. Katras filiālbibliotēkas krājumā ir arī adaptētie dokumenti – grāmatas, brošūras un audioizdevumi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Tieši bibliotēkā kā visdemokrātiskākajā un atvērtākajā iestādē lietotāji saņem ļoti daudz sociāla satura informācijas.

RCB un filiālbibliotēkas ir pilsētas sabiedrības informācijas centrs. Bibliotēkas darbinieki bez maksas piedāvā lietotājiem informāciju (bukletus) par dažādu pašvaldības institūciju darbu. Tāpat bez maksas apmeklētāji var lietot EBSCO, LURSOFT, NAIS un citas datubāzes. Arī lasītāju reģistrācija bibliotēkā no 2008. gada notiek bez maksas. Tiek lietota vienota lasītāja karte, kas lietotājam ļauj izmantot bibliotēkās pakalpojumus jebkurā RCB filiālbibliotēkā neatkarīgi no tā, kurā pilsētas malā viņš ir reģistrēts. Par maksu ir tikai tādi pakalpojumi kā kopēšana, skenēšana un datorizdrūkšana.

Bibliotēkas krājuma uzskaitē tiek veikta elektroniski. Tas notiek, izmantojot svītirkodus, kas sniedz iespēju dokumentus reģistrēt un izsniegt elektroniski. Kartīšu katalogu laikmets RCB un filiālbibliotēkās ir beidzies, informācijas meklēšana notiek tikai elektroniskajā katalogā. Visas filiālbibliotēkas ir nodrošinātas ar mūsdienīgām datoriekārtām

un bezmaksas pieeju interneta resursiem. Lielā mērā tas ir Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta nopelns, taču, iekams šī projekta realizācija tika uzsākta, daudz šajā jomā bija paveikuši arī paši bibliotekāri. Bila & Melindas Geitsu fonda projekta ietvaros RCB ierīkots lielisks, moderns mācību centrs bibliotēku darbinieku kvalifikācijas celšanai.

RCB tiek nodrošināta nepārtraukta personāla apmācība un izaugsme. Visu līmeņu speciālisti paaugstina savu profesionālo kvalifikāciju gan semināros un lekcijās, gan praktiskās nodarbībās. Divas, trīs reizes mēnesī bibliotēkas darbiniekiem tiek organizētas dažādām tēmām veltītas nodarbības. Filiālbibliotēku vadītāji katru mēnesi pulcējas Informācijas dienās, kur notiek pieredzes apmaiņa, iepazīšanās ar interesantām idejām un to praktiska realizācija. Nodarbības vada RCB, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Latvijas Universitātes speciālisti. Speciāls apmācības kurss un praktiskās nodarbības paredzētas jaunajiem bibliotekāriem. Datorapmācība un svešvalodu apguve ir bibliotēkas ikdiena.

Lai veicinātu jaunu, automatizētu darba procesu apguvi, filiāļu darbinieki stažējas RCB un tajās filiālbibliotēkās, kurās šie procesi jau ieviesti. Nozīmīga loma kvalifikācijas celšanā ir mācību braucieniem gan uz citām Latvijas bibliotēkām, gan uz ārvalstu bibliotēkām personāla apmaiņas programmu ietvaros.

RCB Personāla daļa regulāri veic aptaujas, kuru mērķis ir izzināt darbinieku apmierinātības vai neapmierinātības līmeni tādos aspektos kā darba vide, attiecības ar vadošajiem darbiniekiem, saskarsme un iespējamās konfliktsituācijas, profesionālās izaugsmes iespējas tālākizglītības un karjeras jomā utt. Tas veicina personāla darba kvalitāti un radošumu. Katra RCB filiāle ir neatkārtojama, katrai ir kāds savs, oriģināls darba virziens, vai tā būtu novadpētniecība, ģimenes lasīšana, vai kāds no izklaides veidiem.

Novadpētniecības darbs RCB nozīmē informācijas vākšanu, informatīvu un bibliogrāfisku izdevumu sagatavošanu un izdošanu, kā arī reģiona popularizēšanu. Daudz

laika un darba tiek veltīts RCB un filiālbibliotēku vēstures izpētei. Tiek meklēta un vākta informācija par apkaimes vēsturi un ievērojamiem novadniekiem, tai skaitā bibliotekāriem. Katru gadu iznāk RCB darbam veltīts rakstu krājums, kurā tiek publicēts Bibliotēku dienesta sagatavots pārskats par gada darbu, informācija par jaunumiem profesionālajās konferencēs un saietos, materiāli par iekšzemes un ārvalstu komandējumiem profesionālās sadarbības līgumu ietvaros, kā arī interesantāko darba pieredzi atspoguļojoši raksti un intervijas ar darba veterāniem.

Bibliotēku dienestā

Liels notikums RCB izdevējdarbībā ir bibliogrāfiskā krājuma „Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu” jeb Rīga daiļliteratūrā nākšana klajā. Tajā atspoguļotas visdažādākās Rīgas vēstures, ekonomikas, sociālās dzīves, kultūras un sadzīves norises Rīgai veltītajos daiļdarbos no pašiem latviešu rakstītās daiļliteratūras pirmsākumiem līdz 2005. gadam.

Rīgas apciemojuma laikā viesojāmie ar RCB ārējā apkalpošanas punktā Bērnu klīniskās universitātes slimnīcā, kas, mūsu prāt, ir ne vien RCB, bet visas Rīgas progresīvās sabiedrības uzmanības centrā. Šo apkalpošanas punktu sauc arī par „Saulaino dienu bibliotēku”, un tas atvērts, pateicoties daudzu Rīgas institūciju un iedzīvotāju finansiālajam atbalstam. Bibliotēkā apmeklētājus priecē spilgtas, saulainas krāsas. Te viss ir pārdomāts līdz pēdējam sīkumam, lai mazajiem pacientiem ļautu aizmirst ar

ārstēšanos saistītās nepatīkamās izjūtas. „Saulainajā bibliotēkā” viņi var saņemt pozitīvas emocijas, dziedniecisku gaismas un siltuma devu. Šeit viņus smaidīdama gaida saulaina bibliotekāre un ar īpašu atlasīto komplektētu krājumu, kurā ietvertas ne tikai grāmatas mācībām un izklaidei, bet arī periodiskie, audiovizuālie un elektroniskie izdevumi. To galvenais atlasē kritērijs ir – visai informācijai jābūt pozitīvai.

Bibliotēka piedāvā datorus ar interneta pieslēgumu. Speciālā telpā ar oriģinālu dizainu bērniem tiek organizētas nodarbības: rotaļas, skaļās lasīšanas pasākumi, tikšanās, konkursi. Šeit var arī vienkārši atpūsties. Dienas pirmajā pusē bibliotekārs dodas uz palātām, kurās guļ smagi slimie bērni. Bibliotekārs nes viņiem grāmatas un žurnālus, kā arī CD ar mūzikas ierakstiem, ko var klausīties bibliotēkas pleijeros. Bērniem un vecākiem, kuri slimnīcā uzturas kopā ar saviem mīļajiem, šeit patīk, viņi atzīst, ka bibliotekāra darbs tādā vietā kā šī ir ļoti nepieciešams, jo pozitīvas emocijas sekmē drīzāku izveseļošanu. Atsauksmju grāmatā var lasīt daudz bibliotēkai un bibliotekārei Ilzei Margai veltītu atzinības vārdu. Tieši „Saulaino dienu bibliotēkas” apmeklējums atstāja visspilgtāko iespaidu mūsu vizītes laikā.

Saulaino dienu bibliotēkā

Un, protams, RCB pērle – filiālbibliotēka „Vidzeme”, kuru droši var saukt par nākotnes bibliotēku. Bibliotēkai ir senas tradīcijas, savu darbību tā uzsākusi pagājušā gadsimta 20. gados. Vēl nesen filiālbibliotēka mitinājās ēkā, kas, neskatoties uz savu arhitektūras un kultūras pieminekļa statusu, bija avārijas stāvoklī. 2008. gadā tika pabeigta nama pilnīga rekonstrukcija, un var teikt, ka ar to ir notikusi brīnumaina pārvērtība. Šodien tā ir skaista, gaiša ēka, kas aprīkota ar modernām ierīcēm un Eiropas standartiem atbilstošām mēbelēm. Bibliotēka ir pilnībā automatizēta, aprīkota ar mūsdienīgām ugunsdrošības un drošības sistēmām (ēkas iekšienē un ārpusē notiekošais tiek fiksēts videonovērošanas kamerās). Bibliotēka ir brīvi pieejama cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, viņu ērtībām ir radīti arī atbilstoši sanitāri higiēniskie apstākļi. Bibliotēkas telpās lietotājiem ir ērti strādāt, iekštelpu dizains ir rūpīgi pārdomāts, sadarbībā ar Rīgas muzejiem te tiek veidotas oriģinālas izstādes. Īpaši gribas atzīmēt ar speciāliem, mobiliem plauktiem aprīkoto bibliotēkas krātuvi, kurā pastāvīgi tiek uzturēti dokumentu uzglabāšanai optimāls gaismas, temperatūras un mitruma līmenis. Bibliotēkas krājumā patlaban ir 32 000 vienību, no kurām lielākā daļa, tai skaitā arī retie un vērtīgie izdevumi, atrodas brīvpieejā. Lasītājiem tiek piedāvāti visu veidu informacionālie pakalpojumi gan tradicionālā, gan elektroniskā formā, kā arī liels skaits dažādu kultūras pasākumu.

Taču pats galvenais, protams, ir cilvēki, kuri strādā bibliotēkā. Saksarsmē ar viņiem

RCB filiālbibliotēkas „Vidzeme” Bērnu nodaļā

mēs vēlreiz pārliecinājāmies, ka bibliotekāri ir īpaša kasta – savam darbam uzticīgi entuziasti. Bibliotēkās nestrādā gadījuma cilvēki, un mūsu Rīgas kolēģiem tā nav tikai darba vieta, viņi dzīvo bibliotēkā ar sirdi un dvēseli. Viņu likteņi ir cieši savijušies ar

bibliotēkas likteņiem, tādēļ pats galvenais iespaids, ko guvām komandējuma laikā, – tie ir brīnišķīgie cilvēki, mūsu kolēģi, ar kuriem iepazīties. Pateicamies viņiem par uzņemšanu. Viņu saulainos smaidus mēs paņēmām sev līdzī uz mājām, uz Ukrainu.

Mūžu dzīvo, mūžu mācīes

Daiga Bērziņa

RCB Bibliotēku dienesta vadītāja,
Rīgas Reģionālā mācību centra vadītāja

LATVIJAS VALSTS UN MELINDAS & BILA GEITSU FONDA PROJEKTA „TREŠAIS TĒVA DĒLS” ĪSTENOŠANA RĪGAS CENTRĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

Viens no būtiskākajiem elementiem organizācijas darba vadībā ir darbinieku apmācība, tāpēc ļoti nozīmīgs notikums RCB dzīvē bija Latvijas valsts un Melindas & Bila Geitsu fonda realizētais projekts „Trešais tēva dēls”. Viens no šī projekta mērķiem bija publisko bibliotēku bibliotekāru apmācība. Mērķa realizācijai uz RCB Tālākizglītības centra bāzes (datorklase, auditorija un telpa grupu darbam) tika izveidots Rīgas Reģionālais mācību centrs. Ar Rīgas Domes piešķirtajiem līdzekļiem tika izremontētas un aprīkotas ar jauniem datorgaldiem un krēsliem telpas. Projekta ietvaros papildus tika saņemti 30 piezīmjdatori kursu dalībniekiem un apmācību vadītājiem, divi datori servera darbības nodrošināšanai, divas bezvadu datu pārraides iekārtas, divas multifunkcionālās iekārtas, interaktīvā tāfele un tās emulācijas risinājums, projektors un statīvs, kā arī pārnēsājamais ekrāns. Tādējādi tika nokomplektētas divas mācību klases – stacionārā un mobilā. Mācību centra vadīšana tika uzticēta RCB Bibliotēku dienesta vadītājai Daigai Bērziņai.

No 2007. gada novembra līdz 2008. gada

maijam Rīgas Reģionālajā mācību centrā notika intensīvas apmācības. Atbilstoši projekta nosacījumiem tajās bija jāpiedalās visiem RCB bibliotekārajiem darbiniekiem. Projekta laikā kursu "Elektroniskais paraksts bibliotekāriem" apguva arī seši kolēģi no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas.

Kopš 2008. gada aprīļa apmācības tika organizētas arī jaunajās filiālbibliotēkās „Vidzeme” telpās. Paldies „Vidzemes” kolektīvam un vadītājai par dalību nebūt ne vieglajā mācību norises organizēšanā!

Katrā kursā klausītāji saņēma mācību materiālus, bet pēc kursa noklausīšanās – rakstisku apliecinājumu par apgūtajām zināšanām. Teorētiskās zināšanas tika papildinātas ar praktisku individuālo vai grupu darbu. Apmācību laikā bibliotekāri labāk iepazīna viens otru, kolēģu pieredzi un idejas. Grupu darba laikā ne tikai dzima idejas, bet arī tika stiprināts komandas darbs, vairāki kolēģi atklāja un demonstrēja labas prezentācijas un diskusijas prasmes.

Apgūtās prasmes un iegūtās idejas tagad jāpildveido un jāturpina realizēt ikdienas darbā, apkalpojot un apmācot lasītājus!

Apmācīto darbinieku un organizēto grupu skaits

Kursa nosaukums	Bibliotekāru skaits	Grupu skaits
"Elektroniskais paraksts bibliotekāriem" un ievadlekcija par projektu un tā īstenošanu	228	21
"Informācijas tehnoloģiju un interneta lietošanas iemaņu uzlabošana"	223	20

"Inovatīvā darbība bibliotēkā"	216	13
"Efektīvas pasniegšanas metodes"	213	13
"Mūžizglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā" (1. modulis)	199	7
"Mūžizglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā" (2. modulis)	187	7
"Lasītāju motivēšana"	199	7

Kristians Rellijs
IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas
valdes loceklis

BIBLIOTĒKAS ŠODIEN UN RĪT JEB KĀ PANĀKT LIELĀKU FINANSĒJUMU UN TO LIETDERĪGI IZMANTOT

(Prezentācijas materiāls „Cīrihes pilsētas bibliotēku tīkla attīstība”)

Šajā seminārā es pastāstīšu par to, ko esam paveikuši Cīrihē. Vispirms neliela ekskursija. Šveice ir valsts Rietumeiropā, tās platība ir 41 290 km². Cīrihe ir pilsēta, kurā mēs dzīvojam un strādājam. Tā nav galvaspilsēta, bet ir Šveices lielākā un ekonomiski

aktīvākā pilsēta. Tā ir arī skaistākā pilsēta pasaulē (tūlīt aiz Rīgas, protams). Salīdzinājumam daži skaitļi un fakti (tā kā runa būs par finansēm, te var redzēt arī Latvijas un Šveices nacionālo valūtu maiņas kursu):

	Rīga	Cīrihe
Iedzīvotāju skaits	720 000	380 000
Iedzīvotāju skaits ar priekšpilsētām	890 000	1 200 000
Teritorija	303 km ²	92 km ²
Valūta	1 LVL	2,50 CHF

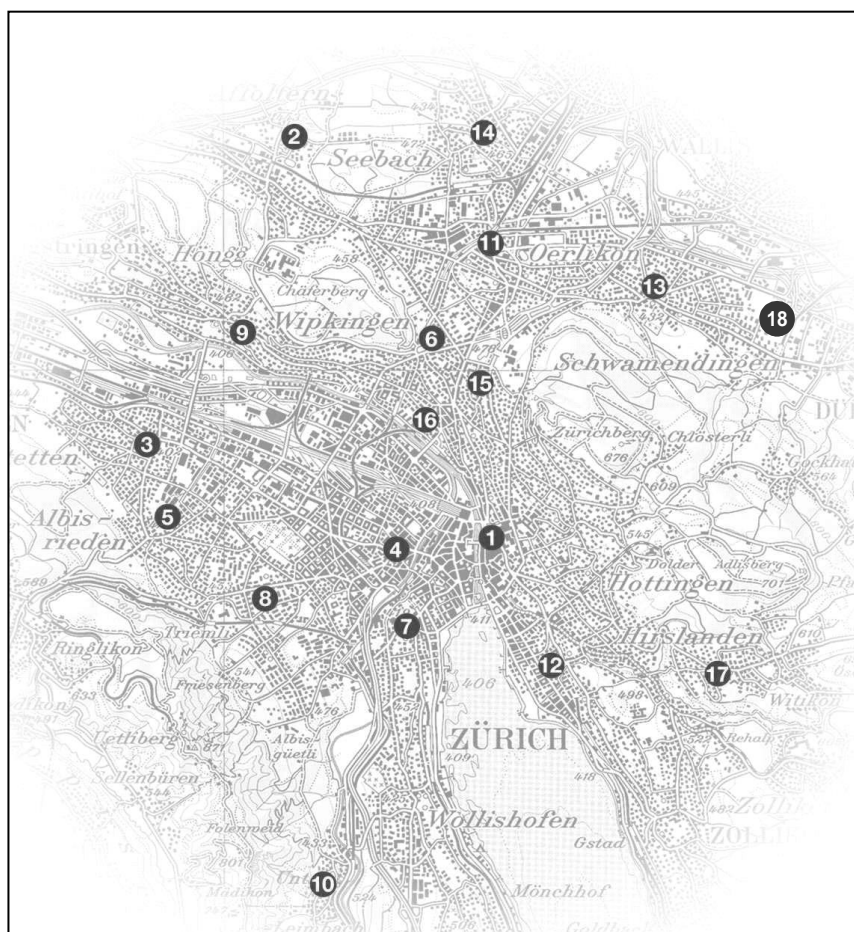
RCB un Cīrihes Pestaloci bibliotēkas (*Pestalozzi-Bibliothek Zürich* (PBZ)) salīdzinājums (skaitļi par Rīgu ir ņemti no IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas statistikas datiem).

	Rīgas Centrālā bibliotēka	Cīrihes Pestaloci bibliotēka
Bibliotēku skaits	45	15
Darbinieku skaits	342	60
Krājums	1 056 000	330 000
Izsniegums gadā	3 357 000	2 395 000
Apmeklējums gadā	1 226 000	973 000

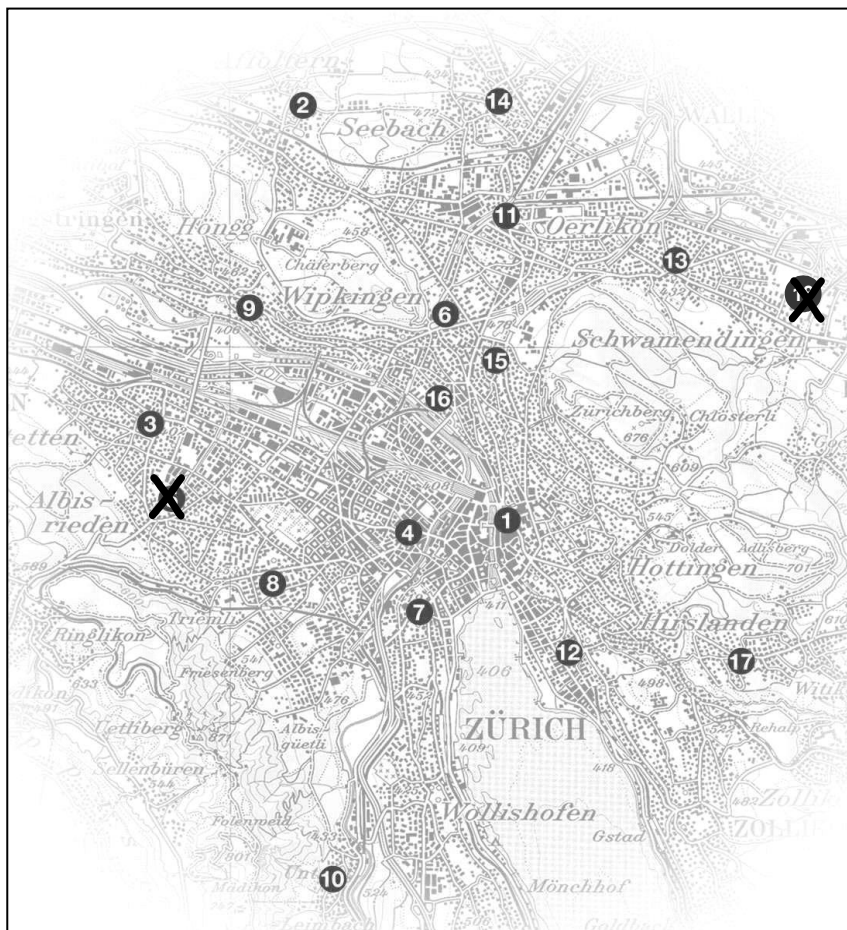
Cīrihes Pestaloci bibliotēka (PBZ) ir Cīrihes publiskā bibliotēka, kas nosaukta slavenā pedagoga un skolu reformas izstrādātāja Johanna Heinriha Pestaloci vārdā. Bibliotēka tika atvērta 1896. gadā par godu Pestaloci 150. dzimšanas dienai. Lai gan bibliotēku finansē pilsētas Dome, tā nav pilsētas pašvaldības institūcija, bet gan privāta asociācija.

Attēlos redzamais PBZ bibliotēku tīkls ir tāds, kādu to izveidoja starp 20. gadsimta piecdesmitajiem un sešdesmitajiem gadiem. Tajā laikā Šveicē un citās Rietumeiropas valstīs bija jūtams ne tikai privātā, bet arī valsts sektora uzplaukums. Cīrihes iedzī-

votāju skaits strauji palielinājās. Pilsētas nomalēs tika būvētas jaunas dzīvojamās mājas. Jaunajos mikrorajonos pilsētas pašvaldība būvēja kultūras un atpūtas centrus, lai palīdzētu cilvēkiem tajos iedzīvoties un justies kā mājās. Tā laika atpūtas centros ietilpa arī bibliotēkas. Daudzas jaunas bibliotēkas tika atvērtas bez jebkāda pilsētas bibliotēku tīkla stratēģiskā plāna. Šodienas acīm skatoties, secinām, ka to atrašanās vieta nav pareiza un tās neiederas bibliotēku tīkla attīstības plānā. Turklāt tās visas atšķiras pēc lieluma. Mazākās bibliotēkas platība ir tikai 130 m²

PBZ bibliotēku tīkls 1979. gadā

PBZ bibliotēku tīkls 2006. gadā

20. gadsimta sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados valdīja pieņēmums, ka katrai kopienai ir nepieciešama sava bibliotēka (pat ja šī kopiena ir mazāka par 1000 cilvēkiem). Šveicē kopumā ir ap 3000 politisko kopienu (pašvaldību), kurās vidēji dzīvo 2500 cilvēku, bet daudzas ir stipri mazākas. Līdzīga stratēģija attiecās arī uz pilsētām – katram mikrorajonam bija sava bibliotēka. Šobrīd nākas stipri apšaubīt šādas stratēģijas lietderīgumu, jo tās rezultātā Cīrihē un citur Šveicē daudzas bibliotēkas:

- ir pārāk mazas;
- ir novietotas nepiemērotā vietā;
- atrodas nepiemērotu objektu tuvumā;
- tām nav pietiekoša piedāvājumu klāsta, ir īss darba laiks, nepietiekami krājumi un trūkst darbinieku.

Bibliotēku bija pārāk daudz, tomēr statistika liecināja, ka pieprasījums pēc to pakalpojumiem visu laiku pieaug. Kļuva acīmredzams, ka 60. un 70. gados izveidoto bibliotēku tīkls ir jāpiemēro mūsdienu prasībām. Šim procesam bija divi galvenie mērķi:

1. mērķis – nodrošināt labāku apkalpošanu, optimizējot mūsu rīcībā esošos resursus;
2. mērķis – ieviest vienotu pakalpojumu sniegšanas standartu.

Ko nozīmē pakalpojumu sniegšanas standarts? Tas nozīmē, ka katra bibliotēka piedāvā lietotājiem:

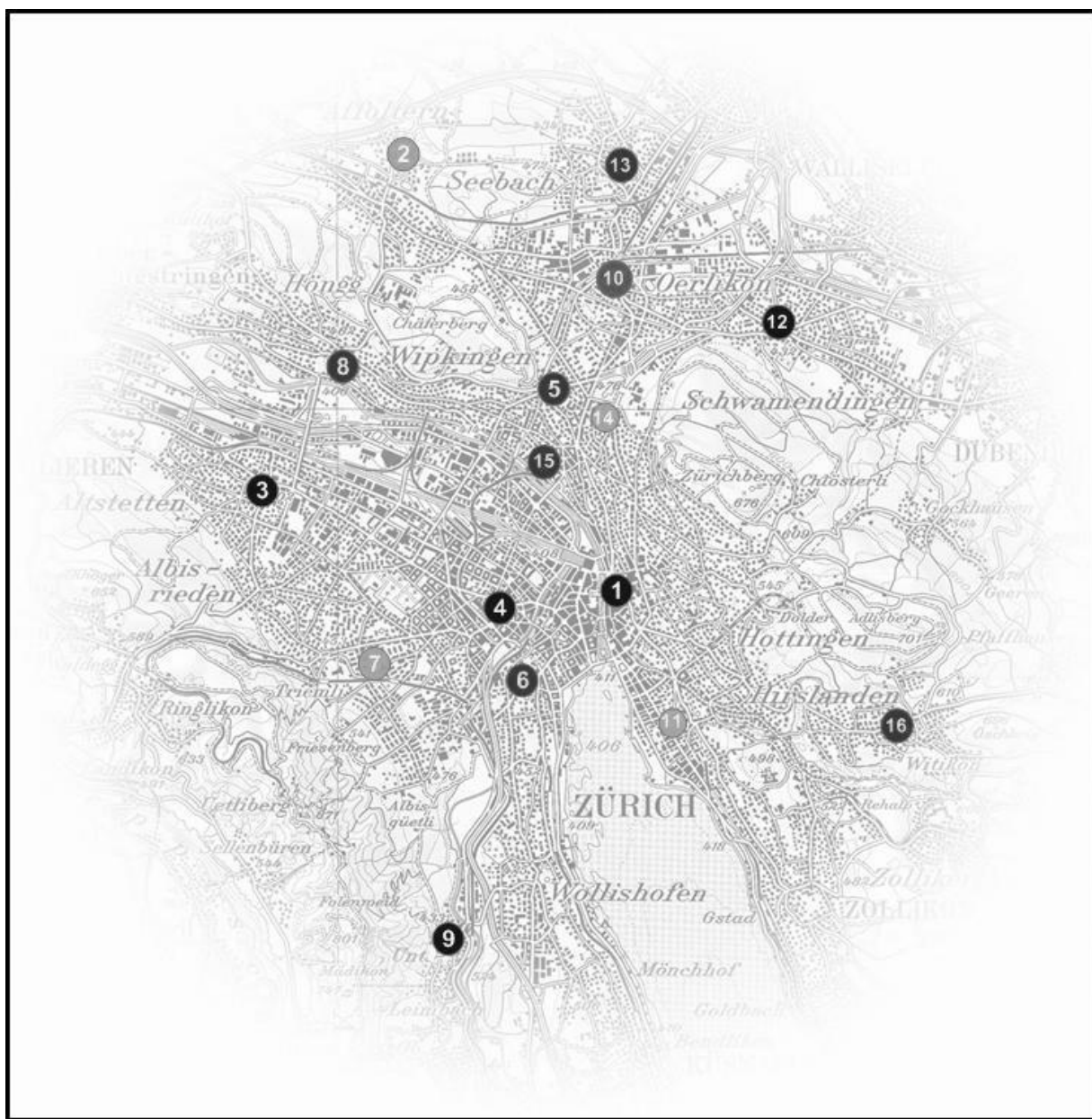
- visu veidu informācijas nesējus;
- informatīvos pakalpojumus;
- informācijas nesēju automātisku rezervēšanu (ko nodrošina RFID tehnoloģijas);
- telpas ne mazākas par 350 m²;
- pienācīgas telpas apmeklētāju vajadzībām;
- pietiekoši plašas telpas darbiniekiem;
- pieeju internetam;
- tiešsaistes pakalpojumus;
- piemērotu darba laiku.

Tika nolemts bibliotēku skaitu samazināt, bet atlikušās bibliotēkas – paplašināt un renovēt, lai iegūtu mazāku bet produktīvāku bibliotēku tīklu. Mūsu izstrādātā stratēģija tika iekļauta 15 lapu lielā ģenerālplānā, ko

var saukt arī par stratēģisko plānu. 2003. gadā ģenerālplāns tika iesniegts izskatīšanai Bibliotēku padomes sēdē, kur tas tika apstiprināts. Vēlāk ar to tika iepazīstināta pilsētas Dome, kas šo dokumentu pieņēma zināšanai. Kad vēlamies saņemt finansējumu kādam projektam, mēs vienmēr atsaucamies uz ģenerālplānu. Bibliotēka pati lemj, kā rīkoties, pilsētas Dome iesaistās tikai gadījumos, kad ir nepieciešams finansiāls atbalsts, piemēram, kad plānojam bibliotēku

renovāciju vai jaunu ēku būvniecību. Tādos gadījumos pilsētas valde neapspriež stratēģisko plānu, bet gan konkrētā projekta finansēšanas iespējas.

2006. gadā pilsētas Domei tika iesniegts ģenerālplāna pārstrādātais variants, kura mērķis bija apvienot nelielā attālumā izvietotās bibliotēkas, kas kartē atzīmētas ar sarkanu vai oranžu krāsu, samazinot kopējo bibliotēku skaitu no 16 uz 12 vai 13.

2006. gadā bibliotēku tīklā ietilpstošo 16 bibliotēku raksturojums.
Apzīmējumi: zils – atbilstoši, sarkans – neatbilst prasībām (steidzami jāmaina situācija),
oranžs – neatbilst prasībām

Plānā bija paredzēts veikt pārmaiņu projektus šādās bibliotēkās:

Neatbilst prasībām
L Hardau (Albisriederplatz)
M Escher-Wyss-Platz

Steidzami jāmaina situācija
N Enge
O Witikon

Uzzinājām, ka pilsētas daļā, kurā bijām plānojuši tuvākajā laikā atvērt bibliotēku, kādas papīra ražotnes vietā tiek projektēts jauns izklaides centrs, jo šai vietai ir vairākas priekšrocības:

- ērta publiskā transporta satiksme;
- tās apkārtnē strādā 25 000 cilvēku;

- tās apkārtnē dzīvo vairāki tūkstoši cilvēku;
- tiek prognozēts, ka izklaides centru apmeklēs 20 000 apmeklētāju katru dienu.

Ļoti laba vieta bibliotēkai! Tādēļ nolēmām te uzbūvēt jaunu bibliotēkas ēku, kurā tiktu apvienotas divas tuvējās filiāles. Projekta īstenošana nevilcās ilgi. 2006. gadā mums piedāvāja jaunās telpas. Pateicoties mūsu izstrādātajam ģenerālplānam, oktobrī tika pieņemts lēmums.

Decembrī pilsētas valde nolēma mūsu ieceri atbalstīt finansiāli. 2007. gada martā uzsākām bibliotēkas būvniecību, un apmeklētājiem tā tika atvērta 07.07.07.

Daži raksturojošie fakti:

	Platība (m ²)	Darbinieki (pilnas slodzes izteiksmē)	Bibliotēka atvērta (stundas nedēļā)
Enge	150	1,0	16
Heuried	204	2,1	21
Sihlcity	677	3,1	33

Jaunā, apvienotā bibliotēka darbojas ļoti veiksmīgi. Mūsu rīcībā ir pēdējo deviņu mēnešu statistikas dati. Salīdzinot tos ar situāciju šādā pašā laika periodā pirms gada abās apvienotajās bibliotēkās, redzam, ka atšķirība ir iespaidīga: apmeklētāju skaits ir dubultojies, bet izsniegums palielinājies par 76 %, turklāt bibliotēka izmanto to pašu finansējumu, kas tika atvēlēts divām apvienotajām bibliotēkām. Tomēr cilvēki, kuri dzīvoja blakus vienai no apvienotajām bibliotēkām, bija neapmierināti ar izmaiņām. Viņi rakstīja vēstules, ievietoja rakstus avīzēs un pat nodibināja apvienību, lai panāktu bibliotēkas darba atjaunošanu iepriekšējās telpās. Protestēja pat tie, kuri bibliotēkas pakalpojumus nekad nebija izmantojuši, bet izmaiņas uztvēra kā personisku apvainojumu. Mēs bijām gaidījuši protestus, un tas ir pat jauki, ka cilvēki izrāda savu pieķeršanos bibliotēkai, taču protests tika iesniegts arī pilsētas Domē. Protestētāji joprojām vēlas, lai PBZ tiktu finansēta tikai tad, ja tiks atjaunota viņu bibliotēkas darbība. Debates

vēl nav beigušās. Savukārt, no otras slēgtās bibliotēkas apmeklētājiem nekādi protesti nav saņemti.

Lai pamatotu mūsu lēmuma pareizību, jāpiebilst, ka

- jaunā bibliotēka atrodas tikai 1 km no vietas, kur atradās vecā bibliotēka, turklāt ir labi attīstīti sabiedriskā transporta pakalpojumi;
- pilsētas iedzīvotāji labprāt pārvietojas kājām vai ar velosipēdiem;
- gandrīz visās skolās ir skolu bibliotēkas;
- veikali, pasts, bankas un pat pilsētas Dome cenšas racionalizēt savus pakalpojumus, un arī bibliotēkām jārikojas tāpat.

Mērķis nav ietaupīt naudu vai atlaist darbiniekus, bet gan, izmantojot piešķirto finansējumu, piedāvāt kvalitatīvākus pakalpojumus. Vēlos piebilst, ka pārējo bibliotēku telpas šo gadu laikā ir renovētas vai tajās notiek pārbūves darbi.

Bieži nākas dzirdēt jautājumu – kādēļ

tieši šobrīd ir īstais laiks pārmaiņām bibliotēkās, ja tik daudzus gadus nekas netika mainīts? Nav vienas konkrētas atbildes, taču ir ārēji un iekšēji iemesli. Ārējie iemesli:

- situācija nekustamā īpašuma tirgū beidzot nav tik saspringta, tādēļ ir vieglāk atrast telpas;
- ir uzlabojusies publisko bibliotēku reputācija;
- politiķi, kas nodarbojas ar bibliotēku jautājumiem, šobrīd labāk izprot bibliotēku pakalpojumu svarīgumu, pašvaldības politiķi un amatpersonas ir sapratuši, ka bibliotēkām ir svarīga loma iedzīvotāju dzīves līmeņa uzlabošanā un pilsētas pašvaldības darbības pozitīvo novērtējumu palielināšanā.

Kad lēmām par ģenerālplāna īstenošanu, ekonomiskā situācija bija daudzsoļoša, diemžēl pašlaik tā ir mainījusies – Amerikas nekustamo īpašuma krīzes dēļ Šveices bankas ir zaudējušas daudz naudas. Tāpat kā citu valstu bankām, tām joprojām ir lielas problēmas, bet bankas Cīrihē ir lielas nodokļu maksātājas. Neviens šobrīd nevar prognozēt ekonomikas attīstību.

Iekšējie iemesli:

- PBZ labā reputācija, kas iegūta, daudz un ilgi strādājot, ceļot pakalpojumu kvalitāti un apmierinot apmeklētāju pieaugošās prasības;
- vispārējā attīstības stratēģija, kas aprakstīta ģenerālplānā;
- privātfirmu piedāvātais finansējums papildus pilsētas Domes piešķirtajiem budžeta līdzekļiem.

Secinājumi

Ja salīdzinām mūsdienu situāciju ar gadsimta sākumu, ir vērojams progress, bet, ja mūsu bibliotēkas salīdzina ar bibliotēkām citās Eiropas valstīs, Amerikā vai Austrālijā, mums vēl ir jāaug. Mums ir ļoti jācenšas, izmantojot ierobežotās finanses, piedāvāt labākus un daudzveidīgākus pakalpojumus. Labāk lai bibliotēku skaits ir mazāks, bet lai tās ir labi aprīkotas, ar plašām telpām un ērtu atrašanās vietu. Lai tās var piedāvāt kvalitatīvus pakalpojumus.

No angļu valodas tulkojusi
Silvija Marta Horsta

Marianne Čepeta
Cīrihes pilsētas bibliotēkas speciāliste

LĒMUMU PIENĒMŠANA CĪRIHES PESTALOCI BIBLIOTĒKĀ, VEIDOJOT KRĀJUMU UN IZLIETOJOT KOMPLEKTĒŠANAI PAREDZĒTOS LĪDZEKĻUS (Prezentācijas materiāls)

Prezentācijas tēma ir krājuma veidošana.

Trīs klasiskie komplektēšanas veidi:

1. pirkumi
2. apmaiņa
3. dāvinājumi

Ne Cīrihes reģionā, ne visā Šveicē bibliotēkām nav apmaiņas fondu. Kā katrai publiskajai bibliotēkai, cilvēki mums dāvina infor-

mācijas nesējus, taču bieži mēs tos nevaram lietot, pat ja dāvinātājs apgalvo, ka tie ir jauni. Cilvēki uzskata vienreiz lietotus infor-

mācījas nesējus par jauniem, bet mēs par jauniem uzskatām tikai tos, kas nav vecāki par vienu gadu. Mēs labprāt pieņemam

kabatas formāta grāmatas vācu un angļu valodā, arī audiogrāmatas. Galvenais mūsu krājuma veidošanas avots ir pirkumi.

Visbiežāk uzdotie jautājumi:

1. Kas jāpērk?
2. Kam tiek veidots krājums?
3. Kam netiek veidots krājums?

Ko mēs pērkam? Ir jādefinē mūsu mērķauditorija – kam mēs veidojam mūsu krājumu? Lai rastu atbildi uz šo jautājumu, mums jāielūkojas Cīrihes bibliotēku struktūrā.

Cīrihes bibliotēkas:

1. universitātes bibliotēkas
2. vairākas specializētās bibliotēkas
3. Cīrihes Pestaloci bibliotēka (*Pestalozzi-Bibliothek Zürich* (PBZ))
4. skolu bibliotēkas

Darbojas Universitātes bibliotēku tīkls. Viena no Universitātes bibliotēkām ir Centrālā bibliotēka, kas vienlaikus ir arī Cīrihes apgabala bibliotēka. Tas nozīmē, ka tās pārziņā ir visu Cīrihes apgabala un Cīrihes pilsētas materiālu arhivēšana, tāpēc Cīrihes Pestaloci bibliotēkai arhivēšanas funkcija nav jāveic.

Cīrihē ir pedagoģiskās, mākslas, ekonomikas u. c. augstskolu bibliotēkas, kā arī

daudz speciālo bibliotēku un arhīvu ar īpašu specializāciju: bibliotēkas muzejos, bibliotēkas neredzīgajiem, ebreju bibliotēkas, bibliotēkas, kas sniedz informāciju par dzimuma jautājumiem, sociālie arhīvi u. c. Mums ir Cīrihes publiskā bibliotēka un daudz skolu bibliotēku. Lielākā daļa šo bibliotēku atrodas pilsētas centrā, tas nozīmē, ka cilvēkiem tās ir viegli sasniedzamas.

Kas ir PBZ mērķauditorija?

Visu vecumu cilvēki. PBZ nodrošina publiskās bibliotēkas pakalpojumus Cīrihes iedzīvotājiem. Daļa no šī servisa in informācijas nesēji, kas paredzēti šādiem mērķiem:

1. mūžizglītība
2. profesionālo prasmju pilnveidošana
3. brīvā laika pavadīšana
4. ikdiena
5. politiskās dzīves atspoguļošana
6. kā pilsētas kultūras dzīves sastāvdaļa

Krājums ir domāts klientu vajadzībām, bet...

1. bibliotēka nevar apmierināt visu cilvēku vēlmēs
2. krājums nevar būt pilnīgi sabalansēts
3. jākoncentrē uzmanība uz konkrētām tēmām

Krājums tiek komplektēts mūsu klientiem. Mūsu galvenais mērķis ir iepirkt to, ko viņi vēlas lasīt, klausīties vai redzēt, bet mēs

nevaram būt bibliotēka katram, krājums nevar būt sabalansēts, mums jākoncentrējas uz noteiktiem tematiem.

Kad es biju jauna bibliotekāre, man bija principiāli svarīgi veidot sabalansētu bibliotēkas krājumu. Bibliotēkai vajadzēja spēt piedāvāt grāmatas par jebkuru tēmu. Tagad tas vairs nav iespējams. Mums jākoncentrējas uz noteiktām tēmām, un tas nozīmē, ka visu aptvert nevaram un ar to ir jāsamierinās. Mums pašiem jāizlemj, kuru tēmu izvēlēties.

Krājuma veidošanā jāievēro pastāvīgums. Jo mazāka filiālbibliotēka, jo tas ir svarīgāk. Koncentrēšanās uz dažām tēmām nozīmē, ka

par citām tēmām materiālu nav nemaz. Tas nozīmē arī koncentrēšanos uz īpašu mērķauditoriju. Un vēlreiz – jo mazāka filiālbibliotēka, jo vairāk tai jākoncentrējas uz nelielu mērķauditoriju.

Cīrihes publiskās bibliotēkas tīklā ikvienai filiālei ir savs komplektēšanas budžets, ko tā izmanto individuālai krājuma veidošanai. Tā apjoms svārstās no 17 000 CHF nelielai filiālei līdz 215 000 CHF galvenajai bibliotēkai.

	Šveices franki (CHF)	Lati (LVL)
Kopējais komplektēšanas budžets	1 129 000	450 000
Neliela filiālbibliotēka	17 000	6800
Galvenā bibliotēka	215 000	86 000

Pirmsatlases sarakstā, kuru apkopo vecākie bibliotekāri, filiāles atbildīgā persona izdara savu grāmatu izvēli. 10 % no kopējā budžeta tiek tērēti pastāvīgajam pasūtī-

jumam – tas nozīmē, ka mums ir noslēgti līgumi ar dažādiem piegādātājiem un viņi piegādā grāmatas atbilstoši definētajam profilam iespējami ātri pēc to publicēšanas.

	CHF	LVL
Kopējais gada budžets komplektēšanai	1 129 000	450 000
10 % pastāvīgajam pasūtījumam (atlasī veicis piegādātājs atbilstoši bibliotēkas definētajam profilam)	113 000	45 000
Daiļliteratūra (bestselleri)	35 000	14 000
Bērnu grāmatas	11 000	4400
Kabatas formāta grāmatas (mīkstos vākos)	12 500	5000
CD bērniem	23 000	9200
CD-ROM bērniem	19 000	7600
Grāmatas palielinātā drukā	10 500	4200

Pastāvīgais pasūtījums

1. ļoti ātra pieejamība
2. mazāk darba bibliotekāriem
3. darbā tiek iesaistīti eksperti

Pastāvīgajiem pasūtījumiem ir šādas priekšrocības:

- ļoti ātra pieejamība: visbiežāk bestselleri mūsu plauktos nonāk tajā pašā dienā, kad

- grāmatu veikalos;
- mazāk darba: mēs netērējam laiku ne atlasei, ne pasūtīšanai;
- ekspertu piesaistīšana. Šajā sakarā es vēlētos teikt, ka man ir neliela pieredze, veicot džeza CD pastāvīgo pasūtījumu. Es neesmu džeza speciāliste, tāpēc panācu

vienošanos ar mūsu piegādātāju, kura ir speciāliste šajā jomā. Tagad viņa atlasa jaunus CD, kuriem vajadzētu būt mūsu krājumā, kā arī meklē mūsu katalogā trūkstošos dokumentus un veic piekoplektēšanu.

Īpašas kolekcijas:

1. kabatas formāta grāmatu krājums apmaiņai
2. uz laiku lietošanā saņemtās grāmatas svešvalodās (franču, itāļu, spāņu, serbu-horvātu valodā)

Bez pastāvīgajiem pasūtījumiem ir citas īpašas kolekcijas, kuru administrēšana notiek centralizēti – tā sauktās apmaiņas kolekcijas kabatas formāta grāmatām vācu un angļu valodā. Šīs kolekcijas tiek pārvietotas

no filiāles uz filiāli. Klientiem tas nozīmē regulāru piedāvājuma atjaunošanu. Uz laiku lietošanā tiek saņemtas grāmatas svešvalodās (franču, itāļu, spāņu, serbu-horvātu) no Šveices Centrālās bibliotēkas.

Centralizēta administrēšana un abonēto žurnālu un avīžu komplektēšana.

Budžets: CHF 91 820:

1. 59 avīzes
2. 161 žurnāls

Mums ir centralizēta avīžu un žurnālu pasūtīšana. Galvenajā bibliotēkā ir viens darbinieks, kurš pārziņā un kontrolē abonēšanu, bet periodikas pasūtīšana notiek par katras filiālbibliotēkas individuālajiem budžeta līdzekļiem. Katalogizācija tiek veikta galvenajā bibliotēkā.

Lielākā daļa periodikas atrodas galvenajā bibliotēkā, kur ir lasīšanas kafejnīca „Lesecafé”. Tajā ir brīnišķīga terase, kurā periodiku var lasīt par brīvu, bez bibliotēkas lasītāja kartes. Šis piedāvājums tiek ļoti plaši

izmantots. Visi jaunie žurnāli vispirms nonāk „Lesecafé”. Kad tiek saņemti nākamie izdevumi, iepriekšējie tiek pārvietoti uz bibliotēkas nodaļām (vēstures, mākslas, sporta utt.), kur tos izsniedz lasītājiem uz mājām.

Kā jau minēju, katrai filiālbibliotēkai ir savs, individuāls budžets krājuma veidošanai, kas tiek sadalīts dažādu nodaļu starpā. Naudas nav daudz, tādēļ ir jāizdara rūpīga izvēle, ņemot vērā faktu, ka Vācijā katru gadu tiek publicēts vairāk nekā 100 000 grāmatu nosaukumu.

Galvenie specifiskie grāmatu krājuma veidošanas kritēriji:

1. cena
2. papīra kvalitāte
3. grāmatas vāka kvalitāte
4. drukas kvalitāte
5. piemērots noformējums un valoda

Manu izvēli pirmkārt nosaka šādi galvenie kritēriji:

1. Cena: manai nodaļai grāmatas, kas maksā vairāk par 50 CHF, ir par dārgu. Protams, cenu kategorijas citās nodaļās, piemēram, mākslas nodaļā, ir atšķirīgas.

2. Grāmatu kvalitāte: papīram un ilus-

trācijām ir jābūt labas kvalitātes, vākam – gaumīgi noformētam.

3. Noformējumam jāatbilst tēmai, valodai ir jābūt saprotamai un pareizai.

Ir jāizvairās no:

1. grāmatām īpaši, ļoti nelielai publikai
2. pornogrāfiskas un rasistiskas literatūras
3. speciālistiem domātām grāmatām
4. zinātniskām grāmatām

Kas mums palīdz veikt atlasī?

1. Vācijas Bibliotēku pakalpojumu uzņēmuma (EKZ) pakalpojumi
2. laikraksti un žurnāli (arī bezmaksas žurnāli)
3. grāmatirgotāju žurnāli
4. speciāli raidījumi radio un televīzijā
5. grāmatu veikalu apmeklējumi

Visi avoti, ko varētu izmantot mūsu klienti

- mūsu klientu pieprasījumi

Ļoti noderīgu priekšatlasi piedāvā Vācijas Bibliotēku pakalpojumu uzņēmums (EKZ). Nepieciešamo informāciju es atrodu laikrakstos un žurnālos, arī grāmatu reklāmas žurnālos un speciālos grāmatirgotāju žurnālos. Speciālus raidījumus par grāmatām, literatūru, mūziku un filmām piedāvā radio un televīzija. Ļoti svarīgi ir regulāri grāmatu veikalu apmeklējumi, jo grāmatas, kuras cilvēki redz tur, viņi bieži grib paņemt bibliotēkā. Īsumā: mums ir jāizmanto visi avoti,

kurus varētu izmantot mūsu klienti. Protams, klienti izsaka arī savus priekšlikumus. Bibliotēkā un mūsu bibliotēkas mājas lapā ir speciāla forma, ko katrs var aizpildīt.

Vai mēs varam būt droši par to, ka izmantojam mūsu komplektēšanas avotus tā, lai pasūtījums vislabāk apmierinātu klientu vēlmēs? Šis jautājums mūs aizvedīs pie nākamās tēmas – krājuma pārvaldība (menedžments).

Krājuma pārvaldība

Protams, mēs redzam to, kā trūkst mūsu grāmatu plauktos, un redzam, ko lasītāji īpaši pieprasa. Mēs sekojam līdz tam, kas no mūsu krājuma tiek izsniegts, bet vai ar to

pietiek? PBZ ir labi izstrādāts kontroles instruments – bibliotēkas snieguma rādītāju sistēma.

Bibliotēkas snieguma rādītāji, kas tiek noskaidroti ar bibliotēkas krājuma pārvaldības sistēmas palīdzību:

1. apgrozījums
2. efektivitāte
3. izmantojamība
4. pieejamība

1. **Apgrozījuma aprēķināšanai** nodaļas gada izsniegumu skaits jādala ar vienību skaitu nodaļā. Piemēram, Veselības nodaļā:

vienības 980
izsniegums 3240
apgrozījums: $3240 : 980 = 3,3$

2. **Efektivitātes aprēķināšanai** attiecīgās nodaļas izsnieguma daļa jādala ar šīs nodaļas krājuma daļu. Izsniegums Veselības nodaļā sastāda 13,2 % no kopējā nozaru literatūras izsnieguma bibliotēkā. Veselības nodaļas vienību skaits sastāda 9,7 % no kopējā nozaru literatūras vienību skaita bibliotēkā. Efektivitātes rādītāju iegūst, dalot 13,2 ar 9,7, un tas ir 1,4.

3. Izmantojamība

Vidējais nodaļas izsniegumu skaits procentuāli no kopējā nodaļas vienību skaita.

4. Pieejamība

Kādā proporcijā nodaļas krājumā esošie un lietotāju pieprasītie nosaukumi ir faktiski pieejami pieprasīšanas brīdī.

Nodaļa	Krājums	Izsniegums		Izmantojamība	% gadā	Pieejamība
Veselības	980	20,2	177	18 %	24 %	76 %
		18,4	245	25 %		
		15,6	294	30 %		

Trīs reizes gadā noskaidrojam izsniegto vienību skaitu. Veselības nodaļas vidējais izmantojamības procents ir 24 %, kas veido 76 % pieejamību. Rādītājus izmantojam divos veidos:

- salīdzinām skaitļus bibliotēku starpā, pēc tam – vienas bibliotēkas nodaļu starpā;
- apkopotie dati tiek salīdzināti ar Šveices Publisko bibliotēku asociācijas datiem.

	Apgrozījums	Pieejamība (%)	Izmantojamība (%)
Grāmatas bērniem	3,5–4,5	73–65	27–35
Grāmatas jauniešiem	3,5–4,5	73–65	27–35
Daiļliteratūra pieaugušajiem	3,0–4,0	77–69	23–31
Nozaru literatūra bērniem	3,5–4,5	73–65	27–35
Nozaru literatūra pieaugušajiem un jauniešiem	2,0–3,0	85–77	15–23
Audio CD	6–8	54–39	46–61
DVD izsniedz uz 1 nedēļu	30–40	54–39	46–61

Ja bibliotēkas rādītāji neatbilst noteiktajiem, ir jāizanalizē mūsu krājums: vai esam iegādājušies grāmatas, kas lasītājus neinteresē, pārāk vecas, neaktuālas vai nepievilcīgas grāmatas? Varbūt mūsu nodaļā ir pārāk daudz maz izmantotu vienību?

Ja apgrozījums pārsniedz noteikto, vienību skaits jāpalielina, lai piedāvājums būtu apmeklētājiem pievilcīgs. Ja apgrozījums ir mazāks par noteikto, krājums ir pārāk liels

un tas jāsamazina vai arī jāpievērš uzmanība tā popularizēšanai. Krājums ir rūpīgi jāanalizē, jo pat nodaļās ar lielu apgrozījumu var atrasties nevienu neinteresējošas vienības.

Esmu nonākusi pie ļoti svarīgas tēmas: krājuma uzturēšana. Francūži saka: „désherbage”, kas nozīmē “izravēt”. Mūsu darbā tas nozīmē grāmatu izslēgšanu no krājuma.

Krājuma uzturēšana

Vairumā PBZ bibliotēku krājumu vairs nevar/nedrīkst fiziski palielināt, tādēļ katru gadu no tā ir jāizslēdz tikpat daudz vienību, cik tiek nopirkts.

Šveices Publisko bibliotēku asociācija ir izstrādājusi vadlīnijas: bibliotēkai katru gadu ir jāiepērk vismaz 10 % jaunu vienību un no krājuma jāizslēdz vismaz 10 % veco izdevumu. Tā var panākt, ka krājums vienmēr atjaunojas. Tas nozīmē, ka grāmatu vidējais „dzīves ilgums” krājumā ir 10 gadu. Pro-

tams, ir izņēmumi – filozofijas un mākslas grāmatas, kuru vērtība ar gadiem nemazinās. Tomēr ir jāizvērtē šo grāmatu kvalitāte – papīrs, ilustrācijas, vāks. Ja grāmata ir nolietota, tā ir jāizņem no krājuma. Ir arī tādas vienības, kuras nolietojas vai zaudē savu aktualitāti 2–3 gadu laikā.

Mēs izslēdzam no krājuma:

1. izdevumus, par kuriem vairs nav intereses
2. izdevumus, kas ir vecāki par 20 gadiem
3. bojātus un nolietotus izdevumus
4. saturā novecojušus izdevumus, kas var tikt aizstāti ar aktuālākiem un pievilcīgākiem
5. izdevumus, kuri iegādāti pārpratuma pēc

Reizi gadā dažādu nodaļu atbildīgie darbinieki saņem tā saucamo “izslēgšanas sarakstu”, kurā ir fiksētas krājuma vienības, kas pēdējo 12 mēnešu laikā nav bijušas pieprasītas un no krājuma jāizslēdz. Šajā sarakstā iekļauj arī nozaudētās grāmatas un citus izdevumus. Bieži vien nozaudētas ir vērtīgas un vajadzīgas grāmatas, kuras laika gaitā jācenšas piekomplektēt.

Krājumā ir izdevumi, kuri periodiski jāaktualizē. Piemēram, aktuāliem jābūt ceļvežiem, moderno laiku vēstures grāmatām.

Bieži izmantotās grāmatas ātri nolietojas un izskatās vecas jau pēc pieciem gadiem – arī tās ir jānomaina ar jaunām.

Ir tēmas, kas piesaista lasītāju interesi tikai zināmu laiku, pēc tam šī interese zūd un pēc šādiem izdevumiem vairs nav pieprasījuma. Gadās, ka tiek iegādāti izdevumi, kas bibliotēkai nav nepieciešami, – saņemsimies, atzīsim savas komplektēšanas kļūdas un izņemsim šīs vienības no bibliotēkas plauktiem!

Ar šo es beidzu savu prezentāciju. Tagad sarunā iesaistīsies **Kristians Rellijs** (IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas valdes loceklis), kurš iepazīstinās ar dažiem stratēģiskiem apsvērumiem bibliotēkas krājuma komplektēšanā.

Kādā veidā mēs piešķiram līdzekļus komplektēšanas budžetam?

Bibliotēkas snieguma rādītāji:

1. apgrozījums
2. efektivitāte
3. izmantojamība
4. pieejamība
5. citi indikatori
 - neizpildīto pieprasījumu saraksts
 - mūsu lietotāju priekšlikumu izvērtējums
 - bibliotekāru intuīcija

Man vienmēr ir bijusi interese par visiem šiem rādītājiem. Kādu laiku uz mūsu lasītāju informācijas galda atradās saraksts ar viņu vēlmēm un pieprasījumiem par tematiem, kurus bibliotēkas krājums līdz šim nenošņināja. Ir ļoti interesanti analizēt mūsu pastāvīgo lasītāju priekšlikumus grāmatu un

citu izdevumu iegādei. Protams, liela nozīme ir arī bibliotekāru intuīcijai, it īpaši nelielu filiālbibliotēku bibliotekāriem, kuri bieži kontaktējas ar apmeklētājiem. Tomēr ir labi paļauties ne tikai uz savu subjektīvo izjūtu, bet arī uz faktiem, kas apliecina jūsu izjūtu pareizību.

Pamatojoties uz visiem šiem rādītājiem, mums ir jāizlemj:

1. Kādu daļu no kopējā komplektēšanas budžeta atvēlēt konkrētajai bibliotēkai?
Un bibliotēkā....

2. Kādu daļu no šīs bibliotēkas komplektēšanas budžeta atvēlēt dažādām nodaļām?

Par pirmo jautājumu lemj direktors, kad ir iepazinies ar komplektēšanas nodaļas vadītāja ierosinājumiem, jo tā ir persona, kurai, strādājot ciešā kontaktā ar bibliotēkām, ir jāpārstāv to viedoklis. Par otro jautājumu lemj konkrētās bibliotēkas vadītājs.

Mums ir dažādas budžeta sadales iespējas:

1. Proporcionāli, atbilstoši informācijas nesēju skaitam krājumā (piemēram, nodrošināt 10 % kolekcijas nomaiņu).

2. Proporcionāli, atbilstoši iepriekšējā

gada izsniegumu skaitam (piemēram, bibliotēka vai nodaļa, kas izsniegusi 7 % no izsniegumu kopskaita, saņem 7 % komplektēšanas budžeta).

3. Ņemot vērā apgrozījumu (bibliotēka vai nodaļa ar augstu apgrozījumu saņem vairāk; nolūks ir vienmērīgi sadalīt apgrozījumu starpību).

Ir vēl viena iespēja. Bibliotēkai būtu nepieciešams savs stratēģiskais plāns un sava politiskā darba ievirze.

Un nobeigumā...

- Popularizēt kādu īpašu bibliotēku, jo tā ir jauna vai atrodas ātri augošā pilsētas mokrorajonā
- Atbalstīt mārketinga stratēģiju

Piemērs:

Bibliotēka vēlas nākamajā gadā koncentrēt uzmanību uz vecākā gada gājuma cilvēkiem. Filiālbibliotēkas, kur liela daļa lasītāju ir pensionāri, saņems papildus finansējumu. To saņems arī tās šo bibliotēku nodaļas,

kurās ir iecienījusi projekta mērķauditorija.

Nākamajos gados jūsu mārketinga stratēģija var mainīties, tas liks pievērsties jaunām mērķauditorijām un atšķirīgām tēmām.

Jāņem vērā ārējie faktori:

3. demogrāfiskās pārmaiņas
4. sociālā attīstība
5. jauni sabiedrības pieprasījumi
6. jāievēro informācijas nesēju tirgus attīstība un pārmaiņas tajā

Kā mēs rīkojamies PBZ?

1. 10% no komplektēšanai paredzētā finansējuma tiek izlietoti pastāvīgajiem pasūtījumiem
2. pārējais tiek matemātiski sadalīts atkarībā no krājuma vienību skaita un iepriekšējā gada izsniegumu rādītājiem (90-95%)
3. atlikums (5-10%) ir direktora „stratēģiskā rezerve”

No angļu valodas tulkojusi
Silvija Marta Horsta

Oksana Tkačenko

*Ukrainas Republikas Kirovogradas apgabala
D. Čiževska Universālās zinātniskās
bibliotēkas direktora vietniece*

KIROVOGRADAS APGABALA BIBLIOTĒKU NOVADPĒTNIECĪBAS RESURSU ATTĪSTĪBA

Rakstā aplūkoti Kirovogradas apgabala bibliotēku novadpētniecības darba inovatīvie un tradicionālie aspekti, analizētas novadpētniecības resursu, datubāzu veidošanas un saglabāšanas problēmas un uzsvēta bibliotēku sociālā loma reģiona iedzīvotāju nodrošināšanā ar novadpētniecības informāciju.

1752. gadā Krievijas imperatore Elizabete Petrovna parakstīja rīkojumu par Svētās Elizabetes cietokšņa celtniecību, bet 1754. gadā stepē, Ingulas upes labajā krastā, tika uzsākta tā celtniecība. 18. gadsimta 80. gados cietoksnis kopā ar tā priekšpilsētām ieguva pilsētas statusu un tiesības. Kirovogradas vēsture ir notikumiem bagāta un lepojas ar slaveniem novadniekiem. Te pamatus karalauka ķirurgijai lika ievērojamais zinātnieks Nikolajs Pirogovs, kara un diplomātisko attiecību plānus izstrādāja Mihails Kutuzovs, pasaules kultūras šedevrus radīja Henriks Neihauzs, Marko Kropivņickis, Ivans Karpenko-Karijs, Karols Šimanovskis. Cauri pilsētai veduši ievērojamo ukraiņu liriķu Tarasa Ševčenko un Ļešjas Ukrainas, kā arī izcilā krievu dzejnieka Aleksandra Puškina ceļi. Kirovogradai ir teātra pilsētas

slava. Pie Ukrainas teātra pirmsākumiem stāvējuši nacionālās skatuves korifeji Marko Kropivņickis un Ivans Karpenko-Karijs. Pie Kirovogradas teātra debesīm mirdzējušas spilgtas zvaigznes – Marija Zeņkovecka un Nikolajs Sadovskis.

Mūsdienās Kirovogradas apgabalā dzīvo aptuveni divi miljoni, bet Kirovogradas pilsētā – 300 tūkstoši iedzīvotāju. Novada garīgā un nacionālā atjaunošanās ir devusi jaunus impulsus bibliotēku novadpētniecībai. Vēsturiskās pašapziņas atdzimšana nosaka sabiedrības apziņas transformāciju. Cilvēku pašapziņa attīstās, apgūstot dzimtā novada vēsturi un etnogrāfiju, studējot ievērojamu novadnieku dzīvi un darbību, viņu atstāto kultūrvēsturisko mantojumu, kā arī savas ģimenes un dzimtas vēsturi. Bibliotēkas kā kultūras infrastruktūras sastāvdaļa turpina būt novada garīguma avots, reģionālās, nacionālās un pasaules kultūras izplatīšanas un akumulācijas centrs. Bibliotēku informacionālie resursi lietotājiem ir pieejamāki nekā arhīvu un novadpētniecības muzeju fondi. Sabiedrības interese par novada vēsturi un kultūras mantojumu pēdējos gados nepārtraukti pieaug.

Novadpētniecības darbs nosaka arī katras bibliotēkas darba satura oriģinalitāti, piešķir tam īpašu kolorītu. Kirovogradas apgabala bibliotēkās novadpētniecības darbs ir prioritāte. Te ir uzkrāta interesanta pieredze. Šobrīd pastiprināta uzmanība tiek veltīta novadpētniecības dokumentu krājuma un datubāzu izveidei.

Kirovogradas apgabala D. Čiževska Universālā zinātniskā bibliotēka ir reģiona bibliotēku novadpētniecības darba koordinatore. Šīs bibliotēkas vēsture aizsākās ar pirmo Jeļisavetgradas sabiedrisko bibliotēku,

kas dibināta 1899. gadā. 1993. gadā Kirovogradas apgabala Universālā zinātniskā bibliotēka tika nosaukta novadnieka – filologa un filozofa akadēmiķa Dmitrija Čiževska vārdā. Tā ir viena no vecākajām Ukrainas bibliotēkām, lielākais informācijas, kultūras un izglītības centrs apgabalā. Bibliotēkas krājums ir universāls un unikāls – apmēram 800 tūkstoši vienību 43 pasaules tautu valodās. Krājumā ir gan 15. gadsimta manuskripti, gan modernie informācijas nesēji. Bibliotēka ir novada novadpētniecības dokumentu un elektronisko resursu depozi-tārijs, retu un vērtīgu izdevumu un kolekciju glabātāja. Tās krājumos ir Šimanovsku ģimenes grāmatu kolekcija poļu valodā, Florovsku ģimenes arhīvs, Aleksandra Iljina slavenā kolekcija, kurā savākti unikāli rokraksti senslāvu valodā, Ivana Fjodorova un Pjotra Mstislava grāmatas vecajā drukā, Kijevas Pečoru tipogrāfijas izdevumi ar daudzām rokrakstu marginālijām, vērtīgi vēsturiski izdevumi. Lielu daļu reto grāmatu veido izdevumi svešvalodās. Starp tiem ir Voltēra, Bairaona, Šillera, Skota un citu slavenu autoru darbi. Nozīmīga daļa dokumentu, kas atrodas bibliotēkas fondos, ir svarīga pasaules kultūras mantojuma daļa.

Mūsdienās informācijas un kultūras iestāžu darbā nozīmīgs ir kļuvis reģionālais aspekts. Par to liecina arī oficiālie dokumenti un materiāli: „Ukrainas Kultūras un mākslas ministrijas sistēmas bibliotēku novadpētniecības darba nolikums” (1991), Ukrainas Ministru kabineta nolikums „Par novadpētniecības attīstības programmas apstiprināšanu laika periodam līdz 2010. gadam” (2002), Kirovogradas apgabala administratīvās pārvaldes rīkojums „Par Kirovogradas apgabala novadpētniecības attīstības programmas apstiprināšanu laika posmam līdz 2010. gadam” (2002). Kultūras un mākslas ministrijas sistēmas bibliotēku novadpētniecības darba nolikumā novadpētniecības darbs ir noteikts par vienu no bibliotēku darba prioritārajiem virzieniem. Tas paredz meklēt, apkopot un nodrošināt piekļuvi sabiedriski nozīmīgai un dokumentos fiksētai informācijai par novadu. Novadpētniecības darbu bibliotēkās veic speciālas struktūrvienības (nodaļas, sektori) vai darbinieki, kas atbild par šo virzienu, sadarbībā ar citām

bibliotēkas nodaļām.

Katra novadpētniecības sektora vai nodaļas funkcijas ir noteiktas nolikumā. Šis dokuments nosaka konkrētās struktūrvienības darba saturu, organizāciju un vadību, kā arī sadarbību ar citām bibliotēkas struktūrvienībām. Kirovogradas apgabala Universālās zinātniskās bibliotēkas novadpētniecības darba prioritārie virzieni ir šādi:

- sistemātiska novadpētniecības krājuma kodola veidošana, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus;
- sadarbības paplašināšana ar vietējām izdevniecībām;
- bibliotēku novadpētniecības darba attīstības stratēģijas veidošana elektroniskajā vidē;
- bibliogrāfiskā uzziņu aparāta pilnveidošana, novadpētniecības kartotēku papildināšana, bibliogrāfisko līdzekļu izdošana, informēšana par grāmatu izstādēm, novadpētniecības pieprasījumu izpilde;
- metodiskā palīdzība apgabala bibliotēku novadpētniecības darba efektivitātes paaugstināšanā un tēla veidošanā;

Bibliotēku novadpētniecības darba pamats ir krājums, kas ietver saturiski ar novadu saistītus dokumentus neatkarīgi no to tirāžas, valodas, izdošanas vai izgatavošanas vietas, politiskās un idejiskās virzības. Tie ir arī dokumenti, kas ar novadu ir saistīti pēc savas izcelsmes – vietējie izdevumi. Tādējādi novadpētniecības krājums ietver dažādu tipu un veidu dokumentus un vietējos izdevumus.

Sekmīga ir bibliotēku un vietējo pašvaldību sadarbība. Apgabala Kultūras un tūrisma pārvalde atbilstoši novada administrācijas rīkojumam ”Par Kirovogradas apgabala novadpētniecības programmas attīstību līdz 2010. gadam” palīdz pietiekamā eksemplāru skaitā nodrošināt bibliotēku krājumus ar vietējo autoru darbiem. Kultūras pārvaldē ir izveidota pastāvīga komisija, kurā darbojas apgabala bibliotēku direktori, Ukrainas Rakstnieku savienības Kirovogradas nodaļas priekšsēdētājs, kā arī Stratēģiskās plānošanas un prognozēšanas nodaļas priekšsēdētājs. Šo komisiju vada Kultūras pārvaldes priekšsēdētājs. Komisija izvērtē novada autoru grāmatas un labākās iepērk nepieciešamajā eksemplāru skaitā apgabala biblio-

tēku krājumu papildināšanai.

2006. gadā tika veikts socioloģiskais pētījums – novadpētniecības literatūras lasīšanas monitorings. Tā mērķis bija noteikt šīs literatūras pieprasījumu īpatsvāru citu pieprasījumu vidū. Pētījumā piedalījās 500 bibliotekāro darbinieku un 3000 lasītāju. Pētījuma analīzes rezultāti parādīja, ka novadpētniecības literatūra un novadā izdotie izdevumi izraisa lielu lasītāju interesi. Bibliotēkās tie tiek plaši izmantoti, veidojot literatūras izstādes un organizējot dažādus pasākumus. Uz anketas jautājumu „Vai bibliotēkas fonds apmierina jūsu prasības pēc novadpētniecības literatūras?” ar „jā” atbildēja 61 %, ar „nē” – 39 % lasītāju. Īpaši pieprasīti ir izdevumi par novada vēsturi, Otro pasaules karu, izciliem novadniekiem, arhitektūras pieminekļiem, novada ekoloģiju un tūrisma iespējām.

Bibliotēku speciālisti papildina novadpētniecības krājumus sadarbībā ar arhīvu un muzeju darbiniekiem, dokumentus bibliotēkām piedāvā arī apgabala iedzīvotāji. Lai gan Ukrainā darbojas likums „Par dokumentu obligāto eksemplāru”, tomēr papildināt bibliotēku krājumus ar vietējo izdevniecību obligāto eksemplāru mēdz būt sarežģīti, jo izdevniecības pārsvarā ir nevalstiskas organizācijas un ne vienmēr ieinteresētas slēgt līgumus par savas produkcijas piegādi apgabala bibliotēkām. Lai atrisinātu šo situāciju, bibliotēku speciālisti meklē dažādas sadarbības iespējas ar vietējām izdevniecībām, piemēram, rīko grāmatu prezentācijas, novadpētniecības izdevumu apskatus. Viena no efektīvākajām bibliotēku un izdevniecību sadarbības metodēm ir „apaļie galdi” par dažādām tēmām, piemēram, „Kirovogradas novada izdevniecību un bibliotēku sadarbības attīstība”. Izdevniecību vadītāji tiek aicināti piedalīties šajos pasākumos, lai kopīgi apspriestu sadarbības virzienus un izstrādātu konstruktīvas metodes problēmu risināšanai. Rajonu bibliotēkas meklē iespējas papildināt novadpētniecības krājumus arī ar izdevumu autoru un mecenātu dāvinājumiem. Tāpat novadpētniecības literatūra un periodika tiek komplektēta par līdzekļiem, kas iegūti bibliotēkas maksas pakalpojumos.

Elektronisko tehnoloģiju izmantošana

bibliotēkas darbā šodien vairs nav novitāte. Šīs tehnoloģijas Ukrainas bibliotēkās ienāca pagājušā gadsimta 90. gados un ieviesa korekcijas arī novadpētniecības darbā. Novadpētniecības krājumu papildina elektroniskie uzziņu un enciklopēdiskie izdevumi, novadpētniecības retumi un vietējie periodiskie izdevumi, kurus internetā ir ievietojušas bibliotēkas, grāmatu tirgotāji un izdevēji. Bibliotēkām tiek piegādāti arī licencēti elektroniskie dokumenti. Notiek krājumu izveides un izmantošanas automatizācija. Jaunās tehnoloģijas dod iespēju radīt daudzveidīgas (bibliogrāfiskās, faktogrāfiskās un pilntekstu) datubāzes. Novadpētniecības elektroniskās datubāzes sāktas veidot 2000. gada beigās. Pašlaik tiek uzturētas šādas datubāzes: „Vietējās pašvaldības dokumenti”, „Kirovogradas apgabala personālijas”, „Kirovogradas novada kultūras notikumi”, „Kirovogradas novada kultūra preses lappusēs”. Tiek veidoti reģionālie interneta adrešu resursi.

Arī katra rajona bibliotēka veido savus elektroniskos informācijas resursus. Līdzās tradicionālajām novadpētniecības darba metodēm (meklēšana, arhivēšana, izpēte), kuras izmanto mazās bibliotēkas, aktīvi attīstās elektronisko datubāzu veidošana un kartīšu katalogu konversācija elektroniskā formā. Tiek veidotas rajonu bibliotēku mājaslapas, kas satur informāciju par novada dzīvi, vēsturi un bibliotēku. Kirovogradas apgabala bibliotēka ir šo bibliotēku elektronisko datubāzu un interneta mājaslapu veidošanas kuratore. Projekta „Pilsonības izglītības tīkls” ietvaros rajonu bibliotēkās tika izveidoti 19 interneta pieejas centri. Svarīgs šī projekta posms bija rajonu bibliotēku personāla apmācība darbam ar jaunajām informācijas tehnoloģijām un dokumentu aprakstīšanas noteikumiem IRBIS sistēmā. Nākošais solis bija bibliotēku mājaslapu izveide. Attālinātajiem lietotājiem tika nodrošināta piekļuve bibliotēku veidotajiem interneta resursiem. Kirovogradas apgabala bibliotēka noorganizēja rajona bibliotēku mājaslapu konkursu.

Jaunus novadpētniecības darba horizontus atklāj bibliotēku sadarbības plāni. 2007. gadā Kirovogradas apgabala bibliotēka kā prioritāti izvirzīja apgabala vadošo biblio-

tēku un informācijas centru sadarbību, kuras mērķis ir radīt vienotu reģiona informācijas resursu tīklu. Pēc 2006. gada novembra konkursa „Bibliotēku vēsture novadpētniecības kontekstā” tika izdota Kirovogradas apgabala administrācijas Kultūras un tūrisma komitejas pavēle, kas uzlika par pienākumu apgabala rajonu un pilsētu kultūras pārvaldēm pārskatīt 2007. gada budžetu, lai bibliotēkas varētu iegādāties datortehniku un programmatūru elektronisko bibliogrāfisko datubāzu un reģiona novadpētniecības kataloga veidošanai. 2007. gadā Kirovogradas apgabala bibliotēkas speciālisti uzsāka veidot reģionā izdoto avīžu rakstu elektronisko kopkatalogu.

Lai izveidotu anotētu katalogu, bibliotēkas Automatizācijas nodaļas speciālisti izstrādāja datorprogrammu nodrošinājumu bibliogrāfisko datu administrēšanai – uzkrāšanai un apmaiņai. Bibliogrāfiskie apraksti tiek veidoti, izmantojot bibliotēku automatizācijas sistēmu IRBIS (UNIMARK formātā). Resursa izveides pirmajā posmā piedalījās septiņas apgabala bibliotēkas. Kirovogradas apgabala bibliotēka šo darbu koordinēja un vadīja, veicot lielu organizatorisko un mācību darbu. Projekta dalībniekiem tika rīkoti mācību semināri un praktiskumi, izstrādāts un izdots metodiskais līdzeklis par dokumentu aprakstīšanu. Kirovogradas reģionālais kopkatalogs ir pieejams bibliotēkas mājaslapā, un tas nodrošina vienādas iespējas saņemt informāciju par reģiona sabiedriskās un kultūras dzīves aspektiem vietējām pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām, biznesa struktūrām, kultūras un izglītības iestādēm.

Līdztekus aktīvam darbam elektroniskajā vidē bibliotēkas turpina izmantot arī tradicionālās metodes – organizē Novadpētniecības dienas un stundas, konkursus novada pazinējiem, viktorīnas, literāros „ceļojumus” ar nosaukumu „Mans dzimtais novads”, „Iepazīsti savu novadu un novadā sevi”, „Kirovogradas novads – mans dzimtais novads”. Daudzas bibliotēkas veic pilsētas un rajona jubilejām veltītu zinātniski pētniecisko darbu. Tā tiek atrasti interesanti dokumenti un fakti, kurus apstrādā un izdod bukletu un krājumu veidā. Ir sagatavotas 250 šādas publikācijas, kas veltītas, piemēram,

Kirovogradas pilsētas gadadienai, Svetlovodskas – 50. gadadienai, Novmirgoradas gadadienai. Par godu Svetlovodskas 50 gadu jubilejai notika arī grāmatas „Svetlovodska” prezentācija un tika izdoti bukleti „Mana pilsēta – mans skaistums un lepnums”, „Mūsu novads – daļiņa no valsts”, „Pilsēta senā – pilsēta jaunā”. Bibliotekāri ir pievērsušies arī traģiskajām vēstures lappusēm: pagājušā gadsimta 30. gadu badam Ukrainā, politiskajām represijām, kara gadiem...

Bibliotēkas ar lielu iedvesmu pēta savu vēsturi. Pagājušajā gadā Kirovogradas apgabalā daudzas bibliotēkas atzīmēja 60, 70 un 80 gadu jubilejas. Bibliotekāri bija savākuši interesantus materiālus par bibliotēku dibināšanas vēsturi novadā. 2009. gada sākumā Kirovogradas apgabala Universālā zinātniskā bibliotēka atzīmēja 110 gadu jubileju. Jubilejai tika sagatavota bibliotēkas vēstures grāmata, kuras izstrādes gaitā bibliotēkas darbinieki veica lielu pētniecisko darbu Kirovogradas, Hersonas un Nikolajevas arhīvos un muzejos. Novada vēsture tika pētīta jaunā skatījumā, bibliotēku novadpētniecības krājums papildināts ar unikāliem materiāliem.

Pašlaik pieaug nepublicēto novadpētniecības materiālu, t. sk. pašu bibliotekāru radīto, skaits. Par bibliotēku novadpētniecības krājuma objektiem kļūst ne tikai grāmatas, periodiskie izdevumi un raksti, bet arī sadzīves priekšmeti, nozīmīšu, medaļu, ordeņu kolekcijas un mākslas darbi. Bibliotēkām ir visi priekšnoteikumi, lai kļūtu par reģionu novadpētniecības centriem, jo tās joprojām ir bezmaksas, visiem pieejamas un atvērtas. Bibliotēkas glabā universālus resursus un tradicionāli orientējas uz visas sabiedrības informacionālo vajadzību nodrošināšanu, tāpēc vietējie iedzīvotāji uzskata tās par galveno novada kultūras un sociālās atmiņas glabātavu.

Pēdējā desmitgadē bibliotēku darbība ir nedaudz transformējusies, īpaši mazpilsētās un ciemos, jo tieši tur bibliotēkas ir kļuvušas par kultūras un informācijas centriem. Bibliotēku darbinieki attīsta novadpētniecības etnogrāfisko virzienu. Popularizējot novadpētniecības dokumentus, līdzās grāmatām tiek veidoti etnogrāfijas stūrīši, kuros apskatāmi seni sadzīves priekšmeti: vērēja-

mās vārpstiņas, stelles, izšūti krekli un dvieļi no vecmāmiņu pūralādēm, vēstures dokumenti, apbalvojumi, senas grāmatas un vēstules no personīgajiem arhīviem. Tiek norādīti šo darbu autoru un dāvinātāju vārdi. Skolēniem šādu ekspozīciju vidū notiek vēstures, novadpētniecības un literatūras stundas, kurās bērni pagātni uztver „priekšmetiski”. Viens no bibliotēku novadpētniecības darba uzdevumiem ir apzināt un atbalstīt vietējos talantus – dzejniekus, mūziķus, gleznotājus. Bibliotēkās tiek atklātas gan pastāvīgas, gan noteiktā laika periodā eksponētas gleznu izstādes, darbojas literāri muzikālie saloni, grāmatu teātri, notiek dzejas un prozas izdevumu prezentācijas un novadpētniecības darbu sagatavošana izdošanai. Raksturīgi, ka novadpētniecības darbā iesaistās nelielas lauku bibliotēkas, kurās tiek studētas ne tikai izcilu novadnieku biogrāfijas, bet sastādīti dzimtas koki arī parastām vietējo ļaužu ģimenēm. Notiek aktīva senču dzīves izpēte, šajā jomā bibliotekāri rosīgi sadarbojas ar arhīvu darbiniekiem.

Bibliotēku novadpētniecības darbs sadarbībā ar arhīviem, muzejiem un sabiedriskajām organizācijām veido bibliotekāra profesionālo tēlu, paaugstina profesijas prestižu. Mūsdienās novadpētniecības darbs nostiprina arī bibliotēkas kā sociālas institūcijas lomu sabiedrībā. Bibliotēkas nodrošina ar novadpētniecības informāciju labdarības fondus, sieviešu un sporta organizācijas, invalīdu biedrības un sociāli neaizsargāto iedzīvotāju grupas. Tradicionāla un daudzveidīga ir bibliotēku un novada sabiedrisko organizāciju sadarbība. Bibliotēkas kā novada sabiedriskās dzīves centri aktīvi iesaistās sociālo projektu realizācijā. 2007. gadā reģiona bibliotēkas kopā ar sabiedris-

kajām organizācijām īstenoja projektu „Sabiedrības izglītības tīkls”, kura mērķis bija noskaidrot labākās vietējās sociālās iniciatīvas, kas vērstas uz iedzīvotājiem svarīgu problēmu risināšanu. Visos rajonu centros tika prezentēti nozīmīgākie un interesantākie projekti, no kuriem daļa jau bija realizēta, bet daļa – izstrādes stadijā. Pēc 120 prezentāciju noklausīšanās, tika izvēlētas labākās iniciatīvas, lai tās piedāvātu apgabala ”sociālo iniciatīvu tirgū”. Šīs ierosmes bija vērstas uz vietējās sabiedrības sociālā līmeņa un novada ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu, patriotisma un garīguma atdzimšanu un citām svarīgām reģiona problēmām. Iniciatīvu autori bija vietējās pašvaldības, sabiedrisko organizāciju un reliģisko konfesiju pārstāvji, skolēni un studenti, rakstnieki un novadpētnieki, pensionāri un lauksaimnieki, arī bibliotēku darbinieki. Projekts noslēdzās Kirovogradas apgabala bibliotēkā ar „sociālo iniciatīvu tirgu”, kurā sapulcējās visu apgabala bibliotēku direktori kopā ar reģionālo kārtu uzvarētājiem, kā arī pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvji. Apgabala „iniciatīvu tirdziņa” uzvarētāji ieguva vērtīgas dāvanas, kā arī iespēju iesniegt savus projektus sabiedriskajos fondos, kur to realizācijai tiktu piešķirti līdzekļi. Akcija tika vispusīgi atspoguļota plašsaziņas līdzekļos un ieguva plašu rezonansi sabiedrībā.

Mūsdienu bibliotēku novadpētniecības darbs ir jauns bibliotēku kā sociālo institūciju attīstības posms reģiona struktūrā. Bibliotēkas kļūst par tautas atmiņas un kultūras centriem.

No krievu valodas saīsināti tulkojusi
Inta Sallinene

IETEIKUMI IZSTĀŽU ORGANIZĒŠANAI PUBLISKAJĀS BIBLIOTĒKĀS

Izstādes joprojām ir aktuālas un nav zaudējušas savu lomu bibliotēku darbā. Latvijas bibliotēkās tā ir tradicionāla bibliotekārā darba forma, izstāžu skaits ik gadu ir nemainīgi liels. Izstādes veido bibliotēku publisko tēlu, tās ir savdabīga bibliotēkas vizītkarte, kas raksturo arī darbinieku attieksmi pret bibliotēkas apmeklētājiem, kolēģiem un savu profesiju.

Ir daudz dažādu iespēju, kā veidot, izvietot un noformēt izstādi bibliotēkā. Vienoti principi izstāžu darba organizēšanai bibliotēkā, nav izstrādāti, un tas arī nav iespējams, jo ikvienas izstādes pamatā ir radoša pieeja, darbinieku izdoma, zināšanas un profesionalitāte. Izstādes organizēšana bibliotēkā ir darbietilpīgs un radošs process, kurā nepieciešamas bibliotekārās un bibliogrāfiskās zināšanas, kā arī mākslinieciskās iemaņas. Tomēr pastāv virkne principu, ieteikumu, prasību un faktoru, ko vajadzētu ņemt vērā, organizējot izstādi publiskajā bibliotēkā, lai neciestu izstādes kvalitāte.

Izstāde ir viena no publiskā darba formām, savukārt publiskais darbs ir apzinātas, plānotas un ilgstošas pūles savstarpējas sapratnes un uzticēšanās kopšanai sabiedrībā. Bibliotēkas izstādes pilda vairākas funkcijas un attiecas uz vairākām bibliotekārā darba jomām: izstādes ir viena no formām darbam ar lasītājiem, svarīga uzziņu un informācijas darba sastāvdaļa, viens no biežāk pielietotajiem publicitātes veidiem, kā arī viena no uzskatāmākajām bibliotēkas pasākumu formām.

Kādreiz plaši lietotie termini "literatūras izstāde" vai "grāmatu izstāde" mūsdienās vairs precīzi neizsaka bibliotēkas izstādes būtību, jo, tā kā bibliotēku krājumi kļūst arvien daudzveidīgāki, līdzās iespieddarbiem tajās tiek izlikti bibliotēkas krājumos pieejamie elektroniskie informācijas nesēji, audio-

vizuālie materiāli, spēles, internetā pieejamā informācija u. c., tāpēc šodien speciālisti iesaka izmantot terminu "bibliotēkas izstāde".

Jēdzieni "izstāde" un "bibliotēkas izstāde"

Izstādes jēdzienu skaidro vairāk nekā 200 definīciju, piemēram:

- izstāde ir pasākums, kura mērķis ir parādīt publiskai apskatei kādu kopumu;
- izvietotais kā kopums, vieta, kur izstādīt;
- izstāde ir operatīva darba forma savai publikai;
- izstāde ir komunikācijas forma ar sabiedrību;
- Izstāde – sasniegumu demonstrēšana ekonomikas, zinātnes, tehnikas, kultūras, mākslas un citās sabiedriskās dzīves jomās.

Arī bibliotēkas izstādes raksturošanai tiek izmantotas dažādas definīcijas, piemēram:

- Izstāde ir publicēto (grāmatu, laikrakstu, žurnālu u. c.) un nepublicēto materiālu, kā arī dažādu mākslas priekšmetu kopums, kas rūpīgi atlasīts un sistematizēts, lai popularizētu bibliotēku krājumos esošos dokumentus un apmierinātu informācijas patērētāju vajadzības;
- Īpaši atlasītu un sistematizētu publicēto materiālu un citu informācijas nesēju, ko bibliotēka iesaka saviem lietotājiem apskatei un iepazīšanai, publiska demonstrēšana;
- Izstāde ir bibliotekārās apkalpošanas forma, kas dokumentu un citu eksponātu uzskatāmās demonstrēšanas laikā nodrošina informāciju par izdevumiem, notikumiem, problēmām.

Bibliotēkas izstāžu vēsture

Bibliotēkas izstādes ir samērā jauna bib-

liotekārā darba forma. Antīkajā pasaulē papildu pasākumi bibliotēku krājumu atklāšanai nebija nepieciešami. Viduslaikos un līdz pat 18. gs. tika izmantota pārskatāma krājumu organizācija, kas ļāva bibliotekāriem ātri apkalpot ne pārāk lielo skaitu apmeklētāju. Tomēr līdz ar bibliotēku krājumu palielināšanos to pārskatāms izvietojums kļuva neiespējama, turklāt 19. gs. beigās pieauga arī bibliotēku apmeklētāju skaits. Pirmās izstādes Eiropas bibliotēkās sāka veidot 19. gs. vidū.

Bibliotēkas izstāžu mērķi un uzdevumi

Galvenais bibliotēkas izstāžu mērķis ir atklāt bibliotēkas krājumu, tajā pieejamos informācijas resursus. Izstāžu organizēšanai var būt dažādi uzdevumi:

- jaunu lasītāju un bibliotēkas apmeklētāju piesaistīšana;
- uzmanības pievēršana lasīšanai;
- lasīšanas pilnveidošana un attīstīšana;
- maksimāli pilnīga katras grāmatas sniegto iespēju izmantošana;
- nepieciešamo izdevumu un informācijas meklēšanas atvieglošana;
- krājuma apgrozības palielinājums u. c.

Publiskās bibliotēkas izstādēm izvirzītās prasības

Pamatprasības, kas tiek izvirzītas publisko bibliotēku izstādēm, ir ērtums, uzskatāmība, pieejamība un operativitāte. Ērtums ietver sevī zināmu apstākļu kopumu, kas nodrošina pēc iespējas komfortablākus apstākļus darbam ar izstādes materiāliem: ērts izdevumu izkārtojums, papildu apgaismojums, atpūtas vietas lasītājiem u.c. Tas nozīmē, ka pašai izstādei jāfunkcionē harmoniskā bibliotēkas vidē.

Uzskatāmība nozīmē to, ka izstāde skaidri parāda krājuma nodaļas un atsevišķus izdevumus, demonstrē saikni starp parādībām, notikumiem un dokumentiem, atvieglo informācijas vizuālo uztveri. Izstādē dokumenti tiek izlikti apskatei un uztverei ērtā rakursā, tos papildina dažādi aksesuāri, kas veido noteiktu fonu utt.

Pieejamība ietver iespēju izstādes apmeklētājiem iepazīties ar demonstrācijai izlikto dokumentu saturu. Tā tiek uzskatīta par cieņas un uzticības izpausmi lasītājiem,

tāpēc izstāžu izlikšana slēgtās vitrīnās publiskajās bibliotēkās netiek īpaši atbalstīta.

Operativitāte nodrošina jauno dokumentu, aktuālu tēmu un notikumu vai sabiedrībā aktuālas problēmas tūlītēju atspoguļojumu.

Bibliotēkas izstādes organizēšanas posmi

Tā kā izstāde ir viena no bibliotēkas pasākumu formām, tās veidošanā jāievēro visi pasākumu organizēšanas posmi, neizlaižot nevienu no tiem un katram pievēršot pietiekamu uzmanību:

- pasākuma sagatavošana;
- pasākuma norise;
- pasākuma efektivitātes izpēte.

Izstādes organizēšanā pastāv zināma sagatavošanas un noformēšanas kārtība, kas sastāv no šādiem posmiem:

- temata izvēle;
- mērķa un mērķauditorijas noteikšana;
- dokumentu meklēšana un atlase;
- palīgmateriālu atlase;
- izstādes struktūras noteikšana;
- noformēšana;
- publicitāte;
- efektivitātes analīze.

Izstādes temata izvēle. Izstādes organizēšana sākas ar tās temata izvēli. Tematam vajadzētu atbilst divām pamatprasībām: pirmo prasību – tematam jābūt aktuālam un jāatbilst bibliotēkas lasītāju interesēm – parasti atceras visi, bet otra prasība – tematam jābūt konkrētam – bieži vien aizmirstas.

Izstādes mērķauditorija. Labi jāpārdomā arī plānotās izstādes adresāts – tās mērķauditorija. Kam jūs veidojat izstādi – jaunākā skolas vecuma bērniem, pusaudžiem vai viņu vecākiem? No tā būs atkarīgi visi nākamie izstādes veidošanas posmi, sākot no dokumentu atlases un beidzot ar izstādes publicitāti.

Par mērķauditorijām tiek sauktas institūcijai svarīgas grupas, arī tādu cilvēku grupas, kam ir kopīgas intereses par noteiktu jautājumu. Tā var saukties arī kāds sabiedrības segments, kuru bibliotēka tiecas ieinteresēt. Katrai izstādei būs sava mērķauditorija, taču neviena bibliotēka nevar pilnībā apmierināt visu klientu vajadzības, tādēļ ir svarīgi noteikt prioritātes un mērķa grupas.

Dokumentu meklēšana un atlase. To vislabāk veikt divos posmos:

- meklēt nepieciešamo literatūru katalogos un kartotēkās, izmantot bibliogrāfiskos un metodiskos līdzekļus; noskaidrot visus dokumentus (grāmatas, rakstus no periodiskajiem izdevumiem, audiovizuālos materiālus, elektroniskos dokumentus), kas par attiecīgo tematu ir pieejami bibliotēkas krājumā; veikt tematam atbilstošās informācijas atlasī internetu resursos. Izstādes temats jāatklāj kompleksi, atlasot literatūru no vairākām tam tuvām bibliotēkas krājuma nodaļām, eksponējot dažādus dokumentu veidus dažādās valodās;
- pārskatīt atrastos materiālus un atlasīt izstādes mērķim un adresātam vislabāk atbilstošos. Priekšroka tiek dota ārēji pievilcīgiem dokumentiem, kuros ir jauna informācija. Ja grāmata ir izstādei vajadzīga, bet vizuāli nepievilcīga, tā vispirms ir “jāsaved kārtībā”. Lielākajām izstādēm atlasītos materiālus, kas nav bibliotēkas krājumā, bet ir pieejami citās bibliotēkās, pasūta, izmantojot bibliotēku sistēmas vienoto krājumu vai starpbibliotēku abonementu.

Palīgmateriālu izvēle. Pēc tam, kad ir veikta dokumentu atlase, var ķerties pie palīgmateriālu atlases. Tie palīdzēs veidot izstādi spilgtāku, saturiski bagātāku un neparastāku. Izstādes noformēšanā var izmantot visdažādākos priekšmetus un aksesuārus. Tie var būt:

- mākslas priekšmeti (portreti, ilustrācijas, plakāti, gleznu reprodukcijas, fotogrāfijas u. c.);
- dekoratīvie elementi (ziedi, drapējums, rotaļlietas u. tml.);
- dabas materiāli (čiekuri, gliemežvāki, akmeņi, interesanti veidotas koku saknes un zari, sūnas u. c.);
- lasītāju veidoti darbi (zīmējumi, atsauksmes par grāmatām, sacerējumi u. c.);
- lietas, kas palīdz raksturot cilvēku vai laikmetu (vēdekļis, binoklis, sveces, karavīru piederumi, maketi u. c.).

Izstādei var piemeklēt atbilstošu skaņu fonu (mūzika, putnu dziesmas, jūras šalkoņa).

Spilgts un informatīvi bagāts papildlīdzeklis izstādes temata atklāšanai ir *MS PowerPoint* vai kādā citā datorprogrammā veidota prezentācija, kas pēc savas būtības un satura var būt arī kā otra tematam veltīta izstāde, tikai elektroniskā formā. Jāņem vērā, ka prezentācijas demonstrēšanai uz lielāka ekrāna būs nepieciešams atbilstošs tehniskais nodrošinājums – viens vai vairāki datori vai projektori.

Pilnīgu izmantojamo aksesuāru sarakstu nosaukt nav iespējams – noderēs viss, kas palīdz atklāt izstādes tematu un pievērst tai lasītāju uzmanību. Protams, it visā ir jāievēro mēra izjūta.

Izstādes struktūra. Izstādes struktūras izstrādāšana bieži rada grūtības. Tieši šajā posmā bibliotēkām rodas daudzi jautājumi: cik dokumentu izlikt izstādē, cik apakšnodaļu veidot, vai ir vajadzīgi citāti, kā pareizi izvēlēties nosaukumu? Nav iespējams nosaukt konkrētu skaitli, cik dokumentiem būtu jābūt izstādē. Teorētiski – no viena eksponāta, līdz ir izsmeltas telpas iespējas. Taču izstādes pamatnoteikums ir – stingra materiālu atlase. To nosaka izstādes veidotāja personība, temats, vieta, tradīcijas u. c. Izstādē nevajag izlikt visu iespējamo, bet nozīmīgāko, svarīgāko, daudzpusīgi atklājot tās tematu. Papildinformācija būs atrodamā pievienotajā bibliogrāfiskajā sarakstā, izstādes katalogā, anotācijā. Turklāt ar izstādē neizliktajiem materiāliem var aizvietot tās darbības laikā lasītāju paņemtus materiālus, lai izstādē neveidotos tukšas vietas.

Izstādē izlikto materiālu daudzums ir atkarīgs no daudziem faktoriem, tajā skaitā no bibliotēkas krājuma lieluma, izstādes veida, vietas, plauktu izmēriem u. c. Dokumentu skaitu, apakšnodaļas, citātu un paskaidrojošo tekstu apjomu vislabāk pateiks priekšā izstādes loģika un ideja. Izstādei nevajadzētu izskatīties tukšai, bet tā nedrīkst būt arī pārslogota, tāpēc labāk mazāk, bet labāk.

Lai skaidrāk un konkrētāk atklātu izstādes tematu vai tajā skartās problēmas, izstādēm, kurās iekļauto vienību skaits pārsniedz 12–15 (vairāk nekā divi plaukti), veido apakšnodaļas. Informācija par materiāliem, kas izstādē netiek izlikti, bet ir pieejami konkrētajā vai kādā citā bibliotēkā, tiek atspo-

guļota bibliogrāfiskajā sarakstā, kurā apkopota informācija par izstādes tematu (sarakstā tiek atspoguļoti gan izstādē iekļautie, gan neiekļautie materiāli). Bibliogrāfiskais saraksts ir nepieciešams katrai profesionāli veidotai izstādei.

Izstādes nosaukums. Jebkura izstāde tikai iegūs, ja tai būs izvēlēts pareizs nosaukums. Nosaukumam jābūt tādām, kas pievērš lasītāju uzmanību, ieinteresē, pārsteidz un izraisa ziņkāri, dažkārt varbūt arī neizpratni. Tas ir iespējams tikai tad, ja nosaukuma izvēle ir bijusi radoša. Izstādes nosaukumam jābūt:

- informacionāli ietilpīgam – nosaukumā atspoguļota izstādes pamatideja;
- lakoniskam – nosaukumam nevajadzētu būt garākam par pieciem vārdiem, ja tas ir garāks, lasītāja uzmanība ātri samazinās.

Izstādes nosaukumā var izmantot aforismus, teicienus, sakāmvārdus, dzejas rindas vai dziesmu tekstus (neizmirstot norādīt autoru). Nepieciešamības gadījumā izstādes nosaukumu paskaidro ar apakšvirsrakstu, piemēram, ja nosaukumā izmantotas dzejas rindas, bet izstāde veltīta autora jubilejai vai kādai svētku dienai. Jābūt uzmanīgiem ar daudznozīmīgu nosaukumu izmantošanu, arī šajos gadījumos ir lietderīgi izmantot paskaidrojošu apakšvirsrakstu. Izstādes nosaukumā neizmanto saīsinājumus, vienmēr jāraksta pilni iestāžu un organizāciju nosaukumi. Arī personvārdos neizmanto iniciāļus, t. i., raksta pilnu vārdu, neizstājot to ar iniciāli. Nosaukuma oriģinalitāte un izstādes autora fantāzija ļauj pēc iespējas pilnīgāk atspoguļot bibliotēkara pozīciju un viņa attieksmi pret problēmu, kam izstāde ir veltīta.

Izstādes nosaukumu izvēlas pēc tam, kad ir noteikta tās pamatideja un atlasīta literatūra. Ātrāka to darīt un meklēt citākus nav mērķtiecīgi, jo literatūras atlases procesā var mainīties izstādes koncepcija, līdz ar to tās nosaukums var neatbilst saturam. Viss minētais attiecas arī uz izstādes apakšnodāļu nosaukumiem.

Izstādes noformēšana. Noformējumam ir ļoti liela nozīme, jo izstāde ir viena no uzskatāmajām bibliotēkas darba formām, turklāt tā ne tikai parāda konkrētus materiālus un piedāvā tos apskatīt, bet arī rosina

apmeklētājus iedomāties un iztēloties. Tāpēc darbs pie izstādes veidošanas nedrīkst aprobežoties ar grāmatas vāka parādīšanu. Pēc iespējas spilgtāk un dažādāk ir jāatklāj arī grāmatas (vai jebkura cita dokumenta) saturs, tās vērtība un individualitāte. Īpaši svarīgi tas ir, veidojot izstādes bērniem, jo viņi noformējumam pievērš vēl lielāku uzmanību.

Liela nozīme ir tādiem elementiem kā apgaismojums, krāsas telpā un izstādes noformējumā, izstādes kompozīcija, vieta, mēbeles u. c.

Izstādes izvietošana. Nav pieļaujama situācija, kad bibliotēkā nav vietas, kur izlikt izstādi. Tā var būt arī speciāla izstāžu zāle (tajās gan biežāk tiek izlikta mākslas darbu izstādes), bet parasti izstādes tiek izlikta abonementā, lasītavās, vestibilā, gaitenēs un priekštelpās. Izstādēm tiek izmantotas sienas, logi, skatlogi, durvis, planšetes, kolonnas, plauktnu gali, galdi, bet ideālā variantā – speciāli šim nolūkam paredzēti plauktni vai vitrīnas, arī stendi.

Šauri plaukti (3 grāmatas) nav īpaši ērti, jo tad skatiens pārlec no plaukta uz plauktu. Arī pārāk plati plaukti (10–15 grāmatas) nav ērti, jo nav iespējams aptvert uzreiz visus izliktos dokumentus. Vispareizāk izmantot plauktnus ar 4–5 plauktu rindām, kuros katrā rindā var izvietot 5–6 grāmatas. Bibliotēku plauktu augstums no grīdas līdz griestiem nosacīti tiek dalīts četrās zonās:

- zemākā — no grīdas līdz 40 cm augstumam,
- zemā — 40–75 cm,
- vidējā — 75–190 cm,
- augstā — 190 cm līdz griestiem.

Visintensīvāk un ērtāk izmantojama ir vidējā zona. Materiālus labāk izvietot zemāk, nekā par augstu. Plauktu izmēri ir atšķirīgi, tāpēc dokumenti jāizvieto tā, lai izstādes centrs būtu vidēja auguma cilvēka acu augstumā. Ja bibliotēkā pietiek vietas, ir vērts mēģināt izkārtot izstādes plauktus pusaplī, stūrī, viļņveidīgi vai citā veidā.

Gaisma, apgaismojums. Gaisma sniedz optisko pārdzīvojumu, iedarbojas psiholoģiski un estētiski, rada telpā īpašu noskaņu. Ja iespējams, iekārtojot izstādi, jāpievērš uzmanība arī tās apgaismojumam. Ekspozīcijām jābūt labi apgaismotām, bet gaisma

nedrīkst spīdēt apmeklētājiem acīs, tos apžilbinot, un nedrīkst veidot ēnas. Ekspozīcijai jāapgaismo no augšas un no priekšas, bet ne no apakšas. Var apgaismot visu telpu vai katru vitrīnu.

Krāsas. Izstādes noformējumā liela nozīme ir krāsām un to salikumiem. Krāsām ir aktīva psiholoģiska iedarbība, tās ir arī visvienkāršākais un viens no lētākajiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem. Izstāde tiek izlikta telpā, kur jau ir savas krāsas (grīda, griesti, sienas, grāmatas, logi, informatīvie uzraksti utt.), tāpēc tās noformējums jāpieskaņo jau esošajām krāsām, nesarībinot telpas kopskatu. Ieteicams izmantot ne vairāk kā trīs krāsas, citādi izstāde būs nevis spilgta, bet gan raiba. Krāsu risinājumam ir jābūt valdzinošam, taču tas nedrīkst būt kaitinošs.

Ir trīs pamatkrāsas (sarkanā, zilā, dzeltenā) un papildkrāsas (zaļā, oranžā, violetā), kas kalpo pamatkrāsu izcelšanai. Veiksmīgākie krāsu salikumi ir šādi: melns ar dzeltenu, oranžu, zeltītu un sudrabotu; balts uz zila, sarkana un zaļa fona; sarkanbaltzils krāsu salikums. Disharmoniju rada šādi krāsu salikumi: dzeltens uz sarkana, zils uz dzeltena. Tīrās krāsas ir labāk uztveramas nekā krāsu toņi un nokrāsas. Visizplatītākās ir šādas krāsu kompozīcijas: divas viena toņa krāsas (piemēram, zils un gaiši zils); trīs viena toņa krāsas (piemēram, bēšs, brūns un sarkans); divas kontrastējošas krāsas (piemēram, melns un balts); trīs krāsas, starp kurām ir viena toņa un kontrastējošas krāsas (piemēram, balts, zils un gaiši zils). Izņēmums var būt četru krāsu kompozīcija.

Krāsa spēj radīt zināmu noskaņojumu. Zaļā un zilā krāsa nomierina, sarkanais un dzeltenais uzmundrina, tumši violetais nomāc, sarkans un melns iedarbojas draudoši. Bez tam, krāsu uztvere ir atkarīga no cilvēka vecuma. Piemēram, pusaudži dod priekšroku kontrastējošiem krāsu salikumiem (zils un oranžs, sarkans un zaļš, dzeltens un violets), bet gados vecāki cilvēki – pieklusinātiem toņiem. Izvēloties krāsu, jāņem vērā arī konkrētās krāsas popularitāte un mode.

Krāsai ir diezgan svarīga nozīme telpas uztverē. Ir krāsas, kas vizuāli pietuvina priekšmetus. Ja fons ir aukstos toņus, bet uz tā izvietoti priekšmeti – siltos toņus, var

panākt pietuvinājuma efektu, tādējādi izceļot svarīgu informāciju. Ja nepieciešams izcelt vai vizuāli pietuvināt kādu izstādē izlikto dokumentu, to var novietot uz sarkana, oranža vai dzeltena fona. Savukārt uz zila, zaļa vai violeta fona izvietoti priekšmeti vizuāli it kā attālinās.

Izstādes uzrakstus (nosaukumu, apakšnodāļu nosaukumus, citātus u. c.) vislabāk veidot trīs krāsās: vienu – vispārējai informācijai, otru – izmantotajai simbolikai, trešo – fonam, ko ieteicams veidot mierīgos toņos. Jāņem arī vērā konkrētās krāsas raisītās asociācijas (zils – ūdens, zaļš – daba, mežs, dzeltens – saule, sarkans – asinis, briesmas utt.).

Burtveidola izvēle. Izstādes noformējumā svarīga ir arī nosaukuma, apakšnodāļu un citu teksta materiālu burtveidola izvēle, jo tas ir nozīmīgs stila elements, kam jāatbilst izstādes saturam. Piemēram, izstādei par viduslaikiem un bruņiniekiem būtu piemērots gotiska stila burtveidols, ja izstāde ir par kara tēmu, tad labāk izvēlēties burtus ar stingri noteiktām līnijām (it kā izcirstus), dzejas izstādei pietāvēs burtveidols, kas atgādina rokrakstu utt. Mūsdienīgu datorprogrammas piedāvā ļoti plašu burtveidolu klāstu.

Atsevišķu burtu, vārdu un visa teikuma vai teksta proporciju harmonisku kombinējumu attiecībā pret tekstam izvēlētais papīra lapas formāts sauc par burtu raksta kompozīciju. Tās veidošanā tiek ņemta vērā burtu krāsa, burtu lielumu attiecība, to izvietojuma blīvums un zīmējums (burtu forma). Izstādes tekstu noformēšanā var izmantot dekoratīvu rāmi, kam jāveido viens veselums ar tekstu. Rāmis rada pabeigtības iespaidu. Tā biezums ir atkarīgs no izvēlēta burtveidola burtu biezuma, taču jāņem vērā, ka pārāk biezs rāmis rada sēru iespaidu.

Materiālu sagatavošana izvietojumam izstādē. Izstādei atlasītā literatūra un citi materiāli jāsgatavo eksponēšanai, novēršot visus bojājumus. Ja nepieciešams, iespieddarbu var aizvietot ar tā kopiju vai fotogrāfiju. Kopiju var uzlīmēt uz bieza papīra vai cita stingra materiāla, to var novietot zem stikla. Ja dokumentu izstādē paredzēts izmantot tikai daļēji (rindkopa no grāmatas, attēls no albuma), jāapsver, vai eksponējamo

vieta parādīt atvērtu, vai vairāk piesaistīs izdevuma vāks. Abos gadījumos jāpievieno pilnais vai analītiskais bibliogrāfiskais apraksts. Piemēram, ja grāmatu eksponē aizvērtu, pie tās vāka piestiprina norādi, kurā sniegts attiecīgā materiāla analītiskais bibliogrāfiskais apraksts. Ja iespieddarbā jāizceļ kāda teksta vieta vai ilustrācija, nevajadzīgo lappuses daļu var aizklāt ar papīru.

Materiālu izvietošana izstādē. Izstādes elementu izvietošana jāņem vērā acu kustība no kreisās uz labo pusi, no augšas uz leju, no lielākiem elementiem uz mazākiem, no tumšiem priekšmetiem uz gaišiem, no nepierastām formām uz pierastām. Pieaudzis cilvēks ar skatienu var vienlaikus aptvert sešus dažādus objektus. Speciālisti apgalvo, ka cilvēks parasti vispirms ievēro kreiso augšējo stūri, tāpēc svarīgākie materiāli jāizvieto tieši tur. Pēc tam uzmanību piesaista apakšējā plaukta vidusdaļa. Noformējot izstādi ar vienāda satura materiāliem, jāņem vērā materiālu izvietojums pēc to formāta, krāsas un grafiskā noformējuma (ar zīmējumu vai bez). Piemēram, ja izstādē tiek izlikta divas grāmatas tumšos, bet trīs gaišos toņos, izstāde it kā sadalīsies tumšajā un gaišajā daļā, tāpēc krāsas ieteicams likt pamīšus. Tieši tāpat vajadzētu rīkoties ar grāmatām ar vai bez vāka zīmējuma.

Jāievēro arī izmēru attiecības: lielāka un mazāka izmēra materiālus vajadzētu likt pārmaiņus vai arī lielākā izmēra materiālus grupēt centrā. Nav vēlams kārtot materiālus, sākot ar mazāko un turpinot ar aizvien lielāka izmēra materiāliem, jo tādā gadījumā lasītāja uzmanība tiek novirzīta no satura uz noformējumu. Nedrīkst likt vienu materiālu uz otra, aizsedzot tā nosaukumu vai noformējumu. Svarīgu materiālu var dažādi izcelt: izmantojot krāsu un izmēru attiecības, piemēram, lielāka izmēra materiālu vidū novietojot mazāka izmēra dokumentu, krāsainu materiālu vidū – vienkrāsainu; veidojot lielāku atstarpi starp materiāliem nekā parasti; novietojot grāmatu vai citu dokumentu atsevišķā plauktā; novietojot atvērtu grāmatu starp aizvērtām.

Tomēr svarīgākais izstādes noformējumā ir tās satura atklāsme. Veidojot izstādes struktūru, jāievēro princips – no vispārīgā uz atsevišķo, no vienkāršā uz sarežģīto. Apakš-

nodaļu izvietojumam jābūt secīgam, izstādes struktūrai jāpalīdz atklāt tēmu un pievērst uzmanību tajā aplūkotajām problēmām. Nedrīkst atkāpties no izstādes loģiskās secības glītāka izskata vai ērtākas eksponēšanas labad.

Izstādes publicitāte. Kā jebkurš bibliotēkas organizētais pasākums, arī izstādes ir jāpopularizē. Izstādes popularizēšanā var izmantot jebkuru publicitātes formu, ko bibliotēka izmanto, informējot par saviem pakalpojumiem un pasākumiem: informāciju bibliotēkas mājaslapā (lielākas izstādes var reklamēt plašsaziņas līdzekļos), afišas tuvākajās skolās un citās sadarbības iestādēs, informatīvas lapiņas bibliotēkas apmeklētājiem, ielūgumus. Izmantotā publicitātes forma galvenokārt ir atkarīga no plānotās izstādes nozīmīguma. Minimālais bibliotēkas izstāžu popularizēšanas līmenis ir afišas formā veidots kārtējā mēneša izstāžu saraksts bibliotēkā. Pie publicitātes pieder arī izstādes apmeklētājiem domāti izdales materiāli – nelielas informatīvas lapiņas, bukleti vai katalogi (lielām, nozīmīgām izstādēm).

Svarīgs ir pareizs reklāmas teksts. Jebkura reklāmas teksta pamatelementi ir šādi: īsa uzruna vai lozungs, neliels teksts, kas atklāj pasākuma galveno ideju, informācijas bloks (kas? kur? kad?) un uzziņu informācija. Sastādot reklāmas tekstu, jāpievērš uzmanība šādiem punktiem:

- lai panāktu labvēlīgu iespaidu, tekstā nevajag izmantot nolieguma formas “ne” un “nē”;
- fotogrāfijas ir pārliecinošākas nekā zīmējumi;
- tekstam jābūt vienkāršam, interesantam un oriģinālam, bet ne ekstravagantam, tajā jāiekļauj atslēgas vārdi, kas atkārtoti vienu un to pašu domu;
- tekstam jābūt iespējami īsam;
- vārdiem jāraisa pozitīvas asociācijas un labs noskaņojums, jāpiesaista uzmanība un jānotur tā līdz teksta beigām.

Izstādes darbības laikā efektīva tās popularizēšanas forma ir individuālas pārrunas ar lasītājiem vai lasītāju grupām, neliels apskats pie izstādes. Interese par izstādi būs lielāka, ja būs sagatavota viktorīna, uz kuras jautājumiem atbildēt palīdzēs izliktie materiāli.

Izstādes efektivitātes izpēte. Analizējot izstādes efektivitāti, var izvairīties no kļūdām turpmākajā izstāžu organizēšanā un veidot katru izstādi saturiski bagātu, interesantu un lasītāju vidū populāru. Parasti izstādes efektivitāti nosaka, uzskaitot no tās izsniegtos dokumentus un atzīmējot šo izsniegumu bibliotēkas dienasgrāmatā. Pēdējos gados izstāžu efektivitātes analīzei plaši tiek izmantotas lasītāju aptaujas – pārrunas, intervijas, anketēšana. Šīs metodes palīdz noskaidrot lasītāju intereses un vajadzības, ļauj plānot izstāžu darbu atbilstoši viņu vēlmēm.

Plašu informāciju par izstādes popularitāti sniedz novērošanas metode, kas, pareizi pielietota, neprasa daudz laika. Novērošanu var veikt bibliotekārs, kurš apkalpo lasītājus. Šim nolūkam ieteicams izgatavot tabulu, kurā atzīmē novērojumus atbilstoši noteiktiem kritērijiem, piemēram:

- lasītājs pagāja garām, nepievēršot izstādei uzmanību;
- lasītājs pagāja garām, bet pievērsa izstādei uzmanību;
- lasītājs piegāja pie izstādes, paskatījās, aizgāja prom;
- lasītājs piegāja pie izstādes un apskatīja atsevišķus materiālus;
- lasītājs apskatījās izstādi, paņēma grāmatu vai citu materiālu lasīšanai.

Novērošanas posma beigās bibliotekārs var atzīmēt arī to, kas, viņaprāt, izraisījis lasītājos vislielāko interesi: noformējums, temats, ilustrācijas, atsevišķi materiāli utt. Beigās tiek izdarīti secinājumi, kas ļauj spriest par izstādes sagatavošanas kvalitāti.

Izstāžu tipoloģija

Bibliotēkas izstādes var iedalīt pēc dažādām pazīmēm:

- pēc funkcionalitātes (plauktu izstādes; plašas literatūras izstādes; izstāžu cikli; literatūras skates; monogrāfiskās izstādes; elektroniskās izstādes);
- pēc organizatoriskās pazīmes (patstāvīgās; citos pasākumos iekļautās);
- pēc hronoloģiskā aptvēruma (retrospektīvās, jaunieguvumu);
- pēc satura (universālās, tematiskās, nozaru);

- pēc eksponēšanas laika (īslaicīgās – līdz 25 dienām, pastāvīgās, ilgstošās, periodiskās);
- pēc eksponēšanas vietas (stacionārās, pārvietojamās jeb ceļojošās, virtuālās);
- pēc eksponētajiem materiāliem (grāmatu, periodisko izdevumu, audiovizuālo materiālu, mākslas darbu, jauktas u. c.);
- pēc eksponējamo materiālu skaita (mazas (1–10 eksemplāru), vidējas (līdz 50 eksemplāriem), lielas (vairāk par 50 eksemplāriem));
- pēc izstādes veidotāju sastāva (vietējās, reģionālās, nacionālās, starptautiskās)
- un citām pazīmēm.

Izstāžu plānošana

Bibliotēkās organizētās izstādes, tāpat kā jebkuri citi bibliotēkas pasākumi, ir jāplāno, taču darbiniekiem jābūt arī „elastīgiem”, spējot reaģēt uz aktuāliem notikumiem pilsetā, Latvijā un pasaulē. Publiskajās bibliotēkās tradicionāli tiek organizētas:

- jaunieguvumu izstādes;
- izstādes par aktuāliem tematiem un problēmām;
- personālās izstādes (visbiežāk ievērojamu cilvēku jubilejās);
- izstādes svētku un atceres dienām;
- dažādu literatūras žanru izstādes u. c.

Bibliotēkas gada plānā jānorāda plānoto izstāžu temati, aplūkojamās problēmas un jautājumi, izstādes norises mēnesis. Konkrēti izstāžu nosaukumi un laiki tiek atspoguļoti bibliotēkas mēneša plānā. Plānojot izstādes, noteikti jāņem vērā valstij nozīmīgi datumi – ar Latvijas valstiskumu saistītās dienas, piemēram un atceres dienas:

- 20. janvāris – 1991. gada barikāžu aizstāvju atceres diena;
- 25. marts un 14. jūnijs – Komunistiskā genocīda upuru piemiņas diena;
- maijs – Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas diena;
- 17. jūnijs – Latvijas Republikas okupācijas diena;
- 11. novembris – Lāčplēša diena
- 18. novembris – Latvijas valsts dzimšanas diena utt.

Plānojot izstāžu kopskaitu, jāņem vērā un jāņem vērā optimāli līdzsvarot gan bibliotēkas

iespējas, gan lasītāju vajadzības. Pieredze rāda, ka dažkārt liels izstāžu klāsts darbiniekus nogurdina vai padara paviršus, rezultātā viņi aprobežojas ar materiālu izlikšanu, neizstrādājot izstādes un īsti neapzinoties to mērķi un adresējumu. Daudzas eksponātiem bagātas izstādes, kas izliktas vienlaikus, nogurdina ne tikai bibliotekārus, bet arī lasītājus. Galvenais nav izstāžu skaits un tajās izlikto materiālu daudzums, bet kvalitāte. Piemēram, bibliotēkas abonementā (arī bērnu literatūras nodaļā) vienlaikus varētu būt iekārtota viena galvenā izstāde un pāris nelielu plauktu izstāžu, bet lasītavā līdzās centrālajai tematiskajai izstādei būtu jāparedz vieta nelielai izstādei, kas veltīta aktuālākajiem notikumiem pilsētā, Latvijā un pasaulē.

Jāplāno darbs arī ar tām izstādēm, kas bibliotēkās notiek jau tradicionāli un periodiski: jaunumu, novadpētniecības pašvaldības aktualitāšu u. c. materiālu izstādes, jāparedz laiks to sagatavošanai, papildināšanai un atjaunošanai. Plānojot izstādes, kas saistās ar noteiktiem datumiem (ievērojamu cilvēku jubilejas, gadskārtu svētki, svētku dienas utt.), jāņem vērā, ka tās jāizliek pirms paredzētā notikuma – vēlams 10–14 dienas pirms noteiktā datuma. Jāpārdomā iespēja papildināt izstādi ar *PowerPoint* slaidrādi vai citā datorprogrammā veidotu prezentāciju (fotogrāfijas, ieskenēti bibliotēkas materiāli, īpaši novadpētniecības). Protams, jāņem vērā, ka slaidrādes demonstrēšanai nepieciešams atbilstošs tehniskais nodrošinājums.

Izstāžu plānošanā palīdz RCB Bibliotēku dienesta sagatavotais kalendārs bibliotēkām, kurā atspoguļoti ievērojami cilvēku jubileju datumi, piemiņas un atzīmējamās dienas u. c. (kalendārs par nākamā gada aktualitātēm tiek publicēts RCB informatīvā izdevuma „Jaunās Vēstis” novembra numurā, izdevums pieejams arī bibliotēkas mājaslapā), kā arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku pētniecības un informācijas nodaļas sagatavotais „Kalendārs bibliotēkām”, kura saturu veido informācija par nozīmīgiem notikumiem, atceres dienām un ievērojamu personu jubilejām, kam izlases veidā pievienoti bibliogrāfiskie saraksti (saraksts tiek sagatavots reizi ceturksnī un ir pieejams elektroniski LNB mājaslapā). Informāciju par interesantiem faktiem un dažādiem notikumiem pasaules vēsturē var iegūt arī interneta portālu kalendāros, piemēram, www.letonika.lv, www.svetki.lv/svetki/calendar/vel_viens_jemesls, www.apollo.lv/portal/one_more_reason u. c.

Nav un nevar būt vienas gatavas receptes, kā izveidot veiksmīgu izstādi. Tāpat kā daudzi citi bibliotekārie procesi, arī izstādes veidošana, prasa radošu pieeju, ko nav iespējams strukturēt, sistematizēt un ielikt noteiktos rāmjos. Galvenais bibliotēkas izstādē ir tās ideja, galvenā doma, ko bibliotekārs vēlas pateikt lasītājam, tāpēc izstāžu veidošana prasa no bibliotekāra nepārtrauktu pilnveidošanos, spēju apvienot zināšanas un erudīciju ar radošu pieeju un izdomu.

Jaunumu izstāde RCB filiālbibliotēkā „Vidzeme”

Izmantotie avoti

1. **Glosiene Audrone.** Sabiedrisko attiecību abc bibliotekāriem / Audrone Glosiene ; [no lietuvisku val. tulk. Liene Jūrmale ; red. Dzidra Šmita]. – Rīga : Zvaigzne ABC, 2001. – 51, [1] lpp. : il. – ISBN 9984-17-943-5.
2. **Poriete Arta.** Izstādes – cilvēku un laikmetu atspoguļojums rakstos / Arta Poriete // Misiņa bibliotēkas 110 gadu jubilejas zinātniskā konference. – Rīga : Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 1995. – ISBN 9984-538-07-9. – 60.-63. lpp.
3. **Sallinene I.** Izstādes tautas bibliotēkās / I.Sallinene // Bibliotēkas Pasaule. – ISSN 1407-6799. – Nr. 17 (2001), 31.-42. lpp.
4. **Varlamova Olga.** Izstāžu veidošana bibliotēkā : bakalaura darbs / Olga Varlamova ; zin. vad. Vineta Gerkena ; rec. Gita Komarova ; LU Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. – Rīga, 2008. – 97 lpp. : il. – Bibliogr.: 77.-78. lpp.
5. **Chambers I.** At the Exhibition / I. Chambers, K. Curry // The Library of Congress Information Bulletin. — Vol. 59, Nr.4 (2000), p. 90.
6. **A New Kind of Traveling Exhibition : images and text are available On-Line // The Library of Congress Information Bulletin. – Vol. 52, Nr.16 (1993), p. 320.**
7. **Sager D.** Library Programs and Exhibits // Managing the Public Library / D. Sager. – Boston : G. K. Hall, 1989. – P. 244-249.
8. **Выставочная работа.** Составление тематических подборок и дайджестов // Справочник библиотекаря / науч. ред.: А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. – 2-е изд., испр. и доп. – Санкт-Петербург : Профессия, 2002. – (Библиотека). – ISBN 5-939130-21-6. – с. 167–171.
9. **Дурягина Т. В.** Выставочная работа библиотек : метод. рекомендации / Т. В. Дурягина. – Тiesšsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: www.kgorodok.edusite.ru/DswMedia/wistavoznaarabota.ppt. – Resurss skatīts 2009. g. 18. maijā.
10. **Жесткова И. П.** Выставочная работа школьной библиотеки. Книжно-иллюстративные выставки. Виды их классификации по разным основаниям. Выставки новых поступлений. Особенности внутривидовых выставок / И. П. Жесткова. – Тiesšsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: http://uipk.narod.ru/diskons/bibl/bibl_3.doc. – Resurss skatīts 2009. g. 18. maijā.
11. **Збаровская Наталья.** Выставочная деятельность публичных библиотек / Наталья Збаровская. – Санкт-Петербург : Профессия, 2004. – 224 с. : ил. – (Библиотека). – ISBN 5-939130-60-7.
12. **Зыков Олег.** Выставочная работа публичных библиотек : опыт практического пособия / Олег Зыков. – Ленинград : [б. и.], 1990. – 55 с.
13. **Костоусова О. А.** Выставочная деятельность библиотеки : сохранение традиций и новации / О. А. Костоусова. – Тiesšsaistes pakalpojums. – Озёрск : Муниципальное учреждение культуры "Централизованная библиотечная система Озерского городского округа, 2007". – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://libozru.hostfabrica.ru/pages/index/60?cont=1>. – Resurss skatīts 2009. g. 18. maijā.
14. **Кузнецова Е. Б.** Выставочная работа библиотек в вопросах и ответах / Е. Б. Кузнецова ; под ред. Т. В. Рудишиной. – Москва : Чистые пруды, 2006. – 32 с. – Pieejams arī tiesšsaistē: http://www.wiki.vladimir-i-edu.ru/images/9/97/Vistav_rabota_bibl.doc.

Trīnu Sepama (Triinu Seppam)

Tallinas Centrālās bibliotēkas

Bibliotēku dienesta direktore

MOBILĀS BIBLIOTĒKAS PAKALPOJUMI

Tallinas Centrālās bibliotēkas mobilā bibliotēka „Katarina Jee”

Tallinas Centrālā bibliotēka ir lielākā publiskā bibliotēka Igaunijā. Tai ir galvenā ēka, 18 filiālbibliotēkas un kopš 2008. gada – arī mobilā bibliotēka „Katarina Jee”. Šajā rakstā vēlos jums pastāstīt, kā un kādēļ sākām attīstīt mobilās bibliotēkas pakalpojumus un vai tas ir atmaksājies.

Igaunijas Bibliotēku likums nosaka, ka pilsētās, kuru iedzīvotāju skaits pārsniedz 10 000, ir jābūt vienai bibliotēkai uz katrēm 15 000 iedzīvotāju. Tas nozīmē vismaz 26 publiskās bibliotēkas Tallinā. Taču jaunas bibliotēkas atvēršana prasa laiku un līdzekļus, tādēļ 2004. gadā, kad gatavojām bibliotēkas attīstības stratēģiju 2005.–2009. gadam, tika nolemts izveidot mobilo biblio-

tēku, lai apkalpotu tos pilsētas rajonus, kuros bibliotēku skaits ir nepietiekams. Tallinas Domes Kultūras un izglītības pārvalde plānu atbalstīja. Pilsētas Dome šim mērķim atvēlēja 4,6 miljonus igauņu kronu (~ 294 000 EUR), un 2007. gadā somu autoražotājam „Kiitokori Oy” tika nosūtīts līgums par mobilās bibliotēkas būvēšanu. Līgums tika parakstīts 2007. gada 14. maijā. Mobilā bibliotēka ieradās Igaunijā 2008. gada 17. janvārī un 13. maijā uzsāka savu darbību.

Koncepcija par mobilās bibliotēkas darbību bija jāizstrādā, pirms tika uzbūvēts transporta līdzeklis, jo tas tiek būvēts atbilstoši paredzamajam pielietojumam. Piemēram,

mēs nolēmām, ka vēlamies, lai autobusā satilptu pēc iespējas vairāk grāmatu, tādēļ pasūtījām taisnas sienas. Lai mobilo bibliotēku varētu izmantot cilvēki ratiņkrēslos, tika pasūtīts pacēlājs. Konceptijas izstrāde nebija viegls process, bet, daloties pieredzē, mums daudz palīdzēja Somijas Mobilās bibliotēkas serviss un Helsinku pilsētas bibliotēka. Visgrūtāk bija atrast bibliotekāru un autobusa šoferi, kas vēlētos apgūt bibliotekāra darba pamatus (elektroniskā kataloga ESTER un sistēmas „Millennium” lietošanu utt.). Mums palaimējās, ka ar mums piekrita sadarboties Kairi Kolka un Anti Variks. Viņi ir ļoti profesionāli, draudzīgi un nebaidās apgūt ko jaunu.

Autobusa parametri: garums 12 m, platums 2,6 m, augstums 3,4 m. Tajā ir ievietoti 88 dažādu izmēru plaukti, t. sk. plaukti izstāžu veidošanai. Autobusā satilpst 4000 vienību, ieskaitot 34 dažādus žurnālus. Avīzes mobilās bibliotēkas vajadzībām netiek pasūtītas. Grāmatu klāstā ir jaunākie igauņu un krievu izdevumi (pārsvarā daiļliteratūra), arī klasika. Ir iespēja pasūtīt grāmatas no rezerves krājuma, kas atrodas atsevišķā telpā garāžā. Visas mobilās bibliotēkas un rezerves krājuma grāmatas ir atrodamas elektroniskajā katalogā ESTER. Autobuss ir aprīkots ar trim datoriem, divus no tiem izmanto bibliotekāri, vienu – apmeklētāji. Mēs lietojam KŌU interneta pieslēgumu, kas ļauj pieslēgties elektroniskajam katalogam, bibliotēkas datubāzei un

Tallinas Centrālās bibliotēkas mobilās bibliotēkas „Katarina Jee” iekšskats

internetam. Par maksu piedāvājam kopēšanas pakalpojumus.

Mobilā bibliotēka brauc pa savu maršrutu katru dienu no pirmdienas līdz ceturtdienai. Nedēļas laikā tai ir 26 pieturas (6–7 pieturas dienā, katrā no tām autobuss uzkavējas 25–35 minūtes). Piektdienās bibliotēkas autobuss apbraukā skolas un bērnudārzus vai tiek vests uz apkopi. Mobilā bibliotēka sniedz pakalpojumus cilvēkiem, kuriem nokļūšana bibliotēkā sagādā grūtības, kā arī reklamē mūsu pakalpojumus. Bibliotēkas autobusa iegāde tika plaši atspoguļota plašsaziņas līdzekļos, un tas ļāva mums stāstīt par bibliotēku nozīmi sabiedrības dzīvē. Mūsu mobilā bibliotēka ir piedalījies gadatirgos, pasākumos zoodārzā un parkos.

Uzsākt mobilās bibliotēkas darbību nebija viegli, bet interesanti. Tallinas iedzīvotāji to uzņēma labi, un bibliotēkas lietotāji ir ļoti pateicīgi. Šodienas grūtajos ekonomiskajos apstākļos, kad daudzām mazajām bibliotēkām draud slēgšana, mobilā bibliotēka ir labs risinājums, kas ļauj turpināt apkalpot lasītājus.

Pasākums bērniem Tallinas Centrālās bibliotēkas mobilajā bibliotēkā

No angļu valodas tulkojusi
Silvija Marta Horsta

Sarunas un stāsti gada garumā

Intas Sallinenes sarunas ar RCB darbiniekiem

ATSAUCOTIES IZAICINĀJUMIEM

Saruna ar RCB Bibliotēku dienesta galveno bibliotekāri Gidu Zepkāni

Pavasari nomaina vasara. Bibliotēku dienests Graudu ielā vēl ieskaits ziedu un smaržu mākonī. Līdz rudenim, kad „cāļus skaita”, šķiet tālu. Tikai oktobrī būs gads, kopš Gida strādā RCB Bibliotēku dienestā. Tad arī gaidāma pirmā darba augļu raža. Tagad ir vasara pirms Jāņiem un saruna būs par ”ziediem” – par uzdrīkstēšanos būt atvērtai pārmaiņām un pieņemt izaicinājumus.

- **Kāpēc tu pieņēmi šo jauno piedāvājumu vienā no atbildīgākajām Bibliotēku dienesta darba jomām?**

Pieņēmu to kā jaunu izaicinājumu. Līdzšinējā darbā bija iestājusies zināma rutīna. Man ik pa brīdim gribas kaut ko savā dzīvē pamainīt. Gadās, ka manas vēlmes sakrīt ar piedāvājumiem, tad pārmaiņas var notikt un arī notiek. Strādāju RCB pieaugušo lasītāju abonementā, un, tiklīdz sāku domāt, ka vajadzētu kaut ko mainīt, tūlīt sekoja piedāvājums kļūt par filiālbibliotēkas „Zemgale” vadītāju. Kāpēc gan ne? Piekritu, bet ļoti drīz nāca atkal jauns piedāvājums – strādāt RCB Bibliotēku dienestā par galveno bibliotekāri. Arī šo iespēju izmantoju, jo darbs Bibliotēku dienestā ir pilnīgi citāds nekā lasītāju apkalpošana. Darbu ar bibliotēkas lietotājiem jau bija apguvusi visās niansēs.

- **Kā esi iejutusies Bibliotēku dienesta kolektīvā un darba pienākumos?**

Visus sava darba jautājumus vēl neesmu pilnībā apguvusi. Pagaidām man šeit strādāt ir ļoti interesanti, jo neiepazītais rosina vēlmi to izzināt un attīsta domāšanu. Savu izvēli nekādā ziņā neesmu nožēlojusi, no teikti ne!

- **Kāda ir tava darba misija un nākotnes redzējums?**

Laiks man vēl ir! Vēl tikai kāda puse darba mūža nostrādāta. Nevar zināt, kādus interesantus pagriezienus liktenis piedāvās. Es nebūtu dūsmīga, ja kādreiz man būtu lemts strādāt Lielbritānijas Karaliskajā bibliotēkā. Kāpēc neatsaukties jauniem izaicinājumiem realizēt sevi kādā līdz šim neierastā sfērā – gan saistībā ar bibliotēku, gan citās jomās,

piemēram, uzņēmējdarbībā?

- **Šogad tev ir bijis ļoti saspringts gads. Iegūts bakalaura grāds bibliotēkārājās un informācijas zinībās. Ko uzskati par savu lielāko ieguvumu studiju gados? Un ko Latvijas Universitāte tev neiedeva?**

Studijas es izvēlējos apzināti – kā izaicinājumu pašai sev. Ļoti gribējās pierādīt, ka es to varu. Mans lielākais ieguvums ir tas, ka studiju laikā kļuva par citu cilvēku. Notika nemitīga personības pilnveidošanās, mainījās ieradumi, no „pūces” pārvērtos par „cīruli”, un tagad man rīta stundas ir radošais laiks. Ja vajag, varu piecelties pat trijos un četros, jo tieši šinī laikā man veicas darbs. Man ļoti patīk šis „jaunais cilvēks” manī, un man to joprojām gribas pilnveidot. Pati brīnos, ko esmu spējīga ar sevi izdarīt! Katrs pārvarēts smaga darba posms dod gandarījumu.

Ko universitāte neiedeva? Es teiktu klasiķa vārdiem, ka tagad zinu, cik maz es zinu. Es nezinu, kā tālāk veidosies mans ceļš uz zinībām. Teorētiski negribas apstāties pie sasniegtā, gribas iet tālāk, bet praktiski tas būs atkarīgs no manas veselības un ģimenes, jo ar ciešu apņemšanos vien nepietiek. Ja nebūs nepārvaramu šķēršļu – turpināšu studijas specialitātē.

LU izlaidumā 2008. gada jūnijā

- **Apvienot darbu, mācības, ģimeni – tā ir milzīga slodze, ieguvumi vienā jomā bieži vien mijas ar zaudējumiem kādā citā. Kādus upurus tev ir nācies likt uz izglītības altāra? Kas ir devis spēku pārvarēt grūtības un nezaudēt sievišķīgi koķetu smaidu?**

Jā, slodze bija! Upuri uz izglītības altāra? Ļoti minimāli piedalījos sava bērna audzināšanā. Tagad nezinu, vai tas bija labi, vai slikti. No manas puses nekādas čubināšanās ap dēlu nebija. Tētis gan čubinājās. Jā, dēls ir audzis nedaudz bez mātes līdzdalības. Bija dienas, kad gāju projām sešos no rīta un atnācu vienpadsmitos vakarā. Vienreiz, kad gāju garām jau aizmigušajam bērnam, viņš pamodās un noteica: „Ak, tad pārnāci gan!” Nezinu, varbūt tā arī bija labāk, jo bija mazāk konfliktu. Esmu ļoti pateicīga vīram par to, ka viņš ar savu klātbūtni kompensēja manu „iztrūkumu”. Studijas uzsāku, kad dēls vēl gāja dārziņā.

Par smaidu – es smaidu nepārtraukti, pati nemaz to nejutu. Neilgu laiku deju „Gatvē”, tur vajadzēja deju un smaidīt, pat ja ļoti sāpēja kājas. Tā smaidīšana dod lielu labumu pašam smaidītājam. Vienmēr ir labāk pasmaidīt nekā uzburkšķēt. Lai arī citu reizi nemaz nav tik vienkārši, smaidis tomēr daudz ko nogludina, daudz kas veidojas citādi. Man pašai liekas, ka smaidu vēl par maz. Kādreiz ir noderīgi arī par sevi pasmieties.

- **Noslēdzies projekts „Trešais tēva dēls”. Kā tu vērtē iegūtās zināšanas? Vai tām būs praktisks pielietojums tavā ikdienas darbā?**

Katrs pasniedzējs mācību procesā ienesa ko jaunu, katram bija savs pasniegšanas stils. Projektā bija iesaistīti ļoti interesanti un spilgti lektori, ar savu skatījumu uz teoriju un praksi, tāpēc par spīti visiem apmācības trūkumiem un steigai tas bija ļoti vērtīgs ieguldījums katrā no mums. Praktiskais pielietojums? Gan jau, risinot kādu konkrētu uzdevumu, tās iemaņas noderēs. Vienkārši, ikdienā profesionāli risinot darba jautājumus, pielietosim metodes, kas apgūtas šajosursos, varbūt pat neaizdomājoties, no kurienes mums ir šīs zināšanas.

- **Tavs darbs bibliotēkās ir mērāms divdesmit gadu garumā, tomēr uz brīdi**

- biji pametusi bibliotekāro darbu. Kādi cilvēki satikti, kāda pieredze ir gūta, strādājot bibliotēkā un ārpus tās?**

Bibliotēkā sāku strādāt, jau mācoties Kultūras darbinieku tehnikuma (tagad Latvijas Kultūras koledža) otrajā kursā. Toreizējās Rīgas pilsētas 10. bibliotēkas telpās bija tāds kā praktikantu tirgus, kur bibliotēku vadītājas izvēlējās savai bibliotēkai praktikantus. Mani un tagadējo Nacionālo bruņoto spēku Cēsu garnizona bibliotēkas darbinieci Ināru Kaceri aicināja uz mācību praksi Rīgas Tautas bibliotēku apvienības (tagad RCB) bibliogrāfe Mērija Dļina. Jau prakses laikā sāku uz pusslodzi strādāt bibliotēkā (šķiet, ka man tas ir kļuvis par paradumu – vienlaikus strādāt un mācīties). Toreiz bibliotēka bija atvērta lasītājiem līdz deviņiem vakarā. Kaut arī bibliotekāra profesiju biju izvēlējusies apzināti, tomēr tieši prakses laikā izjustais dinamiskais darbs nostiprināja manu pārliecību, ka izvēle bijusi pareiza, tādēļ pēc tehnikuma beigšanas citu darba vietu nemeklēju. Man ļoti patika lielā slodze, tā deva gandarījumu par paveikto. Kādu dienu, skaitot lasītāju formulārus, konstatēju, ka esmu apkalpojusi 140 cilvēku! Todien viena pati strādāju ar pirmās grupas lasītājiem (šajā grupā ietilpa studenti un skolēni). Mums tolaik bija izdalīta īpaša lasītāju grupa „Mākslinieki”. Tur bija interesantas personības, piemēram, aktieri Āris Rozentāls, Bērtulis Pizičs, Ģirts Jakovļevs u. c. Arī Ģirts Ķesteris tika apkalpots šajā grupā, lai gan vēl studēja. Savs labums no tā bija arī mums – varējām apmeklēt Dailes teātra izrādes, iespējams, arī mēs bijām viņu īpašā „grupa”. Kuriozs atgadījums man sanāca, pēc daudziem gadiem satiekot Bērtuli Piziču. Apmainījāmies dažām frāzēm. Pizičs: „Sen pie jums neesmu bijis...”, es, daudz nedomājot, ātri atbildu: „Jā, jā, arī mēs sen neesam pie jums bijušas!” Un tikai tad atceros, ka viņš jau vairs nestrādā Dailes teātrī, bet... kapu pārvaldē!

Tomēr pēc vairākiem bibliotēkā nostrādātiem gadiem sāka šķist, ka īstā dzīve ir kaut kur tur, aiz lielajiem bibliotēkas logiem. Cilvēki kaut kur steidzas, bet es esmu te, nekas ar mani nenotiek, jaunība paiet. Šo pārdomu iespaidā izšķīros aiziet no bib-

liotēkas uz Rīgas Filharmoniju par koncertu administratori. Tas bija ļoti atšķirīgs darbs. Organizēju filharmonijas mākslinieku koncertus Latvijas skolās. Tas bija darbs ar māksliniekiem, skolotājiem, viesnīcu darbiniekiem, autobusu šoferīšiem... Protams, bija jāprot rīkoties ar naudu. Mans lielākais guvums – šajā laikā apmeklēju un iepazīnu gandrīz visus Latvijas novadus un daudzas skolas. Šodien domāju, ka toreiz vajadzēja izdarīt divas lietas: fotografēt tās skolas, muižas un parkus, kuros iznāca būt, un cilvēkus, kurus toreiz sastapu. Tagad varētu fotografēt vēlreiz, lai redzētu, kā viss ir mainījies. Tāpat vajadzēja rakstīt piezīmes. Tagad varētu izdot grāmatu par māksliniekiem, viņu tikšanos ar skolēniem, piedzīvojumus un atmiņas, līdzīgi kā teātra anekdotes ... Bet toreiz par to neiedomājos. Atceros, kā bērniem toreiz „dega actiņas”! Tas bija vesels piedzīvojums – mākslinieki skolā! Lauku ziedi tika nesti klēpjēm.

Brīvo laiku izmantojām arī vietējo veikalu izpirkšanai. Bija deficīta laiki, bet laukos dažreiz varēja nopirkt to, ko Rīgā ne ar uguni nesameklēsi. Mūsu lektore Karina Bērziņa reiz Bebrenē nopirka gaiši zilu vannu. Atpakaļceļā tā bija pilna ar bērnu sadāvinātajiem lauku ziediem. Šajā laikā mācījos vērot un iepazīt cilvēkus. Piemēram, rezervējot vietas viesnīcās, vajadzēja ievērot mākslinieku psiholoģisko saderību – kuru ar kuru var likt kopā vienā numuriņā. Citādi nedrīkstēja! Viesnīcas bija visādas – ar un bez ērtībām. Ne visas mākslinieku vēlmes bija iespējams apmierināt. Nevaru noliegt, ka šādos gadījumos noderēja bibliotekāres darbā iegūtās saskarsmes prasmes, savukārt tas, ko iemācījos tajā laikā, noderēja, atgriežoties bibliotēkā. No darba filharmonijā aizgāju, jo kļuva apgrūtināši vadīt dzīvi autobusā un viesnīcās.

Bija manā dzīvē posms, kad „Daiļradē” šuvu Latvijas valsts karogus. Šajā laikā iepazinos ar savu nākamo vīru Vili. Pārgāju dzīvot uz laukiem. Vīrs cēla māju. Tas bija manu dziļāko sapņu piepildījums: lauku vide, māja, saimniecība utt. Piedalījos visos darbos – no būvbedres līdz jumta likšanai. Iekopām dārzu – tomāti, gurķīši, zemenes – viss, kas pienākas kārtīgā lauku mājā. Arī vistas, zosis, pīles, aitas un ruksis. Latvijas

valstij latu vēl nebija, tas bija „repšiku” laiks, bet mums jau bija savs ”latiņš” – savu brūno ruksi, kuram bija paredzēts liels ciltsdarbs, nosaucām par Latiņu. Man ļoti patīk visa dzīvā radībiņa, taču, ja vēl kādu laiku būtu padzīvojusi laukos, es būtu kļuvusi par veģetārieti. Izrādījās, nevaru sevī attīstīt to lauciniecisكو saprašanu, ka savu mīluli var arī apēst! Tas man sagādāja garīgas mokas un jo tālāk, jo vairāk. Pēdējais punkts tika pielikts, kad man vajadzēja nest vīram zosis, lai viņš tās nokautu... Pēc tam vairs neturējām nekādus lopiņus.

Un tad dzīvē atkal nāca pagrieziens – bija jāatstāj lauku sēta. Nācās pārcelties atpakaļ uz Rīgu, un es jau atkal strādāju bibliotēkā, taču tā jau bija atjaunotās Latvijas valsts bibliotēka. Es nebiju piedzīvojusi pārejas posmu, tāpēc bibliotēkā notikušās pārmaiņas uz mani atstāja īpaši lielu iespaidu. Bibliotēka, kurā atgriezos, vairs nebija tā, kuru atstāju. Studiju laikā man bija iespēja šīs izmaiņas izpētīt, tāpēc vienu kursa darbu rakstīju par šo tēmu.

- Varbūt citur bija interesantāk, ienesīgāk, bet tu atgriezies bibliotēkā. Kāpēc? Kur slēpjas bibliotēkas pievilksanas spēks?

Kāpēc atgriezos? Gribējās atkal būt iekšā dzīvē, bet citādu dzīvi nevarēju iedomāties. Kādu laiku mums Rīgā bija pārtikas veikals un es tur tirgojos – lēju pudelēs pienu, svēru biezpienu, bet domas aizvien vairāk saistījās ar bibliotēku. Man sāka pietrūkt informācijas. Bibliotēka ir tā vieta, kur vislielākais ieguvējs ir pats darbinieks – viņam ir pieeja visai vajadzīgajai informācijai. Manuprāt, bibliotēka ir vispozitīvākā vieta – šeit cilvēki ikdienā nāk pēc prieka, gandarījuma, patīkamām emocijām, arī tad, ja vēlas vienkārši palasīt avīzi. Mani vienmēr ir ļoti saistījis šis bibliotēkas fenomens. Lai arī saka, ka bibliotēka nav desu bode un bez grāmatām var iztikt, tomēr bez informācijas iztikt nevar! Un arī bez labas grāmatas ir grūti iztikt, ne velti grāmatu apgādi plaukst. Mēs tikai vēl neesam iemācījušies parādīt ceļu uz bibliotēkām, taču sabiedrība mainās, un mainās arī attieksme pret bibliotēkām. Viss ir ļoti cerīgi! Visi ceļi ved uz Romu, tāpat kā visi ceļi ved uz bibliotēku. Kādā no saviem dzīves posmiem cilvēks bibliotēkā

nonāk – varbūt bērībā vai jaunībā, bet varbūt vecumdienās.

- **Tu daudzus gadus strādāji Rīgas Centrālajā bibliotēkā, apkalpojot lasītājus. Kādas atmiņas atstājis šis laiks,? Par kādiem kolēģiem – spilgtām personībām – tu vēlētos pastāstīt?**

Kad pārdomāju savu dzīvi, notikumus un cilvēkus, kas jaunībā veidoja manu personību un profesionālo varēšanu, tad jāatzīst, ka viena no galvenajām lomām šinī procesā bija Janīnai Barkovskai. Viņa ir viens no svarīgākajiem cilvēkiem manā dzīvē, tūlīt aiz mātes. Janīna mani ievadīja darbā, un ne velti saka – jaunībā iemācīts ir kā akmeņi iecirsts. Lielu ieguldījumu manā personībā ir devusi Irīsa Arāja, no viņas mācījos milzīgu pacietību. Citus neminēšu, lai kāds netiktu piemirsts, bet katrs kolēģis, ar kuru man ir nācies strādāt, ir bijis man draugs. Ar gandarījumu varu teikt – lai kurā kolektīvā nestrādātu, es savā dzīvē esmu sastapusies galvenokārt ar labiem ļaudīm.

- **Kā tu raksturotu lasītājus? Vai tev ir savs lasītāja ideāls?**

Nav tā, ka es gribētu ideālu lasītāju. Man interesantāk ir būt ideālai bibliotekārei, kura spēj atrast izeju katrā situācijā. Man ir interesanti strādāt ar jebkuru lasītāju un meklēt sevī šo saskarsmes prasmi. Cilvēkiem jau ir jābūt dažādiem.

- **Samērā neilgi vadīji filiālbibliotēku "Zemgale". Ko tev deva šī pieredze?**

„Zemgale” man bija viens liels patstāvības pārbaudījums – kā es tikšu ar visu galā. RCB vienmēr bija Irīsa, kas atbildēja par saplēstiem podiem, notecējušiem ūdeņiem un visu pārējo. „Zemgalē” par visu vajadzēja domāt pašai.

Strādājot RCB filiālbibliotēkā „Zemgale”

- **Ja ne neparastais vārds – Gīda, neviens neiedomātos, ka tu varbūt nesi latviešu. Kurai tautībai – lietuviešiem vai latviešiem – tu jūties vairāk piederīga? Ar ko vidējais lietuvietis, tavuprāt, atšķiras no vidējā latvieša?**

Vārdam ir liela nozīme cilvēka dzīvē, varbūt tas pat zināmā mērā ir ietekmējis manu profesijas izvēli. Cilvēki bieži nesaprata, kā mani sauc, un tad teicu, ka esmu gīds, tikai sieviešu dzimtē. Apmēram tā arī ir, jo strādāju par gīdi grāmatu un informācijas nozarē...

Klāvam Siliņam gan nepiekrītu – viņš savā „Latviešu personvārdu vārdnīcā” skaidro, ka Gīda esot cēlusies no Brigitas. Es zinu (jo man taču šo vārdu ielika mamma), ka Gīda ir saīsinājums no lietuviešu vārda Egidija, kas nozīmē aizbildniecību.

Esmu dzimusi Rīgā un sevi vairāk identificēju ar latvieti nekā ar lietuvieti, tomēr dzimtās asinis tagad, jau nobriedušā vecumā, liek sevi manīt. Pēkšņi atklāju, ka zinu lietuviešu valodu! Izmantoju šīs zināšanas tulkošanā. Man ir doma padziļināti mācīties lietuviešu gramatiku. Gribas papētīt arhīvos dzimtas saknes. Nejausi atklāju, ka viens no maniem senčiem ir ziedojis Viļņas Universitātes bibliotēkas pamatkrājuma izveidei. Tas mani ieinteresēja. Varbūt mūsu dzimtas saistība ar bibliotēku ilgst jau gadu simtiem?

Lietuviešus tik labi nepazīstu. Man vairs nav ciešas saites ar vēsturisko dzimteni, taču, cik man ir nācies vērot, latvieši ir izteiktāka zemnieku tauta, bet lietuvieši – karotāji ar daudzām no tā izrietošām sekām arī mūsdienās. Latvieši vairāk turas pie savas mājas un sētas, bet lietuvieši cenšas iekarot pasauli, nu kaut vai ar tirdzniecību.

- **Ko tu ierakstītu ailē „Mana ģimene un citi zvēri”?**

Mūsu ģimenē esmu vienīgā sieviešu kārtas pārstāve. Pārējie ir dzīvesbiedrs Vilis, dēls Kārlis Gustavs, suns Bonis un divi degū – Čips un Deils. Degū – tās ir tādas Čīles vāveres plikām astēm. Latvijā man vēl ir mamma Danute un brālis Konstantīns ar ģimeni. Maza ģimenīte ar saviem priekiem un bēdām.

Mūsu dzimtas saknes ir Lietuvā. Mans vectētiņš Staņislavs un vecmāmiņa Ona

tikko kā bija iekopuši saimniecību un iestādījuši skaistu ābeļdārzu, kad arī līdz Lietuvai nonāca padomju vara. Viņus izsūtīja uz Sibīriju. Tas notika, kad ziedēja ābeles. Mamma toreiz bija maza meitene. Visi jau bija sasēdināti ratos promvešanai, riņķī bruņoti čekisti, bet mamma ierauga, ka govīs aizbēgušas no ganībām un iet tieši uz ābeļdārzu. Viņa zina, ka tas nav labi, un grib skriet govīs atdzīt, bet pret meiteni pavēršas ieroči. Tās ir viņas pēdējās atmiņas no dzimtajām mājām – ābeļdārzs, kuru neviens vairs nesargās.

Pēc izsūtījuma laikam jau vairs nebija spēka, jo mājas nojauca – pāri gāja kolhoza lauki. Kā jau padomju varas ienaidniekiem, mani senčiem bija grūti dabūt darbu, tādēļ viņi nonāca klusā un mierīgā zvejnieku ciematīnā Mangaļsalā. Te piedzimu es. Šajā brīnumainajā vietā es uzaugu, gāju pirmajā klasē, kur bijām tikai četras meitenes. Mācījāmies kopā ar otrās klases skolēniem. Visumā man bija laimīga bērnība – mežs, saule, sniegs, jūra. Atceros lielos plūdus, kad kaimiņi savos mitekļos brauca ar laivām pa logiem iekšā un ārā. Vienam neizdevās izbaukt – ūdens līmenis sāka pazemināties un laiva palika istabā. Pēc vētras mežā bija daudz ar saknēm izrautu koku. Tas bija milzīgs piedzīvojums – ložņāt pa sakņu izrautajām bedrēm un taisīt būdas nolauzto koku zaros. Bērnībā glābām dzīvniekus no medniekiem. Mežā bija aļņi, un, kad padzirdējām, ka mednieki braukšot tos šaut, sagājām vesels bērnu bars mežā un klaigājot un skraidot izjaucām medības. Tagad es domāju, ka kāds no mums varēja arī neatgriezties, bet toreiz likās – ar mani jau nekas nevar notikt. Mani un brāli bērnībā pieskatīja vecaistēvs ar vecmāmiņu.

Blakus mums dzīvoja Mangaļsalas pamatiedzīvotāju ciltstēvs – vecais Innuss ar dzīvesbiedri. Viņš staigāja apkārt un, bērnus baidīdams, bieži jautāja: „Nu, šokolādi gribat?” Ja kāds teica „jā”, Innuss sāka raisīt vaļā lielu, platu ādas siksnu. Ui, cik briesmīgi bija! Kliegdami, spiegdami mukām kur kurais. Mēs ar brāli vēl tagad reizēm savā starpā jokojam: „Nu, šokolādi gribi?”

Atmiņā palikuši vectēva stāsti. Žēl, ka toreiz tos nepierakstīju, jo visus atcerēties

nav iespējams, bet tie bira kā no pārpilnības raga, gan skumīgi, gan jautri. Viens stāsts bija par dziedošu mucu. Vecatēvs, vēl jauns būdams, pie kaimiņa nedaudz iedzēris. Negribējis tādā paskatā sieviņai acīs rādīties, bet mājās jātiek! Ko darīt? Drīz padoms rokā. Vectēvs iesēdies tukšā mucā, kas bijusi ratos, un licis, lai viņu ved mājās. Tikai nelaime, ka viņam, tā vienam mucā sēžot, šausmīgi sagribējies dziedāt. Nepadomājis, ka to dziedāšanu jau dzird arī ārpus mucas. Dziesmu mucā nenoslēpsi! Tā nu ticis atklāts arī pats dziedātājs.

- **Tavas dzīves brīži, kad gribējies teikt "Mirkli, apstājies, tu esi skaists..."**

Tas ir mirklis, kuru es atceros katru rītu, paskatoties uz mazu suvenīru gotiņu ar zvaņiņu. Atceros Šveici. Tā ir zeme, kurā es biju un kurā gribētu dzīvot! Nu vismaz kādu savas dzīves brīdi. Pasakains kalnu skaistums un miers cilvēkos. Gribu redzēt Austrāliju, bet nezinu, vai tur gribētu būt ilgi. Ceļojumos ir bijuši ļoti skaisti mirkļi. Skaista ir Itālija, arī Francija.

Ceļojumu mirkļi

- **Laiks ārpus darba un mācībām?**

Laiks ārpus darba un mācībām man vēl tikai sākas. Līdz šim daudzu gadu garumā viss bija pakārtots darbam un mācībām. Tagad es jūtos tik brīva! Beidzot atkal varu palasīt tāpat vien, savam priekam. Lasu pilnīgi visu bez izņēmuma. Vēl neesmu ķērusies pie rokdarbiem. Parasti es vasarā šuju vai tamborēju, bet ziemā adu.

- **Tagad tev būs laiks padomāt arī par dažiem mūžīgiem jautājumiem, sa-prast, vai esi laimīga?**

Laimīgākie dzīves brīži man ir bijuši tad, kad kaut kas ir ticis sasniegts. Laimi sāku izjust tikai pēc bērna piedzimšanas. Tad paskatījos uz dzīvi ar pilnīgi citām acīm. Jaunībā bieži jutos nelaimīga un ieslīgu sevis žēlošanā, man šķita, ka dzīve paiet garām un es tajā nepiedalos. Kārlis Gustavs mainīja manu attieksmi. Tagad man šķiet, ka pa īstam var mīlēt tikai bērnus un Dievu. Toreiz man bija paniskas bailes, ka tikai kāds man

šo bērnu nenozog. Pat logu vienmēr vēru ciet, lai tikai nekas neapdraudētu manu bērnu! Man jau bija 34 gadi, kad piedzima dēls – ļoti gaidīts un mīlēts bērns.

- **Tavs dzīves moto?**

Viss notiek tā, kā tam jānotiek! Gribas jau daudz ko, bet prioritātes savai turpmākajai dzīvei vēl neesmu izvirzījusi. Kad noskaidrošu, ko gribu, – viss notiks!

BŪT ORIGINĀLAI!

Saruna ar RCB Daugavas filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri Marutu Svikli.

Marutu nevar nepamanīt – viņa ir spilgta un oriģināla. Cilvēks, kuram par visu ir savs viedoklis. Tomēr intervijai Maruta uzreiz nepiekrīt. Paiet gads. 2008. gadā Valsts aģentūras "Kultūras informācijas sistēmas" un LURSOFT IT sadarbībā ar Latvijas Radio rīkotā interneta konkursa „Dodies uz savu bibliotēku un laimē datoru!” laikā notika lasītāju balsojums par sekmīgu profesionālo darbību jeb labāko, atsaucīgāko un profesionālāko bibliotekāru. Par vienu no šādiem bibliotekāriem lasītāji atzina Daugavas filiālbibliotēkas galveno bibliotekāri Marutu Svikli. Tas ir nopietns iemesls, lai atkārtoti lūgtu interviju. Šoreiz Maruta piekrīt.

- **Kādam ir jābūt bibliotēkai un bibliotekāram, lai iegūtu tik augstu lasītāju novērtējumu? Kāda loma ir bibliotekāra personībai un rakstura īpašībām?**

Jāatzīst, man pašai tas bija liels pārsteigums, jo vairāk tāpēc, ka šajā konkursā neviens no mūsu bibliotēkas nepiedalījās. Protams, ir prieks par to, ka esmu pamanīta ikdienas darbā, ka manas zināšanas kādam ir noderējušas un ka ir cilvēki, kuriem ir svarīgi pateikt paldies bibliotēkas darbiniekiem.

Bibliotēkas veiksmīgas darbības pamatā nepāšaubāmi ir kvalitatīva un profesionāla tās pārvaldība, kas, pirmkārt, ietver bibliotēkas

pakalpojumus un to saturu (atbilstoši lietotāju vēlmēm un interesēm), otrkārt, piemērotu darba laiku un patīkamu atmosfēru, treškārt, draudzīgu un kompetentu personālu. Mūsu dzīves vērtība sastāv no ikdienas. Jebkuras attiecības balstās uz savstarpējām emocijām – patiku, nepatiku, vienaldzību... jā, arī uz mīlestību. Protams, ikviens bibliotēkas lietotājs vēlas labestīgu attieksmi, komunikabilitāti. Uzklaut, ieteikt, pārrunāt, sameklēt vajadzīgo informāciju – tā ir nozīmīga bibliotekāra ikdienas darba sastāvdaļa. Tieši sociālās prasmes un iemaņas, spēja sekmīgi komunicēt ir tas, kas nepieciešams darbā ar apmeklētāju.

Es domāju, ka labs speciālists un darbinieks ir kompetents. Tas nozīmē, ka viņš prot savas zināšanas un prasmes izmantot tā, lai darbs būtu rezultatīvs. Tā ir spēja darboties mūsdienu mainīgajā vidē ar visām tai piemītošajām variācijām, attiecībām, konfliktiem. Nekādā ziņā nedrīkst būt augstprātīga attieksme pret cilvēku. Ir svarīgi atcerēties, ka tu neesi vienīgais gudrais un kompetentais.

- **Kāds ir bibliotēkas lietotājs šodien un kāds tas būs rīt būs?**

Bibliotēkas lietotājs šodien ir zinošs un reizē arī prasīgs. Viņš vēlas informāciju saņemt ātri, ar minimālu enerģijas patēriņu. Ņemot vērā izglītības sfēras attīstību Latvijā (arvien pieaugošais tālmācības, mūžizglītī-

bas un profesionālās kvalifikācijas nozīmes pieaugums), tiek prognozēts, ka aizvien vairāk lietotāju vēlēšies saņemt sarežģītu informāciju. Lietotājs vēlas strādāt modernā vidē, un viņa galvenā prasība ir ekonomēt laiku.

Domājams, ka nākotnē arvien lielāka problēma būs nevis pieslēgšanās pasaules informācijas telpai, bet gan prasme konstruktīvi izmantot tās dotās iespējas. Tas, kā lietotājs tiks ar to galā, visai būtiski ietekmēs viņa sociālo stāvokli, tāpēc ir svarīgi ne vien tehniski apgūt jauno informācijas telpu, bet spēt arī saturiski orientēties informācijas plūsmā, atrast sev vajadzīgo, to kritiski izvērtēt, veidot informācijas hierarhiju, to intelektuāli apgūt un atvasināt no tās sev nepieciešamo.

- **Kā laikiem līdzī mainās bibliotekārs?**

Bibliotekāra profesionālajā darbībā notiek nepārtrauktas pārmaiņas. Lai spētu nodrošināt kvalitatīvu informācijas apriti un lietotāju apmācību, ir nepieciešami zinoši, profesionāli izglītoti darbinieki. Nākotnē no bibliotekāra arvien vairāk tiks prasīts elastīgums, spēja piemēroties izmaiņām, komunikācijas prasme, zināšanas, jo tikai kompetents darbinieks var sniegt lietotājam vajadzīgo palīdzību.

- **Kā jūs raksturotu sevi?**

Esmu pietiekami uzņēmīga un mērķtiecīga, ar vēlmi attīstīt un pilnveidot savas spējas. Apliecinājums tam ir gan mana līdzšinējā piedalīšanās RCB administrācijas un Bibliotēku dienesta rīkotajos konkursos, gan mērķtiecīgās studijas Latvijas Universitātē septiņu gadu garumā. Studijas un darba pieredze ir ļāvusi man attīstīt labas komunikatīvās spējas. Parasti es jūtu, kā būtu jāuzvedas saskarsmē ar vienu vai otru cilvēku, kādu attiecību veidu un valodu izvēlēties.

Vienmēr esmu centusies būt tā, kas esmu, dzīvojot pati savu dzīvi. Tas laikam nozīmē atbilst tai vērtībai, ko ir ielikusi daba. Manuprāt, cilvēki visbiežāk kļūdās, kad mēģina būt tie, kas viņi patiesībā nav, izlikties labāki, gudrāki, nozīmīgāki, iztapt, liekuļot... Esmu centusies būt patiesa, sacīt to, ko domāju. Ja domāju „nē”, nekad neteikšu „jā”. Kur ir teikts, ka pareizi ir tikai tāpēc, ka tā domā vairums? Mēs bieži pārsteidzīgi

vērtējam cilvēkus, nemaz nepacentušies saprast viņu rīcības motīvus un rezultātus.

- **RCB administrācijas un Bibliotēku dienesta rīkotajos konkursos jūsu iesniegtie darbi vienmēr ir izpelnījušies augstu žūrijas novērtējumu un kolēģu apbrīnu, kā arī ieguvuši godalgotas vietas. Šķiet, ka esat piedalījusies pilnīgi visos līdz šim rīkotajos konkursos. Dažreiz jūs iesniedzat darbu ar norādi, ka tas tapis ārpus tiešā darba laika un tajā ieguldīti jūsu personīgie līdzekļi. Kas jūs mudina un motivē piedalīties profesionālajos konkursos? Vai rezultāti vienmēr sniedz gandarījumu par darba sagatavošanā ieguldīto laiku un līdzekļiem?**

Ar konkursiem ir tā, ka es tos drīzāk uztveru kā darba pienākumu un sava veida atbildību, bet nekādā ziņā ne kā iespēju „paspīdēt”. Katru reizi mana pirmā reakcija ir – nepiedalīšos, man tas nav aktuāli un lieka publicitāte arī nav vajadzīga. Bet, kad saprotu, ka neviens no bibliotēkas nedomā piedalīties, sāku nervozēt – kā tad tā? Mēs nepiedalīsimies? Un idejas pavisam neapzināti pamazām rodas pašas no sevis. Būs vien jāpiekrīt Nīčem, ka doma atnāk tad, kad gribas tai, nevis man. Uzskatu, ka katra veiksmē – tā ir labi sagatavota iespēja. Pirmkārt, es cenšos neuzņemt pienākumus, par kuru veikšanu man trūkst zināšanu. Otrkārt, lai gūtu panākumus, vispirms ir nepieciešama griba tos sasniegt. Daudzi savus sasniegumus skaidro ar apstākļu sakrītību, veiksmi vai vienkāršu sagādīšanos. Es domāju, ka tas galvenokārt ir paša ieguldīto pūliņu rezultāts, kas nav iespējams bez personīgo spēju, zināšanu un laika atdeves.

Ja ir interese, man nav žēl sava laika. Tas nav nekas jauns, ka šodien darbs uzveic brīvo laiku. Tāpat neatsakos strādāt ārpus darba laika, ja tas saistīts ar neatliekama uzdevuma izpildi vai ir nepieciešams aizvietot kolēģi. Ja vajag, uzņemos arī papildu pienākumus. Konkursi nav pašmērķis, drīzāk gan iespēja apliecināt savas prasmes un zināšanas. Piedalīšanās konkursos nozīmē arī lielāku atbildību un apkārtējo novērtējumu, profesionālu izaugsmi. Protams, ir gandarījums, ka esi novērtēts.

- **Kuri no šiem konkursiem jums ir šķītuši īpaši interesanti un nozīmīgi? Kādā konkursā jūs vēl gribētu piedalīties, ja tāds tiktu rīkots?**

Uz šo jautājumu vēlos atbildēt, sākot no pretējā. Man nepatika bibliotēku darbinieku prasmiju pārbaudes konkurss elektronisko datubāzu izmantošanā, jo tas bija obligāts (līdz šim biju domājusi, ka piedalīšanās konkursos ir brīvprātīga) un nevienam vien darbiniekam izraisīja neapmierinātību un lieku spriedzi. Uzspiestas lietas arī manī rada zināmu pretestību. Runājot par konkursiem, es skaidri zinu, ka negribētu piedalīties erudīcijas spēlēs – tādās kā „Prāta banka”, „Miljonārs”, „Zini vai mini!” u. tml. Jā, tieši tādēļ, ka „zinu, ka es neko nezinu”.

- **Kāpēc izvēlējāties kļūt par bibliotekāri? Kāds ceļš ir jau noiets un ko pašlaik darāt, lai turpinātu profesionālo izaugsmi?**

Līdzīgi kā šodien, arī pirms 30 gadiem bibliotekārā darba stereotips bija samērā nepievilcīgs – zems atalgojums, vairumā gadījumu slikti darba apstākļi, neizdevīgs darba laiks. Bet vai par to es toreiz domāju? Manai izvēlei bija vairāki iemesli. Pirmkārt, pēc vidusskolas beigšanas es skaidri zināju, ka gribu darboties kultūras jomā. Otrkārt, negribēju studēt, bet vēlējos ātrāk pati sākt pelnīt. Protams, man nebija gluži vienalga, kādā mācību iestādē mācīties, gribēju labākajā, tātad – kur lielāks konkurss. Un tā izvēlējos Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumu (tagad Latvijas Kultūras koledža), tolaik vienīgo vidējo mācību iestādi, kurā sagatavoja kultūras darbiniekus. Bibliotēku nodaļu izvēlējos tādēļ, ka darbs bibliotēkā man likās stabilāks.

Pēc tehnikuma beigšanas (starp citu, tehnikumu un arī universitāti esmu beigusi ar izcilību) atgriezpos strādāt dzimtajā pagastā Madonas pusē. Laikam tiku pamanīta, jo pēc gada mani ievēlēja par atbrīvoto komjaunatnes sekretāri un darbs bibliotēkā bija jāatstāj. Sekoja interesants dzīves posms, kas man ļoti daudz deva kā organizatoriskajā, tā komunikāciju jomā. Šajā darbā pietiekami labi apguvu argumentācijas prasmi. Man bija sava pozīcija, to varēja nepieņemt, bet nevarēja noliegt vai nesadzirdēt teikto. Saprātu, ka man svarīgāk ir nevis pavēlēt,

bet – nevienam nepakļauties. Atteicos semināros uzstāties krievu valodā un šādā amatā biju vienīgā rajonā, kuru tā arī neizdevās pierunāt iestāties komunistiskajā partijā, kaut gan tolaik tā bija obligāta amata prasība. (Vēlāk man paldies ir teicis ne viens vien no toreizējiem jauniešiem, kurus atrunāju no šāda soļa). Tagad nereti dzirdu vadītājus sakām – te es nosaku, es izlemju, būs tā, kā es teikšu u. tml. Man vadošajā amatā bija svarīgs „mēs” un „mūsu”. Un mēs bijām labākie. Pirmkārt, vienmēr centos izcelt jauniešu ikdienas darba sasniegumus, otrkārt, saturīgi organizējām brīvo laiku: jauniešu sadraudzības vakari, ugunīņas, sporta pasākumi, JAK (Jautro atjautīgo kluba) sacensības... Ideoloģija? Tā vairāk skaitījās uz papīra, pasākumu saturs bija pavisam cits. Protams, vajadzēja tās pareizās ievadrūnas un atskaites, bet vai tad bibliotekārā darbā nebija tas pats?

Tehnikuma laikā iepazinās ar puisī, kurš dzīvoja un strādāja Rīgā. Kad apprecējāmies, pārcēlos dzīvot uz Rīgu. Tā kā manas krievu valodas zināšanas nebija tādā līmenī, lai profesionāli strādātu savā vai radniecīgā specialitātē, meklēju vienkāršāku darbu. Tā sāku strādāt internacionālā vidē – Rīgas elektropuldžu rūpnīcā. Darbs bija smags, arī nakts maiņas, un visa saziņa – tikai krievu valodā. Sešu gadu laikā pietiekami labi apguvu ne tikai krievu valodu, bet arī rūpnīcas žargonu, kas, protams, runas kultūrai par labu nenāca. Taču joprojām esmu saglabājusi jaukas atmiņas par kolēģiem – vienkāršiem, sirsnīgiem un izpalīdzīgiem cilvēkiem.

Pēc dēla piedzimšanas piecus gadus algotu darbu nestrādāju, bet kopš 1995. gada novembra mana darba vieta atkal ir bibliotēka. Domāju, ka manu dzīvi lielā mērā nosaka vide, kurā atrodos. Ir bijuši lieli darbi un gauži parasti, un katrs no tiem ir iederīgs manā dzīvē, nevienu neuzskatu par lieku. Mana lielākā veiksmē un ieguvums noteikti ir dzīvē sastaptie cilvēki. Cenšos mācīties no katras problēmas, ar ko saskaros, no katras kļūdas, ko pieļauju. Un katru dienu no jauna izlemju, vai esmu gatava vēl kaut ko iemācīties.

- **Kā jūs vērtējat projektā „Trešais tēva dēls” gūto?**

Ja neņem vērā, ka apmācībām atvēlētais laiks bija par īsu, tad pozitīvi. Vispirms jau veiksmīgi izstrādāts mācību materiāls latviešu valodā. Otrkārt, pats apmācību process – domāju, ka tas (īpaši inovāciju kurss) ievada jaunu mācīšanās kultūru, kuras mērķis ir nostiprināt un iemācīties lietot jau agrāk apgūtās zināšanas, iemaņas un prasmes, trenēt to izmantošanu praksē dažādās dzīves un darba situācijās. Kaut vai komunikācijas prasme, kas mums nepieciešamas gan darbā, gan ikdienā. Jā, mēs visi protam runāt, bet vai tikpat labi protam klausīties, piedalīties diskusijās, vadīt sarunu, veidot dialogu, elastīgi atbildēt uz jautājumiem? Ļoti bieži taču neprotam.

Mēs katrs savu pasauli veidojam no tā, ko esam iemācījušies. Izglītība ir nozīmīga galvenokārt tāpēc, ka bez diploma netiek dota iespēja kaut ko sasniegt, taču ar izglītības dokumentu vien nepietiek, lai pretendētu uz atbilstošu dzīves kvalitāti un dzīvē ko sasniegtu. Vajadzīga izpratne par dzīves vērtībām, intelektuālais potenciāls, lielas darba spējas, arī prasme sevi pasniegt. Un, protams, laba humora izjūta, jo, kurš nesaprot jokus, tam neskaidras paliek arī dažas vienkāršas lietas.

- Cik ilgi jūs strādājat bibliotēkā? Vai jūs apmierina tas, kā ir veidojusies jūsu profesionālā karjera? Kādas ir bibliotekāra karjeras kāpnes - kurp jūs pa tām kāpjat?

Novembrī būs 13 gadi, kopš strādāju RCB Daugavas filiālbibliotēkā. Darbs bibliotēkā man nozīmē iespēju atrasties interesantu grāmatu un cilvēku sabiedrībā, vienmēr būt informētai par jaunāko literatūru. Motivē arī tas, ka darbs saistīts ar informāciju un tehnoloģijām, kas mūsdienās ir „topā”. Taču apzinos, ka bibliotekārais darbs nekad nebūs naudas pelnīšana.

Līdz šim citu darbu neesmu meklējusi, nekad dzīvē neesmu bijusi ne uz vienu darba interviju. Karjera manā izpratnē nav tiešanās pēc augstas pozīcijas vertikālajā līmenī, bet profesionalitāte, kas balstīta uz studiju laikā iegūtajām zināšanām un prasēm, un darbā iegūto pieredzi. Kas attiecas uz ieņemamo amatu, konkrētajā gadījumā piemērotākais apzīmējums ir statiskā karjera. Domāju, ka mūsu bibliotēku sistēmas

iespējas piedāvāt saviem darbiniekiem vertikālo karjeru ir visai mazas.

- Novadpētniecība ir ne tikai viens no jūsu darba pienākumiem, bet, spriežot pēc attieksmes un gūtajiem rezultātiem, arī sirds darbs. Kāda ir šī darba „pievienotā vērtība”? Ko no šajā jomā paveiktā jūs pati vērtējat visaugstāk, kas sniedzis vislielāko gandarījumu?

Šis darbs ir nozīmīgs ar to, ka šodien, integrējoties pasaules kultūras apritē, sabiedrībā arvien vairāk pieaug interese par novadpētniecību un Latvijas unikālajām kultūras vērtībām. Līdz ar to arvien vairāk palielinās bibliotēkas loma novada kultūrvēsturiskās informācijas pakalpojumu jomā, arvien ciešāka kļūst saikne starp bibliotēkā uzkrāto novadpētniecības informāciju un sabiedrību, kas ir ieinteresēta to izmantot. Bibliotēkas nav tikai pasīvas materiālu glabātājas, tās kļūst par aktīvām novadpētniecības informācijas organizētājām. Klasificējot, katalogizējot un kārtojot novadpētniecības informācijas krājumus atbilstoši noteikumiem, bibliotēkas sekmē pilnvērtīgu informācijas izguvi ikvienam lietotājam. Svarīga ir ne tikai informācijas kvantitāte, bet arī tās kvalitāte un pasniegšanas ātrums. Labi organizēta novadpētniecības informācija – tā arī ir šī darba pievienotā vērtība.

Domāju, ka ikvienā profesijā ir jāuzņemas atbildība par savu darbu un rezultātiem. Man novadpētniecība noteikti nav sirds darbs, es to uzskatu tikai par vienu no pienākumiem, kas man kā lasītavas darbiniecei jāveic. Jā, gadu gaitā šajā jomā ieguldīts liels darbs, kā rezultātā uzkrāts vērtīgs sakārtotu zināšanu krājums par novada vēsturi. Darbojoties šajā virzienā, esmu arī pati labāk iepazinusi vietu, kurā strādāju. Ir patīkami, ka novadpētniecības materiāli bibliotēkā ir aktuāli un pieprasīti, ka skolēni un studenti tos izmanto mācību darbā, gatavojot dažādus projektus, veicot pētījumus, piedaloties konkursos. Arī tā ir šī darba pievienotā vērtība.

Bibliotēku novadpētniecības darba pieredze ir interesanta un perspektīva. Jaunas zināšanas un pieredzi šai jomā esmu guvusi, izstrādājot gan bakalaura, gan maģistra darbu. Nav pat svarīgi, vai iegūtais tiek izmantots praktiski, taču iepazīšanās ar citu

darba praksi un metodiku ļauj labāk izvērtēt savu situāciju un pieņemt labākus risinājumus. Arī teorētiskās zināšanas nepazūd, bet tikai palielina garīgo mantojumu.

- **Ko jums nozīmē grāmata? Kādu literatūru uzskatāt par savējo?**

Es uzaugu ģimenē, kurā bija daudz grāmatu, tāpēc man grāmata vispirms nozīmē mājas. Tā nāk no manas bērnības, no tiem tālajiem gadiem, kad basām kājām skriets garām ziedošam jasmīnkrūmam, kad uz pelēka akmens ceptas smilšu kūkas un pļavā ķerts balts taurenis... Grāmata man bijusi līdzās arī skolas un jaunības gados, kad sākums lielā dzīves ceļa meklējumiem un izpratnei par sevi un apkārtējo pasauli, kad tiek apjausta robeža starp mazo un lielo, labo un ļauno, vērtīgo un nevērtīgo. Grāmata ir kopā ar mani arī tagad, kad mainījies dzīves redzējums un vērtējums, bet tāpat ir gan sapņi, gan ieceres un vēlmes, gan arī drosme doties izziņas ceļos. Jebkura kontaktēšanās ar grāmatu veicina izziņas intereses, tāpēc man grāmata ir arī ceļojums. Ceļojums pat tad, ja par pasaules zemēm tajā nav ne vārda.

Domāju, ka katrā vecumposmā ir savas lasīšanas intereses. Vismaz pēdējā laikā es noteikti neesmu daiļliteratūras lasītāja. Mana lasīšana kļuvusi daudz lietišķāka – mācībām, darbam. Tas, protams, stimulē zināmu virspusību – kā studentam, kas bieži vien mācās tos „gabaliņus”, kas nepieciešami atzīmei. Par savējo literatūru es joprojām uzskatu dzeju. Man mīļa Tagores dzejas grāmatiņa „Dārznieks” un Annas Saksas „Pasakas par ziediem”. Atpūtai un garastāvokļa uzlabošanai vienmēr pa rokai ir savdabīgās Bredlija Trevora Grīva veidotās grāmatiņas ar amizantiem, melnbaltiem dzīvnīeku fotouzņēmumiem, ko papildina komisks, ne pārāk nopietni ņemams teksts. Pārdomu brīžos noder filozofija: Sokrāts – nepopularitātes problēmu risināšanai, Epikūrs – naudas trūkim, Seneka – neapmierinātībai, bet Montēns – neatbilstībai.

- **Vai kādreiz dzīvē esat jutusies nesaprusta?**

Protams. Mums katram ir sava pieredze un savi priekšstati par dažādām lietām, notikumiem, cilvēkiem. Mēs katrs esam individuāls un rīkojamies saskaņā ar saviem principiem un vērtību skalas. Ne vienmēr

spējam ieklausīties citos, sadzirdēt, ko runā sarunu biedrs, ietērpt īstajos vārdos savu domu, lai otrs to uztvertu pareizi. Godīgums, taisnīgums, augsta pašdisciplīna – šīs vērtības laikam vairs nav modē, jo mani arvien biežāk pārņem izjūta, ka darba attiecībās tās drīzāk tiek uzskatītas par mīnusu un saskarsmi traucējošu faktoru. Darbs bibliotēkā ir komandas darbs. Man ir ļoti svarīgi, lai attiecības būtu koleģiālas ne tikai profesionālā, bet arī cilvēciskā līmenī.

- **Skaistākie dzīves mirkļi?**

Laikam mums katram sirdī ir mazs stūrītis, kurā tiek glabātas skaistākās atmiņas. Man šķiet, ka dzīves skaistums ir tieši mirkļos. Vai tad tā nav? Tu smaržo ziedu, un tavas acis iedegas priekā... Balta sniegpārsla iekrīt plaukstā, un tev gribas to paturēt ilgāk... Visa mūža laime veidojas no mazām daļiņām – no laipniem skatieniem un smaidiem, no negaidītiem pārsteigumiem, no uzslavām, kas nākušas no sirds, no atmiņā paliekošiem skūpstiem... Man ļoti patīk izlaidumu laiks ar meiju smaržu. Patīk lūkoties arī uz pirmklasniekiem, kuri 1. septembrī ar ziedu pušķiem rokā steidzas uz skolu. Es domāju, ka dzīves skaistākie mirkļi ir tie, kuros aptveram kaut ko tādu, kas mūsu dzīvi patiešām dara dzīvot vērtu.

Ar Īrisu atvaļinājuma laikā – laukos (2007)

- **Jūsu dēls ir jau vidusskolnieks – ar neparastu vārdu Īriss. Kā izvēlējāties tieši šo vārdu?**

Jā, puikam ir neparasts vārds. Protams, ka tā bija mana izvēle. Vīrs tikai noteica: „Ir taču tik daudz skaistu vārdu, kāpēc tieši Īriss?” Mazs būdams, puika bija gluži kā no pasaku grāmatas – baltiem, nedaudz sprogainiem matiem un bedrītēm vaigos. Vienreiz, kad ciemojāties pie vīra radiem, kaimiņiene, bērnu pirmo reizi redzot, iesaucās: „No kādas pasaku grāmatas tad šis puika izkāpis?” Kad uzzināja, ka vārds ir Īriss, bija liela jautrība, jo vismaz vārds tiešām ir no pasakas izkāpis.

- **Kā jūsu dēls vērtē bibliotekāra profesiju un mammas darbu?**

Manā darbā Īriss pagaidām saskata tikai vienu priekšrocību – informācijas piegādi. Nav pašam jāiet uz bibliotēku, gan jau mamma atnesīs.

- **Kas jūs šinī pasaulē satrauc, iepriecina, apbēdina? Kur ir jūsu Ulubele?**

Domāju, ka šīs pasaules lielākā vērtība ir otra cilvēka mīlestība. Mums katram dzīvē svarīgākais ir stabilitāte, ko var nodrošināt tikai ģimene, mājas, darbs, bērni un, protams, pārlicība, ka tas, ko tu dari, kādam ir vajadzīgs. Mana ģimene ir mans vīrs Jānis (šis ir mūsu sudrabkāzu gads) un dēls Īriss (abu kopējā „dāvana” pašiem tieši kāzu septītajā jubilejā). Jau 25 gadus mana pilsēta ir Rīga. Sākumā gan domāju, ka nespēšu te dzīvot. Visgrūtāk bija pierast pie cilvēku nelaipības. Visi tādi steidzīgi, nervozi... Tagad pie dzīves lielpilsētā esmu pieradusi, taču joprojām man tuvāki lauki. Un visskaistāk tur ir vasarā – mūsu atvaļinājumu laikā. Laukos man dzīvo brālis Inārs ar sievu. Viņu ģimenē aug trīs jaunkundzes ar ļoti latviskiem vārdiem – Līga, Baiba un Ilze – un pastarītis Ilmārs, nu jau vidusskolnieks Madonas ģimnāzijā. Diemžēl vecāku mums vairs nav. Lai kā gribētu, laiku atpakaļ nevar pagriezt. Sāp ļoti...

- **Jūsu vaļasprieki?**

Tas nebūs tradicionālais – grāmata, kaut gan grāmatai manā dzīvē ir ļoti nozīmīga vieta. Laikam jau ikdienas darbā pārāk jūt to informācijas spiedienu, kas manāmi pārslugo. Ja vēl mājās tas pats, tad sāk zust atšķirība starp darbu un brīvo laiku.

*Piecu gadu kāzu jubilejā (1988).
Starp citu, mums ir savs kāzu jubileju albums,
jo katru gadu kāzu jubilejā fotografējamies*

Pārsvarā tas ir „zaļš” dzīvesveids. Man patīk lauku vide, patīk rušināties dārzā, kur vairāk gan audzējam puķes – savam priekam. Daudz telpaugu ir arī dzīvoklī, draugi saka – īsts botāniskais dārzs. Atpūtas un prieka iespējas vairo tas, ka mums ģimenē visiem ir velosipēdi. Līdz ar to šie vaļasprieki papildina viens otru, jo no Pļavniekiem līdz mūsu dārziņam, kas atrodas skaistā vietā pie Daugavas, ir 10 km brauciens. Tātad nobraucam 10 + 10.

Savā puķu valstībā

Esmu azartiska, neatteikšos uzspēlēt zolīti. Kādreiz ar prieku spēlēju volejbolu. Un vēl man gribas būt nenopietnai un bērnišķīgai. Un paslinkot, un nedarīt neko.

- **Jūsu dzīves moto?**

Mans dzīves moto ir – būt oriģinālai.

DZĪVES BIBLIOGRAFĒŠANA

Saruna ar RCB Bibliotēku dienesta galveno bibliogrāfi Zintu Geršmani.

Ginesa grāmatas cienīgs rekords – esam kolēģes, kuras 29 gadus nostrādājušas pie blakus galdiem. Jāpiebilst, ka tā nebija mūsu apzināta izvēle, vienkārši liktenim tā labpatikās. Darba telpas šajā laikā ir mainītas sešas reizes: trīs no tām, strādājot Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, bet pārējās – jau šeit, RCB Bibliotēku dienestā, Graudu ielā. Mūsu pirmā kopīgā darba vieta bija V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēka (tagad LNB). Vienpadsmit kolēģes strādājām vienā nelielā telpā Kr. Barona ielā 16/18, kurā nevarēja *ierūmēt* pat vienpadsmito rakstāmgaldu, to aizstāja ar vismazāko galdiņu, kādu vien izdevās sameklēt. Pēc gandrīz 25 darba gadiem, kad jau vairāk nekā gadu bijām tikai divatā strādājušas plašā telpā LNB Bibliotēku attīstības institūtā, Tērbatas ielā 75, abas reizē no turienes aizgājām. Bija dīvaini atstāt šo telpu pavisam tukšu...

- Šī gada 3. februārī varējam atzīmēt pirmo nozīmīgāko jubileju – nemanot pagājuši pieci gadi, kopš tu kļuvi par RCB Bibliotēku dienesta galveno bibliogrāfi. Kāpēc toreiz nolēmi aiziet no savas pirmās un līdz tam brīdim vienīgās darba vietas?

Arī LNB Bibliotēku attīstības institūtā es biju galvenā bibliogrāfe. Pirms vairāk nekā pieciem gadiem, mainoties nodaļas vadībai, mainījās arī attieksme pret ieteicošo bibliogrāfiju. Kolēģe Ingrīda Dukāte, kura bija atbildīga par izdevuma "Kalendārs bibliotēkām" sastādīšanu, tika pārcelta uz citu nodaļu, kalendārs vairs neiznāca, un man zuda iespēja nodarboties ar bibliogrāfiju. Es rediģēju rakstus žurnālam „Bibliotēkas Pasaule”, bet tas bija tāds rutīnas darbs – visu dienu sēdi, rediģē, pēc tam lasi korektūru. Gribējās būt tuvāk praktiskajam bibliogrāfa darbam, kontaktēties ar cilvēkiem. Toreiz daudziem vadošajiem speciālistiem bija nepamatoti noraidoša attieksme pret ietei-

cošo bibliogrāfiju, taču laiks visu ir nolīcis savās vietās, pēc ilgāka pārtraukuma atkal tiek veidots arī LNB „Kalendārs bibliotēkām”.

- Kā tu tagad vērtē savu lēmumu un pirmos piecus darba gadus RCB Bibliotēku dienestā?

Uzskatu, ka mans lēmums bija pareizs. Šajos piecos gados esmu ļoti daudz ieguvusi profesionālajai izaugsmei, esmu iepazinusi daudzus jaukus kolēģus. Viens no lielākajiem ieguvumiem ir iespēja nepārtraukti pilnveidoties dažādosursos, apmeklēt interesantas lekcijas un seminārus. Mans darbs ir daudzveidīgs un interesants, tam ir praktisks pielietojums. Tā 2007. gadā tika sastādīts un izdots nozīmīgs bibliogrāfiskais rādītājs "Tavos pulksteņos zvanu, Tavos akmeņos skanu", kuram ir paliekoša nozīme bibliogrāfijas vēsturē. Tas ir darbs, kura sastādīšanā piedalījušies daudzi talantīgi bibliogrāfi. Ar lielu atbildības izjūtu veidoju RCB 100. gadadienai veltīto bibliogrāfisko rādītāju. Daudz laika pavadīju LNB periodisko izdevumu krātuvē, meklējot un pārbaudot publikācijas, sākot ar 1906. gadu, kad dibināta RCB. Brīžiem aizrāvos un ne tikai pārbaudīju bibliogrāfisko ziņu pareizību, bet arī izbaudīju laikmeta „garšu”, lasot rakstus, kas publicēti 1907. vai, piemēram, 1977. gadā.

Katrā RCB filiālbibliotēkā bibliogrāfiskais uzziņu darbs ir ar saviem "knifiņiem un rozīnītēm". Bija ļoti interesanti organizēt konkursu „Prasmju pārbaude – konkurss par multiplikatoru darba efektivitāti katrā bibliotēkā elektronisko datubāzu izmantošanā "Gaismas tīklā iekļaujoties"" un piedalīties šo prasmju vērtēšanā. Sākumā daudziem bija tāda kā pretestība pret to, ka kāds pārbaudīs bibliogrāfiskā darba prasmes, bet konkursa gaitā attieksme mainījās. Filiālbibliotēku apmeklējums izvērtās par draudzīgu sarunu un zināšanu papildināšanu. Gatavojoties Latvijas 90. gadadienai, RCB tika izsludināts bibliogrāfisko līdzekļu konkurss, kurā atkal bija jāvērtē ikvienas bibliotēkas darbs.

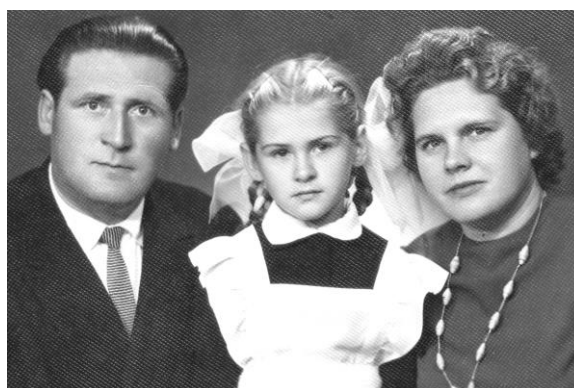
Man patīk darbs, ko veicu. Un man patīk strādāt tieši tādā kolektīvā, kāds ir Bibliotēku dienestā. Pozitīvas emocijas, atbalsts darbā, prasme priecāties par kolēģu veiksmēm un laba humora izjūta savstarpējā saskarsmē – tā ir mūsu ikdiena.

- **Ne katrs bibliotekārs vēlas būt bibliogrāfs, pat ja profesionālās zināšanas un prasmes ir pietiekamas šim darbam, kas ir viens no sarežģītākajiem bibliotēkā. Lai bibliogrāfa darbs patiktu, līdzās profesionālajām iemaņām ir nepieciešama vesela rakstura īpašību buķete. Kā tu esi tās iemantojusi un izko-
pusi?**

Ļoti daudz kas ikvienam cilvēkam tiek ielikts šūpulī un ieaudzināts ģimenē. Šogad mani vecāki – Smaida un Oļģerts Ozoliņi – atzīmēs sešdesmit gadu kāzu jubileju. Esmu viņu vienīgā meita, kurai tad arī tika atdots viss ģimenes siltums un mīlestība. Esmu viņiem ļoti pateicīga par to. Mani vecāki nāk no pretējām Latvijas pusēm – tēvs ir dzimis Daugavpilī, ģimenē, kurā tēvs un vekaistēvs bija feldšeri, bet mamma uzaugusi Bērmuižā (tagadējais Bērzmes pagasts Dobeles rajonā), kur viņas vecākiem piederēja liela lauku saimniecība. Mamma mācījās tajā pašā Bērzmes pamatskolā, kuru savulaik bija absolvējis Kārlis Ulmanis. Vecāki visu savu darba mūžu bija uzticīgi katrs savai darba vietai – mamma strādāja par grāmatvedi Rīgas Piena kombinātā, bet paps bija inženieris Rīgas Vagonu rūpnīcā.

Tā kā abi vecāki strādāja algotu darbu, manā audzināšanā liela nozīme bija mam-

mas mammai, ar kuru kopā vadījām dienas. Viņa, bijusī lielu Zemgales lauku māju saimniece, prata visu, kas saimniecei jāprot – klāja lepnus viesību galdus, cepa tortes, darināja smalkus rokdarbus. Vēl nesen mana krustmāte novērtēja, ka esmu daudz ko pārņēmusi no savas vecmāmiņas rakstura un prasmēm. Atzīstu, ka tā tas ir. Rīgas 24. vidusskolā man paveicās ar ļoti labu rokdarbu skolotāju. Zenta Kārklīņa meitenēm mācīja visdažādākos rokdarbus un mākslas darbu darināšanas tehnikas. Mans batikas darbs tika izstādīts Pionieru pilī, kur tas tika godalgots un nofotografēts žurnāla „Draugs” vākam.

Ar vecākiem pirmajā skolas dienā

Mīlestība uz rokdarbiem man turpinās mūža garumā, mainās tikai to veidi un tehnikas. Esmu adījusi, tamborējusi, šuvusi un izšuvusi, esmu mācījusies ādas apstrādes studijā, bet tagad mācos apgleznot stiklu un keramiku. Rokdarbi iemāca precizitāti, pacietību, radošu pieeju darbam, un bibliogrāfam šīs īpašības ir obligāti nepieciešamas. Man jau no bērnības patīk vākt, krāt, apkopot un veidot kolekcijas. Biju, piemēram, iekārtojusi periodikas rakstu izgriezumus mapi par dažādām izstādēm. Man patīk lietu kārtība un nepatīk nejaušības. Pirms ko daru, vienmēr cenšos apsvērt vairākus variantus. Pēc rakstura esmu introverta, lai gan man ir nācies daudz komunicēt ar cilvēkiem un esmu attīstījusi sevī arī šīs prasmes. Jā, kad tā padomāju, daudz ko esmu mantojusi no vecākiem un vecvecākiem. Daļu šo īpašību es saskatu arī savos bērnos.

- **Jau desmit gadus tu topošajiem bibliotekāriem māci bibliogrāfisko aprakstu un vadi kvalifikācijas darbus Latvijas**

Kultūras koledža. Ko tev nozīmē šis darbs?

Tā ir saskarsmes iespēja ar bibliotekāriem no visas Latvijas. Kultūras koledžā pārsvarā mācās bibliotekāri, kuri jau ilgus gadus ir nostrādājuši bibliotēkās. Apmācību procesā veidojas ļoti interesanta pieredzes apmaiņa un koleģiāli kontakti. Patīkami, ka koledžas studentu un absolventu vidū ir arī RCB un filiālbibliotēku darbinieki, jo jaunākajiem standartiem atbilstošs bibliogrāfiskais apraksts ir jāzina ikvienam bibliotekāram! Grūtāk mācīties ir tiem, kuriem nav bibliotekārā darba pieredzes. Kvalifikācijas darbiem studenti izvēlas patiešām nozīmīgas un aktuālas tēmas. Man patīk palīdzēt veidot šos darbus, īpaši ja redzu, ka studentu šī tēma interesē un strādāts tiek no visas sirds, ka darbam paredzams praktisks pielietojums. Bieži studenti izvēlas izstrādāt savus zinātniskos darbus par dzimto novadu un novadiem. Tā es labi iepazīstu Latviju. Diemžēl gadās, ka darbs tiek veikts pēdējā brīdī. To es vēl varu saprast, jo dzīvē visādi gadās, bet, ja students strādā pa roku galam – lai tikai kaut kas par kaut ko būtu – to es nevaru saprast un pieņemt.

Mani šis darbs motivē lasīt jaunāko literatūru specialitātē, studēt standartus. Tā ir nepārtraukta sevis izglītošana, jo mūsdienas studenti ir zinoši un prasīgi. Savu zināšanu un prasmju nodošana citiem sniedz gandarījuma izjūtu.

- Tava darba diena ir saspringta un reizēm pārsniedz astoņu stundu limitu, taču tu neatstāj darbaholiķes vai pārgurušas sievietes iespaidu. Kas tev palīdz darāmo darbu gūzmā nepazaudēt dzīves un darba prieku?

Vēlēšanās saskatīt skaisto, veidot ap sevi harmoniju, ko sniedz sakārtota vide un savstarpējās attiecības. Cenšos palutināt sevi, atlicināt laiku tām nodarbēm, kas tuvas sirdij. Pēdējos gados esmu ļoti aizrāvusies ar stikla un keramikas apgleznošanu. Ieejot krāsu pasaulē, aizmirstas problēmas un steiga. Man patīk fotografēt, un no skaistākajām fotogrāfijām pēc tam top manu zīmējumu motīvi. Tā, atgriezies no Parīzes, izveidoju dekoratīvu šķīvi ar Parīzes Dievmātes katedrāles attēlu. Skaists, pašas veidots suvenīrs, kas atgādina par neaizmirstamajām Francijas galvaspilsētā pavadītajām dienām. Fotogrāfijās var iemūžināt dabas krāsas. Tā tapušas fotokopas "Ziedi", "Debesis", "Vidzemes jūrmalas smilšu raksti". Tā ir sava veida relaksācija – pelēkajās ziemas dienās priecēt sevi, aplūkojot fotogrāfijas ar dabas veidotiem mākslas darbiem.

Man ļoti patīk ceļot, arī šis prieks nāk līdzīti no bērnības. Mūsu ģimenes pirmie kopīgie ceļojumi pa Latviju bija neaizmirstami! Papam bija motocikls ar blakusvāģi, un mēs braucām – paps pie stūres, mamma uz aizmugurējā sēdekļa, bet es – blakusvāģī, vecaimātei klēpī. Bija gan piedzīvojumi, gan jautri atgadījumi. Ceļotprieks raksturīgs arī manai ģimenei. Pat tad, kad bērni vēl bija mazi, katru vasaru izvēlējamies kādu maršrutu kaimiņrepublikās Lietuvā vai Igaunijā. Ar vīru esam ceļojuši pa Eiropas valstīm. Īpaši interesants likās ceļojums ar automašīnu pa Bavāriju un Austriju, jo maršrutu un apskates objektus izvēlējamies paši.

Man patīk apmeklēt mākslas izstādes, koru koncertus, teātra izrādes. Man ir vajadzīga šī skaistuma izjūta dzīvē. Jau bērnībā kopā ar vecākiem gājām uz izstādēm. Interesi par mākslu esmu ieaudzinājusi arī savos bērnos.

Man ir ļoti svarīga vide, kurā es dzīvoju un strādāju. Es nevaru labi justies nesakārtotā vidē, man ir ļoti svarīgas telpas, kurās paiet mana darba diena, skats, kas pavēras pa logu. Kādreiz mana darba vieta bija Vecrīgā, Vāgnera ielā. Tas bija neapraķstāms baudījums – katru dienu cauri Vērmānes dārzam, garām kanālmalas apstādījumiem mērot ceļu uz darbu Vecrīgā. Pa piektā stāva logu pavērās skats uz Pētera baznīcas torni! Man patīk arī mūsu izremontētās, gaišās darba telpas Graudu ielā, mūsu dārzs, kurā iestādīts arī bibliotēkas simtgades ozols. Atpūtinot acis no darba ar datoru, šeit var pa logu vērot krāsu maiņu debesīs. Tas ir skaisti! Bibliotēku dienests patiešām atrodas jaukā, zaļā Pārdaugavas stūrītī. Drīz būs gads, kopš ne tikai strādāju, bet arī dzīvoju Pārdaugavā. Uz darbu eju kājām. Slidenā laikā gan uztaisu vienu otru "špagatu" uz nenotīrītajām, apledojušajām ietvēm.

Vienmēr daru visu iespējamo, lai jebkuros apstākļos sakārtotu vidi ap sevi. Studiju gados bijām aizsūtīti uz Kurmeni palīgā kolhoziekiem novākt rudens ražu. Mūs

izmitināja mazā, neizskatīgā istabā. Es un manas kursa biedrenes jutāmies slikti. Dabūju plēves gabalu, nopirku krāsas, uzzīmēju uz šīs plēves vietējās pilsdrupas un piespraudu šo zīmējumu pie sienas. Tātad dzīves un darba prieka recepte ir pavisam vienkārša – sakārtota vide un hobiji.

- **Bibliogrāfija nav sastindzis jēdziens, tas mainās līdzī laikam. Jaunajai bibliotekāru paaudzei ir grūti iedomāties, kā tapa bibliogrāfiskie darbi pagājušā gadsimta septiņdesmito gadu beigās un astoņdesmitajos, kad tu sāki savu bibliogrāfes karjeru. Kādas atmiņas atstājis šis laiks?**

Bibliogrāfa darbam LPSR Valsts bibliotēkas Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļas Ieteicošās bibliogrāfijas sektorā mani uzaicināja toreizējā nodaļas vadītāja, mana bibliogrāfijas pasniedzēja universitātē, Mirjama Dimenšteine. Viņa bija ļoti pretimnākoša, jo manas karjeras sākums sakrita ar dēla piedzimšanu. Man tika atļauts strādāt saīsinātu darba dienu, daļu darba veikt mājās. Tā nu mans darba stāžs sakrīt ar dēla gadu skaitu. Ieteicošās bibliogrāfijas sektoru vadīja Baiba Sporāne, tagad jau profesore. Viņa bija mana tiešā priekšniece – stingra, prasīga, bet vienlaikus ļoti pretimnākoša un saprotoša. Darba sākumu nekavējām ne minūti un arī beidzām darbu precīzi 17.15. Taču, ja bija patiešām svarīgs iemesls, tad varēja dabūt arī kādu brīvu dienu.

Mūsu sektorā tapa ieteicošās bibliogrāfijas rādītāji visām Latvijas bibliotēkām. Sastādījām kalendāru bibliotēkām, kas toreiz saucās „Svarīgāko notikumu un atceres dienu kalendārs”. Papildus katram darbiniekam bija iedalīta kāda nozare, kuru popularizēt ar ieteicošās bibliogrāfijas rādītājiem. Man tā bija ļoti interesanta – dabas zinātnes. Tā sastādīju pārrunas par grāmatām ”Bišu produkti – veselībai”, „Cilvēk, atceries – daba nav neizsmeļama!”, „Dzīvības vēsture uz Zemes”, ”Būsim pazīstami, Āzija!” (Ceļojumu aprakstu sērija) un daudzus citus ieteicošās bibliogrāfijas izdevumus. Tās bija aktuālas tēmas, un arī mūsdienās būtu interesanti veidot rādītājus par tām, tikai bibliogrāfiskais nodrošinājums nu jau būtu mūsdienīgs.

Precīzi bija jāievēro bibliogrāfiskā rādītāja

sastādīšanas termiņš, visi rādītājā iekļautie materiāli bija jāapraksta pēc avotiem („de visu”), tāpēc uz mūsu rakstāmgaldi vienmēr bija augstas dažādām tēmām atbilstošu izdevumu kaudzes. Pēc tam sastādītāja darbu pārbaudīja redaktors, pēc redaktora darbu lasīja nodaļas darbinieki un tas tika apspriests pie nodaļas vadītāja. Taču arī tas vēl nebija viss! Tālāk darbs tika nodots speciālai Valsts bibliotēkas komisijai, kurā piedalījās arī kāds no direktora vietniekiem. Ja tēma bija tāda, kurā varētu atklāties kaut kas plašākai publikai ”kaitīgs” vai kāds „valsts noslēpums”, darbs tika nests arī uz Galveno literatūras pārvaldi, kur tas tika pārbaudīts vēlreiz. Tikai pēc tam ieteicošo bibliogrāfisko rādītāju drīkstēja nest uz bibliotēkas Reprogrāfijas nodaļu iespiešanai. Rādītāja vizuālo noformējumu sagatavoja mākslinieks.

Astoņdesmito gadu beigās par Zinātniskās metodikas un bibliogrāfijas nodaļas Ieteicošās bibliogrāfijas sektora vadītāju, bet vēlāk arī par visas nodaļas vadītāju kļuva Dzidra Šmita, tagadējā RCB direktore. Tas ienesa jaunas, demokrātiskas vēsmas, valstī bija sākusies Atmoda. Man patika jaunās vadītājas demokrātiskais vadības stils un māksla sevi pasniegt jebkurai auditorijai. Mainījās ieteicošās bibliogrāfijas saturs, jo tajā tika iekļauti izdevumi, kas agrāk nebija pieejami, tapa jauns, agrāk nebijis izdevums „Es daru tā”, no kura pēc tam izrauga žurnāls „Bibliotēkas Pasaule”. Strādāt bija interesanti. Mūsu kolektīvs bija kā vienota, stipra komanda. Bijām ļoti atšķirīgi, bet varbūt tieši tas vienoja. Satiekoties ar bijušajiem kolēģiem, mums joprojām ir ko pārrunāt.

- **Kolēģi un darbs ir tikai viena dzīves puse, tu man piekritīsi, ka līdzsvaram daudz svarīgāki tomēr ir tuvie cilvēki – ģimene, draugi.**

Ģimene man vienmēr ir bijusi pirmajā vietā. Tagad bērni ir izauguši, tāpēc vairāk laika varu veltīt savām interesēm. Meita Ilze ir beigusi Vidzemes Augstskolu, ieguvusi biznesa vadības specialitāti. Vidusskolas laikā Ilze dziedāja korī „Sapnis” un kopā ar to piepildīja savu sapni – apceļot Eiropu. Studiju gados Ilze vienu gadu mācījās Dānijā, apguva dāņu valodu, un viņas saikne ar šo valsti turpinās – tur dzīvo draugi, pie kuriem var aizbraukt ciemos. Arī firmai,

kurā meita strādā, ir sadarbības partneri Dānijā, tāpēc komandējumi vairākkārt ir ļāvuši atkal apmeklēt šo valsti. Mums ar Ilzi ir daudz kopīgu hobiju. arī viņai patīk praktiski darboties un savām rokām radīt ko oriģinālu. Meitai patīk izrotāt māju, izšūt, Ilze ir mācījusies ādas un stikla māksliniecisko apstrādi, prot izgatavot gan oriģinālas somiņas, gan krāsaina stikla svečturus.

Dēlam Mārtiņam ir 28 gadi. Viņu no bērnības interesēja viss, kas saistīts ar automašīnām. Mārtiņš pabeidza Rīgas Tehniskās universitātes Mašīnbūves fakultāti un tagad strādā apdrošināšanas jomā. Viņu interesē ne tikai tehniskas lietas, bet arī arhitektūra un dizains.

- **Mūsu darba galdi joprojām ir blakus. Tavējais, kā vienmēr, kārtīgs, manējais – arī kā vienmēr, nu tāds, maigi sakot, ne visai... Arī uzskati par dzīvi un darbu mums ne vienmēr ir identiski, tomēr, neatceros, ka mēs būtu nopietni sastrīdējušās vai nebūtu varējušas atrast kopīgu risinājumu darba jautājumos. Vienmēr esmu varējusi palauties uz tavu atbalstu un palīdzību, sevišķi, ja piemirsies bibliogrāfiskā apraksta standarts vai „doma aizlidojusi”, neievērojot vajadzīgās pieturzīmes. Pēc dažu zinātnieku domām, cilvēki, kuru vārdos ir vienādi patskaņi, varot labi saprasties. Kā, tavuprāt, mums ir izdevies sastrādāties šo garu gadu garumā?**

Es domāju, ka tas noticis, pateicoties spējai pieņemt atšķirīgo. Cilvēki ir ļoti dažādi. Ne vienmēr otrs domās un rīkosies tieši tā, kā tu konkrētajā situācijā gribētu vai uzskatītu par pareizu. Tas vienkārši ir jāsaprot un jāpieņem. Un tas ir pat interesanti, jo

varam paskatīties uz lietām un notikumiem citādi – ar kolēģa acīm. Darba kvalitāte no tā tikai iegūst, jo, zinot savas un tavas stiprās puses, varam viena otrai palīdzēt sasniegt pēc iespējas labāku rezultātu. Svarīgi ir arī tas, ka divu kolēģu privātajās sarunās (arī attiecībā uz darba jautājumiem) izrunātais netiek stāstīts tālāk. Ja mūsu saruna rit divatā, tad tam, par ko runājam, jāpaliek starp mums, lai arī tur nav nekādu īpašu noslēpumu. Mums šo principu ir izdevies ievērot. Varbūt tieši tāpēc ar gadiem saprotamies arvien labāk. Bet cilvēki jau ar gadiem mainās un pielāgojas viens otram, pat nemanot.

- **Pavisam nesen tev bija nozīmīga dzīves jubileja, kurā saņēmi daudz skaistu apsveikumu un vēlējumu. Ko tu pati sev novēlētu?**

Neesmu paspējusi par to padomāt, jo līdz šim man neviens tādu jautājumu nav uzdevis. Protams, lai būtu visas tradicionālās dzīves pamatvērtības, lai maniem tuvajiem un mīļajiem cilvēkiem būtu laba veselība, dzīves un darba prieks, lai mums būtu laiks satikties un mierīgi visu izrunāt. Mēs dzīvē daudz ko zaudējam tikai tāpēc, ka neatrodam laiku un vēlēšanos sarunām. Bieži mēs vienkārši neprotam sarunāties – uzklaut, ieklausīties, mierīgi izteikt savu viedokli. Bet problēmas, kuras neizrunājam, ar laiku kļūst smagākas un grūtāk atrisināmas. Man nepatīk steiga ne darbā, ne cilvēku savstarpējās attiecībās.

Te nu liekam punktu mūsu sarunas publiskajai daļai, kuru varētu nosaukt par savdabīgu dzīves pārdomāšanu un sakārtošanu jeb, runājot profesionāli, – par dzīves bibliografēšanu.

DZĪVE IR SKAISTA

Saruna ar RCB Juglas un Mežciema filiālbibliotēkas vadītāju Sandru Kokinu

- **Zvaigznes dienā Rīgas Dome Mazajā Ģildē pulcēja cilvēkus, kas bija pieteikti titulam „Labā zvaigzne Rīgā 2007”. Deviņām no 168 pieteiktajām „Labajām zvaigznēm” tika pasniegtas galvenās balvas. Šādu balvu saņēma arī RCB Juglas filiālbibliotēkas vadītāja Sandra Kokina. Kā bibliotekārs kļūst par „zvaigzni”?**

Šī gada pirmā darba diena sagādāja pārsteigumu – kādā aploksnē atradu ielūgumu uz Rīgas Domes akcijas „Labā zvaigzne” noslēguma sarīkojumu 6. janvārī, Zvaigznes dienā, Mazajā Ģildē. Piezvanīju uz ielūgumā norādīto tālruni un pavaicāju, kādā sakarā esmu to saņēmusi. Atbildētājs paskaidroja, ka par mani ir zvanījuši vai rakstījuši cilvēki un esmu pieteikta akcijai „Labā zvaigzne”. Izrādījās, ka ir notikusi pat vietēja mēroga akcija „Zvaniet par Sandru!”. Uzzināju, ka arī mūsu lasītāju vidū ir „Labās zvaigznes”. Iesākumā šīs akcijas noslēgums esot ticis rīkots baznīcā, piedalījies mācītājs, nominētajiem cilvēkiem pasniegti goda raksti un nozīmītes. Es cerēju uz nozīmīti un priecājos, ka man būs ko parādīt lasītājiem un mājiniekiem, bet galvenais – maniem trim mazdēliem.

Pie ieejas zālē man kā nominētai personai pasniedza goda rakstu un mazu puķīti – Jēzus zvaigzni. Apsēdāmies un sāku aplūkot zāli: svētku egle, podesti korim, bet varbūt nominētajiem cilvēkiem? Uz galda rožu pušķi un deviņas skaistas balvas. Tika runāts par Zvaigznes dienu, par cilvēkiem, kurus līdzciltvēki atzinuši par „labajām zvaigznēm”. Pasākumu vadīja aktieris Juris Kalniņš, kurš teica, ka ar katru gadu deviņas zvaigznes spīdot mazliet spožāk. Uz skatuves iznāca Latvijas Konservatorijas koris, kas priecēja ar profesionālu skanējumu. Balvu pasniegšana mijās ar dziesmām. Pēkšņi nosauca manu vārdu. Pamatojums – par pasākumiem, izbraukumiem un mākslas darbu izstādēm, kas cilvēkiem dara dzīvi interesantāku. Pārsteigums, šoks un prieks acumirkli izskrēja caur smadzenēm. Lielā balva mani bija vilinājusi, tomēr nedomāju,

ka viena no zvaigznēm tiks man.

Pēc brīža kāda žurnāliste lūdza sniegt interviju pēc tam vēl un vēl... Neesmu liela runātāja, diktofoņi, prožektoru un kameras mani satrauc. Līdz ar to svinīgā daļa man bija beigusies, jo sniedzu intervijas medijiem (LTV raidījumam „Galva. Pils. Sēta”, „Baltijskij kanal”, „Zdorovje”, radiatoraīdījumam „Doma laukums”). Biju pateicīga laikraksta „Neatkarīgā Rīta Avīze” žurnālistam, kurš lūdza tikai konkretizēt dažus jautājumus, jo pārējo bija pierakstījis, klausoties sniegtās intervijas.

- **Ko jums nozīmē šis tituls?**

Šis tituls man nozīmē ļoti daudz. Tas ir apliecinājums mūsu kolektīva darba nozīmībai. Gandarījums par darbu man vienmēr ir bijis ļoti svarīgs. Desmit gadu garumā esam veidojušas bibliotēku kā satikšanās vietu, kur pulcējas sabiedrībā zināmi kultūras cilvēki, notiek regulāri pasākumi un mākslas darbu izstādes. Bibliotēkā ir izveidojies neformālais klubiņš „Juglas aicinājums”. Pasākumi ir savējo tikšanās svētki, vasarā dodamies izbraukumos pa Latvijas novadiem. Tie ir īpaši cilvēki, kuriem nepietiek ar ikdienību, viņiem vajag ko vairāk. Un mums ir prieks darīt viņu dzīvi krāsaināku.

- **Juglas filiālbibliotēka pulcē ap sevi ļoti plašu draugu un atbalstītāju loku, arī**

izcilus novada māksliniekus, dzejniekus, literātus. Kur, jūsuprāt, slēpjas bibliotēkas pievilksanas spēks?

To veidojis viss kolektīvs, katra darbinieka devums ir stāstījuma vērts. No visas sirds saku – ikkatrs, ieskaitot rosīgos tehniskos darbiniekus, ir devis savu artavu, ievilcis krāsainu dzīparu labo darbu audumā. Sākums bija Emīlam Dārziņam veltīta muzikāli tematiska pēcpusdiena, ko sagatavoju un vadīju pati. Vēlāk atklāju, ka namu pārvaldes "Jugla" apsargs Pēteris Stikāns ir mūzikas skolotājs, lielisks trompetists. Viņš ar sievu piekrita piedalīties bibliotēkas pasākumos, tapa Ārijai Elksnei veltīta dzejas pēcpusdiena. Dzīve mani saveda kopā ar muzikālo pedagoģi Ingu Strazdiņu. Dziedošo bērnu grupiņai vajadzēja klausītājus, mums – dziedošus bērnus. Pasākumus rīkojām vairākas reizes gadā. Klausītāju auditorija – bērnu vecāki, lasītāji, mūsu pašu ģimenes locekļi. Mainījās bibliotēkas krājums, saruka krievu valodā lasošo apmeklētāju skaits, ceļu uz bibliotēku sāka meklēt latviešu lasītāji. Dokumentālā kino redaktore Aina Adermane ar vīru – fotogrāfu Hariju Burmeisteru – ir īsti bibliotēkas draugi un atbalstītāji. Gleznotājas Skaidrītes Elksnītes krustmeita Aina Audze piedāvāja bibliotēkai mantojumā atstāto gleznu izstādi, ekslibru kolekcionāre Gaida Šilinska – pūcēm veltītu grāmatzīmju izstādi. Žurnālists Pēteris Vilcāns vienmēr dalās savās enciklopēdiskajās vēstures zināšanās. Viņš ir atvedis uz bibliotēku savus draugus, kuru vidū bija arī filozofs Augusts Milts. Kultūras darbiniece Emīlija Kalvāne ievadīja novadu dienām veltīto pasākumu ciklu, bet pavāre Ildze Lauberte ieteica īpašos viesus uzņemt ar cienastu, pārsteidzot ciemiņus ar savu māku. Viņas galvenā garšviela ir mīlestība.

Esmu aicinājusi uz bibliotēku dzejnieku Valdi Rūju, gleznotāju Jurgī Skulmi, rakstnieku Egilu Lukjanski, fotovēsturnieku Pēteri Korsaku, scenogrāfu Pāvilu Šēnhofu. Viņi bija atsaucīgi un kļuva par bibliotēkas draugiem. Valdis Rūja mūs iepazīstināja ar dzejnieci Astrīdu Tabūni un mecenātu Oļģertu Šabanski. Maruta Augule bibliotēkai piesaistīja Salacgrīvas bibliotekāri Liju Blūmu, atpazīna mūsu lasītājā rakstnieci Ingu Ābeli. Irēna Eglīte par mūsējo padarīja

dzejnieci Laimu Līvenu, filozofu un dzejnieku Robertu Mūku, Maira Dravniece – māksliniece no Bergiem Maiju Purgaili.

Šodien kolektīvs ir sarucis no 11 līdz 5 darbiniekiem. Viena otrai palīdzam, lai bibliotēka varētu funkcionēt. Zinošā lasītavas vadītāja Tatjana Akimkina ir mūsu „miera osta”, viņa prot nomierināt kolēģu un apmeklētāju satrauktos prātus. Straujā Irīna Antoškina ir labākā datoru zinātāja, klusā un atbildīgā Ludmila Romančenko atradusi brīvprātīgo palīgu, kas palīdz tikt galā ar abonementu un Bērnu literatūras nodaļu, arī čaklā apkopēja Jeļena Ivanova vienmēr meklē, kur pielikt savu roku.

Vīrs man bieži jautā: „Vai tev ir jāorganizē tie pasākumi un izbraukumi? Ko tu dari darbā, ja tev jāstrādā arī mājās?” Tādās reizēs viņš aizmirst, ka pats darba stundas neskaita un nokausē savus jaunos kolēģus. Jā, mājās es rakstu plānus un atskaites, sazvānos ar cilvēkiem. Klausoties radio, skatoties TV, lasot, es domāju par bibliotēku – kādas idejas, kāda informācija man var noderēt darbā.

- Ko jums personīgi dod tikšanās ar izcilajiem jugleniekiem?

Tuvākie bibliotēkas draugi ir dzejnieks Valdis Rūja un gleznotājs Jurgis Skulme. Viņi ir atvērti un rosīgi. Interesanti, ka 16 gadu vecumā, kad saņēmu pasi, dzejnieks Valdis Rūja kuplināja šo pasākumu. Viņš toreiz lasīja dzeju, bet tagad nāk uz bibliotēku ar ievas zaru vai puķēm no Bābeliša pļavām. Dzejnieks prot būt uzmanīgs, viņam vienmēr ir kāds dzejolis vai fotogrāfija, ko uzdāvināt, un saruna par to, kas jauns dzīvē, Juglā, Latvijas kultūrā.

Par Jurgī Skulmi padomju gados dzirdēju kā par disidentu, kas apcietināts. Klīda visādi nostāsti. Jurgis ir izstāstījis savu stāstu, arī mēs daudz vairāk zinām un saprotam to laika. Viņam kā gleznotājam ir lieliska redzes atmiņa, turklāt arī plašas zināšanas par Latvijas vēsturi un ģeogrāfiju. Izbraukumos viņš bieži atvieglo manus pienākumus, jo ir stūrmanis. Uzzinājis, kādu maršrutu esmu iecerējusi, Jurgis iesaka, kas attiecīgā novadā būtu apskates vērts.

- Kā jūs pati atradāt ceļu uz Juglas bibliotēku?

Uz Juglas, toreiz Rīgas pilsētas 27. Bib-

liotēku, 1993. gadā pārnācu no Berģu bibliotēkas. Tas bija laiks, kad sāku šaubīties, vai turpināt strādāt bibliotēkā. Alga maza, mikrorajons – kā izmiris. Biju sevi izsmēlusi. Vienmēr atcerēšos, kā atbrauca RCB direktora vietniece Jana Barkovska un izteica piedāvājumu pāriet strādāt uz Rīgas 27. bibliotēku. Viņa mani pārliecināja, ka bibliotēka ir viena no piemērotākajām vietām sievietei un šī ir lieliska iespēja sapurināties.

- **Kāds bija un kā ir mainījās bibliotēkas kolektīvs?**

Kolektīvs Rīgas 27. bibliotēkā mainījās līdz ar Valodas likuma ieviešanu dzīvē. Bijusi vadītāja Tamāra Kozlova palika bibliotēkā par apkopēju, arī Tatjana Akimkina savā laikā ir bijusi vadītāja. Vienmēr esmu augstu vērtējusi viņu lojalitāti. Mans darba stils un laikmets, kuram līdzīgs mainījās bibliotēkā darba filozofija, ļoti atšķīrās no iepriekšējā. Mēs pastāvējām, jo mainījāmies. Meklēju jaunus darbiniekus. Lielais kolektīvs bija interesants, darbinieki atšķirīgi pēc temperamenta, raksturiem un vaļaspriekiem. No Latvijas Kultūras skolas aicināju Džuljetu Lavrentjevu. Viņa – dzīvesgudra un satīcīga – strādāja Bērnu literatūras nodaļā. Džuljetas bērnu kopšanas atvaļinājuma laikā bibliotēkā savu vietu atrada Maruta Augule. Marutas laikā darbojās jauno bibliotekāru pulciņš, viņai bija labs kontakts ar bērniem. Atgriežoties Džuljetai, Maruta pārgāja strādāt uz pieaugušo literatūras abonementu, un tur viņai patika vēl labāk. Man vienmēr ir veicies ar tehniskajām darbiniecēm, no kurām izaugušas labas bibliotekāres. Čakla un atbildīga bija Maira Dravniece, aicināju viņu no garderobistes kļūt par bibliotekāri, mācīties Kultūras skolā. Tehniskās darbinieces Regīna Tīberga un Irēna Eglīte (tagad Berģu filiālbibliotēkas vadītāja) ienesa humoru un lielu interesi par visiem darba procesiem. Entuziasma pilnas, viņas palīdzēja daudzos bibliotekārajos darbos. Apkopēja, tagad a/s „Rīgas siltums” siltumtehniķe, Dzintra Bērziņa rādīja aktrises dotumus Karlsona, Strazdumuižas spoka, Ziemassvētku vecītes lomās. Kopā pavadījām vairāk nekā 10 gadu, izdzīvojot gan skaistus, gan skumjus brīžus.

- **Kā jūs izvēlējāties bibliotekāra profesiju un kāds bija ceļš uz to?**

Manas bibliotēkas bija tagadējā Zemitānu filiālbibliotēka un „Laima”, bet bibliotekāre, kuru atceros, – Līvija Kalniņa. Ieejot bibliotēkas telpās, allaž sajutu īpašu auru, kaut kādu noslēpumainību. Domāju, ka labi būtu nākotnē strādāt bibliotēkā, tomēr gatavojos kļūt par skolotāju, studēju Latvijas Universitātē.

1974. gadā sāku dzīvot Upesciemā un meklēju darbu astoņgadīgajā skolā. Tur piedāvāja pionieru vadītājas vietu, bet zināja arī, ka Berģu bibliotēkās meklē darbiniekus. Izvēlējos Rīgas rajona bērnu (tagad Berģu) bibliotēku, jo tas deva iespēju savienot darba laiku ar meitas vadāšanu uz bērnudārzu Juglā. Mani pieņēma par lasītavas vadītāju ar algu 62,50 rbļ. mēnesī. Pirms tam rūpnīcā VEF biju pelnījusi divreiz vairāk, taču tur nespēju izturēt darba vienmuļību. Berģos bijām četras darbinieces, viena no viņām – Polīna Ārīte. Vadītājai Guntai Kalvei bija Valsts bibliotēkas darba pieredze, viņa mums iemācīja bibliotekāro zināšanu pamatus. Darbs un kolektīvs man patika. Strādāju, lasīju metodisko literatūru, palīdzēju organizēt ikmēneša seminārus, jo bijām rajona bibliotēka. Kad 1976. gadā Polīna pārgāja strādāt arodbiedrību sistēmā, mani iecēla viņas vietā par metodiķi darbā ar bērniem. Kļuva arī par viņas sekretāru arodbiedrības vadītājas amatā un šajā statusā „nolauzu” desmit gadus. Vēlāk kļuva par bibliotēkas vadītāju un 1981. gadā, pēc Rīgas rajona bibliotēku centralizācijas, – par direktores vietnieci darbā ar bērniem. Mūsu „filiāles” bija Rīgas rajona pilsētu un pagastu bibliotēkas, kuras vajadzēja divas reizes gadā apmeklēt un pārbaudīt darbu. Pēc centralizācijas sistēmai piešķīra autobusu, tad bibliotēkas apmeklējumus varēja apvienot ar grāmatu vedumu.

Mainoties Rīgas robežai, tika likvidēta Berģu ciema padome, bet Rīgas rajona bibliotēku nolēma no rajona kultūras nama pārcelt uz Salaspili. Bibliotēkas darbiniekiem bija jāizšķiras – meklēt citu darba vietu vai dosies līdzīgs uz Salaspili. Man piedāvāja kļūt par rajona bibliotēkas direktori. No šī piedāvājuma atteicos, jo nevilināja nedz iespēja katru dienu mērot ceļu uz Salaspili, nedz atbildība par tik plašu darba jomu. Bibliotēkas pārcelšanu gan nācās paveikt.

- **Jūsu bibliotēka veic nozīmīgu novadpētniecības darbu, ir tapis bagātīgs novadpētniecības krājums, kurā ir ne mazums jūsu savāktu dokumentu un interviju. Ko uzskatāt par savu nozīmīgāko veikumu, „atradumu”?**

Bibliotēkas novadpētniecības darbs ir manā pārziņā. Ķēros pie tā bez entuziasma – kāda gan Juglā novadpētniecība, ja kartotēkā atspoguļojas tikai rūpniecības plānu izpilde? Tagad ļoti lepojos ar novadpētniecības zināšanām. Atšķirīgais no citām bibliotēkām varētu būt mūsu pētījumi par Juglas novadu. Vienu veicu pati, izvēloties kursa darba tēmu kultūras vēsturē – „Jugla kā ūdeņiem bagātākais Rīgas rajons”, otru darbu – „Juglas ģeogrāfiskās un kultūrvides veidošanās 12.–21. gs. sākumā” – izstrādāja Rīgas 63. (krievu) vidusskolas 12. klases skolniece Olga Osipova, es biju konsultante.

Esmu realizējusi savu nodomu intervēt populārus jugleniekus: rakstniekus Egilu Lukjanski, Valdi Rūju, Jāni Mauliņu, gleznotāju Jurgī Skulmi, dokumentālā kino redaktori Ainu Adermani, žurnālistu Pēteri Vilcānu, Latvijas fotogrāfijas vēstures pētnieku Pēteri Korsaku. Sakarā ar 10 bibliotēku darbā nostrādātiem gadiem šogad tapusi intervija ar Bergu filiālbibliotēkas vadītāju Irēnu Eglīti.

Vienmēr esmu ieklausījies cilvēkos. Tā savulaik Bergu ambulances medmāsa Margrieta Biruma pastāstīja, ka ir Apsīšu Jēkaba

mazmeita. Sarīkojām Bergu astoņgadīgajā skolā rakstniekam veltītu tematisku pēcpusdienu, kurā Birumas kundze labprāt piedalījās. Uzzināju, ka Apsīšu Jēkabs ir bijis Rīgas pirmās bibliotēkas pārzinis. Kopā ar Irisu Arāju apciemojām rakstnieka mazmeitu viņas mājā Langstiņos, noklausījāmies viņas atmiņu stāstījumu un ieguvām Apsīšu Jēkaba rokrakstu kopijas, kas atrodas Juglas bibliotēkas novadpētniecības materiālu krājumā. Glabāju arī dzejnieka Valda Rūjas rokrakstus.

Nozīmīgākais „atradums” novadpētniecības jomā ir Juglas izcilās personības un ekspedīcija pa Juglu, kuras laikā mūsu gide Vaida Villeruša uzbūra brīnišķīgas 18.–19. gadsimta muižiņu vēstures ainas. Esam cēlušī godā informāciju par Rutku Tēvu kā Strazdumuižas iedzimto un juglenieci rakstnieci Ingu Ābeli. Latvijas Neredzīgo biedrības muzejā esam atraduši liecību par to, ka Strazdumuižas pamiera līgums slēgts Rīgas 4. pamatskolā (tai koka ēkā 6. tramvaja galapunktā, kuru daudzi vēl atceras). Starp citu, filmā „Rīgas sargi” pamiera līgumu paraksta Rīgas pilī.

- **No 2007. gada 1. novembra jūs esat arī RCB Mežciema filiālbibliotēkas vadītāja. Tā mūsu bibliotēku sistēmā ir jauna, bet pēdējos gados dažādu iemeslu dēļ arvien biežāk praktizēta pieredze. Kādas ir pirmās atziņas, kas gūtas, vienlaikus vadot divas bibliotēkas?**

Jā, pašlaik vadu divas bibliotēkas. Personāldaļas vadītāja Alla Peskiševa iepazīstināja mani ar situāciju un piedāvāja uzņemties arī Mežciema filiālbibliotēkas vadīšanu. Tas nāca ļoti negaidīti, aprunājos ar kolēģēm, kurām jau ir zināma pieredze, un piekritu. Jauns izaicinājums un, protams, piemaksa bija noteicošais faktors. Iepazinos ar Mežciema filiālbibliotēkas darbiniecēm, dokumentiem, krājumu, veikumu. Bibliotēka atrodas Mežciema pamatskolas telpās, tāpēc sadarbība ar skolu varētu būt ciešāka (iepazinos ar direktori). Svarīgākais 2008. gada uzdevums Mežciema bibliotēkai ir krājuma rekatalogizēšana, ko Juglā pamatos esam veikušas, tāpat varam palīdzēt. Ir radušās jaunas idejas, ko varētu censties realizēt. Ja bibliotēkā ir profesionāli, godprātīgi darbinieki un labs kolektīvs, vadītājs

var uzņemties vadīt vairākas bibliotēkas. Plānot darbu, sekot tā izpildei, veikt organizatoriskos un saimnieciskos darbus var arī divās bibliotēkās. Abas bibliotēkas jau aktīvi izmanto vienotā fonda iespējas.

- **Trīs lietas, kas jums zāļu skapītī stāv?**

Manā zāļu skapītī stāv apziņa, ka maniem bērniem viss ir kārtībā, uzticības caurstrāvotas attiecības, mīlas atmiņas un laiks sev. Dažkārt mēdzu redzēt sapņus, kas kaut ko vēsta. Reiz nosapņoju, ka, mēģinot tumsā apgriezties, iebuktēju mašīnu. Atcerējos visu līdz pēdējam sīkumam, savas izjūtas un spītīgo apņemšanos neko neteikt vīram (tas man nav raksturīgi). Pēc vairākiem mēnešiem, 1991. gadā, man tika noteikta visai bēdīga diagnoze. Priekšā operācija. Juku vai prātā, taču pēc kāda laba sapņa sirdī iemājoja miers. Barikāžu dienās, 13. janvārī, ar vīru devāmies uz Daugavmalu. Domāju, jāizpilda savs pienākums, lai ir ko atcerēties – ja ne man, tad vismaz vīram... 14. janvārī devos uz slimnīcu. Paldies Dievam, viss beidzās labi.

- **„Labās zvaigznes” jūsu dzīvē?**

Manas „labās zvaigznes” ir mana ģimene: agrāk – māte un tēvs, tagad – meita, trīs mazdēli, vīrs un znots. Bērnībā un jaunībā man mīļāks bija tēvs. Viņš bija mierīgs, lēns, cienīja mammu. Man likās, ka mamma ar savu straujumu un prasīgumu dara viņam pāri. Tēvs man palika kā vīrieša ideāls, uz kuru sieviete var paļauties. Māti novērtēt spēju, tikai pati kļuvusi par sievu un māti. Vecāku tandēms veidoja labklājību un ģimeni, kuru gaidīja ciemos radi, pie kuriem vērsās pēc palīdzības. Mamma bija ļoti darbīga, sirsnīga, prasīga pret sevi un mums. Būdamā pēc dabas daiļdārzniece, viņa visur ienesa skaistumu un kārtību. Mamma sūtība bija darbs un mīlestība pret savējiem, pat ziedošanās.

Meita, tāpat kā es, apprecējās agri, 20 gadu vecumā mēs abas bijām māmiņas. Acīmredzot mums agri radās vēlme pašām noteikt savu dzīvi, bijām psiholoģiski nobriedušas uzņemties atbildību. Meita man ir dāvējusi trīs mazdēlus. Znots Andris ir celtnieks. Cienu viņa rūpes par ģimeni un labestību. Meita palīdz vīram biznesā. Viņi prot mani palutināt, ņem līdzzi izbraukumos, „zsauc” 55 gadu jubilejas svinības. Vecā-

Sandra ar mazdēliem

kais mazdēls Kristaps ir apzinīgākais, viņš labi pārzina visas mājas lietas un darbus. Vidējais – Niks – ir sirds cilvēks, par visiem padomās, visā dalīsies. Mazais Sandis ir drosmīgs un patstāvīgs, prot mīļi pieglausties un teikt komplimentus. Es, strādājošā omīte, te retāk, te biežāk dodu atelpu vecākiem. Cenšos uzturēt romantisma un garīguma stīgu, pievērst zēnus grāmatām, aizvest uz kultūras pasākumiem, nakts pastaiģās. Vecākajam mazdēlam ļauju vadīt mašīnu, piedalos novusa mačos, ar trulīti laižos pāri Abavai. Ziemassvētkos ar Niku braucām uz Siguldu piedalīties saulgriežu uguns rituālā, dosimies arī uz Raimonda Paula Sadziedāšanās svētkiem. Mans vīrs Pēteris ir liels praktiķis, plaša profila celtnieks, taču viņā skan arī ideālista stīga, viņš priecājas par to, ko citiem labu izdara. Esam kopā 24 gadus.

Ar gadiem dzīvi uztveru gaišāk, optimistiskāk, harmoniskāk. Esmu uzaudzējusi biežāku ādu, labāk izprotu sevi un citus, paļaujos uz rītdienu, dzīvoju vieglāk, krāsaināk un secinu – dzīve ir skaista. Palasīju pagājušā gada kalendāra ierakstus un nopriecājos, ka mana atmiņa saglabājusi gaišāko un skaidrāko. Vistālākā zeme, kur esmu bijusi, ir ASV, visskaistākā – Norvēģija, vismīļākā –

Latvija. Mani mīļākie svētki ir Ziemassvētki – ar svecēm, mieru un satiecību, ar kopā būšanu, skaisti sakoptu māju un mīļiem pārsteigumiem.

Dzīvoju ar vīru privātmājā Bukultos, kanāla maliņā, kas savieno Juglas ezeru ar Baltezeru. Deviņpadsmit gadu vecumā pametu Rīgu, esmu dzīvojusi gan pie Ķīšezera, gan Upesciemā, kur tagad dzīvo meitas ģimene. Vienmēr tuvumā ir bijis ūdens, mežs, pļava un – apmēram kilometrs līdz autobusam. Šis kilometrs līdz mājām pa tumsu un vientuļu vietu ir nepatīkamākais. Tad gribas Rīgas dzīvokli, kur transports nav problēma un darbs nedzen darbu. Tomēr šo vēlēšanos dzēš ikdienas dabas gleznas – migla virs kanāla, apsarmojuši koki, saules

sidrabs ūdenī, naksnīgie lakstīgalu koncerti.

Padomju laikā mēs ar vīru ļoti daudz strādājām. Brīvajā laikā lielā siltumnīcā audzējām tomātus un gurķus, dārzā sīpolpuķes, iznomātā zemē rožu mežeņus, potējām rozes. Tomēr par miljonāriem nekļuvām un, laikiem mainoties, gandrīz izkritām no vidējā slāņa. Tagad dārzā arvien plašāks plešas zāliens. Diena sākas ar akvārija zivtiņu, kaķenītes Pūkas un vilcenītes Sāras pabarošanu. Vasarā no rīta skrienu laistīt dārzu, kādreiz arī paravēt. Vakaros pēc darbiem saritinās atpūtas krēslā, ieslēdzu fonā tālrādi un lasu žurnālus vai nozaru grāmatas (tikpat kā nelasu romānus). Televīzijā mani interesē prāta spēles, populārzinātniskās programmas, daži šovi. Pie katras izdevības klausos radio Latvijas Radio 1, esmu sēņošanas un fotografēšanas fane. Man patīk pastaigas dabā, „tusiņi” ar draudzenēm un mazdēliem. Kopā ar draudzenēm pārvēršamies draiskulīgās, jautrās skuķēs.

Sandra vēl piebilst, ka, gatavojoties intervijai, pārdomājusi visu savu dzīvi. Kāda tā ir – par to liecina izvēlētais intervijas virsraksts. Bet bibliotēka ir īsti piemērota vieta, lai „labās zvaigznes” tajā ne tikai iemirdzētos, bet arī tiktu pamanītas.

Rīgas Centrālās bibliotēkas 2008. gada svarīgāko notikumu hronika

RCB SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONIKA 2008

Janvāris

- 7. janvārī Juglas un Mežciema filiālbibliotēkas vadītāja Sandra Kokina saņēma galveno balvu Rīgas Domes rīkotajā akcijā „Labā zvaigzne Rīgā 2007”.

Zvaigznes dienā Mazajā ģildē tika suminātas Rīgas "Labās zvaigznes" jeb cilvēki, kuri „ar nesavtīgu darbu palīdz saviem līdzcilvēkiem” – tāda ir Rīgas Domes organizētās akcijas pamatnostādne. Šādu akciju Rīgas Dome rīkoja jau ceturto gadu, un tās mērķis ir veicināt labdarības un labestības idejas attīstību. Sandra Kokina saņēma balvu par to, ka viņa „rīko ekskursijas, organizē kultūras darbinieku saietus un daudz strādā, lai citiem padarītu dzīvi interesantāku”. Simt trīsdesmit cilvēku saņēma Rīgas Domes Atzinības rakstus. Viņu vidū ir arī RCB Bērnu literatūras nodaļas vadītāja Natālija Hološa.

- 10. janvārī RCB darbinieku tālākizglītības pasākumu ietvaros Rīgas Geštalta institūta psiholoģe Baiba Pumpiņa nolasīja lekciju „Gerontoloģija. Saskarsme ar gados veciem cilvēkiem”.
- 17. janvārī RCB darbinieku tālākizglītības pasākumu ietvaros Latvijas Universitātes docente Līga Ulberte nolasīja lekciju „Jaunākā latviešu memuārliteratūra”.
- 24. janvārī RCB darbinieku tālākizglītības pasākumu ietvaros Latvijas Universitātes asociētais profesors Dr. Vladimirs Kincāns nolasīja lekciju „Saskarsme un etiķete organizācijā”.
- 29. janvārī Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galvenā bibliotekāre Valentīne Kļebanoviča un Pieaugušo literatūras nodaļas vadītāja Iriša Arāja saņēma Rīgas Domes Kultūras departamenta gada balvu „Baltais zvirbulis”.

Valentīne Kļebanoviča saņēma balvu nominācijā „Par mūža ieguldījumu”, savukārt Iriša Arāja – nominācijā „2007. gada bibliotēkas darbinieks” par mūsdienīgu un

augstvērtīgu informacionālo pakalpojumu sniegšanu Rīgas iedzīvotājiem un viesiem.

- 29. janvārī Bērnu literatūras nodaļā notika izdevniecības „Upe tuviem un tāliem” izdotā dubultalbuma „Liepnas folklorā. Veretīsi, raugetīsi” atvēršanas pasākums.

Liepnas ierakstā ietverti tradicionālie dziedājumi, tradicionālās mūzikas paraugi un stāstījumi (pasakas, teikas, nostāsti u. c.) vietējā izloksnē. Dubultalbuma atvēršanas svētkos piedalījās dziedātājas no Liepnas, Latvijas Kultūras akadēmijas tradicionālās dziedāšanas grupas „Saucējas” dalībnieces, folkgrupas „Ilģi” vadītāja Ilga Reizniece, Latvijas Kultūras akadēmijas profesors Juris Urtāns ar saviem studentiem, kuri piedalījās folkloras ekspedīcijā „Liepnas nemateriālais kultūras mantojums”, kā arī cilvēki, kas ieguldījuši darbu diska tapšanā – izdevniecības „Upe” vadītāja Iveta Mielava, Tautas mūzikas centra vadītājs Māris Jansons, folkloriste Iveta Tāle, ieraksta producente Signe Pujāte un citi.

- Janvārī atbilstoši RCB un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepcijai tika reorganizēta Zemītanu filiālbibliotēka, pievienojot to rekonstruētajai filiālbibliotēkai „Vidzeme” un izveidojot modernu informācijas, mūžizglītības un sabiedriskās saskarsmes centru.
- No janvāra līdz maijam Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku projekta „Trešais tēva dēls” ietvaros Rīgas Reģionālajā mācību centrā, kā arī filiālbibliotēkā „Vidzeme” notika kursi RCB darbiniekiem.

RCB darbinieki šajā laikā apguva šādus kursus: „Informācijas tehnoloģiju un interneta lietošanas iemaņu uzlabošana”, „Inovātīvā darbība bibliotēkā”, „Efektīvas pasniegšanas metodes”, „Mūžizglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā” un „Lasītāju motivēšana”.

Februāris

- februārī Ķengaraga filiālbibliotēkā notika ķīniešu Jaunajam gadam veltīts pasākums, kurā piedalījās Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktors, tulkotājs, rakstnieks, ķīniešu un japāņu valodas un kultūras eksperts Edgars Katajns un māksliniece, Latvijas Mākslinieku savienības biedre, ekslibriste Elita Viliama.
- februārī RCB darbinieku tālākizglītības pasākumu ietvaros Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūta speciāliste Elita Lazda nolasīja lekciju „Iemaņas lieki nesatraukties: psihohigiēna bibliotekāriem”.
- 21. februārī Annas filiālbibliotēkā notika Dzintara Soduma „Kopotu rakstu” 7. sējuma prezentācija. Šajā sējumā publicēts rakstnieka jaunais romāns „Viņpuse”.

Pasākumu organizēja "Kopotu rakstu" izdevējs, apgāds „Atēna” un „Viņpuses” redaktore Gundega Blumberga, piedaloties izdevuma sastādītājam Norai Ikstenai un redaktorei Maimai Grīnbergai. Viesu vidū bija dzejnieki un rakstnieki Uldis Bērziņš, Jānis Rokpelnis, Liāna Langa, Valdis Rūja, Roalds Dobrovenskis, Velta Kalčiņa, Francis Usāns, tulkotāja Solveiga Elsberga, Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas kultūras projektu vadītāja Aija Briede, kā arī TV raidījuma „100 gramu kultūras” veidotāji un folkloras kopa „Silavoti”. Pavadījis vairāk nekā sešdesmit gadu trimdā, Dzintars Sodums 2006. gadā atgriezās Latvijā. 1941.–1942. gadā Dzintars Sodums strādāja

Marts

- martā Imantas, Mežaparka, Sarkandaugavas, Sarkankalna un Vecrīgas filiālbibliotēkas uzsāka automatizēto dokumentu izsniegšanu un saņemšanu lasītājiem.
- martā Pieaugušo literatūras nodaļā notika tikšanās ar rakstnieci un žurnālisti Moniku Zīli.
- marta pēcpusdienā Pieaugušo literatūras nodaļā par godu Sieviešu dienai notika svētku akcija „Tik dēļ jums, daiļās dāmas”, kuras laikā apmeklētājus apkalpoja tikai bibliotekāri – vīrieši.
- 12. martā Pieaugušo literatūras nodaļā sa-

Annas filiālbibliotēkā, toreiz 3. pilsētas bibliotēkā. 90. gadu beigās bibliotēkas darbinieki uzsāka saraksti ar bijušo kolēģi.

- 28. februārī filiālbibliotēkas „Vidzeme” vadītāja Lolita Grahoļska saņēma Latvijas Bibliotekāru biedrības balvu „Gada bibliotekārs”.

„Gada bibliotekāra” laureāti tika sumināti Latvijas Bibliotekāru biedrības 9. kongresā "Quo vadis, Latvijas bibliotēka?". Lolitas Grahoļskas vadīto filiālbibliotēku raksturo prasmīgi veikts profesionālais darbs un jaunas, interesantas idejas lietotāju bibliotekārajā apkalpošanā.

- 28. februārī Daugavas filiālbibliotēkas galvenā bibliotekāre Maruta Svikle saņēma balvu par veiksmīgu dalību interneta konkursā „Dodies uz savu bibliotēku un laimē datoru!”. Pasākumu rīkoja valsts aģentūra „Kultūras informācijas sistēmas” un LURSOFT IT sadarbībā ar Latvijas Radio.

Konkursa laikā lasītāji balsoja par labāko, atsaucīgāko un profesionālāko bibliotekāru. Balvas tika pasniegtas Latvijas Bibliotekāru biedrības 9. kongresā "Quo vadis, Latvijas bibliotēka?".

- 29. februārī Svešvalodu filiālbibliotēka sadarbībā ar biedrību "Norden Latvijā", Latvijas Kultūras akadēmijas Nordistikas centru un grāmatu apgādu „Valters un Rapa” organizēja literāru tikšanos ar īslandiešu rakstnieku, grāmatas „101 Reikjavīka” autoru Halgrīmu Helgasonu un tulkotāju Denu Dimiņu.

darbībā ar Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju tika atklāta grāmatu mākslas konkursā „Zelta ābele 2007” nominēto grāmatu izstāde.

„Zelta ābeles” konkursu, kura pamatuzdevums ir vērtēt grāmatu kā mākslas priekšmetu formas un satura vienībā, grāmatizdevēji rīkoja jau 15. reizi, bet RCB gada skaistākās grāmatas apmeklētāju uzmanībai piedāvāja trešo gadu. Izstādes atklāšanā piedalījās Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas izpilddirektore Dace Pugača un citi šīs organizācijas pārstāvji. Grāmatu izstāde līdz pat decembrim bija aplūkojama dažādās

filiālbibliotēkās: *Bišumuižā, Ziemeļblāzmā, „Avotā”, Grīziņkalnā, „Laimā” un „Strazdā”*.

- 28. martā Bērnu literatūras nodaļā notika Latvijas Kultūrkapitāla fonda finansētās mērķprogrammas "Lasīšanas veicināšana un bibliotēkas pakalpojumu bērniem attīstīšana" projekta „Bērnu žūrijas 2007” noslēguma pasākums „visRīgas lasīšanas ekspertu salidojums”.

Aprīlis

- No 7. līdz 13. aprīlim Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Zane Šmita Budapeštā un Debrecenā (Ungārija) piedalījās 14. Bibliotēku arhitektūras grupas (*LIBER Architecture Group*) seminārā „Būvniecība praksē: mācāmies no pagātnes, lai plānotu nākotnei”.
- No 7. līdz 10. aprīlim RCB apmeklēja Sanktpēterburgas M. Ļermontova Centralizētās bibliotēku sistēmas direktora vietniece Gaļina Bizjajeva un Lasītāju apkalpošanas nodaļas vadītāja Natalja Ježova.

Vizītes laikā kolēģes iepazinās ar RCB, kā arī ar tās ārējo apkalpošanas punkta Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Bibliotēku dienesta darbu, piedalījās pasākumā Sarkandaugavas filiālbibliotēkā, aplūkoja filiālbibliotēkas „Vidzeme” atjaunotās telpas, apmeklēja filiālbibliotēku „Zemgale” un Svešvalodu filiālbibliotēku.

- Atsaucoties Mākslinieku savienības aicinājumam, RCB un filiālbibliotēkas no 14. aprīļa līdz 11. maijam plaši atzīmēja Mākslas dienas.
- aprīlī Pieaugušo literatūras nodaļā tika atklāta tekstilmākslinieces Rutas Bogustovas gobelēnu izstāde „Tekstils un dzeja”.
- No 21. līdz 26. aprīlim risinājās ikgadējā Bibliotēku nedēļa.

RCB Bibliotēku nedēļa notika jau trīspadsmito reizi. Tās tēma bija „Latvijas Republikai – 90”, tādēļ daudzi pasākumi bija veltīti valsts jubilejai. Pasākumu programmā bija grāmatu, mākslas un bērnu zīmējumu izstādes, varēja apskatīt arī novadpētniecības materiālu kolekcijas. Bibliotēku nedēļā notika dažādas akcijas, koncerti,

Pasākumā piedalījās vairāk nekā simt lasīšanas ekspertu. 2007. gadā programmā „Bērnu žūrija” iesaistījās Bērnu literatūras nodaļas un četrpadsmit filiālbibliotēku lasītāji – kopā ap 300 bērniem. Par labākajām grāmatām "Bērnu žūrijas" dalībnieki atzina Ineses Zanderes „Māsa un brālis”, Jura Zvirgzdiņa „Konteineru meitene Rudīte”, Māra Runguļa „Taksis Maksis” un Aidi Vallikas „Ko darīt, Anna?”.

konkursi un tikšanās ar populāriem cilvēkiem. Tika rīkoti tematiski un intelektuāli pasākumi bērniem: skaļās lasīšanas stundas, diskusijas pusaudžiem un tikšanās ar rakstniekiem. Notika atvērto durvju dienas, ekskursijas pa bibliotēku, bibliotekārās stundas un jaunāko grāmatu apskati, tematiskas literatūras izstādes potenciālajiem un jau esošajiem lasītājiem.

- 23. aprīlī tika atklātas Grīziņkalna filiālbibliotēkas jaunās telpas Alauksta ielā 10. Mūsdienīgas bibliotēkas pasaules standartiem atbilstošās telpas atklāja Rīgas mērs Jānis Birks. Pasākumā piedalījās arī Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte, Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs un Rīgas Domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle, kura kļuva par bibliotēkas krustmāti.

- 24. aprīlī filiālbibliotēkā “Avots” cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” pasākumā viesojās Rīgas Domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle.

2008. gadā RCB uzsāka jaunu pasākumu ciklu „Populārs cilvēks bibliotēkā”. Ik mēnesi kādā no filiālbibliotēkām tika rīkota tikšanās ar kādu no Rīgas pašvaldības atbildīgajiem darbiniekiem, tādējādi sniedzot iespēju visiem interesentiem neformālā vidē iepazīties ar sabiedrībā pazīstamu pašvaldības cilvēku. Savukārt pašvaldības vadošajiem darbiniekiem, no kuru lēmumiem ir atkarīga pakļautības iestāžu labklājība, tā bija iespēja gūt personisku pieredzi, apmeklējot kādu Rīgas publisko bibliotēku.

- 25. aprīlī Juglas filiālbibliotēkā notika rakstnieka Valda Rūjas atmiņu grāmatas “Ganu puikas piedzīvojumi Rīgā” atvēršanas svētki.

Grāmatā *Valdis Rūja atceras savas aktiera gaitas, direktora darbu Operas un baleta teātrī, kā arī Akadēmiskajā Drāmas teātrī, literārā redaktora gadus izdevniecībā „Liesma” un daudz ko citu.*

- 26. aprīlī Bērnu literatūras nodaļā tika atklāta izstāde „Vilma Valentīna Heinrihsone un dēli. Gleznas”.

Atklāšanā piedalījās pati deviņdesmitgadīgā māksliniece Vilma Valentīna Heinrihsone, viņas dēli – pazīstamie gleznotāji Ivars un Vilnis, meita Guna, kura kuplināja pasākumu ar klavierspēli, Helēna Heinrihsone u. c. Izstādē bija redzamas mākslinieces eļļas un pasteltehnikā radītās ainavas, portreti, klusās dabas un citi darbi, kā arī viņas dēlu gleznas.

- 25. aprīlī Ķengaraga filiālbibliotēka aicināja uz tikšanos ar kino un teātra kritiķi Normundu Naumani.
- 28. aprīlī Annas filiālbibliotēkā notika tikšanās ar Dailes teātra aktrisi Olgu Dreģi.

Aktrise tika sumināta 70 gadu jubilejā. Mākslinieci sveica Rīgas Domes Kultūras departamenta un Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas pārstāvji, kā arī citi pasākuma apmeklētāji. Tikšanos kuplināja folkloras kopa „Silavoti”, savas dziesmas ģitāras pavadībā izpildīja Vilnis Punka.

- 29. aprīlī filiālbibliotēkā „Laima” notika vēsturnieka Imanta Medņa grāmatas „Partiju laiki Latvijā (1988–2002)” prezentācija.

Grāmata 2007. gadā iznākusi apgādā „Drukātava”. Tajā aplūkotā laika posma robežās dokumentēta Latvijas daudzpartiju sistēma, skartas tās klasifikācijas problēmas, aplūkota politisko partiju veidošanās vēsture un darbība no ideoloģijas, organizatoriskās struktūras un finansiālā viedokļa. Pasākumā piedalījās bijušie Imanta Medņa kolēģi profesori Ēriks Žagars, Ilga Apine un Vitālijs Šalda, politologs Mihails Rodins, dziesmu autore un izpildītāja Jeļena Romanenko.

- No aprīļa līdz 10. maijam RCB un tās filiālbibliotēkas aicināja Rīgas skolēnus piedalīties akcijā ”Mana Latvija”, uzrakstot eseju vai dzejoļi par Latviju.

Iesniedzot uzrakstīto darbu kādā no RCB filiālbibliotēkām, akcijas dalībnieki varēja

iegūt nelielas veicināšanas balvas. No 15. maija līdz 1. jūnijam 51 labākais darbs tika izvietots izstādē Bērnu literatūras nodaļā, bet novembrī interesantākie dzejoļi un esejas tika publicēti RCB mājaslapā.

- No aprīļa līdz oktobrim RCB sadarbībā ar Latvijas Nacionālo vēstures muzeju piedāvāja iepazīties ar muzeja ceļojošajām izstādēm: „Latvija: valsts, tauta, zeme”, „Baltijas brīvības ceļš 1987–1991” un „Francim Balodim – 125”.

Izstādes veidoja lieli informatīvi stendi, kuros tekstuālā informācija bija apvienota ar bagātīgu ilustratīvo materiālu. RCB un Latvijas Nacionālā vēstures muzeja sadarbības mērķis bija veicināt bibliotēkas apmeklētāju informētību par Latviju un vēsturiskajām norisēm valstī. Ar ceļojošajām izstādēm varēja iepazīties RCB un vairākās filiālbibliotēkās: “Vidzemē” “Rēznā”, “Avotā”, Ķengaraga un Pļavnieku filiālbibliotēkās.

- No aprīļa līdz novembrim Bērnu literatūras nodaļā sadarbībā ar izdevniecību „Jumava” notika Rīgas Harija Potera fanu kluba pasākumi, ko vadīja Pļavnieku filiālbibliotēkas galvenā bibliotekāre Irēna Nedzveckā.
- Aprīlī noslēdzās RCB administrācijas un Bibliotēku dienesta izsludinātais bibliogrāfisko līdzekļu konkurss „Latvijai – 90”.

Konkursa mērķis bija veicināt tādu bibliogrāfisko līdzekļu sastādīšanu, kas būtu nozīmīgs devums, gatavojoties Latvijas valsts 90. gadadienai, kā arī ievērojams papildinājums Latvijas bibliogrāfisko līdzekļu klāstam. Žūrijas komisija izvērtēja 26 konkursam iesniegtos bibliogrāfiskos līdzekļus, pirmo vietu piešķirot darbiem „Ar olimpisko medaļu deputāta krēslā” (sast. Pieaugušo literatūras nodaļas galvenā bibliotekāre Renāte Krūma) un „Latvijas teātri uz pasaules skatuves” (sast. Mākslas literatūras filiālbibliotēkas vecākā bibliotekāre Gunta Kozmina).

- Aprīlī atbilstoši RCB un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepcijai tika reorganizēta Grīvas filiālbibliotēka, pievienojot to kā Bērnu literatūras nodaļu rekonstruētajai Grīziņkalna filiālbibliotēkai un tādējādi izveidojot modernu

ģimenes bibliotēku.

- Visu aprīli RCB un filiālbibliotēkas saņēma Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta ietvaros iegādāto datortehniku jeb "Trešā tēva dēla

datorus".

Kopumā RCB saņēma 178 datorkomplektus, 42 krāsu multifunkcionālās iekārtas, 7 melnbaltās multifunkcionālās iekārtas un 84 datoru kameras.

Maijs

- maijā RCB direktore Dzidra Šmita piedalījās V. Kudirkas Kauņas pilsētas bibliotēkas rīkotajā pilsētas 600 gadu jubilejai veltītajā grāmatu izstādē un konferencē.
- No 11. līdz 12. maijam RCB direktore Dzidra Šmita piedalījās bibliobusa prezentācijā Tallinas Centrālajā bibliotēkā.
- maijā Bolderājas filiālbibliotēkā cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās Rīgas Domes priekšsēdētāja vietnieks Jānis Dinevičs (LSDSP).

Tā bija otrā tikšanās šajā pasākumu. Rīgas vicemērs Jānis Dinevičs bērības un skolas gadus pavadījis Bolderājā, kur mācījies Rīgas 19. vidusskolā. Bolderājas filiālbibliotēkas vadītāja Zinta Haļzova iepazīstināja tikšanās dalībniekus ar bibliotēkas vēsturi, bet Jānis Dinevičs dalījās atmiņās par jaunības gadu Bolderāju. Bibliotēkas darbinieki bija sagatavojuši izstādi par ievērojamiem novadniekiem. Klātesošos ar to iepazīstināja vecākais bibliotekārs Indulis Jūgs.

- un 17. maijā Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Ingūna Stranga un Bērnu literatūras nodaļas vadītāja Natālija Hološa piedalījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra un Latvijas Bērnu literatūras padomes organizētajā konferencē „Bibliotēka – interesanta jauniešiem”, kas notika Bauskas rajona Īslīces pagasta „Bērzkalnos”.
- 18. maijā filiālbibliotēka “Vidzeme” un Rīgas Dome saņēma „Trešā tēva dēla balvu” par veiksmīgu vietējas nozīmes bibliotēkas sadarbību ar vietējo pašvaldību.

Publisko bibliotēku attīstības projekta ietvaros godinot bibliotēku un pašvaldību veiksmīgo sadarbību, Dailes teātrī tika pasniegt

ta „Trešā tēva dēla balva”. Balvas pretendenti tika vērtēti pēc šādiem kritērijiem: pašvaldības un bibliotēkas vispārējā sadarbība, pašvaldības ieguldījums bibliotēkas infrastruktūras sakārtošanā, bibliotēkas pieejamības veicināšanā un bibliotēkas personāla attīstībā, bibliotēkas spēja kalpot par socializācijas centru, pašvaldības informācijas pieejamība vietējā bibliotēkā un bibliotēkas publicitātes veicināšana.

- 27. maijā Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte pēc rekonstrukcijas atklāja filiālbibliotēkas "Vidzeme" ēku Brīvības gatvē 206.

Pēc rekonstrukcijas "Vidzeme" kļuvusi par ģimenes bibliotēku. Bibliotēkas atklāšanā piedalījās: Rīgas Domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle, Vidzemes priekšpilsētas izpilddirekcijas un LR Kultūras ministrijas Bibliotēku nodaļas pārstāvji, Bila & Melindas Geitsu fonda pārstāve Džesika Dora, Rīgas Domes Īpašuma departamenta darbinieki, arhitektu biroja "Arhitekta L. Šmita darbnīca" un būvuzņēmuma "NĪA" pārstāvji, kolēģi no Latvijas Nacionālās bibliotēkas, citām Latvijas bibliotēkām un RCB filiālbibliotēkām, kā arī citi ar RCB saistīti cilvēki. Pasākuma dalībniekus ar skaņdarbiem priecēja profesionālais pūtēju orķestris „Rīga” diriģenta Andra Pogas vadībā.

- 27. maijā RCB viesojās Bila & Melindas Geitsu fonda Globālo bibliotēku programmas pārstāve Džesika Dora.

Vizītes laikā viesņa piedalījās filiālbibliotēkas „Vidzeme” atklāšanā, apmeklēja Grīziņkalna filiālbibliotēku, filiālbibliotēkas „Avots” un „Zemgale”, kā arī RCB Bibliotēku dienestu.

Jūnijs

- No 1. līdz 6. jūnijam RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Dolora Veilande Prāgā (Čehija) piedalījās IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas gadskārtējā konferencē "Bibliotēka ikvienam: tiecoties saprast pasauli un sevi".
- jūnijā filiālbibliotēkā „Kurzeme” notika tikšanās ar dziedātāju Žoržu Siksnu.
- No 9. līdz 13. jūnijam RCB direktora vietniece automatizācijas darbā Andra Vīta un Rīgas Domes Kultūras departamenta Bibliotēku programmas vadītāja Kristīne Krūze Krimā (Ukraina) piedalījās starptautiskajā konferencē "Krima 2008: Bibliotēkas un informācijas resursi mūsdienu zinātnes, kultūras, izglītības un biznesa pasaulē".
- No 9. līdz 13. jūnijam Komplektēšanas un apstrādes nodaļas vadītāja Ineta Kaļķe saskaņā ar sadarbības līgumu bija pieredzes braucienā uz Čehijas Nacionālo bibliotēku Prāgā. Brauciena laikā tika apmeklēta arī Prāgas pilsētas bibliotēka.
- 10. jūnijā Rīgas Domē tika apstiprināts RCB maksas pakalpojumu cenrādis.
- 13. jūnijā filiālbibliotēkā „Vidzeme” cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās Rīgas Domes deputāte, Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte.

Helmī Stalti pazīstam arī kā latviešu un lībiešu jeb līvu dzīvesziņas zinātāju, folkloras kopas „Skandinieki” vadītāju, Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieci. Tikšanās laikā viesņa stāstīja par savu dzimtu un lībiešiem, tika runāts par latvisko dzīvesziņu, darbu Rīgas Domē un bibliotēku lomu globalizācijas apstākļos. Pasākuma dalībnieki varēja aplūkot arī bibliotēkas darbinieku sagatavotās literatūras izstādes, kas bija veltītas līvu vēsturei un kultūrai, Līgo svētku sadzīviskajiem, filozofiskajiem un garīgajiem aspektiem un citiem aktuāliem tematiem. Īpaša izstāde bija veltīta Helmī Staltei. Šī bija trešā tikšanās pasākumu ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

- 17. jūnijā Svešvalodu filiālbibliotēkā tika prezentēts Lielbritānijas vēstniecības apsveikuma logo “Britain Congratulates Latvia”, kas tika īpaši izstrādāts par godu Latvijas Republikas 90. gadadienai.

Ideja izveidot šādu logo pieder Lielbritānijas vēstniekam Ričardam Mūnam. Logo tika lietots, noformējot Lielbritānijas vēstniecības un Lielbritānijas Tirdzniecības palātas Latvijā divpusējos pasākumus, kā arī sarakstē ar sadarbības partneriem. Nedēļas garumā Svešvalodu filiālbibliotēkā bija aplūkojams logo un vēstniecības veidotās foto kolāžas par vēsturiskiem mirkļiem Latvijas Republikas un Apvienotās Karalistes attiecībās deviņdesmit gadu laikā.

- 30. jūnijā Daugavas filiālbibliotēkā tika atklāta mākslinieka Vladimira Kudojara 80 gadu jubilejai veltīta fotoizstāde.

Izstāde ir Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas un Daugavas filiālbibliotēkas kopprojekts. Tās atklāšanā piedalījās Latgales priekšpilsētas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs, bet 8. jūlijā izstādi apmeklēja Lietuvas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Antans Vinkus. Izstādē redzamo fotouzņēmumu autors ir fotogrāfs Anatolijs Šutenkovs.

- No jūnija līdz augustam filiālbibliotēkās risinājās vasaras lasīšanas akcija.

Lasīšanas veicināšanas akcija tika rīkota, lai bērniem un pusaudžiem atklātu alternatīvu brīvā laika pavadīšanas veidu, ko piedāvā bibliotēka, lai rosinātu lasīt un veicinātu bibliotēku apmeklējumu vasarā. Akcijas dalībniekiem tika izsniegtas kartītes, kurās mēneša laikā bija jāiegūst astoņas atzīmes (zīmogi), lai saņemtu balvu. Atzīmi kartītē varēja iegūt, apmeklējot bibliotēku un paņemot lasīšanai vismaz vienu grāmatu. Papildu atzīmi kartītē varēja saņemt tad, ja uz bibliotēku tika atnests kāds radošs darbs par izlasīto – zīmējums, eseja u. c. Vasaras lasīšanas veicināšanas akcijā aktīvi piedalījās vairāk nekā 150 bērnu un pusaudžu no 10 filiālbibliotēkām.

Jūlijs

- No 21. līdz 25. jūlijam RCB apmeklēja Kirovogradas apgabala D. Čiževska Universālās zinātniskās bibliotēkas (Ukraina) direktora vietniece Oksana Tkačenko un Metodiskās nodaļas darbiniece Ļubova Dubina.

Vizītes laikā kolēģes iepazinās ar RCB, tās ārējo apkalpošanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Bibliotēku dienesta darbu, kā arī apmeklēja vairākas filiālbibliotēkas: Sarkandaugavas, Grīziņkalna, „Zemgali”, „Kurzemi”, „Laimu” un „Vidzemi”.

- 24. jūlijā Pļavnieku filiālbibliotēkā cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās Rīgas Domes deputāts Igors Pimenovs.

Igors Pimenovs darbojas Rīgas Domes

Augusts

- No 10. līdz 14. augustam RCB direktore Dzidra Šmita Kvebekā (Kanāda) piedalījās Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) 74. ģenerālkonferencē „Bibliotēkas bez robežām: virzība uz globālu saprašanos”.
- 27. augustā Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās A. Dombrovska Mūzikas skolas direktors, Rīgas Domes deputāts Imants Kalniņš.

Imants Kalniņš darbojas Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā un Komunālo un dzīvokļu jautājumu komitejā. Diskusijas risinājās par to, kas notiek ar Augusta Dombrovska garīgo un fizisko mantojumu, kā tas būtu optimāli sagla-

Septembris

- septembrī filiālbibliotēku „Vidzeme” apmeklēja Jevles (Zviedrija) pašvaldības darbinieki.
- 11. septembrī tika apstiprināta RCB Ētikas komisija un tās nolikums.
- 12. septembrī Dzejas dienu laikā ar filiālbibliotēkas „Vidzeme” mazajiem lasītājiem tikās dzejnieks Uldis Auseklis.
- No 15. līdz 18. septembrim Publicitātes

Pilsētas attīstības komitejā un Vides komitejā. Viņš dzīvo netālu no Pļavnieku filiālbibliotēkas. Tikšanās gaitā tika runāts par grāmatu un bibliotēku nozīmi visplašākajā kontekstā. Tika skarti arī aktuāli bibliotēku jautājumi – telpas, jaunu bibliotēku dibināšana atbilstoši RCB un tās filiālbibliotēku tīkla optimizācijas koncepcijai, dažādu slāņu iedzīvotāju apkalpošana demokrātiskā sabiedrībā, bibliotēkas reklāma pilsētvidē u. c. Gaidot viesi, bibliotēkas darbinieki bija sagatavojuši „Igora Pimenova grāmatu izstādi”, kurā pasākuma dalībnieki varēja iepazīties ar viesu mīļākajām grāmatām. Šī bija ceturrtā tikšanās ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

bājams un atjaunojams. Iedzīvotājus uztrauc panīkums Vecmīlgrāvja kultūras dzīvē un Ziemeļblāzmas arhitektūras kompleksa tuvākā nākotne. Bibliotēkas darbinieki bija sagatavojuši Imantam Kalniņam un Burtnieku namam veltītu izstādi. Šī bija piektā tikšanās ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

- Tradicionālos Rīgas svētkus augustā RCB atzīmēja ar virkni galvaspilsētai veltītu izstāžu: par Rīgas dārziem un parkiem, par jūgendstila arhitektūru, par Rīgu daiļliteratūrā u. c. RCB piedāvāja aplūkot Rīgai veltītas fotoizstādes un bērnu zīmējumu izstādes, kā arī PowerPoint prezentācijas par noteiktiem tematiem.

nodaļas vadītāja Daina Ģeibaka un Komplektēšanas un apstrādes nodaļas galvenā bibliotekāre Gunta Jansone bija mācību braucienā uz Norčēpingas pilsētas bibliotēku (Zviedrija).

- Sakarā ar pieejas nodrošinājumu RCB vienotajam elektroniskajam kopkatalogam 15. septembrī tika slēgti RCB un filiālbibliotēku alfabētiskie kartīšu katalogi.

- septembrī Dzejas dienu laikā filiālbibliotēkā „Vidzeme” viesojās dzejniece Liāna Langa un rakstnieks Andris Zeibots.

- septembrī Svešvalodu filiālbibliotēkā viesojās tulkotāja Solveiga Elsberga.

Sadarbībā ar Mākslas literatūras filiālbibliotēku tika izveidota tulkotājas darbam veltīta izstāde, kurā bija aplūkojami gan darbi oriģinālvalodā, gan to tulkojumi latviešu valodā. Tulkoto autoru klāsts ir ļoti bagātīgs: Augusts Strindbergs, Henriks Ibsens, Pērs Olavs Enkvists, Ingmars Bergmans, Pērs Lāgerkvists, Larss Sobijis Kristensens un daudzi citi zviedru un norvēģu rakstnieki, kuri Latvijā kļuvuši pazīstami, tieši pateicoties tulkotājai Solveigai Elsbergai.

- 24. septembrī Grīziņkalna filiālbibliotēkā viesojās komponists Imants Kalniņš.

Komponists, Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris un piektās, septītās, astotās un devītās Saeimas deputāts Imants Kalniņš ir dzimis grīziņkalnietis, viņa bērnība pagājusi Zvaigžņu ielas apkaimē. Tikšanās laikā mākslinieks kavējās atmiņās par savām bērnības grāmatām – Jāņa Poruka un Friča Bārdas dzeju. Bibliotēkas retrofonds glabā arī dažus izdevumus no Kalniņu dzimtas mājas bibliotēkas, kurus bibliotēkai ir dāvinājis komponista brālis, dzejnieks Viks. Saruna risinājās par mūziku un radošajām iecerēm, politiku, kultūru un reliģiju. Tikšanās dalībniekiem bija iespēja aplūkot Imantam Kalniņam veltītu izstādi un iepazīties ar bibliotēkas vadītājas Olgas Sincovas sagatavotajiem Grīziņkalna slavenāko novadnieku sarakstiem.

- 25. septembrī Daugavas filiālbibliotēkā cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas izpilddirektors Dmitrijs Pavlovs.

Dmitrijs Pavlovs Latgales priekšpilsētas filiālbibliotēkās ir gaidīts viesis, jo izpilddirekcijai ir cieša sadarbība gan ar priekšpilsētas uzņēmumiem un citām institūcijām,

Oktobris

- oktobrī Bibliotēku dienesta Metodiskās nodaļas darbinieces piedalījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstī-

gan ar iedzīvotājiem. Tikšanās gaitā tika runāts par Daugavas labā krasta attīstības un labiekārtošanas plāniem, par Elles dīķīša apbūves projektiem, gleznainajām Maskavas ielas apbūves drupām un to īpašniekiem, kā arī par multifunkcionālā centra būves perspektīvām tukšajā zemesgabalā Maskavas ielā aiz lielveikala „Dole”, Daugavas ūdens kvalitāti un daudz ko citu. Šī bija sestā tikšanās ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

- 25. septembrī Annas filiālbibliotēkā viesojās dzejnieks Valdis Rūja.

Pasākumā piedalījās arī Latvijas Nacionālā teātra aktieris Gundars Grasbergs un folkloras kopa „Silavoti”.

- 30. septembrī RCB apmeklēja kolēģi no Kuldīgas Galvenās bibliotēkas.

Viesi apmeklēja RCB, Bibliotēku dienestu un vairākas filiālbibliotēkas: Grīziņkalna, „Zemgali”, „Kurzemi” un „Vidzemi”.

- 30. septembra RCB darbinieku Informācijas dienā rakstnieks un mākslinieks Vladimirs Novikovs prezentēja grāmatu „Люди, которые не рисовались”, ko sadarbībā ar biedrību „Grāmatas bērniem” izdevis apgāds „Rīdzene-1”.

Pusaudžiem domātā grāmata stāsta par tādiem pazīstamiem māksliniekiem kā Margarita Stāraste, Arnolds Burovs, Pāvils Šenhofs, Jeļena Antimonova, Jevgeņijs Ļeonovs, Rolans Bikovs, Jānis Baltvilks un citi.

- 26. septembrī RCB un filiālbibliotēku darbinieki, kuri 2008. gadā atzīmēja nozīmīgu dzīves vai darba jubileju, devās ekskursijā uz Jaunmoku pili.

- Septembra Dzejas dienās RCB un filiālbibliotēkas rīkoja tradicionālās literatūras izstādes, kurās iepazīstināja ar jaunāko, kas atrodams dzejas plauktos, kā arī ar dažādiem materiāliem, kas saistīti ar dzeju un dzejniekiem. Akcijai Esplanādē „Grāmatu maiņas punkts” savu artavu – vairāk nekā 900 grāmatu – bija sarūpējis Repozitārija Apmaiņas fonds.

bas institūta Bibliotēku konsultatīvā centra organizētajā Latvijas publisko bibliotēku metodiķu seminārā.

- oktobrī RCB speciālisti piedalījās *TietoEnator ALISE* organizētajā seminārā par datu drošību un par aktualitātēm lietotāju reģistrā un lasītāju apkalpošanā.
- 8. oktobrī RCB ārējā apkalpošanas punktā „Saulaino dienu bibliotēka” Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā viesojās restorāna “Vincent” šefpavārs Mārtiņš Rītiņš un viņa palīgs Rihards.

Pasākuma apmeklētāju priekam Mārtiņš Rītiņš pagatavoja sorbertu – īpašos traukos saldētu augļu un ogu sulu.

- 9. oktobrī Bišumuižas filiālbibliotēkā cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās Rīgas Domes Satiksmes departamenta Dienvidu tilta pieeju būvniecības direkcijas vadītājs Tālis Laizāns.

Tikšanās dalībniekus, kuru vidū bija daudz Bišumuižas iedzīvotāju, interesēja, kas aktuāls Dienvidu tilta pievedceļu būvē, kā līdz Dienvidu tilta trešās kārtas nodošanai tiks regulēta satiksme Bauskas ielā un citās tuvākajās ielās, kas notiks ar ēkām jaunās maģistrāles tuvumā, kā tiks risināti pagaidu gājēju pāreju ierīkošanas jautājumi utt. Lielu interesi raisīja viesu demonstrētie tilta pieeju rasējumi, kurus ikviens var aplūkot Bišumuižas filiālbibliotēkā, kā arī sagatavotā prezentācija. Šī bija septītā tikšanās ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

- 11. oktobrī RCB, Grīziņkalna un Čiekurkalna filiālbibliotēkas, kā arī filiālbibliotēku „Vidzeme” apmeklēja Bila & Melindas Geitsu fonda pārstāvji.
- 11. oktobrī filiālbibliotēkā „Vidzeme” viesojās filmēšanas grupa no ASV, kas uzņēma dokumentālo filmu par publisko bibliotēku attīstības projektu „Trešais tēva dēls”.

Filmas pasūtītājs – Bila & Melindas Geitsu fonds – to paredzējis demonstrēt plašai starptautiskai bibliotekāru un bibliotēku administratoru auditorijai, kam ir interese īstenot līdzīgus projektus savās valstīs. Filmēšanas grupa viesojās Preiļu Galvenajā bibliotēkā, Kastīres bibliotēkā, RCB filiālbibliotēkā „Vidzeme”, Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas filiālē „Zaļā birzs” un Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Liepājas filiālē. Filmēšanas laikā tika intervēti aktīvākie bibliotēku apmeklētāji, kuri izman-

to bibliotēku piedāvātās iespējas. Filmas mērķis ir parādīt mūsdienīgas, ar jaunākajām tehnoloģijām aprīkotas bibliotēkas lomu sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanā.

- No 14. līdz 17. oktobrim RCB direktora vietniece Doloresa Veilande un Rīgas Domes Kultūras departamenta Saimnieciskās pārvaldes vadītājs Jānis Sproģis bija pieredzes braucienā uz Jevli un Stokholmu (Zviedrija).

Pieredzes brauciena laikā Doloresa Veilande un Jānis Sproģis apmeklēja Jevles pilsētas bibliotēku un tās Andersbergas filiāli, Jevles Universitātes bibliotēku un Mūzikas bibliotēku, Stokholmas pilsētas bibliotēku, tās filiālbibliotēkas un Stokholmas Universitātes bibliotēku. Lai pārrunātu pilsētas bibliotēku tīkla un sniegto pakalpojumu attīstību, Doloresa Veilande un Jānis Sproģis tikās ar Jevles pilsētas Mākslas, kultūras, bibliotēku, sporta un atpūtas departamenta priekšnieku Matsu Ostromu, Jevles pilsētas publiskās bibliotēkas direktori Lisbeti Forslundu, Stokholmas pilsētas bibliotēkas direktori Ingu Lundenu u. c. speciālistiem.

- oktobrī Bibliotēku dienesta galvenās bibliotekāres Ingūna Stranga un Gida Zepkāne Cēsīs piedalījās Vidzemes novada bērnu un skolu bibliotēku darbinieku 8. konferencē "Virtuālās un reālās pasaules tikšanās bibliotēkā".

Konferenci organizēja Cēsu Centrālās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļa sadarbībā ar Latvijas Bibliotekāru biedrības Vidzemes nodaļu.

- No 15. līdz 18. oktobrim Komplektēšanas un apstrādes nodaļas vadītāja Ineta Kaļķe un galvenā bibliotekāre Lora Viļķina apmeklēja 60. starptautisko Frankfurtes grāmatu gadatirgu (Vācija).
- 17. oktobrī Bibliotēku dienesta Metodiskās nodaļas un Publicitātes nodaļas darbinieki pieredzes braucienā apmeklēja rekonstruēto Latgales Centrālo bibliotēku Daugavpilī un tās filiālbibliotēku „Zilīte”.
- 20. oktobrī saskaņā ar sadarbības līgumu RCB apmeklēja Helsinku pilsētas bibliotēkas Starptautisko projektu nodaļas vadītāja Kristīna Virtanena.

Viešņa iepazinās ar RCB renovētajām

filiālbibliotēkām. Tika pārrunāti turpmākie sadarbības projekti. Kristīna Virtanena izteica atzinību un gandarījumu par RCB un tās filiālbibliotēku straujo attīstību, atvērtību un profesionālo darbu.

- 21. oktobrī Bērnu literatūras nodaļā tika prezentētas divas jaunas audiogrāmatas: Veras Singajevskas ierunātās Māras Cielēnas pasakas „Pulksteņu nakts gaitas” un amerikāņu rakstnieces Džīnas Vebsteres populārais romāns „Garkājētīņš” aktrises Aijas Uzulēnas priekšnesumā.

Prezentācijai bija arī sava intriga – diskus varēja vienlaikus noklausīties arī visās 42 RCB filiālbibliotēkās. Ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu un sadarbībā ar RCB un radio „Naba” diski nākuši klajā izdevniecībā „Apostrofs”. Tie ir divi pirmie jaunās sērijas „Klausāmgrāmata” izdevumi. Sērijas sauklis ir „Lasi ar ausīm!”. Atklāšanas svētkos piedalījās rakstniece Māra Cielēna, aktrise un tulkotāja Aija Uzulēna un dzejniece, sērijas „Klausāmgrāmata” producente, Liāna Langa.

- 22. oktobrī Daugavas filiālbibliotēku apmeklēja populārais latviešu basketbolists Kaspars Kambala.

Kaspars Kambala bibliotēku apmeklēja sakarā ar TV3 raidījumā „Bez tabu” uzsāktu eksperimentu – realitātes šovu „Plānais maciņš”. Viesa mērķis bija tikties ar galveno bibliotekāri Marutu Svikli, ar kuras ienākumiem un izdevumiem basketbolists mēģināja izdzīvot nedēļu.

- 23. oktobrī filiālbibliotēkā „Vidzeme”

Novembris

- Saskaņā ar sadarbības līgumu no 3. līdz 6. novembrim Bibliotēku dienesta galvenās bibliotekāres Ingūna Stranga un Māra Grigorevska bija mācību braucienā uz Helsinku pilsētas bibliotēku (Somija).
- No 5. novembra līdz 5. decembrim Pieaugušo literatūras nodaļa piedalījās 6. solidārajā mācību olimpiādē, ko Latvijā organizēja Kopienas attīstības centrs.

2008. gadā olimpiādē piedalījās vairāk nekā 300 bibliotēku no 12 pasaules valstīm, tajā skaitā arī no Latvijas. Katrs projekta dalībnieks, kas mācoties pavadīja bibliotēkā vienu stundu, bija nopelnījis vienu eiro no

notika seminārs „Jaunākais bibliotēku renovācijā”, ko organizēja RCB un Latvijas Bibliotekāru biedrības Bibliotēku ēku rekonstrukcijas un būvniecības sekcija.

Seminārā bija aicināti piedalīties LR Kultūras ministrijas, Rīgas Domes Kultūras departamenta, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Latvijas publisko bibliotēku pārstāvji.

- 28. un 29. oktobrī RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Doloresa Veilande Valmieras integrētajā bibliotēkā piedalījās Latvijas zinātnisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru 2008. gada rudens sanāksmē.

Sanāksmi organizēja Latvijas Nacionālā bibliotēka sadarbībā ar Valmieras integrēto bibliotēku un Gētes institūtu Rīgā.

- 30. oktobrī RCB viesojās Brēmenes pilsētas bibliotēkas darbinieks Ervins Mītke (Erwin Miedtke) un Gētes institūta Rīgā Informācijas centra un bibliotēkas vadītāja Sibille Dezelārs.

RCB direktora vietniece Doloresa Veilande iepazīstināja viesus ar Pieaugušo un Bērnu literatūras nodaļām. Tikšanās gaitā tika apspriestas Brēmenes pilsētas bibliotēkas, Gētes institūta un RCB trīspusējās sadarbības perspektīvas.

- 31. oktobrī Bērnu literatūras nodaļā notika Rīgas Harija Potera fanu kluba veidotā Harija Potera tēla prezentācija.

projekta sponsoru līdzekļiem dažādiem palīdzības projektiem. Ar Kopienas attīstības centra starpniecību Latvijā savāktā nauda tika nosūtīta uz Angolas galvaspilsētu Luandu, kur par savāktajiem līdzekļiem tiks celts „Kudilanga ni Kudziola” centrs jeb Kopienas centrs sociālajai, izglītības un sanitārajai attīstībai.

- No 10. līdz 16. novembrim RCB piedalījās Ģimenes nedēļā, ko sadarbībā ar „Swedbank” jau otro gadu pēc kārtas rīkoja aģentūras „Creo Grupa” darbinieki. Bērnu literatūras nodaļā, RCB ārējā apkalpošanas punktā Bērnu klīniskās universitātes

slimnīcā, kā arī Annas un Grīziņkalna filiālbibliotēkās un filiālbibliotēkā „Vidzeme” ar krāsaino smilšu fantāzijām viesojās studija „Dabas vēstniecība”, savukārt sadarbībā ar Rīgas Dabaszinību skolu tika organizētas dažādas izglītojošas aktivitātes. Izstādē – festivālā „Viss labākais bērniem 2008” Olimpiskajā sporta centrā priekšnesumus sniedza Sarkandaugavas filiālbibliotēkas bērnu teātra grupas „Dzīvesprieks” un „Rotaļa”.

- No 10. līdz 16. novembrim ar moto „Mīlot Ziemeļvalstis” RCB filiālbibliotēkās notika „Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļas” pasākumi, kuros tika akcentēta mīlestība pret savu zemi un tautu.

Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļas „Krēslas stundās” tika lasīta somu rakstnieces Ēvas Kilpi īpaši šai nedēļai veltītā eseja „Mīlot Ziemeļvalstis”, bet „Rītausmas stundās” – fragmenti no Vitas Andersenā grāmatas „Petrīnes lakkurpes” nodaļas „Petrīne un Maija taisa cirku” un Oles Lunda Kirkegora grāmatas „Gumijas Tarzāns” 3. nodaļa.

- 13. novembrī mūzikas filiālbibliotēkā „Tilts” cikla „Populārs cilvēks bibliotēkā” kārtējā pasākumā viesojās ilggadējais Latvijas Nacionālās operas režisors, tagad Rīgas pašvaldības aģentūras “Rīgas pieminekļu aģentūra” direktors Guntis Gailītis.

Tikšanās gaitā tika runāts par “Rīgas pieminekļu aģentūras” darbu kultūrvēsturisko un valstiski nozīmīgo pieminekļu apzināšanā, uzturēšanā un restaurēšanā, kur īpaša vieta ir rūpēm par Brīvības pieminekli un Rīgas Brāļu kapiem. Līdztekus darbam aģentūrā Guntis Gailītis darbojas Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas operstudijā „Figaro”, kas ir mācību un prakses vieta jaunažiem operdziedātājiem un topošajiem simfoniskā orķestra diriģentiem. Viesis stāstīja par savu aizraušanos – Alfrēda Kalniņa operu „Baņuta” (šīs operas libreto autors ir Gailīša kunga vectēva brālis Artūrs Krūmiņš), tās tapšanu, iestudējumu vēsturi un ieceri izveidot „Baņutas” muzeju. Sarīkojuma noslēgumā Guntis Gailītis uzdāvināja bibliotēkai albumu „Brīvības pieminekļi”. Šī bija astotā tikšanās ciklā “Populārs cilvēks bibliotēkā”.

- 13. novembrī Pārdaugavas filiālbibliotēkā

notika Jāņa Ūdra grāmatas „Spēka vārdi Latvijai” prezentācija.

Grāmatā apkopoti izcilāko latviešu politiķu, diplomātu un gara darbinieku domu graudi par mūsu valsti. Hronoloģiskā secībā sakārtoti citāti aptver laiku no deklarācijām par latviešu tiesībām uz savu valsti līdz mūsu dienām. Tie skar arī padomju un vācu okupācijas gadus, veidojot savdabīgu mūsu valstiskuma pēctecības panorāmu, kurā īpaši akcentēta neatkarības atjaunošanas dialektika.

- 18. novembrī Sanktpēterburgas M. Ļermontova Centrālajā bibliotēkā (Krievija) tika atklāta Latvijas Republikas 90 gadu jubilejai veltītā izstāde „Latvijas fotomāksla”. Atbilstoši sadarbības līgumam no 15. līdz 19. novembrim izstādi iekārtoja Publicitātes nodaļas vadītāja Daina Ģeibaka un Mākslas literatūras filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas „Tilts” vadītāja Dace Sika. No 17. līdz 19. novembrim bibliotēkā viesojās un izstādes atklāšanā piedalījās RCB direktore Dzidra Šmita un direktora vietniece Doloresa Veilande.

Izstāde tapa sadarbībā ar fotomākslinieku Valteru Poļakovu un sastāvēja no divām daļām: V. Poļakova fotoizstādes „Cerību laiks” un Latvijas fotomākslai veltītas literatūras izstādes no RCB krājumiem.

- 24. novembrī ASV vēstnieks Latvijā Čārlzs Larsons uzdāvināja RCB enciklopēdijas „Americana” 30 sējumu komplektu.

Izdevums pirmoreiz nācis klajā 1829. gadā, bet vēstnieka dāvinājums ir enciklopēdijas 177. atjaunotais un papildinātais izdevums. Enciklopēdijas izdevēju mērķis ir veidot universālu uzziņu avotu skolām, augstskolām un publiskajām bibliotēkām.

- No 24. līdz 29. novembrim Rīgā viesojās IFLA Metropoļu bibliotēku sekcijas valdes loceklis Kristians Rellijs (Christian Relly) un Cīrihes Pestaloci bibliotēkas (Pestalozzi Bibliothek Zürich, Šveice) speciāliste Marianne Čepeta (Marianne Tschäppät).

Vizītes laikā viesi iepazinās ar RCB, tās ārējo apkalpošanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Bibliotēku dienesta darbu, apmeklēja Grīziņkalna filiālbiblio-

tēku un filiālbibliotēku „Vidzeme”. 28. novembrī viesi apmeklēja Valmieras integrēto bibliotēku.

- 26. un 27. novembrī RCB darbiniekiem bija iespēja apmeklēt Šveices kolēģu vadītos seminārus: „Cīrihes publiskās bibliotēkas tīkla attīstība” (lektors Kristians Rellijs) un „Krājuma veidošanas politika un komplektēšanas līdzekļu menedžēšana Cīrihes pilsētas bibliotēkā” (lektore Marianne Čepeta).
- Lai piedalītos projekta „Grāmatas ceļtīlus” grāmatu dāvināšanas pasākumā, 27. novembrī RCB apmeklēja Sanktpēterburgas M. Ļermontova Centralizētās bibliotēku sistēmas direktors Sergejs Serejčiks, nodaļas „Grāmatu centrs” vadītāja Rimma Kornakova un nodaļas programmu koordinators Andrejs Šuškevičs. Sergejs Serejčiks filiālbibliotēkā „Vidzeme” pasniedza nozīmīgu dāvinājumu – Sanktpēterburgas mūsdienu rakstnieku darbu izdevumu kolekciju „Mūsdienu Pēterburgas grāmata” („Современная петербургская книга”) jeb 45 nosaukumu grāmatas un plašu savas bibliotēku sistēmas izdotu krāsainu katalogu „Rakstnieks bibliotēkā” („Писатель в библиотеке”), kurā apkopota informācija par kolekcijā iekļauto grāmatu autoriem. Grāmatu autoru vidū ir tādi plaši pazīstami

Decembris

- No 2. līdz 5. decembrim RCB apmeklēja kolēģi no Norčēpingas pilsētas bibliotēkas Tomijs Jansons (*Tommy Jansson*) un Liza Bekstrēma (*Liza Böckström*). Vizītes laikā viesi iepazinās ar RCB, tās ārējo apkalpošanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Bibliotēku dienesta darbu, kā arī apmeklēja vairākas filiālbibliotēkas: Grīziņkalna, Svešvalodu, „Vidzemi” un „Zemgali”.
 - decembrī filiālbibliotēkā „Vidzeme” tika atklāta akcijā „Grāmata visai ģimenei” izdoto grāmatu izstāde. Grāmatas izdevis apgāds „Jumava” sadarbībā ar laikrakstu „Neatkarīgā Rīta Avīze”.
- Akcija tika aizsākta 2007. gada janvārī. Tās mērķis ir akcentēt grāmatas lomu ģimenē un latvisko tradīciju uzturēšanā. Sērijā „Grā-

rakstnieki kā Aleksandrs Žitinskis, Pāvels Krusanovs, Andrejs Kivinovs, Ilja Štemlers un daudzi citi. Dāvinājuma pasniegšanas ceremonijā RCB direktora vietniece Doloresa Veilande uzsvēra, cik nozīmīga ir bibliotēku savstarpējā sadarbība kultūras mantojuma un intelektuālo bagātību apmaiņā starp valstīm, nācijām un cilvēkiem.

- 28. novembrī notika filiālbibliotēku „Kurzeme” un „Vidzeme” akreditācijas pārbaude.

Latvijas Bibliotēku padomes apstiprinātā Bibliotēku akreditācijas komisija apmeklēja abas filiāles un iepazinās ar to darbu. Darbs tika novērtēts pozitīvi, un filiālbibliotēkām piešķīra vietējas nozīmes bibliotēkas statusu.

- Novembra pasākumi RCB un filiālbibliotēkās bija veltīti valsts svētkiem – Lāčplēša dienai un Latvijas Republikas proklamēšanas 90. gadadienai. RCB saviem lasītājiem, un Rīgas viesiem bija sagatavojusi dāvanu – tematisku datubāzi par Rīgu latviešu daiļliteratūrā. Tā ir pieejama RCB mājaslapā www.rcb.lv.

Tematiskās datubāzes pamatā ir bibliogrāfiskā rādītāja „Tavos pulksteņos zvanu, tavos akmeņos skanu” 2. izdevums (2007. g.). Datubāzē iekļauti no 1868. gada līdz 2005. gadam publicētu daiļdarbu – grāmatu, dzejoļu, stāstu un darbu fragmentu, kuros stāstīts par Rīgu - bibliogrāfiskie apraksti.

mata visai ģimenei” iznākuši tādi izdevumi kā *Deboras Herkunas „Tava prāta treniņš”*, *Gerda Valtera „Kompaktas mājas būve”*, *spāņu rakstnieka un žurnālista Huana Gomesa-Hurado romāns „Dieva spiegs”*, *Laimas Muktupāvelas „Totēmi”* un citas vērtīgas grāmatas. Izstādes atklāšanā piedalījās RCB direktore Dzidra Šmita, apgāda „Jumava” prezidents Juris Visockis un Mediju nama valdes priekšsēdētājs Armands Puče.

- decembrī Bērnu literatūras nodaļā viesojās dzejnieks Kārlis Vērdiņš.
- decembrī Liepājā tika pasniegtas balvas labākajiem bibliotekāriem darbā ar bērniem. Voldemāra Caunes balvu "Gada bibliotekārs darbā ar bērniem un jauniešiem" saņēma arī RCB ārējā apkalpošanas

punkta Bērnu klīniskajā universitātes 1. oktobrī Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka izsludināja konkursu Voldemāra Caunes balvai "Gada bibliotekārs darbā ar bērniem un jauniešiem". To reizi gadā piešķir bibliotekāriem, kuri vispārliciecinātāk, aktīvāk un sekmīgāk veicina jaunās paaudzes iesaistīšanu bibliotēku pakalpojumu izmantošanā, motivējot bērnus un jauniešus vairāk lasīt, mācīties un attīstīt savas radošās spējas.

- No 9. līdz 12. decembrim RCB viesojās Sanktpēterburgas M. Ļermontova Centralizētās bibliotēku sistēmas direktora vietniece Tatjana Cvetkova un Metodiskās nodaļas vadītāja Oksana Dadonova. Vizītes laikā kolēģes iepazinās ar RCB, tās ārējo apkalpošanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Bibliotēku dienesta darbu, apmeklēja filiālbibliotēkas „Vidzeme” un „Zemgale”.
- 11. decembrī Rīgas Domes Kultūras,

slimnīcā vadītāja Ilze Marga.

mākslas un reliģijas lietu komitejas priekšsēdētāja Helmī Stalte uzdāvināja RCB 50 nosaukumu grāmatu kolekciju.

Kolekcija ietver gan izdevumus, kas nākuši klajā ar Rīgas Domes līdzfinansējumu, gan grāmatas, kas saņemtas kā dāvanas oficiālu pieņemšanu laikā, kā arī apmeklējot Eiropas pilsētas un piedaloties sadarbības projektos. Starp Helmī Staltes dāvinātajām grāmatām ir dažādām pasaules valstīm un to kultūrai veltīti darbi. Virkne izdevumu saistīti ar Latviju un Rīgu.

- 12. decembrī filiālbibliotēkas „Vidzeme” lasītāju klubīnā „Gaismas stars” viesojās aktrise, dziedniece un astroloģe Akvelīna Līvmane.
- 18. decembrī filiālbibliotēkā „Vidzeme” viesojās Rīgas Domes Kultūras departamenta darbinieki.

Sastādījusi Aiga Cakule

Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2008. gadā

PUBLIKĀCIJAS PAR RĪGAS CENTRĀLO BIBLIOTĒKU 2008. GADĀ

Grāmatas

1. **Rīgas** Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2006 / sast. I. Sallinene. – Rīga : RCB, 2008. – 232 lpp. : il. – ISBN 9984-9504-4-1. – ISSN 1691-1377.

S a t u r s: Ievadvārdi / Dzidra Šmita. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku 2006. gada skaitliskie rādītāji. PAŠU MĀJĀS: 2006. gadu iesākot / Doloresa Veilande. Rīgas Centrālās bibliotēkas 2006. gada darba pārskats. Filiālbibliotēku akreditācijas pirmā kārtā Rīgas Centrālajā bibliotēkā / Daiga Bērziņa. Rīgas Centrālā bibliotēka svin simto dzimšanas dienu ; Mūsu bibliotēku nedēļa – 2006 / Daina Ģeibaka. „Saulaino dienu bibliotēka” Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā / Ingūna Stranga. Nost ar stereotipiem! / Nataļja Klauža. MŪŽU DZĪVO, MŪŽU MĀCIES: Biblioterapija / Simona Žiliene. Biblioterapijas pielietojums / Rita Venskuniene. Bibliotekārie pakalpojumi vecākiem cilvēkiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām Norčepingā / Ingela Karlsonē. Mutvārdu liecību ieskaņojumu pierakstes metodika / Ruta Šenberga. Latvijas Kultūras koledžas bibliotēkzinātnes un informācijas studiju programmas un bibliotēkas darbība – bibliotekāru profesionālajai pilnveidei / Gita Komarova. Gadskārtējā konference par bērnu literatūru un lasīšanu / Daiga Bērziņa. RCB un Viļņas Centrālās bibliotēkas sadarbība. Seminārs „Biblioterapija – teorija un prakse” ; Paņēmiens, kā var runāt par šo dzeju, jeb Ko mums pastāstīja Kārlis Vērdiņš / Daina Ģeibaka. RĪGAS BIBLIOTEKĀRI LATVIJĀ UN ĀRZEMĒS: „Cēsīs bibliotēka nav sliktākā darba vieta!” / Daina Ģeibaka. IFLA 72. ģenerālkonference: „Bibliotēkas – dinamisks dzinējspēks zināšanu un informācijas sabiedrībai” / Doloresa Veilande. Laiks atdot parādu / Dzidra Šmita, Doloresa Veilande. Kuģis ar paceltām burām / Dzidra Šmita. Vīnes vērojumi / Dace Sika, Polīna Ārīte, Natālija Hološa. Divpadsmit dienas Nīderlandē / Gunta Ozola, Nataļja Minajeva. Krima – 2006 / Ineta Kaļķe. Prāga rudenī / Daina Ģeibaka. Bibliotekāra brīvdienas Arizonā / Inta Sallinene. *Salut Ile de la Reunion* jeb Ceļojums uz Reinjonu / Irīsa Arāja. Kontrastu zeme Horvātija / Rita Auziņa. SARUNAS UN STĀSTI GADA GARUMĀ : Intas Sallinenes sarunas ar RCB darbiniekiem: Ir par ko galvu palauzīt – interesanti un radoši / Lidija Aļohina. Bibliotekārs ir ļoti sievišķīga profesija / Ineta Kaļķe. Būt optimistiem! / Regīna Vēberste. Pačuksti, kur mājō zelta zivtiņa... / Aiga Cakule. Darbi un neDarbi / Mārīte Astrīde Pļaviņa. JA TEV PIETRŪKST VIENA SMAIDA: Latviešu humors ir dzīvāks par dzīvu! / Sandra Kokina. Ar smaidu / Irīsa Arāja. Iesakām izlasīt: nozaru literatūras saraksts / Olga Vainoviča. Svarīgāko notikumu hronika / sast. Aiga Cakule. Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2006. gadā / sast. Zinta Geršmane. Work of Riga Central Library : English Summary.

2. **Rīgas** Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2007 / sast. I. Sallinene. – Rīga : RCB, 2008. – 191 lpp. : il. – ISBN 9984-9504-7-1. – ISSN 1691-1377.

S a t u r s: Ievadvārdi / Dzidra Šmita. Rīgas Centrālās bibliotēkas un filiālbibliotēku adreses. PAŠU MĀJĀS: 2007. gadu iesākot / Doloresa Veilande. Rīgas Centrālās bibliotēkas 2007. gada darba pārskats. Rīgas gatavību pārbaudot : 11. novadpētniecības konference „Vai Rīga jau gatava?” / Inta Sallinene. Sadarbība ar LTV – pārdomas, pieredze / Indulis Jūgs. Mana Latvija sākas Bergos / Irēna Eglīte. Konkurss „Mana Latvija” Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās / Ingūna Stranga. Prasmju pārbaudes konkurss informācijas meklēšanā / Zinta Geršmane. Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku darbs lasīšanas veicināšanas programmā „Bērnu žūrija” 2007. gadā / Ingūna Stranga. Pirmais gads „Saulaino dienu bibliotēkā” / Ilze Marga. Mūsu bibliotēku nedēļa ; Baltās sienas izstādes Rīgas

Centrālajā bibliotēkā : „Latvijas augu vēstniecība 2007” un „Cerību laiks” / Daina Ģeibaka. JURĢI RCB FILIĀLBIBLIOTĒKĀS: RCB filiālbibliotēkas „Vidzeme” rekonstrukcijas projekta rezultāts / Zane Šmita. Kā RCB filiālbibliotēka „Kurzeme” no šķūņa pārcēlās uz pili / Kristīna Ozoliņa. Pārceļšanās brīnums / Ingrida Rasa, Margita Zemīte, Sandra Broka. MŪŽU DZĪVO, MŪŽU MĀCIES: Par latviešu mūsdienu dramaturģiju / Daina Ģeibaka. Turpinot sarunu par brāļiem Kaudzītēm un „Mērnieku laikiem” / Pauls Daija. Dzimtu vēstures pētījumi – aktuāls novadpētniecības virziens / Ruta Šenberga. Novadpētniecība modernā informācijas telpā / Inta Sallinene. Bibliotēka 10 / Kari Lamsa. RĪGAS BIBLIOTEKĀRI ĀRZEMĒS: Pārmaiņas Rīgas Centrālajā bibliotēkā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas (1991–2007) : prezentācija IFLAs ģenerālkonferencē Durbanā (Dienvidāfrika) 2007. g. / Doloresa Veilande. Starptautiskā konference „Krima 2007” / Andra Vīta. Norčēpingas pilsētas bibliotēka / Aiga Cakule. Ukrainas mozaika / Iriša Arāja. LATVIJAS CEĻOS: Mēs tur bijām : [par mācību braucienu uz Saldu] / Margita Zemīte. Vai es Tavā vietā savu darbu darīšu jeb Integrētā bibliotēka Valmierā / Inta Sallinene. SARUNAS UN STĀSTI GADA GARUMĀ : Intas Sallinenes sarunas ar RCB darbiniekiem: Dzīvot tagad / Jānis Plaudis. Dieva pasaule, cik skaista tu esi! / Ausma Vītola. Mani bibliotēkā ievilināja ziedi / Vija Muša. Dzīvot ir interesanti! / Anna Rozanova. Dienas nav līdzīgas / Jānis Hrolis. Neesiet pelītes, bet nekļūstiet čūskas / Lelde Puriņa. Ar putnu dziesmu vārdiem svina sirdī / Indulis Jūgs. RAKSTA BIBLIOTEKĀRI: Grāmatas fenomens / Maruta Svikle. RCB svarīgāko notikumu hronika 2007 / sast. Aiga Cakule. Publikācijas par Rīgas Centrālo bibliotēku 2007. gadā / sast. Zinta Geršmane. Report on work of Riga Central Library in 2007 : English Summary.

Raksti

3. **Bibliotēku** nedēļa Rīgas Centrālajā bibliotēkā // Karogs. – ISSN 0132-6295. – Nr.5 (2008, maijs), 188. lpp.
4. **Cerbule Ilze**. Bibliotēka, kur dejo, bungo un lasa : [par RCB grāmatu izsniegšanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un bibliotekāri Ilzi Margu] / Ilze Cerbule // Diena. – ISSN 1407-1290. – Nr.291 (2008, 13. dec.), 19. lpp.
5. **Diena**, kurā lasītājas apkalpo tikai vīrieši / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Bibliotēku Pasaule. – ISSN 1407-6799. – Nr.43 (2008), 82. lpp.
6. **Eglīte Džoanna**. Arī slimnīcā var būt labi! : [arī par RCB ārējās apkalpošanas punktu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā] / Džoanna Eglīte // Ieva. – ISSN 1407-2033. – Nr.22 (2008, 28. maijs), 8. lpp.
7. **Iznākusi** „Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata 2006” / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Bibliotēku Pasaule. – ISSN 1407-6799. – Nr.43 (2008), 84.-85. lpp.
8. **Jauna** ģimenes bibliotēka Grīziņkalnā // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.125 (2008, 9. maijs), 25. lpp.
9. **Kārklīņš Kristaps**. Jumavas un Neatkarīgās grāmatām izstāde : [par SIA "Jumavas grāmatnīca" un laikr. "Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai" sadarbībā tapušo grām. izstādi filiālbibliotēkā "Vidzeme"] / Kristaps Kārklīņš ; tekstā stāsta SIA "Mediju nams" Valdes priekšsēd. Armands Puče // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – ISSN 1407-3463. – Nr.283 (2008, 4. dec.), 6. lpp. : ģīm.
10. **Kondrāts Ģirts**. Lielbritānija sveic Latviju : [par LR 90. gadadienai velt. Lielbritānijas vēstnieka Latvijā Ričarda Mūna apsveikuma logo prezentāciju Svešvalodu filiālbibliotēkā] / Ģirts Kondrāts // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.165 (2008, 18. jūn.), 8. lpp.
11. **Kurpnieks Kristaps**. Mezglojums Juglā : [par žurn. „Mezglis” radošā kolektīva tikšanos Juglas filiālbibliotēkā] / Kristaps Kurpnieks, Baiba Dombrovska // Mezglis. – Nr.8 (2008), 60. lpp. : fotogr.
12. **Kusiņa Linda**. Gaišāka un priecīgāka bibliotēka : [par rekonstruētās filiālbibliotēkas „Vidzeme” atklāšanu] / Linda Kusiņa // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.149 (2008, 2. jūn.), 14. lpp.

13. **Kusiņa Linda.** Kultūras „Baltie zvirbuļi” apbalvoti : [balva pasniegta arī Komplek-tēšanas un apstrādes nod. galv. bibliotekārei Valentīnai Kļebanovičai un Pieaugušo literatūras nod. vad. Irisai Arājai] / Linda Kusiņa // Latvijas Avīze. – ISSN 1691-1229. – Nr.29 (2008, 30. janv.), 8. lpp.
14. **Millere Laura.** Notiks „Bibliotēku nedēļa” / Laura Millere // Izglītība un Kultūra. – ISSN 1407-4036. – Nr.15 (2008, 17. apr.), 6. lpp.
15. **Paparde Inga.** Pie Rīgas debesīm iemirdzas Labās zvaigznes : [par „Labās zvaigznes” balvas pasniegšanu : balva pasniegta arī Juglas filiālbibliotēkas vadītājai Sandrai Kokinai] / Inga Paparde // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – ISSN 1407-3463. – Nr.5 (2008, 7. janv.), 7. lpp.
16. **Ramane Ieva.** Dziednieki iziet tautā : [par dziednieka Oskara Peipiņa viesošanas Juglas filiālbibliotēkas neformālajā klubīnā „Juglas aicinājums”] / Ieva Ramane // Taka. – Nr.12 (2008, dec.), 36.-37. lpp. : fotogr.
17. **Ričardsone Dace.** Apbalvos Latvijas labāko bibliotekāri : [sakarā ar SIA "Lursoft IT" un valsts aģentūras "Kultūras informācijas sistēmas" rīkoto konkursu "Dodies uz savu bibliotēku un laimē datoru!" : arī par Daugavas filiālbibliotēkas bibliotekāri Marutu Svikli] / Dace Ričardsone // Izglītība un Kultūra. – ISSN 1407-4036. – Nr.8 (2008, 28. febr.), 6. lpp.
18. **Rīgas** Vidzemes priekšpilsētā atklāta rekonstruētā bibliotēka : [par filiālbibliotēkas "Vidzeme" atklāšanu] // Logs. – ISSN 1407-3560. – Nr.6 (2008, jūn.), 35. lpp.
19. **Senakola Annija.** Bibliotēku nedēļa Rīgas Centrālajā bibliotēkā / Annija Senakola ; tekstā stāsta Rīgas Domes Kultūras depart. direktore Diāna Čivle un RCB direktore Dzidra Šmita // Kultūras Forums. – ISSN 1691-1946. – Nr.15 (2008, 18./25. apr.), 3. lpp.
20. **Skudra Mārīte.** „Jurģi” Grīziņkalnā : [par Grīziņkalna filiālbibliotēkas pārcelšanos uz jaunām telpām Alauksta ielā 10] / Mārīte Skudra // Kultūras Forums. – ISSN 1691-1946. – Nr.16 (2008, 25. apr./9. maijs), 3. lpp.
21. **Skudra Mārīte.** Pelnrušķīte pārtop princesē : [par filiālbibliotēkas „Vidzemes” rekonstruēto ēku] / Mārīte Skudra // Kultūras Forums. – ISSN 1691-1946. – Nr.20 (2008, 30. maijs/8. jūn.), 3. lpp.
22. **Spandega Līva.** Bibliotēka veicinās domu un ideju attīstību : [par Grīziņkalna filiālbibliotēkas jauno telpu atklāšanu Alauksta ielā 10] / Līva Spandega ; tekstā stāsta Rīgas Domes priekšsēd. Jānis Birks un RCB direktora vietn. Doloresa Veilande // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – ISSN 1407-3463. – Nr.96 (2008, 24. apr.), 6. lpp.
23. **Šmita Zane.** Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkas „Vidzeme” rekonstrukcija / Zane Šmita // Bibliotēku Pasaule. – ISSN 1407-6799. – Nr.43 (2008), 68.-69. lpp.
24. **Treilande Irēna.** Atdzimusi filiālbibliotēka „Vidzeme” / Irēna Treilande // Vidzemes Priekšpilsētas Vēstis. – Nr.6 (2008, jūn.), 1., 5. lpp.
25. **Šmita, Zane.** Rygos centrinē bibliotekos „Vidžemēs” filiālas / Zane Šmita ; vertē Virginija Aputienē // Tarp knygu. – ISSN 0868-8826. – Vilnius. – Nr. 3 (2008, kovas (III), 10.-12.lpp : il.
26. **Гущин Виктор.** Imants Mednis. Partiju laiki Latvijā. 1988–2002 : [par LU Vēstures un filozofijas fak. docenta I. Medņa grām. prezentāciju filiālbibliotēkā „Laima”] / Виктор Гущин // Образование и карьера. – ISSN 1407-5024. – N 7 (2008, 5/18 apr.), с. 4 .
27. **Март Дмитрий.** Не выбрасывайте книги! / Дмитрий Март ; tekstā stāsta Repozitārija vad. Māra Grigorevska // Вести сегодня. – ISSN 1407-4699. – N 185 (2008, 13 авг.), с. 4.
28. **Семенов Валентин.** Кто на дискотеку, а кто в библиотеку : [par RCB un filiālbibliotēkas "Ķengarags" pakalpojumiem] / Валентин Семенов ; tekstā stāsta RCB direktore Dzidra Šmita un filiālbibliotēkas "Ķengarags" bibliogrāfe Anna Rozanova // 7 секретов. – ISSN 1407-3994. – N 12 (2008, 20 марта), с. 8-9 : портр.

29. **Слюсарева Елена.** Русские книги с полок не гонят : [par krievu val. izd. grām. komplektēšanas politiku RCB] / Елена Слюсарева. – Tekstā stāsta RCB direktore Dzidra Šmita // Вести сегодня. – ISSN 1407-4699. – N 95 (2008, 24 apr.), с. 5 : портр.

Elektroniskās publikācijas

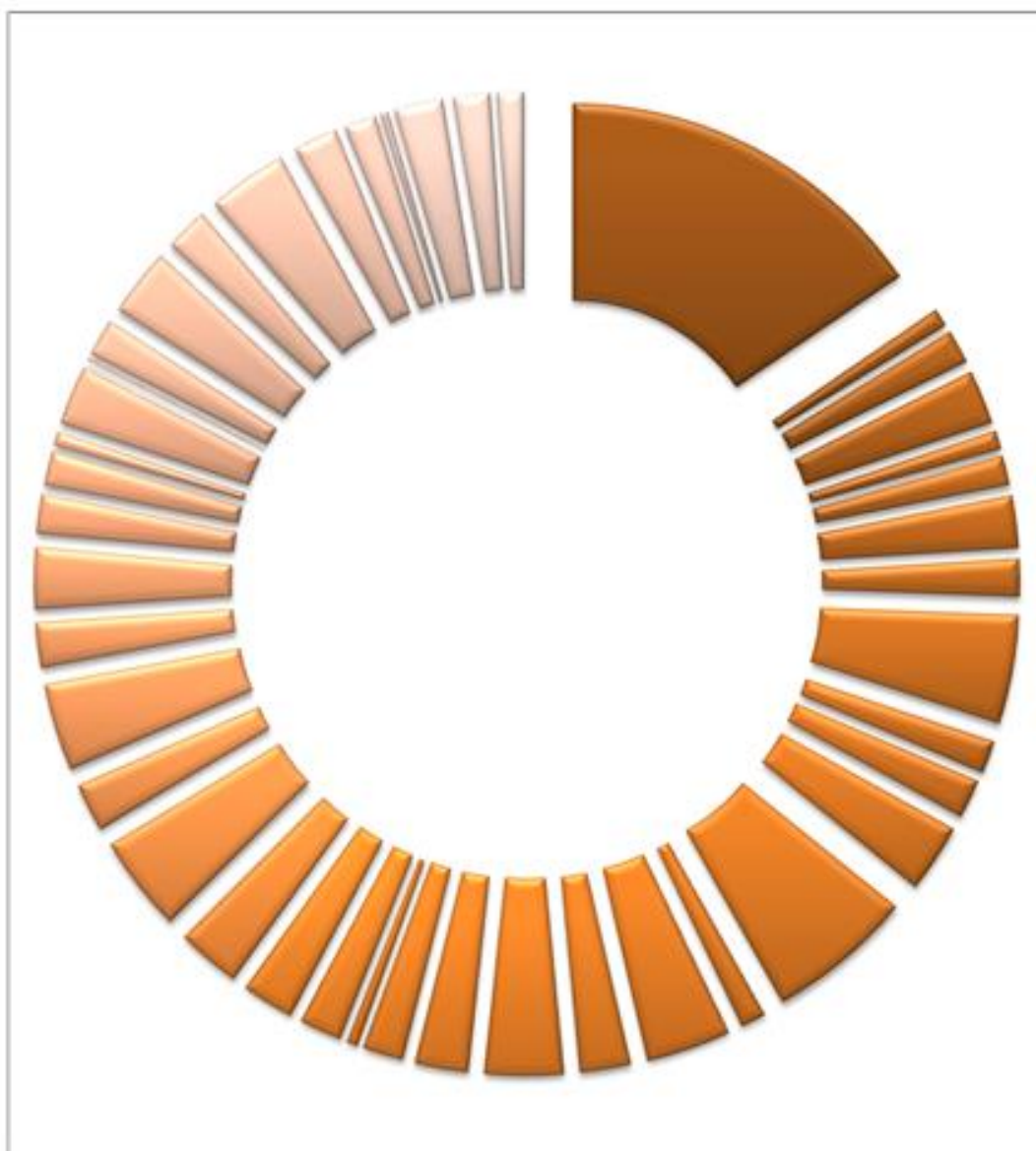
30. „**Jaunās Vēstis**” : Rīgas Centrālās bibliotēkas inform. biļ. – Tiešsaistes pakalpojums. – [Rīga] : RCB, 2008. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.rcb.lv/?path=Publications/JaunasVestis/JaunasVestis&lang=lv>. – Resurss skatīts 2009. g. 9. febr.
31. **Bibliotēku** nedēļa Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās // notikumi.lv. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.notikumi.lv/index-lat.php?p=4&id=22494>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
32. **Filiālbibliotēkā "Tilts"** viesosies [Rīgas pieminekļu aģentūras direktors] Guntis Gailītis / Daina Ģeibaka // student.net. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.studentnet.lv/radosi/article.php?id=239495>. – Resurss skatīts 2009. g. 13. febr.
33. **Mākslas** dienas Rīgas Centrālajā bibliotēkā / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=640>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
34. **Matisāne Inese.** Kurp ej, Latvijas bibliotēka? / Inese Matisāne ; tekstā stāsta arī Daugavas filiālbibliotēkas bibliotekāre Maruta Svikle // lv.lv / SIA „Latvijas Vēstnesis”. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: WWW. URL: <http://www.lv.lv/index.php?menu=DOC&id=171787>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
35. **Pasniegs** Rīgas Domes Kultūras departamenta gada balvu „Baltais zvirbulis” : [arī Komplektēšanas un apstrādes nod. galv. bibliotekārei Valentīnai Kļebanovičai un Pieaugušo literatūras nod. vad. Irisai Arājai] // EASY.GET.lv. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://easyget.lv/kultura/read/4821/>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
36. **Par** nesavtīgu palīdzību „Labās zvaigznes” balvu saņem deviņi cilvēki : [arī Juglas filiālbibliotēkas vadītāja Sandra Kokina]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.tvnet.lv/zinas/printArticle.php?id=529018>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
37. **RCB Grīziņkalna** filiālbibliotēka aicina uz tikšanos ar komponistu un politiķi Imantu Kalniņu / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=984>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
38. **RCB Mūzikas** filiālbibliotēkā „Tilts” viesosies Rīgas pieminekļu aģentūras direktors Guntis Gailītis / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/posts/Post.aspx?ID=1124>. – Resurss skatīts 2009. g. 13. febr.
T. p.: Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.reitingi.lv/lv/news/kultura/24947.htm>. – Resurss skatīts 2009. g. 13. febr.
39. **Rīgas** Centrālā bibliotēka aicina uz neformālu tikšanos ar RD deputātu Imantu Kalniņu / inform. sagat. Daina Ģeibaka // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:

- <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=896>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
T. p.: Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.reitingi.lv/lv/news/sabiedriba/22731.htm>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
40. **Rīgas** Centrālā bibliotēka aicina uz tikšanos ar Rīgas Domes deputātu Igoru Pimenovu / inform. sagat. Annija Senakola // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=874>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
41. **Rīgas** Centrālā bibliotēka aicina uz tikšanos ar Rīgas vicemēru Jāni Dinēviču / inform. sagat. Laura Kļaviņa // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=750>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
42. **Rīgas** Centrālā bibliotēka uzsāk pasākumu ciklu „Populārs cilvēks bibliotēkā” / inform. sagat. Annija Senakola // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?List=70ac3680%2D3b17%2D44a7%2Da7d7%2Dbe3c16a3e4da&ID=705>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
43. **Rīgas** Domes Kultūras pārvalde pasniegs „Gada balvu” : [arī filiālbibliotēkas "Vidzeme" vadītājai Lolitai Grahoļskai] // db.lv : biznesa portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.db.lv/Print.aspx?ArticleID=14a730e6-2a9f-4509-9420-cd4a5fef8aec>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
44. **Rīgas** mērs Jānis Birks atklās RCB Grīziņkalna filiālbibliotēkas telpas / inform. sagat. Annija Senakola // Latvijas bibliotēku portāls. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
<http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?ID=704>. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.
45. **Rīt** 42 RCB bibliotēkas filiālēs skanēs Veras Singajevskas un Aijas Uzulēnas balss : [par audiogrām. sēriju „Klausāmgrāmata” bibliotēkās] / inform. sagat. Dzidra Šmita // Latvijas bibliotēku portāls – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?ID=1060>. – Resurss skatīts 2009. g. 13. febr.
46. **Sveicam** Rīgas Labās zvaigznes : [arī par Juglas filiālbibliotēkas vadītāju Sandru Kokinu] / inform. sagat. Dz. Zaļūksnis // Rīgas pašvaldības portāls / Rīgas Dome. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:
http://www.riga.lv/LV/PostingData/News/2008/1/pr_sveic_labaszv.htm?Date=07.01.2008&Category=10. – Resurss skatīts 2009. g. 12. febr.

Sastādījusi Zinta Geršmane

General Characteristics of Library Work

Report on Work of Riga Central Library in 2008. English Summary

Riga Central Library branch libraries:

RCB, Izsnieg. punkts BKUS, Annas, Avots, Berģu, Blšumuižas, Bolderājas, Čiekurkalna, Daugavas, Grīziņkalna, Hanzas, Ilģuciema, Imantas, Jaunciema, Juglas, Kurzemes, Ķengaraga, Laima, Mākslas, Mežaparka, Mežciema, Nordeķu, Pārdaugavas, Pļavnieku, Pūce, Rēzna, Sarkankalna, Strazds, Švešvalodu, Šampētera, Tilts, Torņkalna, Vecrīgas, Vidzeme, Zasulauka, Zemgale, Ziemeļblāzmas, Zolitūde, Burtnieks, Mārtiņa, Sarkandaugavas, Vinnijs, Zvirbulis

The following employees have worked at this report:

Rasma Balina, Velga Balina, Daiga Berzina, Aiga Cakule, Zinta Gershmane, Daina Geibaka, Mara Grigorevska, Ilrita Jundase, Ineta Kalke, Dmitry Lancov, Inta Logina, Alla Peskisheva, Janis Plaudis, Inta Sallinene, Inguna Stranga, Dzidra Shmita, Zane Shmita, Gunta Sahova, Linda Shtamere, Klara Shvedra, Doloresa Veilande, Lora Vilkina, Andra Vita, Gida Zepkane.

RIGA CENTRAL LIBRARY REPORT ON WORK 2008

General characteristics of library work in 2008

Riga Central library (RCL) is a centre of information, education, culture, social communication and local studies for inhabitants and guests of Riga city. RCL was founded by Riga City Council and is working under the supervision of Culture Department of Riga City Council (CDRCC).

RCL is serving its users in accordance with legislation of the Republic of Latvia, regulations of the Cabinet as well as statutes of RCL (ratified by Riga City Council on 16.09.2003; prot. No 100, 7. §) and the following documents: usage instructions of RCL and its branches ratified on April 17, 2007; rules of procedure of RCL (ratified on December 22, 2006.); collective agreement of RCL (signed by director of RCL and Trade Union of RCL employees on December 18, 2006.); "Provision on System of Payment" and "Provision on Awarding RCL Employees" as well as official instructions. RCL Ethics commission and its statutes were ratified on September 11, 2008.

In 2008 library services and information supply for users was provided by Riga Central Library and its 42 branches as well as library point "Library of Sunny Days" at children's hospital.

Branch library „Vidzeme” has been opened after reconstruction of the building; branch Grizinkalns has restarted its work in the renovated premises. Branch library Mangali has been temporarily closed due to problems with premises; Zemitani branch after reorganization has joined the reconstructed „Vidzeme” branch. Following the optimization concept of RCL and its

branches branch library Griva has been reorganized and added to the reconstructed Grizinkalns branch as children's literature department.

Priorities of RCL in 2008:

- preparing for automation processes and improving them (recataloguing, starting automated services for readers at several branch libraries, perfecting databases, improving homepage etc.);
- popularization of stock;
- working with different groups of readers.

Accreditation of branch libraries „Kurzeme” and „Vidzeme” took place in 2008. Status of libraries of local importance was granted to both of them after accreditation commission approved by Latvian Library Board had visited them, got acquainted to their work and had given a positive evaluation.

Availability of library services

RCL is serving its users in accordance with legislation of the Republic of Latvia, regulations of the Cabinet as well as usage instructions of RCL. Pricelist of paid services has been approved by Riga City Council on June 10, 2008. 68 488 registered readers have used services of RCL in 2008. In total RCL and its branches have had 1 109 591 visits and 2 716 157 loans of different sources of information. See appendix 2 for figures on library work.

As children and young people are our priorities this report has a separate chapter on work with children and youngsters (see "Work with children and youngsters").

To provide people with special needs and their assistants with our services branch libraries have special "apple shelves" with

publications which can improve quality of their life (informative materials on social help and rehabilitation, books in easy language etc.). Magnifying glasses are available at all branch libraries for people with eyesight problems. They can also receive information on the services offered by Latvian Library of the Blind. People with movement problems can receive individual support from several branches – being served in their homes.

Several audio books were purchased in 2008. In order to inform socially vulnerable groups of readers about services and stock of RCL branches, brochures and informative leaflets were distributed by several social institutions (social departments, social care centres of different regions). Successful co-operation has been established with social houses due to activities and initiative of librarians.

In 2008 senior library users had a possibility to acquire basic computer skills individually or in groups (at all branch libraries). Tornakalna branch has organized the following attractive events: “Art, bohemia and my creative self as a literary hero”; poetry morning with participation of L. Bluma; theme event “Poltergeists – crea-

tures from another world” and others. Informative events about the new books were organized for members of Senior’s club “Sarma” (Plavnieki branch) and club “Lasitprieks” (“Zemgale”). Members of “Saulite” (Grizinkalns branch) Senior’s club participated in the event “Twilight Hour” during the week of Nordic countries’ libraries.

Policy of organizing and compiling the stock.

The total stock of RCL and its branches in the end of 2008 was 939 343 information carriers (appendix 1) with the value of Ls 1 986 417,70 (balance includes the cost of 801 768 items). The total stock consists of documents in the following languages: Latvian (67,01 %), Russian (24,08 %), English (5,44 %), German (3,04 %) and others (0,43 %). The total stock of RCL and its branches has been supplemented with 81 852 items (including 24 962 magazines) in 2008. Similarly to previous years number of recompiled items exceeds the number of new purchases, therefore total stock of RCL and its branches has decreased by 69 227 items.

Total stock in the beginning of 2008. (items)	Entered the stock in 2008 (items)	Excluded in 2008 (items)	Changes (items)
1 008 570	81 852 Including in languages: Latvian – 73,43 % Russian – 19,99 % English – 3,76 % German – 1,49 % others – 1,33%	151 079 Including in languages: Latvian – 51,94 % Russian – 41,4 % English.– 2,92 % German – 1,57 % others – 2,17 %	- 69 227

Largest number of items in stock in the end of 2008:

RCL structural unit	Number of items
Riga Central library (including Adult Literature department, Children’s Literature department, active stock of Repository and Library Service)	86 847
Kengarags branch	38 928
“Vidzeme” branch	38 912
Imanta branch	38 092
Daugava branch	36 055
Shampeters branch	35 403
Anna branch	31 938
Hanza branch	30 054

Director of RCL approved the “RCL Stock Development and Collecting Policy 2008–2012” on June 13, 2008 (appendix 3). As foreseen by this policy a lot of attention was paid to increasing the quality of stock and co-operation with branch libraries in order to find out wishes of users.

Acquisition database foreseen for local needs was used more intensively in the second half of the year. In the end of 2008 all structural units of RCL except Mezaparks branch were using this database. Altogether 4 287 requests were registered. 2 727 (63,6 %) requests were fulfilled. At present there are 688 requests in Latvian and 823 in Russian which we have failed to fulfil.

RCL budget is ratified by Riga City Council and is the main source of financing acquisition of information carriers. Compiling sector has spent Ls 273 923,97 when purchasing different information carriers and Ls 62 958,03 when subscribing for periodicals, purchasing “World of Libraries” and other periodicals.

Information was actively gathered on potential companies from which new information carriers could be purchased. In 2008 books and other information carriers were received (purchased or received as presents) from 147 publishing houses, organizations and private persons. They were bought from 104 places paying attention to their informative and heritage value. All of them are important editions dedicated to 90 years anniversary of the Republic of Latvia, to the Song and Dance festival traditions. There are also history (editions on history of Latvia) and art books, “The Great World Atlas” – publication of which has been a special event in the publishers’ world; editions on sport themes and Olympic games, guidebooks, books awarded at different competitions.

Books and other information carriers were purchased from nine museums of Latvia but electronic documents (including music records) from the following companies: “Mikrofona ieraksti”, “Forum Cinemas Home Entertainment”, “ACME Film”, “Rimaida”, “Upe tuviem un tāliem”, “Video Leader”, “Janis Roze”, „PataFons”, “Randoms”, “Muzika Baltika”, „Dd Studio” film

studio „Rija”. An agreement has been reached that the modern information carriers would be delivered to the Acquisition and Processing department of RCL by the publishers themselves. Co-operation with the following new suppliers was started: O.D.A., publishing house “Liels un mazs”, “ACME Film”, representation of Liepaja city with the help of which contacts were established with publishing houses of Liepaja, especially with “Paulina” publishing house. Co-operation with film studio „Rija” was re-established in 2008.

In 2008 information carriers were purchased for exchange and as presents for foreign partners. We also received presents from Central library of St. Petersburg (Russia), Tallinn Central library (Estonia), Kirovograd Regional library (Ukraine).

In 2008 we continued receiving books within the special purpose program of the State Culture Capital Foundation (SCCF) “Purchasing New Books and Other Materials for Public Libraries”. 784 printed materials of 313 titles with total value of Ls 3 850,59 have entered the stock.

Stock of RCL has also received 400 printed materials with the total value of 1 239,40 from program of State Culture Capital Foundation (SCCF) called “Children’s Jury: Promotion of Reading”. All the printed materials and other information carriers have been processed centrally.

To provide circulation of the new printed materials and other information carriers at branch libraries according to the collection building policy, RCL Repository Active collection received much more information carriers during 2008 (including items for permanent use of the library point at Children’s hospital).

On January 1, 2009 **RCL Repository Exchange collection** consisted of 19 644 items. In 2008, 11 388 items have entered the stock but 10 502 items have left the stock. Spare copies of branch libraries (6356 items), some information carriers from the reorganized or temporarily closed libraries (1993 items) or materials received as presents from private persons (2176 items), or organizations (863 items) have been added to the stock as well. Books from the

Exchange collection were used to replace old books of libraries, to renew collections of libraries (2348 items) or to be temporarily lent to readers (501 loans).

Exchange collection serves RCL and its branches. To be able to balance the received and the excluded items, duplicates that are used rarely are being offered as presents to co-operation partners and different institutions. 7510 items have been given away to 35 institutions and organizations in 2008. Nine books were sent to Zimbabwe Culture school, but ten – to St. Petersburg Central library (Russia).

On January 1, 2009 **active stock of RCL Repository** was 9727 items. 1448 items with total value of Ls 6522,96 have entered the stock, 44 items with the total value of Ls 128,44 have left the stock. Quick information on new purchases concerning all fields of science and meeting the needs of readers have been priorities of our work. In 2008 there have been 350 orders from users of RCL and 14 024 books have been lent. More than 300 groups of books were prepared. There were the following groups : branch literature - 15 %; new acquisitions - 35 %; theme groups - 10 %; electronic documents - 40 %. Branch literature was requested most often – it constituted 50% of all registered requests. Then came educational materials - 35 %; reference literature - 15 % of the requests.

Passive stock of RCL Repository constituted 15 874 items in the end of 2008. 420 items (57 books and 363 items of printed music) have left the stock. 235 items have entered the stock. Passive stock of RCL Repository has handed out 213 printed materials to 23 structural units of RCL for exhibition purposes as well as on request of readers.

In 2008 Lelde Purina, main librarian of RCL carried out quantitative analysis of fiction lent out by RCL in 2007. The data was handed in to AKKA/LAA. (Agency of Authors' Rights.)

Development of Information services

In 2008 we had three main fields of work: recataloguing of stock, automated serving of users and registration of readers. RCL and

all its branches carried out registration of readers in the unified electronic database. In the end of 2008 15 RCL structural units were serving readers with the help of software BIS ALISE. Nine of them had started this process only in 2008. We had planned to finish recataloguing of stock in 2008. Only Plavnieki, „Avots” and „Zemgale” branches succeeded to do it. 27 branches are still in the process.

RCL and all its branches closed alphabetical card catalogues as the unified general catalogue is available everywhere now. In the end of 2008 Acquisition and Processing department ceased excluding documents from alphabetical card general catalogue.

In 2008 Acquisition and Processing department has processed 49 609 items of new acquisitions (including books, audio visual materials, electronic sources of information). 8172 titles of new acquisitions with the total value of Ls 230 926,04 have been processed and included into the unified general catalogue by Acquisition and Processing department. 25 511 items have been excluded from the unified general catalogue of RCL and its branches. In the end of 2008 82 % of all RCL sources of information were included into the unified general catalogue.

The main task of reference and information work in 2008 was to ensure availability of complete quality information. As the automation processes were improved and library employees were more skilled, usage of electronic resources by the readers increased because they had quick access to information.

All the branches offer free internet access. The following databases are widely used in reference work: Lursoft, NAIS, Likumi.lv, Letonika, Nozare.lv. RUBRICON and EBSCO, analytics databases of LNL Bibliography institute as well as others available on CDs. Several branch libraries took part in competitions about finding information with the help of databases. In 2008 RCL continued the work with virtual library to provide its distant users with information.

Translated by Silvija Horsta